

STATENSTUK 2021-29

Begroting 2022
13^e wijziging van de Begroting 2021

Voorgestelde behandeling:

- Statencommissie Financiën, Cultuur, Bestuur en Economie op 27 oktober 2021
- Provinciale Staten op 10 november 2021
- fatale beslisdatum: 10 november 2021

Behandeld door team Financiën, Planning en Control (0592) 36 55 55

Portefeuillehouder: de heer C. Bijl

Inleiding

a. Algemeen

Met dit Statenstuk wordt de Begroting 2022, met bijbehorende 13^e wijziging van de Begroting 2021, aan uw Staten aangeboden. De Begroting 2022 is opgesteld op basis van een zo actueel mogelijk financieel perspectief met als uitgangspunt de Voorjaarsnota 2021 en de Bestuursrapportage 2021. In de Begroting 2022 zijn daarnaast enige autonome ontwikkelingen verwerkt door middel van de 13^e wijziging van de Begroting 2021. Daarnaast zijn alvast de financiële effecten meegenomen van de Statenvoorstellen die aan uw Staten worden voorgelegd in uw vergadering van 29 september aanstaande. De raming van de algemene uitkering uit het Provinciefonds in de Begroting 2022 is gebaseerd op de informatie uit de Meicirculaire Provinciefonds 2021, zoals meegenomen in de 13^e wijziging van de Begroting 2021. De Septembercirculaire Provinciefonds 2021 verscheen niet op een moment dat de effecten van deze circulaire nog konden worden meegenomen.

Onderdeel van de voorstellen is ook vaststelling van het drempelbedrag voor projectsubsidies als bedoeld in artikel 7, tweede lid, van de Financiële verordening provincie Drenthe 2020 voor de jaren 2021 en 2022.

b. Europese aspecten

Niet van toepassing.

c. Economie/werkgelegenheid

Niet van toepassing.

d. Participatie

Niet van toepassing.

Advies

1. De Begroting 2022 vast te stellen, inclusief de 13^e wijziging van de Begroting 2021.
2. De lasten en baten in de Begroting 2022 te autoriseren in totalen per programma.
3. Het tarief voor de opcenten op de motorrijtuigenbelasting voor 2022 ongewijzigd te laten.
4. De drempel voor lastneming bij projectsubsidies als bedoeld in artikel 7, tweede lid, van de Financiële verordening provincie Drenthe 2020 voor de jaren 2021 en 2022 vast te stellen op een bedrag van € 800.000,-- en daarbij het drempelbedrag voor het jaar 2021 met terugwerkende kracht vast te stellen vanaf 1 januari 2021.
5. De Financiële verordening provincie Drenthe 2020, Provinciaal Blad 2020-9697, als volgt te wijzigen: in de toelichting op artikel 7: "minimum en maximum" te vervangen door: "bandbreedte" en "Als minimum wordt gehanteerd 0,25% en als maximum 0,50%." te vervangen door "Deze bandbreedte kent een maximum van 0,25%".
6. Het Normenkader 2022 vast te stellen en Gedeputeerde Staten te mandateren wijzigingen in het Normenkader goed te keuren, indien deze tussen 10 november 2021 en 31 december 2021 plaatsvinden.
7. Het Controleprotocol 2021/2022 vast te stellen.
8. Kennis te nemen van de Uitvoeringsinformatie 2022.

Doelstelling uit de begroting

7.3.01 Een financieel gezonde organisatie, die voldoet aan alle wettelijke eisen en gangbare opvattingen ten aanzien van financieel instrumentarium

Argumenten

1.1. *De Begroting is duurzaam in evenwicht.*

Het financiële perspectief bouwt voort op het perspectief dat opgenomen is in de Voorjaarsnota 2021 en de Bestuursrapportage 2021. Er zijn verder nog enige tussentijds opgetreden ontwikkelingen meegenomen (via de 13^e wijziging van de Begroting 2021). Daarnaast zijn alvast de financiële effecten meegenomen van de Statenvoorstellen die aan uw Staten worden voorgelegd in uw vergadering van 29 september aanstaande en die leiden tot de 12^e wijziging van de Begroting 2021.

Dit alles leidt tot een aangepast financieel beeld. Uit het gepresenteerde financieel beeld blijkt dat wij een Begroting 2022 aanbieden die duurzaam in evenwicht is.

De Begroting 2022 gaat uit van het financiële beeld tot en met de Meicirculaire Provinciefonds 2021. Voor de ontwikkeling van de opbrengsten uit de opcenten op de motorrijtuigenbelasting verwijzen wij naar de paragraaf Lokale heffingen in de Begroting 2022.

2.1. *Autorisatie van de budgetten voor lasten en baten in de Begroting 2022 in totalen per programma doet recht aan het budgetrecht van uw Staten en het principe 'besturen op hoofdlijnen'.*

De Begroting 2022 is ingedeeld volgens een programma-indeling die is opgebouwd vanuit de hoofdstukindeling van het Coalitieakkoord 2019-2023 'Drenthe, mooi voor elkaar!' en komt overeen met de indeling van de Begrotingen 2020 en 2021. Autorisatie van de budgetten voor lasten en baten per programma komt overeen met de praktijk die, conform de met uw Staten gemaakte afspraken, de afgelopen collegeperiodes is gehanteerd. Hiermee wordt gebruikgemaakt van de ruimte die het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) laat voor een eigen indeling van het programmaplan in de Begroting. De voorgeschreven Begroting naar taakvelden is opgenomen in de Uitvoeringsinformatie bij de Begroting 2022.

3.1. *Het niet indexeren van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting (MRB) in 2022 is in overeenstemming met het Coalitieakkoord 2019-2023 'Drenthe, mooi voor elkaar!'*

Sinds de Voorjaarsnota 2017 is er geen sprake van gewijzigde inzichten over dit onderwerp. Het niet toepassen van indexering voor 2022 op de opcenten op de MRB betekent dat op de hoofdsom van de MRB in de provincie Drenthe ook in 2022 nog 92,0 opcenten worden geheven. Hierdoor is geen aanpassing noodzakelijk van de Verordening op de heffing van de opcenten op de hoofdsom van de MRB. Zie ook de paragraaf Lokale heffingen in de Begroting 2022.

- 4.1. *Met ingang van 2021 dienen uw Staten jaarlijks een drempelbedrag voor lastneming bij projectsubsidies als bedoeld in artikel 7 van de Financiële verordening provincie Drenthe 2020 vast te stellen.*

Voor de jaren 2021 en 2022 stellen we voor € 800.000,-- als drempelbedrag te hanteren. Dit bedrag valt binnen de bandbreedte tussen 0% tot 0,25% van de begrote lasten inclusief reservemutaties, zoals deze in het najaar van 2020 in interprovinciaal verband is afgesproken met de toezichthouder, de Commissie BBV en de accountants.

- 5.1. *In de Financiële verordening provincie Drenthe 2020 staat wel de correcte tekst in artikel 7, maar de bijbehorende toelichting sluit hier niet bij aan. Dat wordt nu gecorrigeerd.*

In de toelichting op artikel 7 van de Financiële verordening was een verouderde tekst opgenomen. In deze tekst waren 0,25% en 0,5% als minimum en maximum benoemd voor het bepalen van het drempelbedrag voor de lastneming bij projectsubsidies. In de nieuwe werkwijze met betrekking tot lastneming bij projectsubsidies is deze bandbreedte bijgesteld. De nieuwe bandbreedte kent een maximum van 0,25% van de begrote lasten inclusief reservemutaties.

- 6.1/7.1 *Het Normenkader 2022 en het Controleprotocol 2021/2022 liften voor vaststelling mee met de Begroting 2022.*

Hierdoor wordt de reikwijdte van de accountantscontrole helder en eenduidig aangegeven. Tevens bepaalt de Financiële verordening van de provincie Drenthe 2020 (artikel 5, vierde lid) dat wij jaarlijks een overzicht van wet- en regelgeving ter goedkeuring aan uw Staten voorleggen.

- 8.1. *Bij de Begroting 2022 behoort als bijlage de door ons vast te stellen Uitvoeringsinformatie 2022.*

Deze informatie bevat naast een verdere specificatie van de budgetten van de Begroting 2022 onder meer een aantal door het BBV voorgeschreven overzichten.

Tijdsplanning

– Presentatie Begroting 2022 aan PS door ged. Bijl (evt. met persmoment)	22 september
– Verzending Begroting 2022 aan PS door GS (digitaal, papieren versie later)	24 september
– Schriftelijke vragenronde: aanleveren vragen door PS (via SG)	7 oktober
– Beantwoording schriftelijke vragen door GS (via GS)	13 oktober
– Bespreking Begroting 2022 in Statencommissie FCBE	27 oktober
– Bespreking Begroting 2022 in PS	10 november

Financiën

Niet van toepassing.

Monitoring en evaluatie

Niet van toepassing.

Communicatie

Communicatie vindt plaats door middel van een persbericht en eventueel een persmoment.

Bijlagen

1. Begroting 2022
2. 13^e wijziging van de Begroting 2021
3. Uitvoeringsinformatie bij de Begroting 2022

Ter inzage in kamer C0.39

Niet van toepassing.

Assen, 21 september 2021

Kenmerk: 38/5.8/2021001598

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

mevrouw drs. J. Klijnsma, voorzitter
W.F. Brenkman MSc, secretaris

wa/coll.

Financieel perspectief bij de Begroting 2022

Voor het financieel perspectief zoals dat blijkt uit de Begroting 2022 is vooral de ontwikkeling van de vrije bestedingsruimte van belang. In de Begroting 2022 zijn de effecten van alle wijzigingen van de Begroting 2021 meegenomen, voor zover deze invloed hadden op de vrij besteedbare ruimte. In de onderstaande tabel is zichtbaar, dat de in de Begroting 2022 alle voorstellen voor nieuw beleid zijn meegenomen, zoals daarover door Provinciale Staten al een besluit is genomen in het kader van de Voorjaarsnota 2021. Daarna zijn ook de meerjarige effecten van de Bestuursrapportage 2021 verwerkt. Tot slot is via de 13e wijziging van de Begroting 2021 nog een bijstelling aangebracht voor technische zaken en autonome ontwikkelingen. Er worden in die begrotingswijziging geen voorstellen voor beleidswijzigingen gedaan.

Na verwerking van deze mutaties is het financieel perspectief het volgende:

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Beginstand vrije ruimte (PS 2 juni 2021)	627.606	3.144.220	8.572.306	6.894.506	5.954.058
Effecten Jaarrekening 2020	879.987	168.652	409.022	0	0
Tussenstand Vrije bestedingsruimte na JR 2020	1.507.593	3.312.872	8.981.328	6.894.506	5.954.058
Mutaties 1e Actualisatie 2021 (7e wijziging Begroting 2021)	-1.906.527	-2.295.832	-2.089.518	-1.967.372	-1.969.585
Mutaties Voorjaarsnota 2021 (8e wijziging Begroting 2021)	-76.066	-582.986	-532.986	-650.079	-650.079
Dekkingsplan Voorjaarsnota 2021 (8e wijziging Begroting 2021)	475.000	543.583	0	0	0
Tussenstand Vrije bestedingsruimte na Voorjaarsnota 2021	0	977.637	6.358.824	4.277.055	3.334.394
Mutaties Bestuursrapportage 2021 (11e wijziging Begroting 2021)	608.465	243.651	243.651	240.726	-2.564.336
Tussenstand Vrije bestedingsruimte na Bestuursrapportage 2021	608.465	1.221.288	6.602.475	4.517.781	770.058
Mutaties bijstelling primitieve Begroting 2022 (13e wijziging Begroting 2021)					
- Indexering Bijdrage OV-bureau en Vechtdallijnen	0	104.063	272.232	436.482	509.605
- Indexering subsidies	0	-130.927	-267.686	-392.594	-502.767
- Samenwerkingsovereenkomst NHI	10.400	10.400	10.400	10.400	10.400
- Spaarhypotheken actualisatie	50.000	60.000	72.000	77.000	87.000
- Effecten meircirculaire provinciefonds 2021	166.879	-1.269.214	-2.002.677	-2.609.140	1.161.064
- Bijstelling kapitaallasten Verkeer en vervoer	50.000	150.000	150.000	150.000	-275.639
- Bijstelling kapitaallasten Wegen en vaarwegen	80.320	-58.797	-30.639	59.889	-31.130
- Reserve vitaal platteland	155.560	81.250	0	0	0
- Bijstelling kapitaallasten gebouwen	1.498.058	103.762	-214.037	-155.946	-1.195.859
- Bijstelling opbrengst opcenten MRB	1.200.000	1.200.000	1.200.000	1.200.000	1.200.000
- Vitaliteitsverlof	0	0	0	0	-180.000
Totaal Mutaties bijstelling primitieve Begroting 2022	3.211.217	250.537	-810.407	-1.223.909	782.674
Actuele stand vrije bestedingsruimte in de Begroting 2022	3.819.682	1.471.825	5.792.068	3.293.872	1.552.732

Voor een nadere toelichting en specificatie verwijzen wij naar de bijgevoegde 13^e wijziging van de Begroting 2021.

Voor de komende jaren is de houdbaarheid van dit beeld nog onzeker. Het is een beeld bij ongewijzigde omstandigheden. Maar die omstandigheden kunnen veranderen.

In de Begroting 2022 hebben wij al melding gemaakt van met name ontwikkelingen aan de batenkant. Er loopt een herziening van de verdeelsystematiek van de algemene uitkering uit het Provinciefonds. Er wordt gekeken naar de normeringssystematiek voor de omvang van dat fonds. En er is discussie over het BTW-compensatiefonds. Wat de provinciale belastinginkomsten betreft speelt de discussie over een nieuw provinciaal belastinggebied, al dan niet als gevolg van het Klimaatakkoord. Intussen derven de provincies inkomsten door de vrijstelling van MRB voor elektrische voertuigen, zonder dat zij daarvoor gecompenseerd worden.

Aan de lastenkant zullen zich wellicht ook nog wel ontwikkelingen voordoen. Maar één ontwikkeling is de toenemende vraag aan de provincies om cofinanciering. Of het nu gaat om bijdragen uit Brussel of uit Den Haag, in toenemende mate wordt aan de provincies gevraagd eigen geld in te brengen om geld te ontvangen. Die mogelijkheden waren voor Drenthe altijd al relatief beperkt. Uit het meerjarenperspectief blijkt niet dat dit de komende jaren zal verbeteren.

Provinciale Staten van Drenthe;

gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van Drenthe van 21 september 2021, kenmerk 38/5.8/2021001598;

gelet op de artikelen 193, 194 en 195 van de Provinciewet en de hoofdstukken I en III van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten;

BESLUITEN:

1. de Begroting 2022 vast te stellen, inclusief de 13^e wijziging van de Begroting 2021;
2. de lasten en baten in de Begroting 2022 te autoriseren in totalen per programma;
3. het tarief voor de opcenten op de motorrijtuigenbelasting voor 2022 ongewijzigd te laten;
4. de drempel voor lastneming bij projectsubsidies als bedoeld in artikel 7, tweede lid van de Financiële verordening provincie Drenthe 2020 voor de jaren 2021 en 2022 vast te stellen op een bedrag van € 800.000,-- en daarbij het drempelbedrag voor het jaar 2021 met terugwerkende kracht vast te stellen vanaf 1 januari 2021;
5. de Financiële verordening provincie Drenthe 2020, Provinciaal Blad 2020-9697, als volgt te wijzigen: in de toelichting op artikel 7: "minimum en maximum" te vervangen door: "bandbreedte" en "Als minimum wordt gehanteerd 0,25% en als maximum 0,50%." te vervangen door "Deze bandbreedte kent een maximum van 0,25%";
6. het Normenkader 2022 vast te stellen en Gedeputeerde Staten te mandateren wijzigingen in het Normenkader goed te keuren, indien deze tussen 10 november 2021 en 31 december 2021 plaatsvinden;
7. het Controleprotocol 2021/2022 vast te stellen;
8. kennis te nemen van de Uitvoeringsinformatie 2022.

Assen, 10 november 2021

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, griffier

Drenthe, mooi voor elkaar!

2019-2023

Begroting 2022

Begroting

2022

Gedeputeerde staten van Drenthe
Oktober 2021

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Drenthe

Inhoud

Inleiding	4
Leeswijzer	5
Kerngegevens	7
I Beleidsbegroting	8
I.1 Programmaplan	9
1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen	10
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	19
3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten	40
4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig	52
5: Klimaat en energie: samen doorpakken	66
6: Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig	72
7: Middelen en mensen	85
8: Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)	95
9: Investeringsagenda	99
I.2 Paragrafen	113
Paragraaf 2.1 Lokale heffingen	114
Paragraaf 2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	120
Paragraaf 2.3 Onderhoud kapitaalgoederen	127
Paragraaf 2.4 Financiering	133
Paragraaf 2.5 Bedrijfsvoering	148
Paragraaf 2.6 Verbonden partijen	152
Paragraaf 2.7 Grondbeleid	173
II Financiële begroting	178
II.1 Overzicht van lasten en baten, tevens Meerjarenraming 2022 - 2025	179
II.2 Toelichting op belangrijke ontwikkelingen	181
II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	185
II.4 Financiële positie en toelichting	205
Bijlagen	261
1. Controleprotocol	262
2. Normenkader	267

Inleiding

In het afgelopen anderhalf jaar is de wereld om ons heen ingrijpend veranderd. Met voor heel veel mensen gevolgen voor hun dagelijks leven en hun werk, of in elk geval de manier waarop ze hun werk doen. Daarbij bleken we met z'n allen meestal heel goed in staat om ons aan te passen aan die nieuwe situatie. Maar wat misschien nog wel veel belangrijker is, we hebben ook met z'n allen, zeker in Drenthe, kunnen ervaren wat echt belangrijk is: ruimte, een fijne woonomgeving, goede sociale contacten, zekerheid, schone lucht en bovenal gezondheid.

Allemaal zaken die in meer of mindere mate terugkomen in de opgaven waarvoor we ons gesteld zien. Deels opgaven die we al kenden en waar we al volop aan werken, zoals het stikstofdossier en de invoering van de nieuwe Omgevingswet. Deels ook opgaven, waar nieuwe accenten aan zijn toegevoegd, zoals de economie, die zwaar onder druk stond tijdens de coronacrisis en waarin nu de effecten van de gespannen arbeidsmarkt goed voelbaar beginnen te worden. En over gespannen markten gesproken, ook in onze provincie is het vinden van een betaalbare woning steeds moeilijker. Zeker voor jongeren die we zo hard nodig hebben in Drenthe. En dat terwijl we, mede door de toename van het thuiswerken, juist nu steeds aantrekkelijker worden voor binnenlandse migranten die onze leefomgeving verkiezen boven de drukte van de Randstad. Maar ook juist op het moment dat we ons aandeel moeten leveren in de huisvesting van de toenemende stroom buitenlandse migranten die veel zekerheden en andere kernwaarden die voor ons zo belangrijk zijn, hebben verloren.

Eventuele aanscherping van Europese en nationale klimaatdoelen zal ook voor Drenthe een grotere opgave betekenen. De verdergaande digitalisering biedt grote kansen, maar stelt ons tegelijkertijd voor nieuwe uitdagingen. We zullen moeten investeren in zowel fysieke als sociale bereikbaarheid, zodat iedereen mee kan blijven doen in de veranderende samenleving.

Deze begroting geeft geen pasklaar antwoord op hoe we dat allemaal gaan doen. Dat kan ook niet, want voor een groot deel zijn we daarbij immers afhankelijk van het beleid vanuit Brussel en Den Haag. De zeer langdurige kabinetsformatie en de enorme landelijke opgaven, hebben logischerwijs veel aandacht opgeslokt, wat het voor de regio niet per definitie makkelijker maakt.

In deze Begroting beschrijven we uiteraard wel welke stappen we het komend jaar willen zetten in het beleid dat we in de afgelopen tijd samen met uw Staten hebben vastgesteld. En hoewel die stappen soms wat kleiner zullen zijn dan we misschien wel graag zouden willen, doen we dat zeker niet vanuit een somber perspectief. Wel vanuit de ambitie om al het goeds dat Drenthe te bieden heeft, nog mooier en sterker te maken.

College van Gedeputeerde Staten

Leeswijzer

De Begroting 2022 is gereed en wordt ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd. Hierna beschrijven wij kort de onderdelen van de begroting. Zoals voorgeschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten (BBV) bestaat de begroting uit de beleidsbegroting en een financiële begroting. De beleidsbegroting bevat naast het programmaplan ook de (verplichte) paragrafen. De financiële begroting bestaat uit het overzicht van baten en lasten en de uiteenzetting van de financiële positie.

Het programmaplan (beleidsbegroting)

In de beleidsbegroting wordt voor het programmaplan dezelfde programma-indeling als in de Begroting 2021 aangehouden.

In totaal bestaat het programmaplan van de Begroting 2022 uit 9 begrotingsprogramma's, waarbinnen de beleidsinformatie wordt gepresenteerd aan de hand van een aantal binnen elk programma afgebakende beleidsopgaven. De beleidsopgaven zijn de "dragere" van de feitelijke beleidsinformatie in het programmaplan. Deze zijn uitgewerkt naar doelstellingen en resultaten voor het jaar 2022. In het programmaplan zijn in de Begroting 2022 per programma ook inhoudelijke beleidsteksten opgenomen.

De verschillende – vaste – onderdelen van het programmaplan worden hierna kort toegelicht.

Beleidsinhoudelijke inleiding

De informatie per programma wordt gestart met een beleidsmatige beschouwing, waarin de context van het gepresenteerde beleid wordt geschetst en waarin veelal ook een doorkijkje wordt gegeven naar op korte termijn te verwachten ontwikkelingen. De concrete toelichting op de voorstellen voor nieuw beleid die in de Begroting 2022 zijn meegenomen is te vinden in de Voorjaarsnota 2021. Die laatste toelichting wordt in de Begroting 2022 niet herhaald.

Beleidskaders

De inhoudelijke informatie per programma wordt afgerond met een opsomming van de onderliggende beleidsnota's, -plannen, -visies en dergelijke die de vindplaats vormen van het achterliggende bestaande beleid. De kern van deze informatie bestaat uit de ontsluiting van achterliggende beleidsdocumenten. In de begrotingsteksten wordt naar deze documenten verwezen.

Beleidsopgaven, doelstellingen en resultaten

Per programma bestaat de kern van de beleidsinformatie in het programmaplan uit een beschrijving van de beleidsopgaven voor de provincie, de provinciale doelstellingen en de resultaten waardoor een bijdrage aan het bereiken van de doelen geleverd wordt. In elk programma wordt beleidsinhoudelijke informatie verstrekt door middel van tabellen. Concreet wordt in de tabellen informatie per beleidsopgave opgenomen over de te bereiken beleidsdoelen en de te realiseren resultaten in 2022. Deze informatie is zo concreet mogelijk geformuleerd in termen van wat naar verwachting aan het eind van 2022 tot enige vorm van afronding gebracht is. Waar vanuit de rol en taken van de provincie niet meteen een concreet resultaat kan worden beschreven, wordt in elk geval informatie verstrekt over de inspanningen die de provincie levert.

Aanvullende informatie

Per begrotingsprogramma wordt nog enige extra informatie verstrekt, bestaande uit de verplichte kerngegevens, informatie over de betrokkenheid van verbonden partijen en informatie over de investeringen per programma.

Wat mag het kosten?

Onder het onderdeel “Wat mag het kosten” wordt een meerjarig financieel overzicht opgenomen van de lasten en baten. Het overzicht verstrekt daarbij informatie per beleidsopgave en per economische categorie (inkoop, subsidies en kapitaallasten) op hoofdlijnen. Directe loonkosten worden verzameld in programma 7 Middelen en daar gepresenteerd. Datzelfde geldt voor de indirecte loonkosten.

In het overzicht wordt een weergave opgenomen van de geplande onttrekkingen en dotaties aan de relevante reserves. Nieuwe investeringen worden in de programma’s kort toegelicht.

Per programma(onderdeel) wordt een totaaloverzicht gegeven van de lasten en baten. De verstrekte financiële cijfers worden niet alleen verstrekt voor de komende jaren van 2022 tot en met 2025, maar daaraan toegevoegd ook cijfers over 2020 en 2021.

Toelichting op verschillen: Begroting 2022 versus Begroting 2021

De tabellen met verschillen tussen jaren bevatten een cijfermatige weergave van de verschillen (oud – nieuw – verschil) en een inhoudelijke toelichting, waarbij wordt teruggegrepen op het detailniveau van de informatie in het financiële overzicht. Hier wordt toegelicht wat er in 2022 anders is ten opzichte van het voorafgaande jaar 2021.

De paragrafen (beleidsbegroting)

In de paragrafen behandelen wij onderwerpen die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie van de provincie. De paragrafen in de Begroting 2022 zijn wettelijk voorgeschreven. De paragrafen betreffen die van onderhoud kapitaalgoederen, verbonden partijen, grondbeleid, financiering, bedrijfsvoering, weerstandsvermogen en lokale heffingen.

Het financiële overzicht van de reserves en voorzieningen is ook in de Begroting 2022 te vinden in het onderdeel financiële begroting.

Het overzicht van lasten en baten (financiële begroting)

Door vaststelling van de Begroting 2022 autoriseren de Staten het College tot het doen van uitgaven. Deze autorisatie betreft expliciet het jaar 2022. Voor de jaren daarna geldt, dat het gaat om een richtinggevende extrapolatie. Autorisatie voor die jaren vindt plaats als Provinciale Staten een besluit nemen voor het betreffende jaar op basis van de voor dat jaar aangeboden begroting.

Gezien het belang van een goed inzicht in de baten en lasten worden de baten en lasten per programma weergegeven in een afzonderlijk overzicht. Dit overzicht is integraal, dat wil zeggen dat het alle baten en lasten bevat, zoals opgenomen in het programmaplan.

De uiteenzetting van de financiële positie (financiële begroting)

Inzicht in de financiële positie is van belang, mede met het oog op de continuïteit van de provincie. Daarom besteden wij afzonderlijk aandacht aan de financiële positie. Dit gebeurt ook in een meerjarig perspectief. Speciale aandacht geven wij aan de investeringen, financiering en reserves en voorzieningen en de zogenoemde “begrotingssubsidies”.

Kerngegevens

A. Sociale structuur						
	2020 *	2021 **	2022 **	2023 **	2024 **	2025**
Bevolking	494.771	494.618	493.482	492.746	491.977	491.416
Aantal huishoudens	219.301	220.764	221.274	221.956	222.678	223.483
Woningvoorraad	224.556	224.552	225.041	225.575	226.172	226.794

* Bron: CBS, peildatum 18-08-2021
** Bron: ABF Primos, peildatum 18-08-2021

B. Economische structuur						
Arbeidsdeelname bevolking	2020	2021*	2022*	2023*	2024*	2025*
Beroepsbevolking (x 1.000)	252,0	252,1	251,3	250,4	250,0	249,9
Waarvan:						
Werkloos (x 1.000)	9,0	13,9	13,4	12,9	12,4	12,0
Werkloos in procenten	3,7%	5,5%	5,3%	5,2%	5,0%	4,8%
Werkgelegenheid (totaal banen) Sector						
Landbouw, bosbouw en visserij	10.360	9.320	9.170	9.030	8.900	8.790
Industrie (incl. delfstoffenwinning en nutsbedrijven)	26.620	25.770	25.240	24.720	24.230	23.750
Bouwnijverheid	13.550	13.180	13.240	13.290	13.340	13.400
Handel en reparatiebedrijven	38.270	37.150	36.930	36.720	36.510	36.300
Vervoer en opslag	7.450	7.140	7.110	7.070	7.040	7.000
Horeca	10.880	8.880	8.840	8.800	8.770	8.730
Zakelijke diensten	35.600	34.580	34.550	34.530	34.510	34.490
Overige diensten	79.510	80.120	81.170	81.950	82.750	83.580
Totaal	222.230	216.130	216.240	216.120	216.050	216.040

*Bron: CBS, LISA, bewerking Etil. De gegevens voor 2021-2025 zijn in 2020 geprognosticeerd en worden binnenkort geactualiseerd op basis van de nieuwste ramingen.

C. Fysieke structuur	2021*
Oppervlakte (in km 2)	2.680
Provinciale Wegen (in km)	518
Fietspaden (in km)	269
Vaarwegen (in km)	177

* Bron: CBS, peildatum 18-08-2021

D. Financiële kerngegevens (in euro's * 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Totale lasten voor bestemming resultaat	259.251	365.333	326.607	344.597	274.045	271.900
Totale baten voor bestemming resultaat	-288.608	-275.357	-271.018	-286.053	-253.394	-244.155
Onttrekking aan reserves (saldo)	3.840	-89.977	-55.589	-58.544	-20.652	-27.745
Rekening resultaat na begrote mutaties	-25.516	0	0	0	0	0
De post onvoorzien binnen de exploitatie	22	25	500	500	500	500
Opbrengsten opcenten motorrijtuigenbelasting	-59.342	-60.800	-60.800	-60.800	-60.800	-60.800
Uitkering provinciefonds (incl. DU's)	-162.348	-150.089	-151.234	-153.694	-156.295	-159.309
Omvang algemene reserves per 31 december	62.572	43.888	38.677	27.861	28.138	28.138
Omvang bestemmingsreserves per 31 december	349.103	303.277	252.898	205.171	184.242	156.497
Omvang voorzieningen per 31 december	15.249	15.326	15.003	14.980	14.622	14.532

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

De verplichte beleidsindicatoren worden weergegeven bij de betreffende programma's.

I Beleidsbegroting

I.1 Programmaplan

1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen

Inleiding

Beleidsparticipatie

De samenleving is de afgelopen decennia sterk veranderd met belangrijke gevolgen voor het draagvlak van de politieke praktijk. Om die reden heeft het Drents parlement in de vorige Statenperiode een visie op de eigen rol in de veranderende samenleving ontwikkeld. In het kort houdt de visie het volgende in: het Drents parlement heeft als taak alle inwoners in de samenleving te vertegenwoordigen en de zorgvuldige afweging van alle belangen te waarborgen. Die afweging moet uiteindelijk leiden tot keuzes die het algemeen belang zo goed mogelijk dienen. De Staten kunnen – en moeten – in dat licht verdere stappen zetten, aldus de visie. Vanuit deze ambitie kijkt de visie naar beleid- en besluitvorming en wordt daarnaast een aantal nieuw te ontwikkelen instrumenten genoemd. De komende periode wordt een gezamenlijk ‘Beleidskader burgerparticipatie provincie Drenthe’ opgesteld, met een aantal wettelijke verplichtingen uit de Omgevingswet als vliegwiel. Hierin wordt zowel de rol van het college van GS, als bestuur opgenomen, als de rol van de Staten, als volksvertegenwoordiging. Het te ontwikkelen kader zal inzicht bieden in de koppeling tussen het politiek-bestuurlijke proces en participatie vanuit de samenleving.

Opgaven en samenleving

Drenthe is een sterke provincie die betrokken, betrouwbaar, verbindend, effectief en besluitvaardig wil zijn. Een provincie die waar nodig of als opgaven daarom vragen initiatief neemt. Die opgaven pakken we zoveel mogelijk samen met de omgeving op.

De opgaven uit het coalitieakkoord ‘Drenthe, mooi voor elkaar’ zijn de basis voor onze inzet, maar geven ruimte voor andere ontwikkelingen. In de Investeringsagenda PLUS 2020-2023 staan extra accenten, aan de agenda wordt verder uitvoering gegeven. Daarnaast zien we maatschappelijke opgaven, trends en ontwikkelingen waar we mee aan de slag zijn of moeten. Nieuwe uitdagingen dienen zich in een hoog tempo aan en dat leidt tot snelle veranderingen in de samenleving. Denk hierbij aan stikstof en de nieuwe Omgevingswet. Door de coronacrisis is in Drenthe de economie onder druk komen te staan en is digitalisering belangrijker dan ooit. Ook blijvend investeren in Sociaal Drenthe is een punt van aandacht. Meer dan ooit is het van belang om te verbinden, afhankelijk van onze rol duidelijkheid geven of de dialoog aan te gaan.

Interbestuurlijk

We willen een sterk en zichtbaar Drents bestuur zijn. Een bestuur dat op transparante wijze vraagstukken aanpakt op een wijze die aansluit bij de eisen van deze tijd. De wijziging van de Bekendmakingswet en de verwachte invoering van de Wet open overheid zullen de transparantie van het overheidshandelen en de toegankelijkheid van overheidsinformatie stimuleren. Wij zijn de verbindende partner die samenwerkt aan gemeenschappelijke opgaven met gemeenten, overige provincies, waterschappen, Rijk, kennisinstellingen, bedrijven, maatschappelijke instellingen en Europa. Afhankelijk van de opgave verschillen de samenwerkingspartners, de structuren, de samenwerkingsvormen en de rol die we daarbij zelf vervullen. Waar mogelijk of nodig zoeken wij hierbij ook verbinding met bestaande gremia, zowel bij Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), Regio Zwolle, Regio Groningen Assen (RGA) als de nieuwere samenwerkingsvormen zoals de Regiodeals. Daarnaast werken Rijk, provincies en gemeenten samen aan het interbestuurlijk programma. Het belangrijkste doel is een optimale samenwerking tussen de overheden zodat er rond belangrijke maatschappelijke opgaven een meer gezamenlijke aanpak tot stand komt.

Wij zijn voorstander om provinciale taken zoveel als mogelijk in gezamenlijkheid te realiseren via het IPO. Daarbij zoeken wij een goede balans in de realisatie van de Drentse opgaven, onze samenwerkingsambitie, schaalvoordelen, kwaliteit en het beslag op onze financiële middelen. Tegen dit kader maken wij onze afwegingen.

De provincie Drenthe borgt binnen haar verantwoordelijkheid een goed openbaar bestuur. Het interbestuurlijk en financieel toezicht wordt doelmatig uitgevoerd.

Public Affairs

We realiseren onze doelen samen met onze partners bij de Rijksoverheid (Den Haag), Europa (Brussel) en de Europese regio's (Nedersaksen in het bijzonder). De Duitslandagenda en de Europa agenda zijn in dit verband van groot belang. Op basis van onze Drentse Duitslandagenda zetten we in op een verdere versterking van de binationale betrekkingen; in het bijzonder met de deelstaat Nedersaksen en de Landkreisen Emsland en Grafschaft Bentheim. In Europees verband werken wij samen met verschillende partners aan maatschappelijke opgaven, bijvoorbeeld op het gebied van innovatie, duurzame energie (w.o. waterstof) en mobiliteit. We onderhouden en versterken onze positie in bestaande netwerken als het Comité van de Regio's en Huis van de Nederlandse Provincies (HNP). We volgen de ontwikkelingen omtrent de indiening van de lidstaat Nederland voor het Europese herstellfonds het RRF (the Recovery and Resilience Facility) nauwlettend en brengen hiervoor de Drentse belangen naar voren. Samen met onze partners bij het Rijk en de Tweede Kamer werken wij samen aan een goede verankering van de Drentse belangen in nationaal beleid en initiatieven. We trekken hierbij samen op met het Interprovinciaal Overleg (IPO) en onze lobbyisten van het SNN. Voor de nieuwe kabinetsperiode zetten we als Drenthe lobby in op beleidsterreinen zoals cultuur, (vrijetijds-)economie, energie en klimaat, wonen, mobiliteit en gezondheid. Daarbij pluggen we zorgvuldig onze Drentse belangen en projecten (vaak in samenwerkingsverband) in de verdere uitwerking en uitvoering van het Nationaal Groeifonds. Voor deze kabinetsperiode zetten we als Drenthe in op drie specifieke zaken:

- Het verder brengen van de 'Bouwstenen voor het Deltaplan.' Een aanbod voor het realiseren van 220.000 extra woningen en economische ontwikkeling in noordelijk Nederland, met een vraag voor een samenhangende investering in het noordelijke spoornetwerk.
- Een nieuwe Rijksdienst in Assen.
- Een verlenging van de Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe.

Kaders bestaand beleid

- Onderzoeksprogramma Provinciale Staten 2021
- Regeling Grote Projecten
- Het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader GTK 2020 en Beleidskader financieel toezicht op gemeenten en gemeenschappelijke regelingen provincie Drenthe
- De Beleidsnota, beoordelingskader en uitvoeringsprogramma interbestuurlijk toezicht Drenthe
- De Regelingen voor bezwaar en beroep
- Nota en protocol Verbonden partijen
- Beleidsregel Bibob provincie Drenthe 2017
- Standaard aanbod producten en diensten provincie Drenthe voor DVO-partners.

PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling

Doelstelling	Resultaat
Focus op de eigen bestuurlijke rol van Provinciale Staten ("het Drents parlement")	<p>Vergroting van de aandacht voor en betrokkenheid bij verbonden partijen, door onder andere het (laten) doen van onderzoek en het organiseren van werkbezoeken</p> <p>Ondersteuning bij complexe besluitvormingsprocessen (o.a. met PS-regeling grote projecten) en de ontwikkeling van eigen initiatieven</p> <p>Versterken van de rol van het Drents Parlement, als volksvertegenwoordiger binnen het provinciaal bestuur, door onder andere het (laten) doen van onderzoek, het organiseren van Statenontmoetingen en werkbezoeken en het actualiseren en ontwikkelen van nieuwe instrumenten</p>
Optimalisering van de informatie- en beoordelingspositie van Provinciale Staten	<p>Adviezen van de Statenwerkgroepen aan PS over o.a. de inrichting van de planning- en controldocumenten, de rol van PS in de veranderende samenleving en de invloed van Europa bij strategische onderwerpen.</p> <p>Oplegnotities, flexnotities, feitenoverzichten en Statenmemo's bij strategische beleidsdocumenten en planning- en controldocumenten</p> <p>Politiek-bestuurlijk actuele evaluatie- en panelonderzoeken</p>
Focus op de Drentse samenleving: Provinciale Staten communiceren transparant en zijn toegankelijk en zichtbaar	<p>Uitnodigende website van het Drents parlement, met actuele en heldere informatie</p> <p>Toegenomen zichtbaarheid van het Drents parlement door de externe communicatie te richten op een brede groep mensen, door gebruik te maken van meer beeldmateriaal, korte(re) teksten en verschillende communicatiekanalen</p> <p>Als Drents parlement groeien in de rol van responsieve overheid, met als doel om alle groepen in de samenleving deel te laten uitmaken van de regionale democratie.</p>

CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld

Doelstelling	Resultaat
Goede invulling van rijkstaken, medebewindstaken en representatieve taken	Uitvoering van wettelijke taken op het gebied van veiligheid, inclusief deelname aan het Regionaal Informatie en Expertisecentrum
	Uitvoering van werkbezoeken en representatietaken
	CvdK is aanspreekpunt voor bestuurlijke integriteit
	Ordelijk verloop van procedures voor (her) benoemingen en ontslag van burgemeesters
	Advisering over de voorstellen voor het verlenen van Koninklijke onderscheidingen (lintjes), over predicaten Koninklijk en Hofleverancier, en ook over Koninklijke erepenningen.
	Versterken aanpak van ondermijning

Goed openbaar bestuur in Drenthe

Doelstelling	Resultaat
Financieel gezonde en krachtige Drentse medeoverheden	Onder coördinatie tot stand gekomen Uitvoeringsprogramma Interbestuurlijk Toezicht en integrale rapportage Interbestuurlijk Toezicht
	Beoordelen reëel en structureel evenwicht van de begroting en meerjarenraming van de Drentse gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen.

Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur

Doelstelling	Resultaat
Rechtmatige, heldere, transparante en zorgvuldige besluitvorming	Controladviesing, doelmatigheid- en doeltreffendheidsonderzoeken
	Toepassen van het instrumentarium van de Wet Bibob
	Dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) met gelieerde partijen worden opgesteld, uitgevoerd, geëvalueerd en waar nodig bijgesteld
Nieuwe en passende regionale samenwerking voor maatschappelijke opgaven	Werkbezoeken aan Drentse gemeenten, omliggende provincies en Drentse waterschappen
	Opstellen breed participatiebeleid én met behulp van de Jongerenadviesraad de stem van de jongeren betrekken in de besluitvorming.
	Inrichten en beheren van de governance van verbonden partijen en samenwerkingsverbanden

Doelstelling	Resultaat
	Gezamenlijke aanpak van maatschappelijke opgaven met andere overheden en/of private partijen
Drenthe beschikt over een sterke Nederlandse, Europese en internationale lobby en een goed ontwikkeld maatschappelijk netwerk	Invloedrijke posities bezitten in ambtelijke en bestuurlijke (inter)nationale netwerken zoals Comité van de Regio's, CEMR en CPMR-North Sea Region. We zijn zichtbaar in de relevante netwerken en verkrijgen tijdig de juiste informatie om Drentse beleidsdoelstellingen te behalen Beheren en stimuleren van Europese projecten Uitvoering Europa-agenda
Versterken van de samenwerking met Duitsland	Uitvoering Samenwerkingsagenda Nederland-Nedersaksen samen met het Rijk en de provincies Groningen, Friesland en Overijssel Participatie Europees netwerk van grensregio's (European Association of Economic Border Regions) Vorbereiding en uitvoering Interreg VI Programma Nederland-Duitsland 2021-2027 Uitvoering Drentse Duitslandagenda

Verbinding met de Drentse samenleving

Doelstelling	Resultaat
Ontwikkelen en uitdragen van een meer herkenbaar beeld van de provincie Drenthe bij inwoners, ondernemers en instellingen	Meer focus brengen aan de hand van een corporate communicatiestrategie Transparant uitdragen van de provinciale ambities en werkzaamheden (laten zien wat je doet en waar je voor staat)
Stimuleren van contact met en betrokkenheid van maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners bij het ontwikkelen van beleid op onderwerpen die in de samenleving leven	(Vernieuwende) vormen van participatie en omgevingscommunicatie tot stand brengen In samenhang met organisatie-ontwikkeling een communicatieve, omgevingsbewuste organisatie realiseren.
Door vraaggerichte dienstverlening voorzien in de klantbehoefte (gehoord worden)	Uitvoering geven aan het uitvoeringsplan Dienstverlening

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De bron voor de vermelding in onze begroting is, zoals voorgeschreven, de website <http://www.waarstaatjeprovincie.nl>. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Kwaliteit het openbaar bestuur

Indicator: gemeenten onder preventief financieel toezicht

Aantal gemeenten onder financieel toezicht in Drenthe 1 (2020)

Definitie: Gemeenten staan onder preventief financieel toezicht van de provinciale toezichthouder als er sprake is van een niet meer structureel en reëel sluitende begroting bij een gemeente.

Indicator: opkomst bij verkiezingen

Opkomst bij Tweede Kamerverkiezingen in Drenthe 87,7% (2017)
Opkomst bij Provinciale Statenverkiezingen in Drenthe 58,8% (2019)
Opkomst bij Gemeenteraadsverkiezingen in Drenthe 57,0% (2018)

Investerings per programma

Niet van toepassing.

Inbreng verbonden partijen

Beleidsopgave	Doelstelling	Verbonden partij	Doel verbonden partij
PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling	Optimalisering van de informatie- en beoordelingspositie van Provinciale Staten	Noordelijke Rekenkamer	Onafhankelijk beleidsonderzoek
Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur	Nieuwe en passende regionale samenwerking voor maatschappelijke opgaven	Samenwerkingsverband Noord-Nederland	Het stimuleren van duurzame, innovatieve economische ontwikkeling van Noord-Nederland
Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur	Nieuwe en passende regionale samenwerking	Vereniging Interprovinciaal Overleg/Huis Nederlandse Provincies	Belangenbehartiging van provincies in "Den Haag" en "Brussel"

Beleidsopgave	Doelstelling	Verbonden partij	Doel verbonden partij
	voor maatschappelijke opgaven		

Voor nadere informatie per verbonden partij verwijzen we naar I.2. Paragraaf 2.6 Verbonden Partijen.

Wat mag het kosten

	Beleidsopgave	Eco. Cat.	2020 Rekening	2021 begroting	2022 begroting	Vershil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Lasten									
	1.1 PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling								
		Inkoop	338.294	471.713	471.713	0	471.713	476.713	476.713
		Subsidie	617.526	672.964	672.964	0	672.964	672.964	672.964
	Totaal beleidsopgave		955.820	1.144.677	1.144.677		1.144.677	1.149.677	1.149.677
	1.2 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld								
		Inkoop	22.240	56.634	56.634	0	56.634	51.634	51.634
		Subsidie	15.000	56.667	15.000	41.667	15.000	15.000	15.000
	Totaal beleidsopgave		37.240	113.301	71.634	41.667	71.634	66.634	66.634
	1.3 Goed openbaar bestuur in Drenthe								
		Inkoop	15.750	9.000	9.000	0	9.000	9.000	9.000
	Totaal beleidsopgave		15.750	9.000	9.000		9.000	9.000	9.000
	1.4 Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur								
		Inkoop	322.808	487.851	557.851	-70.000	480.351	467.851	467.851
		Subsidie	4.746.973	6.527.229	8.380.758	-1.853.529	7.630.758	7.130.758	6.197.425
		Toev. voorziening	494.833	250.000	250.000	0	225.000	200.000	200.000
	Totaal beleidsopgave		5.564.614	7.265.080	9.188.609	-1.923.529	8.336.109	7.798.609	6.865.276
	1.5 Verbinding met de Drentse samenleving								
		Inkoop	225.332	420.880	365.880	55.000	365.880	365.880	365.880
	Totaal beleidsopgave		225.332	420.880	365.880	55.000	365.880	365.880	365.880
	Totaal Lasten exclusief reserve mutaties		6.798.756	8.952.938	10.779.800	-1.826.862	9.927.300	9.389.800	8.456.467
Baten									
	1.4 Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur								
		Ontv.subsidies	-27.232	-12.000	-12.000	0	-12.000	-12.000	-12.000
	Totaal beleidsopgave		-27.232	-12.000	-12.000		-12.000	-12.000	-12.000
	1.5 Verbinding met de Drentse samenleving								
		Ontv. bijdragen	0	-7.640	-7.640	0	-7.640	-7.640	-7.640
	Totaal beleidsopgave			-7.640	-7.640		-7.640	-7.640	-7.640
	Totaal Baten exclusief reserve mutaties		-27.232	-19.640	-19.640		-19.640	-19.640	-19.640
	Totaal programma exclusief reserve mutaties		6.771.525	8.933.298	10.760.160	-1.826.862	9.907.660	9.370.160	8.436.827

Verrekening met reserves

Programma 1	2020 rekening	2021 begroting	2022 begroting	Verschil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Totaal programma	6.771.525	8.933.298	10.760.160	-1.826.862	9.907.660	9.370.160	8.436.827
Verrekening resultaat met reserves							
Bijdrage aan Cofinancieringsreserve Europa	5.026.326	2.000.000	7.000.000	-5.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
Bijdrage van Cofinancieringsreserve Europa	-3.644.353	-4.403.071	-5.469.738	1.066.667	-4.719.738	-4.219.738	-3.286.405
Bijdrage aan Saldireserve	50.000	65.000		65.000			
Bijdrage van Saldireserve	-86.100	-91.667	-65.000				
Saldo verrekend met reserves	1.345.873	-2.429.738	1.465.262	-3.868.333	-2.719.738	-2.219.738	-1.286.405
Totaal na bestemming	8.117.398	6.503.560	12.225.422	-5.695.195	7.187.922	7.150.422	7.150.422

Verschillen tussen begroting 2021 en 2022

Beleidsopgave	Eco. Cat.	Verschil	Toelichting
Lasten			
1.4 Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur	Inkoop	70.000	<i>Doelstelling: Rechtmatige, heldere, transparante en zorgvuldige besluitvorming</i> Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door overheveling van de budgetten Participatie Omgevingswet en Digitalisering besluitvormingsproces voor € 65.000,-- o.a. door vertraging in een lopend onderzoek dat eerst moet worden afgerond.
	Subsidie	1.853.529	<i>Doelstelling: Nieuwe en passende regionale samenwerking voor maatschappelijke opgaven</i> Structurele verhoging van € 873.654,-- voor de bijdrage aan het SNN en een tekort van € 97.138,-- op het IPO-budget als gevolg van een verhoging van de bijdrage naar 7,3%. <i>Doelstelling: Drenthe beschikt over een sterke Nederlandse, Europese en internationale lobby en een goed ontwikkeld maatschappelijke netwerk.</i> In de voorjaarsnota 2022 is een inschatting gemaakt voor de nieuwe Europese programmaperiode. In 2022 is de inschatting dat er € 1.066.667,-- meer lasten gemaakt zullen worden dan begroot in 2021.
1.5 Verbinding met de Drentse samenleving	Inkoop	-55.000	<i>Doelstelling: Door vraaggerichte dienstverlening voorzien in de klantbehoefte (gehoord worden)</i> Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door de overheveling van een bedrag van € 50.000,-- t.b.v. Participatie Omgevingswet naar beleidsopgave 1.4.
Totaal: Lasten		1.868.529	
Baten			
Totaal: Baten			
Overige verschillen		-41.667	De overige verschillen hebben betrekking op een overhevelingen van restantbudgetten vanuit 2020.
Totaal van verschillen tussen 2021 en 2022		1.826.862	

2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven

Inleiding

De leefomgeving in Drenthe wordt zeer gewaardeerd, zowel door onze eigen inwoners als door toeristen die graag naar Drenthe komen. De afgelopen corona-periode heeft dit extra bevestigd. Daarbij staan we voor uitdagende ontwikkelingen in het landelijk gebied en in de Drentse steden. De opgaven en ambities op het gebied van landbouw, natuur, water, wonen, klimaatadaptatie, energie en economie komen in onze provincie samen en moeten worden ingepast in de beschikbare ruimte. Stikstof is daarbij misschien wel de grootste uitdaging in onze provincie. Al deze opgaven vragen om keuzes en een samenhangende aanpak, waarbij we de kwaliteit van bodem, water, biodiversiteit en landschap willen handhaven en waar mogelijk versterken. Niet alles kan, overal.

Drenthe heeft een natuuropgave en met het programma Natuur zal deze, ook in relatie tot stikstof, verder worden geïntensiveerd. Daarnaast blijven we ruimte bieden aan de landbouw en zetten we in op verder verduurzaming. Daarbij verandert het klimaat, waardoor we meer en langere periodes van droogte of juist hevige neerslag zullen kennen. Onze watersystemen gaan we daarom zo inrichten, dat ze niet alleen water afvoeren, maar ook vasthouden en daarbij de kwaliteit handhaven. Op die manier kunnen we ook alle functies in onze provincie in extremere weersomstandigheden in stand houden. De Energietransitieagenda bevat de provinciale energie-ambities. De Energietransitieagenda bevat de provinciale energie-ambities. In de RES zijn gezamenlijk met de gemeenten en andere partners de ambities voor zonne-energie en windenergie in Drenthe tot 2030 vastgelegd. Dit is onderdeel van het nationale Klimaatakkoord, waarin wij ons in de breedte hebben geëngaat. Dit is onderdeel van het nationale Klimaatakkoord, waarin wij ons in de breedte hebben geëngaat aan de klimaatdoelstellingen. Wij voeren de afspraken uit die daarin zijn gemaakt voor economie, landbouw en landgebruik en mobiliteit. Deze worden meegenomen in onze inspanningen in de opgaven voor zowel de stad als het platteland.

We willen sterker gebiedsgericht werken door gemeenten te ondersteunen in de ontwikkeling van concrete ruimtelijke projecten in de regio's Zwolle (incl. Zuidwest-Drenthe), Zuidoost-Drenthe en de regio Groningen – Assen. De Drentse gemeenten staan voor de uitdaging om tijdig voldoende woningen te bouwen. Wij ondersteunen de gemeenten bij de soms complexe gebiedsontwikkelingen die hiervoor nodig zijn. Hiertoe maken we extra middelen vrij voor gebiedsontwikkeling. Op deze manier sluiten we aan bij de inzet vanuit het Rijk.

Drentse aanpak Stikstof

Drenthe heeft haar stikstofbeleid vastgelegd in het Koersdocument Drentse aanpak stikstof (vastgesteld door PS op 21 april 2021). We willen de mogelijkheden blijven creëren om te investeren in de realisatie van wegen, woningen, industrie, landbouw en vrijetijdseconomie binnen de te realiseren Natura 2000 doelen. Daarvoor moet de stikstofuitstoot naar beneden. De stikstofopgave vraagt om een gezamenlijke aanpak van provincies met het Rijk en betrokken partners in Drenthe. Slimme, innovatieve, duurzame keuzes moeten leiden tot natuurherstel, een aantrekkelijk ondernemersklimaat waarborgen en de leefbaarheid van het landelijk gebied op peil houden. Rijk en provincie werken samen om de natuur de komende jaren verder te versterken en treffen maatregelen die gericht zijn op vermindering van stikstofemissie en vergroting van natuurinclusief areaal. Het landelijke Programma Natuur maakt onderdeel uit van de structurele aanpak. We zetten met onze bestuurlijke en maatschappelijke partners uit de vele betrokken sectoren samen de schouders onder een bij Drenthe passende gebiedsgerichte aanpak. Om de opgave en aanpak te kunnen bepalen brengen we in de gebiedsverkenningen de feitelijke

situatie per gebied in beeld. Voor elk gebied wordt in samenspraak met de gebiedspartners een gebiedsagenda opgesteld waarin voorgestelde maatregelen en benodigde middelen in beeld worden gebracht. De borging en uitvoering van de plannen leggen we vast in een gebiedsplan. Voor het uitvoeren van de wettelijke taken, nieuwe regelingen/instrumenten en het ontwikkelen van de gebiedsgerichte aanpak wordt extra menskracht ingezet, boven op de uitvoering door de bestaande organisatie. Zie ook: www.provincie.drenthe.nl/stikstof.

Naast de ontwikkelingsopgave op gebiedsniveau proberen we lopende en nieuwe ontwikkelingen/initiatieven te blijven voorzien van de benodigde toestemming via vergunningverlening. Hoewel intern salderen niet langer vergunningplichtig is (sinds uitspraak Raad van State op 20 januari 2021), vragen de meeste initiatiefnemers wel om een inhoudelijke beoordeling. Ons uiteindelijke besluit is dan een positieve weigering op de aangevraagde vergunning, met een inhoudelijke toelichting gericht op de referentiedatum van vergunde rechten. Ook zullen we verder aan de slag gaan met aanvragen die gebruik maken van extern salderen, waarvoor medio 2021 een verruiming in de provinciale beleidsregels is opgenomen.

Samen met de andere provincies en het rijk gaan we aan de slag met de uitvoering van het legaliseren van de groep PAS-melders. In 2021 zijn hier afspraken over gemaakt in financiële en procedurele zin, wat betekent dat in 2022 en 2023 de operatie uitgevoerd en afgerond moet worden. De PAS-melders, 165 in totaal, vormen een specifieke groep die prioriteit krijgt in de uitvoering. Ook zal stevige inzet worden gepleegd op de juridische procedures als gevolg van ingediende bezwaren en beroepen, ingestelde verzoeken om handhaving en intrekkingverzoeken.

Programma Toekomstgerichte Landbouw

Landelijk en ook in Drenthe staat de landbouw voor een aantal uitdagingen. De maatregelen voor het terugbrengen van de stikstofuitstoot zijn onderdeel van een pakket van ontwikkelingen om de landbouw te verduurzamen. In Drenthe willen wij de boeren faciliteren bij het zich voorbereiden op deze ontwikkeling op een wijze die zowel het bedrijfseconomische rendement als de kwaliteit van natuur en landschap ten goede komt: balans tussen economie en ecologie.

Ook in het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) wordt verduurzaming en vergroening een steeds belangrijker onderdeel. De directe inkomenssteun zal hierdoor waarschijnlijk minder worden en er zal een groter deel worden ingezet voor prestaties ten behoeve van duurzaamheid en biodiversiteit. Omdat het Europees landbouwbudget voor boeren een belangrijk onderdeel van het inkomen blijft, zetten wij erop in dat een zo groot mogelijke groep kan meedoen. Wij brengen deze standpunten ook naar voren in de onderhandelingen over het nieuwe GLB. Als gezamenlijke provincies zijn wij samen met het Rijk opdrachtgever van het Nationaal Strategisch Plan (NSP) dat moet worden opgesteld in het kader van het nieuwe GLB. De start van de nieuwe programmaperiode (GLB-Nationaal Strategisch Plan) is vertraagd en deze start waarschijnlijk in 2023.

Vanuit het Plattelandsontwikkelingsprogramma POP3 zullen de eerste resultaten van projecten die in de voorgaande jaren beschikt zijn zichtbaar worden. 2022 is een tussenjaar waarin er maar 1-2 openstellingen zullen zijn. Het jaar zal voornamelijk gebruikt worden ter voorbereiding van het programma GLB-NSP dat in 2023 van start gaat. Voor de jaren 2021 en 2022 is er, vanwege de vertraging van het nieuwe GLB, een transitieprogramma opgesteld om de periode tussen POP3 en het NSP te overbruggen.

Vooruitlopend op het nieuwe GLB spelen wij hier met het Programma Toekomstgerichte Landbouw op in. Met dit programma willen wij melkveehouderij, akkerbouw en tuinbouw met elkaar verbinden. Dit koppelen we aan het ontwikkelen van verdienmodellen in het kader van agribusiness. De inhoudelijke pijlers onder dit programma zijn: inzet op de eiwittransitie, korte ketens en grondgebondenheid.

Een belangrijke pijler binnen het programma is de Ontwikkelagenda Melkveehouderij, waarmee melkveehouders worden beloond voor prestaties om de bedrijfsvoering te verduurzamen. Landelijk is er ook steeds meer belangstelling voor dit model dat in Drenthe is ontwikkeld en Drenthe is hiermee nu ook onderdeel van een GLB-pilot in het kader van verduurzaming. In 2022 wordt de Ontwikkelagenda Melkveehouderij met de Agenda Boer, Burger en Natuur doorontwikkeld. Hierin kunnen we ook doelstellingen ten aanzien van klimaat en CO2-reductie opnemen, Verdieping vindt plaats met de onderdelen biodiversiteit en landschap, en verbreding naar de sector akkerbouw, waarbij ook veel aandacht zal zijn voor de onderlinge samenwerking tussen melkveehouderij en akkerbouw.

Wij werken op noordelijke schaal samen in de gezamenlijke AgroAgenda van Noord-Nederland. Binnen de AgroAgenda zijn ook diverse andere (keten)partijen, waaronder de clusterorganisatie Greenlinks, en onderzoekinstellingen actief. Met de provincie Groningen wordt gezamenlijk opgetrokken bij de Innovatie Veenkoloniën. Samen met de provincies Groningen en Fryslân werken wij aan de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw Noord-Nederland. Vanuit de Regiodeal zijn we in twee gebieden actief: Het Drents Plateau en samen met Groningen in de Veenkoloniën. Met de Agenda Boer, Burger & Biodiversiteit werken we met de landbouw- en natuurorganisaties samen aan de verduurzaming van de landbouw in Drenthe

Programma Natuurlijk Platteland

De natuur vormt de basis voor ons bestaan: een gezonde bodem, schoon water, schone lucht en een rijke biodiversiteit. Een robuuste natuur is ook van belang voor onze economische ontwikkeling, bijvoorbeeld voor een duurzame landbouw die houdbaar is nu en in de toekomst, en als leverancier van grondstoffen voor de economie. Daarnaast heeft de coronacrisis nogmaals aangetoond dat natuur essentieel is voor ons welbevinden. De kaders van ons natuurbeleid hebben wij opgenomen in de Natuurvisie, waarvan in 2022 een geactualiseerde versie zal komen.

Met het landelijke Programma Natuur gaan Rijk en provincies samen de natuur de komende jaren verder versterken en verbeteren. Het programma Natuur maakt onderdeel uit van de structurele aanpak stikstof (Wsn) die erop is gericht de Nederlandse natuur in een gunstige staat van instandhouding te brengen door een samenhangende inzet van maatregelen die gericht zijn op vermindering van stikstofemissie, verbetering van natuur, hydrologische herstelmaatregelen en vergroting van het natuurinclusief areaal. Zonder intensivering van het natuurbeleid halen we de instandhoudingsdoelen niet uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Het landelijke programma Natuur is een aanvulling op de bestaande afspraken van Rijk en provincies in het Natuurpact (2013). Het programma Natuurlijk Platteland wordt geactualiseerd met de Drentse opgave uit het landelijke programma Natuur. Naast voornoemde opgaven vallen ook de Kaderrichtlijn Water (KRW) en het agrarisch natuurbeheer binnen het programma Natuurlijk Platteland. De natuuropgave is een grote opgave, maar biedt ook een kans om, in nieuwe allianties (onder andere met het bedrijfsleven), ecologie, hydrologie en economie met elkaar te verbinden en sterke combinaties op het vlak van beleven, benutten en beschermen te realiseren.

Zie ook www.provincie.drenthe.nl/natuurlijkplatteland.

Via verschillende sporen in ons natuurbeleid, zoals onder andere Soortenrijk Drenthe en Agenda Boer, Burger en Natuur, zetten wij in op het herstellen en versterken van de biodiversiteit in Drenthe. De Drentse uitwerking van de landelijke bossenstrategie, de Drentse bomen- en bossenstrategie, levert ook een bijdrage aan het versterken van de biodiversiteit. Daarnaast draagt het bij aan het uitvoeren van het Klimaatakkoord doordat bossen CO2 vastleggen.

Daarnaast zetten we in op Nationale Parken Nieuwe Stijl. In zowel Zuidwest-Drenthe als Drentsche Aa investeren we in landschappelijke kwaliteitsverbetering met als doel een aantrekkelijker woon-, werk- en leefklimaat voor zowel inwoners als toeristen en recreanten te realiseren.

Zorgvuldig omgaan met water

De verandering van het klimaat raakt de provincie in de volle breedte. In de Nota Klimaatadaptatie hebben we dit voor alle provinciale beleidsterreinen in kaart gebracht. In 2022 gaan we aan de slag met deze opgave, met name gericht op verdere bewustwording en kennisontwikkeling, zowel binnen onze eigen opgaven als met onze partners en bij inwoners. Inmiddels werken we met waterschappen, terreinbeheerders en de landbouw toe naar een klimaatbestendig watersysteem. Dit vooral door het zoeken van een balans tussen een overschot aan winterneerslag en een tekort in de zomer en vullen de grondwatervoorraad zoveel mogelijk aan. Wij faciliteren hiervoor de uitvoering van de zoetwaterprogramma's voor Oost-Nederland en het IJsselmeergebied/Noord-Nederland. Ons grondwater is ook van groot belang voor de drinkwatervoorziening. Het is de taak van de provincie om voldoende bronnen beschikbaar te stellen en gelet op een mogelijke groei van de vraag naar drinkwater zorgen wij voor aanvullende strategische voorraden. In 2022 wordt dit verder uitgewerkt. In 2022 starten wij met een verkenning van de ruimtelijke gevolgen van klimaatverandering in het landelijke gebied, Hiermee brengen wij in beeld wat de beschikbaarheid van water betekent voor het grondgebruik.

Naast het belang van een klimaatbestendig watersysteem houden wij ook rekening met onze grond- en oppervlaktewaterkwaliteit. In 2021 stellen wij de doelen voor de volgende Kaderrichtlijn Water periode 2022-2027 vast. De provincie staat hier aan de lat voor de bescherming van onze grondwaterkwaliteit en in het bijzonder de grondwaterwinningen voor de drinkwatervoorziening. Op basis van het nieuwe Uitvoeringsprogramma grondwaterbescherming intensiveren wij onze aanpak van de bescherming van de drinkwaterwinningen. Daarnaast faciliteren wij de uitvoering van maatregelen met het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer.

Milieubeleid, bodem en ondergrond

Ons milieubeleid vindt zijn grondslag in Europese en nationale wetgeving. Als bevoegd gezag voor vergunningverlening en handhaving voor zowel omgevingsvergunningen als bodemsaneringen voeren we de taken op ten minste het wettelijk niveau uit. De uitvoering van deze taken is belegd bij de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUDD) en voor de BRZO en RIE4-bedrijven bij de Omgevingsdienst Groningen. In 2021 constateerde de RUDD tekort aan kwaliteit van het toezicht op de provinciale bedrijven en stelde een plan van aanpak op om dit te herstellen. Dit loopt door in 2022, wij monitoren dit en sturen bij waar dat nodig is. In het kader van de Omgevingswet, die medio 2022 wordt ingevoerd, stemmen wij onze taakuitvoering af met de Drentse gemeentes. Daarbij bereiden wij ons voor op de overdracht van (een deel van) onze bodemtaken aan de Drentse gemeenten. Dit is ook verwoord in onze nieuwe beleidsvisie voor Bodem en Ondergrond, die we in 2022 verder concretiseren in uitvoering.

Asbest

De verwijdering van asbestdaken wordt sinds november 2018 ondersteund via de provinciale Uitvoeringsregeling verwijdering asbestdaken Drenthe. Deze regeling is succesvol en zetten we daarom ook in 2022 voort. De online asbestdakenkaart blijft de komende jaren cruciaal om de voortgang van de verwijdering van asbestdaken te monitoren.

Provinciaal Omgevingsbeleid: werken aan ruimtelijke kwaliteit

De Omgevingsvisie vormt hét strategische kader voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Drenthe en beschrijft hoe wij met onze ruimte omgaan. De Provinciale Omgevingsverordening kan worden gezien als onze wet, waarin regels voor de fysieke leefomgeving zijn opgenomen. De kern van

ons omgevingsbeleid is dat we zoeken naar oplossingen die verschillende opgaven met elkaar combineren én bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit van onze provincie. Vanuit de houding 'Ja, mits' denken en ontwerpen wij mee bij initiatieven van gemeenten of anderen. Bijvoorbeeld bij de inpassing van zonneparken en windenergie, woningbouw, uitbreiding van bedrijventerreinen, ontwikkelingen in de landbouw en recreatieve en toeristische ontwikkelingen. Daarover hebben wij vroegtijdig contact met onze gemeenten. Onze inzet moet leiden tot een aantrekkelijk en gevarieerd vestigingsklimaat voor wonen en werken. Zo wordt in 2022 samen met het Impulsteam Wonen ingezet op gebiedsontwikkelingen gericht op woningbouw.

In 2022 actualiseren wij onze Omgevingsvisie. Hiermee brengen wij de visie in lijn met alle relevante besluiten die sinds de vaststelling op 3 oktober in 2018 door ons zijn genomen. Besluitvorming door Provinciale Staten wordt voorzien in het najaar van 2022. De Provinciale Omgevingsverordening zal in 2022 in lijn worden gebracht met de Omgevingswet, die naar verwachting op 1 juli 2022 in werking treedt. Dit betekent dat de vereiste nieuwe juridische instrumenten (visie, programma's, verordening, instructie, omgevingsvergunning en projectbesluit) en het provinciale deel van het nieuwe digitale informatiesysteem op tijd gereed en werkbaar zijn voor onze organisatie. Ten slotte werken we in 2022 toe naar een plan van aanpak voor herziening van onze Omgevingsvisie.

Sterke steden en vitaal platteland

Onze steden vormen de ruggengraat voor het vestigings- en woonklimaat, de leefbaarheid en het voorzieningenniveau van Drenthe. Terwijl de regiofunctie van de stad toeneemt, zien we de (winkel)leegstand toenemen, lijkt het cultuuraanbod te verschrompelen en laat de fietsbereikbaarheid te wensen over. Met het Regiostedenfonds versterken we de regionale functie van Assen, Emmen, Hoogeveen en Meppel. Wij maken afspraken met de vier steden over hun aanpak van de binnenstedelijke opgaven en het beroep dat zij doen op het Regiostedenfonds.

Wij dragen met het Herstructureringsfonds bij aan de leefbaarheid van de Drentse steden en dorpen door vastgoed- en gebiedsontwikkelingen een zetje te geven. Daarvoor hebben we twee subsidieregelingen. De subsidieregeling Herstructurering Ruimtelijke Kwaliteit (HRK) is bedoeld om verpauperde situaties in alle Drentse steden en dorpen aan te pakken. De HRK 2021 PLUS is specifiek bedoeld voor de kernen Coevorden, Roden en Beilen als vervolg op het Binnenstadsfonds. Met deze subsidie is het ook mogelijk om de ruimtelijk-economische structuur te versterken door middel van transformatie en herontwikkeling.

Omdat de verleende subsidies uit het Binnenstadsfonds 2017 nog niet door alle gemeenten zijn weggezet, is de uitvoeringstermijn van de regeling verlengd.

Naast de inzet van onze subsidieregelingen ondersteunen wij de gemeenten bij het gezond(er) maken van de binnensteden met kennisontwikkeling en -deling.

Toekomstbestendig wonen

De Woonagenda zet in op het bevorderen van balans tussen vraag en aanbod op de woningmarkt. Het gaat hierbij om betaalbaar, duurzaam en levensloopbestendig wonen voor alle doelgroepen, jong en oud, in een prettige fysieke woonomgeving. De Woonagenda wordt bekostigd vanuit de Investeringsagenda, aangevuld met middelen vanuit het Rijk voor de inzet van het Impulsteam Wonen. Vanuit de Woonagenda wordt hiertoe een instrumentarium ingezet om goede plannen van initiatiefnemers, marktpartijen, woningbouwcorporaties en gemeenten te ondersteunen waar een extra zetje welkom is.

Het Impulsteam Wonen – bestaande uit volkshuisvestingsexperts – zet zijn werkzaamheden voort. Op dit moment helpt het team provincie en gemeenten met het prioriteren van de verschillende woningbouwplannen in Drenthe. Plannen die om snelheid vroegen zijn al meteen ondersteund. Zo

hebben de gemeenten in Zuidoost Drenthe met onze steun een aanvraag ingediend voor herstructureringsgeld bij het Volkshuisvestingsfonds.

Wij ondersteunen bij de strategische inzet van de Regiostedenfondsprojecten én de andere gemeentelijke prioritaire projecten waar dit kansen biedt voor aanvullende financiering vanuit het Rijk of Europa, bijvoorbeeld bij (een vervolg op) de regeling Woningbouwimpuls/Volkshuisvestingsfonds van BZK, het Herstelplan (Recovery and Resilience Facility van de EU) en/of het Groeifonds.

In 2022 zet het Impulsteam Wonen zijn werkzaamheden voort op basis van de prioritaire woningbouwprojecten zoals aangegeven door gemeenten.

Met gemeenten en corporaties helpen we mee aan de programmering van de woningbouw in Drenthe, ondersteund door het Rijk. In deze nieuwbouw- en herstructureringsprojecten hebben we oog voor stikstof, waterberging, langer zelfstandig thuiswonen, duurzaam bouwen en energiebesparing. In de context van de Sociale Agenda ondersteunen wij inwonersinitiatieven, hiervoor zijn aan het Impulsteam Wonen twee experts toegevoegd. De € 400.000,- van voormalig Vitaal Platteland wordt ingezet voor een financiële bijdrage aan het helpen realiseren van woon-zorg initiatieven. Concreet betreft dit een bijdrage in de vorm van expertise. De werkzaamheden worden uitgevoerd door het Impulsteam en wooninitiatiefbegeleiders vanuit de Woonagenda c.q. Sociale Agenda.

Via extra inzet op gebiedsontwikkeling ondersteunen wij gemeenten om niet alleen te starten met woon- of herstructureringsprojecten maar ook om de voorzieningen en infrastructuur die hiervoor nodig is mee te nemen in hun planvorming. Wij bouwen voort op onze lobby voor investeringsgeld in het kader van het Deltaplan Noord-Nederland en de eventuele aanvullende woningbouw die daarmee kan plaatsvinden.

Kaders bestand beleid

- Omgevingsvisie Drenthe 2018 en Provinciale Omgevingsverordening
- Natuurvisie Drenthe 2021 (in procedure)
- Drentse bomen- en bossenstrategie (in procedure)
- Bestuursovereenkomst zoetwatermaatregelen IJsselmeergebied 2022-2027
- Bestuursovereenkomst zoetwatervoorziening hoge zandgronden 2022-2027, regio Oost.
- Regionaal Waterprogramma 2022-2027
- Nota Goed Geregeld
- Bodemvisie
- Ontgrondingennota
- Structuurvisie Ondergrond. De Structuurvisie Ondergrond beschrijft welke functies wij toekennen aan de ondergrond.
- Bodemnota 'Werk maken van eigen bodem 2014-2019'.
- Beleidsnotitie aardkundige waarden.
- Programma Toekomstgerichte Landbouw
- Verordening Plattelandsontwikkelingsprogramma POP3 Drenthe
- Woonagenda 2020
- Koersdocument Drentse aanpak stikstof (2021)

Toekomstgerichte landbouw

Doelstelling	Resultaat
Werken aan een toekomstgerichte landbouw	Samenwerking op Drentse en Noord-Nederlandse schaal op het gebied van landbouw en Agribusiness: Agroagenda, Agenda en Innovatie Veenkoloniën
	De maatregelen van transitieperiode POP3 zorgen voor verduurzaming van de bedrijfsvoering en stimuleren de versterking van de biodiversiteit. Minimaal 20 jonge boeren zijn via de POP-3 maatregel Jonge Boeren ondersteund
	Projecten in het kader van landbouwstructuurverbetering via de Bestuurscommissie Planmatige kavelruil in uitvoering
	Minimaal 5 (innovatie)projecten in de tuinbouw, akkerbouw, veehouderij en agribusiness zijn in uitvoering, gericht op de verduurzaming, versterking van de biodiversiteit en verbetering van de financiële inkomenspositie
	Een Nationaal Strategisch Plan/Gemeenschappelijk Landbouwbeleid dat bijdraagt aan de doelen van Drenthe.
Bijdrage Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw	Regiodeal Natuurinclusieve landbouw: projecten op het Drents Plateau, op het gebied van Boer Burger en Natuur zijn in uitvoering
	Regiodeal Natuurinclusieve landbouw: projecten in de Veenkoloniën, op het gebied van natuurinclusieve landbouw zijn in uitvoering

Natuurlijk Platteland

Doelstelling	Resultaat
Afwikkelen projecten investeringsbudget Landelijkgebied (ILG)	Project Laaghalerveen in uitvoering, draagt bij aan het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland
	Project Roden - Norg in financiële afrondering, draagt bij aan het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland
	Project Geelbroek in uitvoering, draagt bij aan het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland
	Project Nieuw-Schoonebeek
Mooi en aangenaam Drenthe	Implementatie rapport Basiskwaliteit Natuur Drenthe
	Uitvoeren subsidieregeling Groene Bewonersinitiatieven
	Uitvoeren subsidieregeling voor bescherming diverse Drentse soorten
	Uitvoeren Uitvoeringsplan boerenlandvogels Drenthe

Doelstelling	Resultaat
	Voortzetten Bermberaad
Behouden en versterken Nationale parken	Initiëren en uitvoeren ambities Beheer-, Inrichtings en Ontwikkelingsplan Drentsche Aa (2021-2030) Afronden landschapsbiografie Drents-Friese grensstreek Integrale landschapsvisie Drents-Friese grensstreek (2023-2032)
Natuurnetwerk Nederland	Natuurnetwerk Nederland geactualiseerd Voortgangsrapportage Natuur Gebiedsopgave Drentsche Aa Gebiedsopgave Hunze Gebiedsopgave Oude Diep Gebiedsopgave Bargerveen Gebiedsopgave Zuidwest Drenthe Gebiedsopgave Noordwest Drenthe Gebiedsopgave Reest Gebiedsopgave Nieuwe Drostendiep
Programma Natuurlijk Platteland	Uitvoering programma Natuurlijk Platteland
Kwaliteitsverbetering Natura2000	Aangepaste inrichting natuurgebieden, bijvoorbeeld de hydrologische situatie Repererende aanvullende beheermaatregelen zoals plaggen, maaien, afvoeren, (druk)begrazen. Verlengde beheerplannen N2000 (geldige beheerplannen voor de komende zes jaar)
Functieverandering tbv Natuurnetwerk Nederland	Particulier beheer via Subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL) Functieverandering t.b.v. Natuurnetwerk Nederland gerealiseerd op basis van grondstrategieplannen
Agrarisch natuurbeheer	Ca. 1750 ha onder agrarisch natuurbeheer wordt door collectieven uitgevoerd
Beheer Natuur en Landschap	Ca. 51.000 ha beheer natuur en landschap door verschillende partners uitgevoerd
Inzicht verkrijgen natuurkwaliteit	Inzicht in de kwaliteit van de natuur in Drenthe op basis van het monitoringsprogramma
Het versterken en behouden van Natuur en Landschap	Opgestelde (uitvoerings)overeenkomsten met natuurbeheerders 10 gescheperde schaapskuddes

Doelstelling	Resultaat
	Groene instellingen financieel ondersteund om de brede doelstellingen van Natuurlijk Platteland te bereiken
	Minimaal 5.000 vrijwilligers voor natuur en landschapsbeheer waaronder streekbeheer
Uitvoering Wet natuurbescherming	Wettelijke taken Wet natuurbescherming, onderdeel gebiedsbescherming naar behoren uitgevoerd
	Wettelijke taken Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming naar behoren uitgevoerd
	Wettelijke taken Wet natuurbescherming, onderdeel houtopstanden naar behoren uitgevoerd
Ontwikkelen gebiedsgerichte aanpak Stikstof/Natura 2000	Quick wins uitgevoerd die leiden tot stikstofruimte om gewenste ontwikkelingen mogelijk te maken
	Feiten en cijfers per stikstofgevoelig N2000 gebied
	In samenspraak met betrokken partijen gebiedsagenda's opstellen
	In samenspraak met betrokken partijen een gebiedsplan opstellen en uitvoeren
Realisatie Programma Natuur	Verbetering kwaliteit natuurgebieden
	Hydrologische verbetering
	Versnelling functiewijziging en optimalisatie inrichting
	Uitvoeringskosten

Een aantrekkelijk en gevarieerd vestigingsklimaat voor wonen en werken

Doelstelling	Resultaat
Toekomstbestendig Wonen	Woonagenda uitvoeren en instrumentarium uit de agenda inzetten
	Bewustwording langer zelfstandig thuiswonen verhogen
	Vraag en aanbod woningmarkt monitoren, inclusief bevolkingsprognoses, ontwikkeling wijk- en dorpsmonitor
	EU Interregproject Stronghouse uitvoeren gericht op het energiezuinig maken van woningen
	Inzicht in de regionale woningmarkten, waaronder de Regio Groningen Assen en afstemming met de andere overheden hoe met deze inzichten om te gaan
	Uitvoeren evaluatie Impuls Volkshuisvesting

Doelstelling	Resultaat
	Interbestuurlijk toezicht (IBT) uitoefenen op huisvesting van statushouders en de gemeenten stimuleren de taakstelling te realiseren
	Ontwikkeling gezamenlijke kennisbasis en lobby met gemeenten en corporaties richting Rijk ten behoeve van toekomstbestendig wonen in Drenthe
Juiste functie op de juiste plek	<p>Doorontwikkelen omgevingsbeleid: actualisatie Omgevingsvisie Drenthe 2018 en plan van aanpak herziening Omgevingsvisie</p> <p>Uitvoering geven aan het provinciaal omgevingsbeleid: relatiebeheer gemeenten, advies en ontwerpbijdragen aan ruimtelijke plannen</p>
Sterke steden en vitale dorpen	<p>Verbeterde ruimtelijke kwaliteit door herstructurering en/of transformatie door inzet van het Herstructureringsfonds Ruimtelijke Kwaliteit (HRK) door middel van:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Subsidie Herstructurering Ruimtelijke Kwaliteit 2021, voor alle Drentse dorpen en steden -Subsidie Herstructurering Ruimtelijke Kwaliteit PLUS 2021, voor Beilen, Coevorden en Roden -Subsidie centrumontwikkeling Zuidlaren (reservering HRK 2017) <p>Sterke Binnensteden door afronding van het Binnenstadsfonds 2017</p> <p>Sterke binnensteden, verbeterde ruimtelijke kwaliteit (bijv. minder winkelleegstand, vergroening, meer woonkwaliteit) en een verbeterde fietsbereikbaarheid in binnensteden van Assen, Emmen, Hoogeveen en Meppel door inzet van het Regiostedenfonds.</p> <p>Kennis over retail- en binnenstadsontwikkeling is ontwikkeld, gedeeld en afgestemd met gemeenten.</p> <p>Leegstand en koopstromen zijn gemonitord</p>
RSP: Bereikbaarheid Emmen - Centrum	Realisatie van de aansluiting Emmen-West. (N34 - N391)
RSP: Coevorden	Realisatie stationsplein Coevorden
In 2022 is de provincie Omgevingswet-proof	<p>Werkprocessen en digitale informatiesystemen zijn op orde om te kunnen voldoen aan de eisen van de Omgevingswet en het digitaal stelsel omgevingswet</p> <p>Een vastgestelde omgevingsverordening die op 1 juli 2022 voldoet aan de eisen van de Omgevingswet</p>

Zorgvuldig omgaan met water

Doelstelling	Resultaat
De grondwaterstand in Natura2000 gebieden voldoet aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water 2021	Drainage en beregening rond Natura2000 gebieden conform afspraken
	Uitvoeren overige wettelijke taken op basis van de Waterwet (het bijhouden van het Landelijk Grondwater Register en de invoering van het Basis Registratie Ondergrond)
De strategische grondwatervoorraad is toereikend om te voldoen aan de vraag naar drinkwater in 2040	De mogelijkheid voor een Aanvullende Strategische Voorraad verkennen in de omgeving van Darperweiden en in het gebied Leek-Roden
	Bescherming Aanvullende Strategische Voorraad opnemen in POV (Provinciale Omgevingsverordening)
	Vergunning proces gestart t.b.v. realisatie Aanvullende Strategische Voorraad
Hygiënisch en veilig zwemmen in Drenthe	Toezien op het naleven van de wettelijke kaders door (beheerders van) zwembaden en zwemplassen en het publiek informeren over waar en hoe er veilig en hygiënisch gezwommen kan worden in Drenthe
Watersystemen die robuust zijn ingericht zodat ze voorzien in voldoende zoetwater en waarbij wateroverlast en watertekort (droogte) beperkt blijven	Vier vastgestelde bestuursrapportages van de waterschappen over de uitvoering van hun taken voor de provincie
	Zoetwater uitvoeringsprojecten in het kader van Deltaprogramma en EU-POP3 door partners
	Verkenning wat de veranderende beschikbaarheid van water door klimaatverandering betekent voor het grondgebruik
Anticiperen op klimaatverandering door adaptatie	Voortgangsrapportage uitvoering nota Klimaatadaptatie
	Klimaatadaptatie staat meer op de agenda van onze partners
	Grotere kennis over klimaatadaptatie in Drenthe
	Pilotprojecten op het gebied van klimaatadaptatie gerealiseerd
De oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit voldoet in 2027 aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water	Realisatie projecten uit de uitvoeringsprogramma's grondwaterbeschermingsgebieden
	Uitvoeringsprojecten Deltaplan Agrarisch Waterbeheer, EU-POP3 en de Europese Kaderrichtlijn Water door partners
	Uitvoeren van maatregelen in 4 kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden in het kader van het Zesde nitraat actieprogramma

Doelstelling	Resultaat
	Grondwaterbeschermingsbeleid en herijkte regelgeving op basis van het uitgangspunt "beschermen om te blijven"
	Risicobeoordeling van bekende grondwaterverontreinigingen
	Trendanalyse grondwaterkwaliteit en aanbevelingen meetnetoptimalisatie

In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen

Doelstelling	Resultaat
Adequaat opdrachtgeverschap richting de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUDD) en Omgevingsdienst Groningen (OD-G)	<p>Uitvoeringsprogramma van de OD-G conform de Noordelijke Maat voor vergunningverlening, toezicht en handhaving voor de BRZO (Besluit risico's zware ongevallen) en RIE4 (Richtlijn industriële emissies) bedrijven</p> <p>RUDD adviseert aan provincie en gemeenten inzake vraagstukken omgevingsbeleid en omgevingsveiligheid</p> <p>Uitvoeringsprogramma van de RUDD voor vergunningverlening, toezicht en handhaving</p> <p>Uitvoeringsprogramma van de RUDD voor vergunningverlening, toezicht en handhaving voor bodembescherming en bodemsanering</p>
Adequate uitvoering van het interbestuurlijk toezicht (IBT)	<p>Vastgestelde jaarverslagen IBT over de taakuitvoering van gemeenten en andere betrokkenen</p> <p>IBT-verbetertrajecten (indien wettelijk aan de orde)</p>
Behoud en bevorderen van de naleving wettelijke milieueisen met ruimte voor de uitvoering van verschillende maatschappelijke functies	<p>Prestatieafspraken met Natuur- en Milieufederatie Drenthe t.a.v. provinciale opgaven</p> <p>Beleidsadvisering met betrekking tot de provinciale inzet voor de leefomgeving en het duurzaamheidsbewustzijn</p> <p>Coördinatie en regie vanuit de Wabo / Omgevingswet voor de ketenpartners</p> <p>Jaarprogramma voor de VTH-taken is uitgevoerd</p> <p>Optimalisering van de actieve inzet van het BIBOB-instrumentarium bij de uitvoering van de VTH-taken</p>

De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden

Doelstelling	Resultaat
Het bevorderen van duurzaam bodemgebruik en verantwoord gebruik van de diepe ondergrond	Implementatie en uitvoering programma Bodem en Ondergrond
	Het duurzaam bodemgebruik in de landbouw is bevorderd
	Het aardkundig erfgoed wordt gekoesterd en is waar mogelijk hersteld
	Risico's voor mens en milieu als gevolg van chemische verontreinigingen in de bodem zijn zo veel mogelijk voorkomen
	Het duurzaam bodemgebruik in de energievoorziening is bevorderd, zie ook programma 5 Mijnbouw
	Duurzaam bodemgebruik in andere maatschappelijke opgaven is bevorderd
Verantwoord beheer van de stortplaatsen (Nazorgfonds)	Vastgestelde begroting en jaarverslag Nazorgfonds
	Nazorg Meisner op basis van Nazorgplan
Een verantwoorde winning van de oppervlaktedelfstoffen en uitvoering van functionele ontgrondingen	De winning en de uitvoering vinden plaats binnen de wettelijke en provinciale kaders

Verminderen van het aantal asbestdaken in Drenthe

Doelstelling	Resultaat
Samen met maatschappelijke partners de sanering van asbestdaken door eigenaren stimuleren	Openbare monitoringstool en publieke asbestdakenkaart actueel
	Innovatie om daarmee de sanering door bedrijven efficiënter en goedkoper te maken voor eigenaren
	'Subsidieregeling stimuleringslening verwijdering asbestdaken Drenthe'
	In 2022 is 35% van totaalopgave (referentie 2016) gesaneerd

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De bron voor de vermelding in onze begroting is, zoals voorgeschreven, de website <http://www.waarstaatjeprovincie.nl>. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer

Indicator: Waterkwaliteit van de oppervlaktewateren

Beoordeling waterkwaliteit "goed" volgens Kaderrichtlijn Water	0%	(2019)
Beoordeling waterkwaliteit "matig" volgens Kaderrichtlijn Water	49- 59,2%	(2019)

Definitie: De ecologische toestand van oppervlaktewateren is beoordeeld volgens de beoordelingsmethode van de Europese Kaderrichtlijn Water. De cijfers geven het percentage oppervlaktewateren weer dat de beoordeling 'goed' heeft gekregen. Weergegeven zijn de cijfers van alle oppervlaktewateren die in het beheer van de waterschappen zijn. Het gebied van een waterschap kan provincie-overstijgend zijn. De cijfers van een waterschap dat in twee provincies ligt worden in beide provinciecijfers opgenomen.

Dynamiek in leefomgeving

Indicator: ontwikkelde nieuwe natuur

Nieuw ingericht natuurgebied binnen Natuurnetwerk Nederland	384 ha	(2019)
Nieuw verworven natuurgebied binnen Natuurnetwerk Nederland	299 ha	(2019)

Definitie: Dit betreft de oppervlakte verworven en ingerichte natuur in hectares voor het betreffende jaar (dus niet cumulatief). Bij verworven natuur gaat het om het aantal hectares blijvend beschikbare grond voor natuur, inclusief nieuwe natuur als gevolg van functiewijziging (bijvoorbeeld doordat boerenland als natuurland wordt aangeboden). Onder inrichting worden gebieden verstaan waar inrichtingsmaatregelen zijn uitgevoerd die noodzakelijk zijn voor de realisatie van het natuurdoel. Als er geen inrichtingsmaatregelen nodig zijn, wordt het gebied ook beschouwd als ingericht.

Indicator: beheerde natuur

Oppervlakte natuur in gesubsidieerd beheer (SNL/SVNL)	53.471 ha	(2019)
---	-----------	--------

Dit betreft het oppervlak aan grondgebied dat in beheer is als natuurgebied. Hierbij gaat het om gesubsidieerd natuurbeheer in het kader van het Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL, vanaf 2016 SVNL).

Investerings per programma

Samenvatting van de investeringen per programma:

Omschrijving Investering	Totaal Krediet (incl. lonen)	Boekwaarde t/m 31 december 2020	Netto Investering 2021	Netto Investering 2022	Netto Investering 2023	Netto Investering 2024	Netto Investering 2025
INVESTERINGEN Programma 2. Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven							
Grondaankopen (voorraad natuurbeheer)	-	44.478.353	8.379.277	(2.670.320)	2.459.790	(8.785.800)	-
TOTAAL INVESTERINGEN Programma 2	-	44.478.353	8.379.277	(2.670.320)	2.459.790	(8.785.800)	-

Voor verdere specificatie per investeringsproject verwijzen we naar Paragraaf II.4 Financiële positie en toelichting, onderdeel 4.1 Investerings naar nut.

Inbreng verbonden partijen

Beleidsopgave	Doelstelling	Verbonden partij	Doel verbonden partij
Een aantrekkelijk en gevarieerd vestigingsklimaat voor wonen en werken	Toereikende spreiding en bereikbaarheid van voorzieningen en aanbod voor wonen over het Drentse netwerk van steden en dorpen	Regiovisie Groningen-Assen	Afstemming woningbouw en bedrijventerreinen voor plangebied Realisatie pakket bereikbaarheidsmaatregelen Behoud en versterking van (landschappelijke) kwaliteit
Zorgvuldig omgaan met water	De oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit voldoet aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water 2021	Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe	Uitvoering WABO, WBB en overige uitvoeringstaken
In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen	Behoud en bevorderen van de algemene milieu-kwaliteit (wettelijke milieueisen) en het duurzaamheidsbewustzijn in Drenthe	Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe	Uitvoering WABO, WBB en overige uitvoeringstaken
In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen	Adequaat opdrachtgeverschap richting de RUD en OD-G	Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe	Uitvoering WABO, WBB en overige uitvoeringstaken
De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en	Het bevorderen van duurzaam bodemgebruik en verantwoord gebruik van de diepe ondergrond	Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging	Sanering van bodemverontreiniging in aangewezen landinrichtingsgebieden in de provincie Drenthe

Beleidsopgave	Doelstelling	Verbonden partij	Doel verbonden partij
economische kracht behouden			
De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden	Het bevorderen van duurzaam bodemgebruik en verantwoord gebruik van de diepe ondergrond	Stichting Bodembeheer Schoonebeek	Sanering van bodemverontreiniging in aangewezen landinrichtingsgebieden in de provincie Drenthe
De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden	Uitvoeren meerjarenprogramma bodem en ondergrond (2016-2020): sanering en voorkomen nieuwe saneringslocaties	Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe	Uitvoering WABO, WBB en overige uitvoeringstaken
De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden	Verantwoord beheer van de stortplaatsen (Nazorgfonds)	Fonds nazorg gesloten stortplaatsen	Financiering eeuwigdurende nazorg van gesloten Stortplaatsen
Natuurlijk Platteland	Realisatie Natuurnetwerk Nederland	Gemeenschappelijke regeling Prolander	Het omzetten van provinciaal natuurbeleid tot resultaten in het gebied
Natuurlijk Platteland	Functieverandering t.b.v. Natuurnetwerk Nederland	Gemeenschappelijke regeling Prolander	Het omzetten van provinciaal natuurbeleid tot resultaten in het gebied

Voor nadere informatie per verbonden partij verwijzen we naar I.2. Paragraaf 2.6 Verbonden Partijen.

Wat mag het kosten

	Beleidsopgave	Eco. Cat.	2020 Rekening	2021 begroting	2022 begroting	Vershil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Lasten									
	2.1 Toekomstgerichte landbouw								
		Inkoop	-1.909.643	-182.903	354.485	-537.388	128.914	0	0
		Subsidie	5.428.262	2.393.141	1.660.249	732.892	1.712.739	358.000	834.949
	Totaal beleidsopgave		3.518.619	2.210.238	2.014.734	195.504	1.841.653	358.000	834.949
	2.2 Natuurlijk Platteland								
		Inkoop	33.388.902	54.702.607	55.972.464	-1.269.857	78.153.120	39.591.881	36.145.672
		Kapitaallasten	158.165	76.485	76.485	0	0	0	0
		Subsidie	35.423.532	43.378.587	44.639.007	-1.260.420	50.478.010	44.744.433	48.363.281
	Totaal beleidsopgave		68.970.599	98.157.679	100.687.956	-2.530.277	128.631.130	84.336.314	84.508.953
	2.3 Een aantrekkelijk en gevarieerd vestigingsklimaat voor wonen en werken								
		Inkoop	517.913	905.411	1.188.411	-283.000	1.323.411	448.411	448.411
		Subsidie	2.922.612	1.221.732	1.369.939	-148.207	1.369.939	1.369.939	1.369.939
	Totaal beleidsopgave		3.440.525	2.127.143	2.558.350	-431.207	2.693.350	1.818.350	1.818.350
	2.4 Zorgvuldig omgaan met water								
		Inkoop	10.647.330	2.158.705	1.478.500	680.205	1.478.500	1.128.500	1.128.500
		Subsidie	-200.569	50.000	0	50.000	0	0	0
		Toev. voorziening	804.413	700.000	700.000	0	700.000	700.000	700.000
	Totaal beleidsopgave		11.251.174	2.908.705	2.178.500	730.205	2.178.500	1.828.500	1.828.500
	2.5 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen								
		Inkoop	598.092	679.757	583.807	95.950	583.807	583.807	583.807
		Subsidie	4.118.343	4.138.957	4.244.517	-105.560	4.346.009	4.449.373	4.040.302
	Totaal beleidsopgave		4.716.436	4.818.714	4.828.324	-9.610	4.929.816	5.033.180	4.624.109
	2.6 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden								
		Inkoop	1.435.333	2.950.463	1.140.500	1.809.963	13.709.753	203.500	203.500
		Subsidie	0	17.358	17.358	0	17.358	17.358	0
	Totaal beleidsopgave		1.435.333	2.967.821	1.157.858	1.809.963	13.727.111	220.858	203.500
	Totaal Lasten exclusief reserve mutaties		93.332.685	113.190.300	113.425.722	-235.422	154.001.560	93.595.202	93.818.361
Baten									
	2.1 Toekomstgerichte landbouw								
		Ontv. bijdragen	-530.172	0	-400.000	400.000	-400.000	0	0
		Ontv.subsidies	-3.092.536	-787.238	-341.734	-445.504	-124.277	0	0
	Totaal beleidsopgave		-3.622.709	-787.238	-741.734	-45.504	-524.277		
	2.2 Natuurlijk Platteland								
		Leges	-83.799	-210.000	-210.000	0	-210.000	-210.000	-210.000
		Ontv. bijdragen	-22.835.644	-10.347.197	-14.175.092	3.827.895	-20.436.190	-15.252.702	-10.736.371
		Ontv.subsidies	-587.076	-18.617.437	-21.040.765	2.423.328	-28.559.201	-5.944.475	0
	Totaal beleidsopgave		-23.506.519	-29.174.634	-35.425.857	6.251.223	-49.205.391	-21.407.177	-10.946.371
	2.3 Een aantrekkelijk en gevarieerd vestigingsklimaat voor wonen en werken								
		Ontv.subsidies	-2.053.913	0	0	0	0	0	0
	Totaal beleidsopgave		-2.053.913						

	Beleidsopgave	Eco. Cat.	2020 Rekening	2021 begroting	2022 begroting	Verschil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
	2.4 Zorgvuldig omgaan met water								
		Leges	-804.716	-710.000	-710.000	0	-710.000	-710.000	-710.000
		Ontv. bijdragen	-4.794.435	0	0	0	0	0	0
		Ontv.subsidies	-2.985.549	0	0	0	0	0	0
	Totaal beleidsopgave		-8.584.699	-710.000	-710.000		-710.000	-710.000	-710.000
	2.5 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen								
		Leges	0	-225.000	-225.000	0	-225.000	-225.000	-225.000
		Ontv. bijdragen	-10.956	0	0	0	0	0	0
	Totaal beleidsopgave		-10.956	-225.000	-225.000		-225.000	-225.000	-225.000
	2.6 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden								
		Leges	-6.044	-37.500	-37.500	0	-37.500	-37.500	-37.500
		Ontv. bijdragen	-334.451	-250.000	-80.000	-170.000	-1.677.883	0	0
		Ontv.subsidies	-507.605	-516.900	-192.400	-324.500	-3.795.382	0	0
	Totaal beleidsopgave		-848.100	-804.400	-309.900	-494.500	-5.510.765	-37.500	-37.500
	Totaal Baten exclusief reserve mutaties		-38.626.896	-31.701.272	-37.412.491	5.711.219	-56.175.433	-22.379.677	-11.918.871
	Totaal programma exclusief reserve mutaties		54.705.789	81.489.028	76.013.231	5.475.797	97.826.127	71.215.525	81.899.490

Verrekening met reserves

Programma 2	2020 rekening	2021 begroting	2022 begroting	Verschil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Totaal programma	54.705.789	81.489.028	76.013.231	5.475.797	97.826.127	71.215.525	81.899.490
Verrekening resultaat met reserves							
Bijdrage aan Reserve vitaal platteland	641.163			0			
Bijdrage van Reserve vitaal platteland	-909.985	-1.146.795	-500.000	-646.795	-50.000		
Bijdrage aan Reserve natuurbeleid	27.219.235	9.114.874	9.163.359	-48.485	8.380.030	11.999.591	3.025.496
Bijdrage van Reserve natuurbeleid	-21.971.366	-25.051.636	-23.023.445	-2.028.191	-30.074.439	-27.711.537	-25.447.236
Bijdrage aan reserve provinciaal aandeel ILG	3.235.820	1.291.570	1.315.507	-23.937	28.000	3.863.460	
Bijdrage van reserve provinciaal aandeel ILG	-3.927.773	-1.733.313	-1.079.182	-654.131	-6.097.250		
Bijdrage aan Saldireserve	14.655.479	7.225.888		7.225.888			
Bijdrage van Saldireserve	-12.008.097	-12.825.039	-1.211.890	-11.613.149	-9.512.478		
Bijdrage aan Reserve voor algemene doeleinden				0	486.103	476.949	
Bijdrage van Reserve voor algemene doeleinden	-350.000	-808.333	-346.384	-461.949			

Programma 2	2020 rekening	2021 begroting	2022 begroting	Verschil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Saldo verrekend met reserves	6.584.476	-23.932.784	-15.682.035	-8.250.749	-36.840.034	-11.371.537	-22.421.740
Totaal na bestemming	61.290.265	57.556.244	60.331.196	-2.774.952	60.986.093	59.843.988	59.477.750

Verschillen tussen begroting 2021 en 2022

Beleidsopgave	Eco. Cat.	Verschil	Toelichting
Lasten			
2.1 Toekomstgerichte landbouw	Inkoop	537.388	<i>Doelstelling: Werken aan een toekomstgerichte landbouw</i> Het verschil wordt verklaard door de administratief begrote negatieve lasten in 2021 die zich in 2022 niet voordoen (Voor IBP Vitaal Platteland € 247.338,-- en Cofinancieringsreserve EU € 205.000,--). De overige € 85.000,-- verschil wordt verklaard door extra begrote lasten IBP Vitaal Platteland Drents Plateau.
	Subsidie	-732.892	<i>Doelstelling: Werken aan een toekomstgerichte landbouw</i> Het verschil wordt veroorzaakt door de actualisatie van het IBP Vitaal Platteland, de actualisatie via de prestatieovereenkomst met Prolander (PPO) en een overheveling van de Regiodeal Natuurinclusieve landbouw in 2021.
2.2 Natuurlijk Platteland	Inkoop	1.269.857	<i>Diverse doelstellingen binnen Natuurlijk Platteland</i> Het verschil in ontvangen bijdragen wordt veroorzaakt door de actualisatie via de prestatieovereenkomst met Prolander (PPO) (€ 9.070.365,--) en daarnaast door de lasten van het programma Natuur (€ 10.600.222,--).
	Subsidie	1.260.420	<i>Diverse doelstellingen binnen Natuurlijk Platteland</i> Het verschil wordt veroorzaakt door de actualisatie via de prestatieovereenkomst met Prolander (PPO) (€ 3.090.871,--) en door het programma Natuur (€ 4.344.606,--).
2.3 Een aantrekkelijk en gevarieerd vestigingsklimaat voor wonen en werken	Inkoop	283.000	<i>Doelstelling: Initiatieven en ontwikkelingen die bijdragen aan een goede ruimtelijke ordening</i> Een overheveling in 2021 van € 45.000,-- en € 227.000,-- minder lasten begroot in 2022 voor de Omgevingswet. <i>Doelstelling: Toekomstbestendig Wonen</i> Vanuit de voorjaarsnota 2021 is voor gebiedsontwikkeling in 2022 € 555.000,-- meer beschikbaar gesteld dan in 2021.
	Subsidie	148.207	<i>Doelstelling: Initiatieven en ontwikkelingen die bijdragen aan een goede ruimtelijke ordening</i> Het verschil wordt veroorzaakt door een overheveling in 2021 die in 2022 niet is begroot.
2.4 Zorgvuldig omgaan met water	Inkoop	-680.205	<i>Doelstelling: De zoetwatervoorziening voorziet in een maatschappelijk gewenst duurzaam voorzieningenniveau voor voldoende en schoon zoetwater</i> € 929.665,-- betreft het restantbudget Beleidsontwikkeling regionaal waterplan dat in 2022 niet meer is geraamd. <i>Doelstelling: De oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit voldoet aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water 2021</i> Voor klimaatadaptatie is via de Voorjaarsnota 2021 in 2022 € 250.000,-- meer beschikbaar gesteld dan in 2021.
	Subsidie	-50.000	<i>Doelstelling: De oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit voldoet aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water 2021</i> Betreft een administratieve wijziging uit 2020.

Beleidsopgave	Eco. Cat.	Verschil	Toelichting
2.5 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen	Inkoop	-95.950	<i>Doelstelling: Adequaat opdrachtgeverschap richting de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUDD) en Omgevingsdienst Groningen (OD-G)</i> In 2022 hebben wij geen decentralisatie-uitkering van het Rijk ontvangen bedoeld voor de versterking van omgevingsveiligheidsdiensten. In 2021 was dat € 17.000,--. <i>Doelstelling: Behoud en bevorderen van de algemene milieukwaliteit (wettelijke milieueisen) en het duurzaamheidsbewustzijn in Drenthe</i> Het bedrag van € 78.950,-- omvat een overheveling vanuit 2020 zijnde het restant van de incidentele rijksuitkering bestemd voor het Erfgoed Deal.
	Subsidie	105.560	<i>Doelstelling: Adequaat opdrachtgeverschap richting de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUDD) en Omgevingsdienst Groningen (OD-G)</i> Dit verschil betreft een hogere bijdrage aan de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe en Omgevingsdienst Groningen in 2022. Het gaat om een verschil van € 73.460,--, respectievelijk € 20.952,-- ten opzichte van de begroting 2021. <i>Doelstelling: Behoud en bevorderen van de algemene milieukwaliteit (wettelijke milieueisen) en het duurzaamheidsbewustzijn in Drenthe</i> Het bedrag van € 11.148,-- betreft een verhoging van de jaarlijkse subsidie aan de Milieufederatie Drenthe in 2022.
2.6 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden	Inkoop	-1.809.963	<i>Doelstelling: Uitvoeren meerjarenprogramma bodem en ondergrond (2021-2025): sanering en voorkomen nieuwe saneringslocaties</i> In 2022 verwachten we € 1.809.963,-- minder uit te geven aan bodemsaneringen ten opzichte van 2021. Het gaat hierbij met name om langlopende bodemsaneringen waarbij het bestedingspatroon per jaar sterk kan verschillen.
Totaal: Lasten		235.422	
Baten			
2.1 Toekomstgerichte landbouw	Ontv. bijdragen	-400.000	<i>Doelstelling: Werken aan een toekomstgerichte landbouw</i> In de provinciale prestatie-overeenkomst (PPO) met Prolander zijn extra inkomsten geraamd voor de verbetering van de landbouwstructuur.
	Ontv.subsidies	445.504	<i>Doelstelling: Werken aan een toekomstgerichte landbouw</i> In 2021 was er sprake van een raming van € 205.000,-- aan POP middelen die in 2022 niet geraamd zijn. Daarnaast een verschil van € 240.504,-- met name veroorzaakt door IBP Vitaal Platteland en de fasering in budgetten tussen de verschillende jaren.
2.2 Natuurlijk Platteland	Ontv. bijdragen	-3.827.895	<i>Diverse doelstellingen binnen Natuurlijk Platteland</i> Het verschil in ontvangen bijdragen wordt veroorzaakt door de actualisatie via de prestatieovereenkomst met Prolander (PPO).
	Ontv.subsidies	-2.423.328	<i>Doelstellingen: Realisatie Programma Natuur en Functieverandering t.b.v. Natuurnetwerk Nederland</i> Het verschil wordt veroorzaakt door twee specifieke uitkeringen. In 2021 is de specifieke uitkering aankoop veehouderijen i.h.k.v. stikstof begroot die in 2022 niet is begroot (€ 12.521.500,--). Daarnaast gaat het om de specifieke uitkering voor het programma Natuur

Beleidsopgave	Eco. Cat.	Verschil	Toelichting
			die in 2022 voor een bedrag van € 14.944.828,-- meer is begroot dan in 2021.
2.6 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden	Ontv. bijdragen	170.000	<i>Doelstelling: Uitvoeren meerjarenprogramma bodem en ondergrond (2021-2025): sanering en voorkomen nieuwe saneringslocaties</i> De bijdrage van derden m.b.t. bodemsaneringen is gerelateerd aan de bestedingen. Omdat we in 2022 minder verwachten uit te geven aan bodemsaneringsprojecten dan in 2021 gaan we in de begroting ook uit van een lagere bijdrage van derden.
	Ontv.subsidies	324.500	<i>Doelstelling: Uitvoeren meerjarenprogramma bodem en ondergrond (2021-2025): sanering en voorkomen nieuwe saneringslocaties</i> Ook de bijdrage van de gemeenten en de Rijksbijdrage hangen samen met verwachte lagere bestedingen in 2022. Daarom zijn deze bijdragen in de begroting 2022 € 324.500,-- lager dan in het jaar ervoor.
Totaal: Baten		-5.711.219	
Overige verschillen		-	
Totaal van verschillen tussen 2021 en 2022		-5.475.797	

3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten

Inleiding

De Coronacrisis heeft ook in Drenthe de nodige sporen achtergelaten. Desondanks staan wij er economisch relatief goed voor. Onze maakindustrie heeft goede vooruitzichten, de export groeit en het producentenvertrouwen is sinds april 2019 niet meer zo positief geweest, aldus het CBS. Daarnaast heeft de coronaperiode naast zorgen ook kansen op de arbeidsmarkt gebracht. Zo vragen in Drenthe bedrijven werkzaam in de techniek en de zorg veel nieuwe collega's.

In onze voorjaarsnota 2021 hebben wij de economische kansen, maar ook de uitdagingen die wij zien om de weerbaarheid en veerkracht van onze economie te versterken nader geaduid. Onze doelstellingen voor het programma Regionale Economie zijn uitgewerkt in de Economische Koers Drenthe en een aantal concrete uitvoeringsprogramma's, zoals de Agenda Impact Ondernemen, de Agenda Gezondheidseconomie en de Groene Economische Agenda.

De rode draad 'slim, groen en met impact' is daarbij ons kompas dat richting geeft aan ons beleid en de uitvoering waarin wij voorsorteren op meer structurele versterking en herstel van de economie na corona. We houden rekening met trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op de Drentse economie en de arbeidsmarkt, zoals digitalisering en vergroening.

Voor die opgaven waar samenwerking op bovenprovinciaal niveau nodig is, werken wij samen met onze partners in Noord-Nederland, Overijssel, Den Haag, Noordwest-Duitsland en Europa. Daar waar een kleiner schaalniveau voldoende is, wordt de samenwerking in (sub)regionale allianties vormgegeven. Belangrijke samenwerkingsverbanden zijn: Regio Zwolle, Dutch Techzone en de Regio Groningen Assen.

Onze accenten in 2022

In 2022 krijgt een belangrijk deel van onze economische ambities zijn beslag vanuit de noordelijke en (inter)regionale samenwerking en lobby. Veel van onze netwerken, programma's en instrumenten geven wij dan ook vorm op noordelijke schaal. Daarbij zetten we in op thema's en sectoren waar we sterk in zijn en/of massa hebben: chemie, (maak)industrie en agribusiness en hebben aandacht voor groeibriljanten: health & life sciences, logistiek en vrijetijdseconomie. Wij verbinden onze Drentse economische ambities aan de uitgangspunten van het nationale groeifonds, het EU-herstelfonds (Recovery and Resilience Facility, RRF) en de nieuwe Europese programmaperiode (2021-2028).

Hiermee dragen we bij aan de maatschappelijke opgaven en zorgen wij voor de versterking van het Drentse MKB-bedrijfsleven en de toename van de werkgelegenheid. Dat doet de provincie uiteraard niet alleen, maar met het onderwijs en het bedrijfsleven, triple helixorganisaties, medeoverheden, het rijk en Europa. Door dit samenspel met partners en met de ons ter beschikking staande instrumenten, kunnen wij daadwerkelijk verschil maken. Met name onze succesvolle lobby voor de EU-fondsen maakt dat wij de komende jaren als provincie kunnen beschikken over ruime financiële kaders om de innovatiekracht van bedrijven op het gebied van (groene) kunststoffen, vezels, composieten en circulair bouwen te versterken. Tegelijkertijd vragen de nieuwe noordelijke programma's om provinciale cofinanciering. Daarin zal worden voorzien door de EU-cofinancieringsreserve.

We maken ons in nauwe samenspraak met onze partners sterk voor een goede ontsluiting en infrastructuur, zowel hard als zacht. Onze inzet voor de Regiocampus Emmen is daarbij een in het oog springend initiatief en een voorhoedeproject in de wens om te komen tot een Universiteit voor het Noorden. Maar ook de TechHub in Assen en de IT-hub in Hoogeveen die in 2022 samen met onze partners een stap verder worden gebracht zijn belangrijk. Toekomstbestendige werklocaties voor bedrijven (duurzaam en slim) en een breed gedragen acquisitiestrategie dragen hieraan bij, net als de landzijdige gebiedsontwikkeling van Groningen Airport Eelde (GAE). Deze vormt een belangrijke economische impuls voor de regio. Daarbij bewaakt de provincie een goede inpassing in de leefomgeving met oog voor de gezondheid en milieuaspecten zoals emissieloos transport. Om maximaal rendement te halen werken wij in 2022 daarnaast ook samen met ROC's en hbo-instellingen aan de versterking van kennisontwikkeling en innovatie op en rond de luchthaven.

Naast kennisontwikkeling is het toewerken naar een realistisch verdienmodel voor GAE ook een belangrijke opgave in 2022. Het overbruggingsjaar 2022 zullen we hiervoor samen met de andere aandeelhouders, het Rijk en de gehele luchtvaartsector benutten. Ons uitgangspunt is daarbij dat het Rijk, net als bij andere openbare infrastructuur een (mede) verantwoordelijkheid heeft en daarom direct en/of indirect bijdraagt aan het beheer en de instandhouding van GAE. Het jaar 2022 zal onder andere in het teken staan van het uitvoeren van de toekomstvisie die GAE heeft opgesteld. Dat betekent zekerstellen van langere termijn (continuïteit) door borgen van financiering, vooroplopen in duurzame en innovatieve luchtvaart en meer bedrijvigheid en verbreding van inkomsten creëren door het benutten van commerciële kansen.

Tot slot heeft de coronacrisis de arbeidsmarkt ook in Drenthe flink op z'n kop gezet. Zo is onder meer de manier waarop wordt gewerkt veranderd, wat gepaard gaat met kansen en zorgen. Sectoren die tijdens de crisis stilgevallen waren en nu bezig zijn een inhaalslag te maken schreeuwen om personeel. Deze krapte op de arbeidsmarkt vormt een belemmering voor een verdere groei van de economie. Om de arbeidsmarkt wendbaarder en weerbaarder te maken is scholing en beweging tussen sectoren en beroepen dan ook een belangrijke voorwaarde. Daarom investeren wij ook in 2022 in Noord-Nederland met verschillende partijen samen in een Leven Lang Ontwikkelen onder de noemer Scholingsalliantie Noord. Wij zijn ervan overtuigd dat we samen verantwoordelijk zijn, zeker nu, voor de ontwikkeling van onze inwoners.

Vrijtijdseconomie

De vrijetijdseconomie is een belangrijke economische sector voor Drenthe. De afgelopen jaren groeide en bloeide de Drentse vrijetijdseconomie fors.

De coronacrisis treft de sector echter hard. Drenthe is en blijft met rust, ruimte en natuurschoon - in combinatie met een kwalitatief hoogwaardig aanbod van evenementen, musea en dag- en verblijfsrecreatie - een aantrekkelijke recreatieve bestemming in Nederland.

Die kracht zetten we in om binnen de gestelde mogelijkheden bezoekers naar onze provincie te trekken. Marketing Drenthe maakt Drenthe zichtbaar op een manier die past bij ons unieke profiel OER-provincie van Nederland, met een aansprekend landschap.

We zijn dé vrijetijds- en fietsprovincie en willen dat blijven. Daarom blijven we investeren in de kwaliteit van onze fietsroutes en fietsevenementen.

De VAM-berg is voor zowel fietsen als wandelen een landelijke blikvanger. Met de ondersteuning van fase 2 willen we met het Dak van Drenthe de VAM-berg nog attractiever doorontwikkelen.

Wandelen krijgt de komende jaren extra aandacht (zoals ook aangekondigd in de Voorjaarsnota 2021) door met onze partners verder te werken aan het versterken van onze routenetwerken.

Vanuit onze rol als aanjager en verbinder zetten we ons in voor het versterken van het dagrecreatief aanbod en verleiden we vrijetijdsondernemers in kenmerkende toeristische gebieden in onze provincie

om in samenhang arrangementen te ontwikkelen die leiden tot een aantrekkelijke meerdaagse toeristische bestemming.

We blijven ons als partner in het programma Vitale Vakantieparken Drenthe samen met de Drentse gemeenten en HISWA/RECRON inzetten voor de kwalitatieve doorontwikkeling van de verblijfsrecreatie.

Onze accenten in 2022

Naast onze reguliere taken op het gebied van de Vrijtijdseconomie zullen wij in 2022 extra nadruk leggen op enkele specifieke taken. Zo willen we de in het kader van de Investeringsagenda Plus toegekende middelen voor een kwaliteitsimpuls Recreatie en Toerisme extra focus geven.

Los van de impuls aan het afronden van het wandelknooppunten netwerk Drenthe is het de bedoeling om in 2022 en 2023 meer accent te leggen bij het wandelen. Er wordt nagedacht of dit in de vorm van een iconische route of een bijzonder evenement zal zijn, of dat een relatie naar het Van Gogh-jaar wordt gelegd.

Kaders bestaand beleid

Economische zaken en arbeidsmarkt:

Op basis van het Coalitieakkoord 'Drenthe, mooi voor elkaar!' is de inzet van de provincie Drenthe op economisch terrein uitgewerkt in de 'Economische Koers Drenthe 2020-2023'. Samen met onze stakeholders gaan wij voor een 'sterke, slimme en groene economie met impact'. Met deze inzet creëren wij impact ofwel economisch rendement en maatschappelijke meerwaarde. De Koers bevat de richtinggevende principes waarmee wij het verdienvermogen van de Drentse economie willen versterken en willen bijdragen aan een toekomstbestendige Drentse economie.

Het beleid is onder meer terug te vinden in de onderstaande beleidsdocumenten:

- Research & Innovation Strategy for Smart Specialisation (RIS3) 2021-2027
- Digitaliseringsagenda
- Agenda Gezondheidseconomie
- De Groene Economische Agenda
- Agenda Impact Ondernemen
- Deltaplan Noord-Nederland
- Duitsland Agenda

Een goed vestigings- en ondernemersklimaat

Doelstelling	Resultaat
Drenthe is MKB provincie	Het Programma Ik Ben Drentse Ondernemer (IBDO 2021-2024) zorgt voor start, groei, innovatie en exportbevordering van Drentse bedrijven
	Het MKB Fonds en de NOM investeren en participeren in (familie)bedrijven en zorgen voor groei en innovatie in Drenthe
	Samen met ondernemers werken we aan een krachtige Drentse economie en vergroten het ondernemen met impact.
	We versterken onze internationale propositie via projecten en programma's
	In nauwe samenspraak met onze partners maken we ons sterk voor een stevige (lobby)agenda richting het Rijk en de EU om meer financiële middelen voor de regio los te krijgen om daarmee het verlies van banen en ondernemingen zoveel mogelijk te voorkomen
	Toekomstbestendig maken van bedrijfslocaties
	Gebiedsontwikkeling GAE (Groningen Airport Eelde).
	Drenthe 4.0 als kans voor de energietransitie
We versterken het organiserend vermogen in triple helix samenwerkingen (regionaal en subregionaal)	Benutten Haagse en Europese kansen en middelen (subsidies, expertise, pilots, netwerken) die bijdragen aan onze doelstellingen
	De provincie is initiatiefnemer en aanjager van samenwerkingsverbanden. We brengen partijen bijeen en faciliteren overleg.
	Verbinden van het economische beleid van de provincie met het economische beleid van onze partners in SNN verband, andere provincies (IPO) het rijk en regio's zoals Regio Zwolle, Dutch TechZone & de Regio Groningen Assen
We stimuleren en investeren samen met onze partners in de kennisinfrastructuur ten dienste van ondernemers	Versterken van de economische samenwerking met Duitsland/ Nedersachsen
	Ondersteunen van het organiserend vermogen van onze sterke kennisclusters op het terrein van chemie, maakindustrie, agribusiness & food, Health en Life Science en Logistiek en stimuleren crossovers
	Bijdragen aan regionale campusontwikkeling, living labs/proeftuinen: RegioCampus Emmen, Healthub, NICE, IT-hub en het CICE
	Verkennen van hiaten in de kennisinfrastructuur van Drenthe, en doen onderzoek naar kansen, mogelijkheden en niches.

Innovatie en digitalisering als kans

Doelstelling	Resultaat
Stimuleren digitaal ondernemerschap	De uitvoering van de ambities en acties uit de Digitaliseringsagenda Drenthe draagt bij om Drentse bedrijven stappen te laten zetten op het pad van digitalisering en cyberweerbaarheid. De Digitale Werkplaats Drenthe (onderdeel van MKB Drenthe Digitaal) helpt mkb'ers een volgende stap bij hun digitaliseringsvraagstukken te zetten.
Stimuleren van innovaties die bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen	Samen met onze partners dragen wij bij aan projectontwikkeling en business development in onze kansrijke sectoren chemie, maakindustrie, agribusiness & food, zorg en logistiek
Innovatieve Zorgeconomie	Versterken ondernemerschap in de zorg Faciliteren ontwikkeling van innovatieve producten, processen en diensten bijv. Blue zone innovations, zorg op afstand en domotica

Drenthe wordt dé circulaire en groene provincie

Doelstelling	Resultaat
Versterken groen ondernemerschap	Versterken en faciliteren van het vergroeningsproces bij onze triple helix partners De taskforce groene chemie bundelt de krachten in onze regio's om deze sterker te maken Realisatie van businesscases op het gebied van agribusiness/ biobased economie en circulaire economie
Profilering van Drenthe als groene economische provincie	In het project 'Het Schone Noorden' als integraal onderdeel van Chemport Europe wordt samengewerkt in de keten van productie, gebruik en hergebruik. De doorontwikkeling van Chemport Europe draagt bij aan ondernemerssupport, acquisitie en profilering van het (boven)regionale groene ecosysteem Experimenteren met regionale icoonprojecten in het kader van circulair bouwen / Drenthe woont circulair Versterken van onze groene lobby propositie

Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt

Doelstelling	Resultaat
Versterken samenwerking onderwijs-bedrijfsleven en overheden	<p>Het provinciale arbeidsmarktbeleid ondersteunt/versterkt de regionale samenwerking tussen onze partners om de bestaande arbeidsmarktinfrastructuur te versterken</p> <p>Samen met belanghebbenden faciliteren wij een provincie brede structuur voor arbeidsmarktmonitoring: www.arbeidsmarktinzicht.nl</p>
We investeren in talentontwikkelingen voor de economie van morgen	<p>Boeien en binden (internationaal) talent</p> <p>Stimuleren Leven Lang Ontwikkelen en versterken leercultuur bij bedrijven o.a. via de Scholingsalliantie Noord</p> <p>Bevorderen toepassen HRM-beleid, duurzame inzetbaarheid en sociale innovatie in het mkb</p> <p>Investeren in flexibel en wendbaar onderwijs en dragen bij aan de aanwezigheid van aantrekkelijke (vervolg)opleidingen in elk geval op het terrein van zorg, techniek en digitalisering</p> <p>Ontwikkelen van nieuwe methodieken en aanpakken t.b.v. instroombevordering in onze speerpunt sectoren</p> <p>Realisatie van de Universiteit van het Noorden samen met onze partners</p>
Zo goed mogelijk opvangen van de gevolgen van de Coronacrisis voor de arbeidsmarkt	<p>Extra inzet op projecten die bijdragen aan het oplossen van corona gerelateerde arbeidsmarktknelpunten en arbeidsmobiliteit (van werk naar werk)</p> <p>Samen met onze partners extra investeren in de beschikbaarheid en inzetbaarheid van arbeidskrachten</p>

Vrijtijdseconomie stimuleren

Doelstelling	Resultaat
Vergroten van de zichtbaarheid van Drenthe voor interessante doelgroepen	<p>Vergroten van kennis over de bezoekerseconomie van Drenthe en kennis delen met ondernemers, gemeenten en organisaties, bijvoorbeeld door verkenningen te doen op het gebied van Drentse data en door publicaties van onderzoeken door Marketing Drenthe</p> <p>Ondernemers, gemeenten en organisaties ondersteunen en faciliteren op afstemming en eenheid in uitingen van in de gezamenlijke marketing van bestemming Drenthe, bijvoorbeeld door inzet op de uitwerking van de Uitvoeringsagenda i.h.k.v. 'Het Perspectief 2030 op bestemming Drenthe', en gezamenlijke campagnes t.b.v. de ondernemers.</p>

Doelstelling	Resultaat
	Evenementen en activiteiten ondersteunen om de zichtbaarheid van Drenthe te vergroten
Drenthe heeft een onderscheidend en veelzijdig toeristisch recreatief aanbod	Het toeristisch recreatief aanbod verrijken en kansen benutten
	Bestemmingsontwikkeling ondersteunen en faciliteren, waarbij gedacht kan worden aan het samen met ondernemers ontwikkelen van toeristische bestemmingen
	Verbeteren van de kwaliteit van de verblijfsrecreatie (programma Vitale Vakantieparken Drenthe), waarbij gedacht kan worden aan ondersteuningstrajecten door het Recreatie expertteam t.b.v. VVP-trajecten, subsidieverlening aan excellerende bedrijven en ondersteuning bij het transformeren naar een andere bestemming.

Drenthe heeft optimale fiets- en wandelvoorzieningen voor inwoners en bezoekers

Doelstelling	Resultaat
Drenthe heeft een optimaal fietsnetwerk	Ondersteunen en faciliteren van het netwerk van organisaties en stakeholders en goede ontsluiting van rout informatie
	Behoud van kwaliteit, kwaliteitsverbetering en borging van fietsroutes en het fietsknooppuntennetwerk en samen met onze partners ervoor te zorgen dat er steeds weer (nieuwe) routes op Drenthe.nl staan
Fietsprovincie Drenthe heeft een sterk imago	Een gespreid en gevarieerd aanbod van fietsevenementen en fietsroutes voor verschillende doelgroepen, bijvoorbeeld door promotie (online en re-marketing)
Drenthe heeft een divers aanbod van onderscheidende fietsevenementen	Afstemming tussen organisatoren en onderhouden van de (online)evenementenkalender
	Ondersteunen en faciliteren van het netwerk van organisatoren en verenigingen
	Faciliteren van fietsevenementen o.a. door (tijdelijk) ondersteunen met subsidies, zoals bijvoorbeeld de Drentse fietsvierdaagse
Drenthe heeft een kwalitatief wandelnetwerk	Ondersteunen en faciliteren uitvoering Wandelkompas. Deelname aan een Wandelplatform waarin stakeholders samenwerken en op goede ontsluiting van rout informatie
	Drenthe heeft een gevarieerd aanbod met wandelevenementen en wandelroutes, hiermee werken we samen met gemeenten in het verder uitrollen van het wandelknooppuntennetwerk.

Doelstelling	Resultaat
In Drenthe is het landelijk gebied toegankelijk en biedt ruimte voor recreatie	In samenwerking met stakeholders afspraken maken over de borging van kwaliteit van recreatieve voorzieningen en infrastructuur in de natuur
Recreatieve ontwikkeling VAM-berg	Ontwikkelen en realiseren fase 2, inrichten van het Dak van Drenthe met o.a. wandel- en fietspaden. De uitdaging van fase 2 is om in 2022 de recreatieve invulling van het Dak van Drenthe en het middendeel van de vuilstort verder in te richten voor recreatieve mogelijkheden, en daarbij rekening te houden met andere koppelkansen.

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De bron voor de vermelding in onze begroting is, zoals voorgeschreven, de website <http://www.waarstaatjeprovincie.nl>. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Regionale economie

Indicator: bruto regionaal product per provincie

Toename bruto regionaal product in Drenthe 4,6% (2018)

Definitie: Dit betreft het bruto regionaal product (tegen marktprijzen) per provincie. Het getoonde percentage is de verandering in het BRP ten opzichte van het voorafgaande jaar. Het gaat om voorlopige cijfers.

Indicator: Werkgelegenheid in 2019

Bruto arbeidsparticipatie in Drenthe 68,8% (2019)

Definitie: Werkgelegenheid wordt hier uitgedrukt in het percentage bruto-arbeidsparticipatie: het aandeel van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking in de totale bevolking van 15-75 jaar.

Investerings per programma

Samenvatting van de investeringen per programma:

Omschrijving Investering	Totaal Krediet (incl. lonen)	Boekwaarde t/m 31 december 2020	Netto Investering 2021	Netto Investering 2022	Netto Investering 2023	Netto Investering 2024	Netto Investering 2025
INVESTERINGEN Programma 3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten							
IT HUB	1.125.000	-	-	1.125.000	-	-	-
Health Hub Roden (fase 2)	240.000	-	120.000	120.000	-	-	-
Vamberg 2e fase	1.500.000	-	1.500.000	-	-	-	-
TOTAAL INVESTERINGEN Programma 3	2.865.000	-	1.620.000	1.245.000	-	-	-

Voor verdere specificatie per investeringsproject verwijzen we naar Paragraaf II.4 Financiële positie en toelichting, onderdeel 4.1 Investerings naar nut.

Inbreng verbonden partijen

Beleidsopgave	Doelstelling	Verbonden partij	Doel verbonden partij
Innovatie en digitalisering als kans	Stimulering van innovatief en digitaal ondernemerschap en ondernemersklimaat	MKB-fonds Drenthe	Stimulering MKB innovatie
Drenthe is dé MKB-provincie	Bevorderen economisch ecosysteem	NV Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM)	Het stimuleren van de regionale economische structuur en werkgelegenheid
(Inter)nationale en (inter)regionale kansen benutten	We werken daar waar het meerwaarde biedt, samen met de noordelijke provincies en steden, de Regio Groningen-Assen, Regio Zwolle, Dutch TechZone	Samenwerkingsverband Noord-Nederland	Het stimuleren van duurzame, innovatieve economische ontwikkeling van Noord-Nederland
Drenthe is dé MKB-provincie	Zorgen voor een goed vestigings- en ondernemersklimaat ook op (sub)regionaal niveau	Groningen Airport Eelde	Uitoefening van het luchthavenbedrijf

Voor nadere informatie per verbonden partij verwijzen we naar I.2. Paragraaf 2.6 Verbonden Partijen.

Wat mag het kosten

	Beleidsopgave	Eco. Cat.	2020 Rekening	2021 begroting	2022 begroting	Verschil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Lasten									
	3.0 Innovatie en digitalisering als kans								
		Subsidie	-8.774	0	0	0	0	0	0
	Totaal beleidsopgave		-8.774						
	3.10 Een goed vestigings- en ondernemersklimaat								
		Inkoop	322.851	156.427	156.427	0	456.427	156.427	156.427
		Kapitaallasten	94.432	94.432	94.432	0	94.432	131.932	131.932
		Subsidie	5.566.790	7.807.253	5.429.895	2.377.358	4.815.458	4.815.458	4.815.458
	Totaal beleidsopgave		5.984.073	8.058.112	5.680.754	2.377.358	5.366.317	5.103.817	5.103.817
	3.4 (Inter)nationale en (inter)regionale kansen benutten								
		Subsidie	1.227.669	4.203.890	0	4.203.890	0	0	0
	Totaal beleidsopgave		1.227.669	4.203.890		4.203.890			
	3.6 Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt								
		Inkoop	575.955	592.694	357.400	235.294	357.400	357.400	357.400
		Subsidie	287.133	310.000	310.000	0	310.000	310.000	310.000
	Totaal beleidsopgave		863.088	902.694	667.400	235.294	667.400	667.400	667.400
	3.8 Vrijtijdseconomie stimuleren								
		Inkoop	56.397	113.949	113.949	0	113.949	113.949	113.949
		Kapitaallasten	0	0	75.000	-75.000	75.000	75.000	75.000
		Subsidie	2.823.718	2.800.720	3.541.641	-740.921	2.783.707	2.823.862	2.930.308
	Totaal beleidsopgave		2.880.115	2.914.669	3.730.590	-815.921	2.972.656	3.012.811	3.119.257
	3.9 Drenthe heeft optimale fiets- en wandelvoorzieningen voor inwoners en bezoekers								
		Inkoop	180.080	0	0	0	0	0	0
	Totaal beleidsopgave		180.080						
	Totaal Lasten exclusief reserve mutaties		11.126.252	16.079.365	10.078.744	6.000.621	9.006.373	8.784.028	8.890.474
Baten									
	3.10 Een goed vestigings- en ondernemersklimaat								
		Ontv. bijdragen	-3.175.049	-246.000	-246.000	0	-246.000	-246.000	-246.000
		Ontv.subsidies	43.759	-683.569	-403.155	-280.414	-110.718	-110.718	-110.718
	Totaal beleidsopgave		-3.131.290	-929.569	-649.155	-280.414	-356.718	-356.718	-356.718
	3.4 (Inter)nationale en (inter)regionale kansen benutten								
		Ontv.subsidies	-43.282	-604.285	0	-604.285	0	0	0
	Totaal beleidsopgave		-43.282	-604.285		-604.285			
	3.6 Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt								
		Ontv. bijdragen	-77.950	-32.200	-32.200	0	-32.200	-32.200	-32.200
	Totaal beleidsopgave		-77.950	-32.200	-32.200		-32.200	-32.200	-32.200
	3.8 Vrijtijdseconomie stimuleren								
		Ontv. bijdragen	20.000	0	0	0	0	0	0
	Totaal beleidsopgave		20.000						
	Totaal Baten exclusief reserve mutaties		-3.232.521	-1.566.054	-681.355	-884.699	-388.918	-388.918	-388.918

Beleidsopgave	Eco. Cat.	2020 Rekening	2021 begroting	2022 begroting	Verschil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Totaal programma exclusief reserve mutaties		7.893.731	14.513.311	9.397.389	5.115.922	8.617.455	8.395.110	8.501.556

Verrekening met reserves

Programma 3	2020 rekening	2021 begroting	2022 begroting	Verschil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Totaal programma	7.893.731	14.513.311	9.397.389	5.115.922	8.617.455	8.395.110	8.501.556
Verrekening resultaat met reserves							
Bijdrage aan Reserve versterking economische structuur	1.656.523	400.000		400.000			
Bijdrage van Reserve versterking economische structuur	-1.500.000			0			
Bijdrage aan Reserve Regio Specifiek Pakket	3.968.804	1.125.000		1.125.000			
Bijdrage van Reserve Regio Specifiek Pakket		-3.655.944		-3.655.944			
Bijdrage aan Reserve verstrekte subsidies		322.000		322.000			
Bijdrage van Reserve verstrekte subsidies			-322.000	322.000			
Bijdrage aan Saldireserve	3.746.869			0			
Bijdrage van Saldireserve	-8.750.448	-5.030.885	-1.848.878	-3.182.007	-1.590.000		
Saldo verrekend met reserves	-878.252	-6.839.829	-2.170.878	-4.668.951	-1.590.000	0	0
Totaal na bestemming	7.015.479	7.673.482	7.226.511	446.971	7.027.455	8.395.110	8.501.556

Verschillen tussen begroting 2021 en 2022

Beleidsopgave	Eco. Cat.	Verschil	Toelichting
Lasten			
3.10 Een goed vestigings- en ondernemersklimaat	Subsidie	-2.377.358	<i>Doelstelling: Drenthe is dé MKB provincie</i> Het verschil van € 2.377.358,-- wordt voor een groot deel verklaard doordat we in 2022 minder bestedingen gaan realiseren in het kader van het Ruimtelijk Economisch Programma. In 2022 verwachten we REP-middelen alleen in te zetten voor het vervolg van project Fersenius, in tegenstelling tot 2021 waarin we naast het project Fersenius budget hadden geraamd voor de IT-hub, Regiodeal Zwolle en Uitvoeringsregeling vouchers IBDO.
3.4 (Inter)nationale en (inter)regionale kansen benutten	Subsidie	-4.203.890	<i>Doelstelling: We benutten Europese kansen en middelen voor het realiseren van onze Drentse beleidsdoelstellingen</i> Het verschil behelst overhevelingen van restantmiddelen Vierkant voor Werk/Dutch Techzone en Bedrijvenregeling Drenthe vanuit 2020, dat in 2022 niet meer is begroot...
3.6 Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt	Inkoop	-235.294	<i>Doelstelling: Versterken samenwerking onderwijs-bedrijfsleven en overheden</i> Het bedrag van € 235.294,-- betreft een overheveling vanuit 2020 van de restantmiddelen

Beleidsopgave	Eco. Cat.	Verschil	Toelichting
			herstructurering bedrijventerreinen, dat in 2022 niet meer is begroot.
3.8 Vrijtijdseconomie stimuleren	Kapitaallasten	75.000	<i>Doelstelling: Drenthe heeft een onderscheidend en veelzijdig toeristisch recreatief aanbod</i> De kapitaallasten voor de lopende en nieuwe investeringen zijn voor de komende jaren geactualiseerd. Hierdoor zijn de kapitaallasten met € 75.000,- opgehoogd in 2022.
	Subsidie	740.921	<i>Doelstelling: Drenthe heeft een onderscheidend en veelzijdig toeristisch en recreatief aanbod</i> Het grootste verschil wordt veroorzaakt doordat bij de voorjaarsnota 2021 in 2021 eenmalig vanuit de stelpost coronamaatregelen € 100.000,- beschikbaar is gesteld voor de actie terrasdekens voor Drentse horecaondernemers. Daarnaast is voor de wandelknooppunten in 2022 eenmalig € 800.000,- opgenomen in de begroting 2022.
Totaal: Lasten		-6.000.621	
Baten			
3.10 Een goed vestigings- en ondernemersklimaat	Ontv.subsidies	280.414	<i>Doelstelling: Drenthe is dé MKB-provincie</i> Dit verschil omvat een lagere bijdrage van de gemeente Emmen aan het project Fersenius ten opzichte van 2021.
3.4 (Inter)nationale en (inter)regionale kansen benutten	Ontv.subsidies	604.285	<i>Doelstelling: We benutten Europese kansen en middelen voor het realiseren van onze Drentse beleidsdoelstellingen</i> In 2021 was een bijdrage geraamd van de Drentse gemeenten m.b.t. de bedrijvenregeling.
Totaal: Baten		884.699	
Overige verschillen		-	
Totaal van verschillen tussen 2021 en 2022		-5.115.922	

4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig

Inleiding

Van plannen maken naar uitvoering

Eind 2020 is een nieuw mobiliteitsprogramma (MP 2021-2030) door Provinciale Staten vastgesteld. Een kader dat via zes 'pijlers' of hoofdkeuzes de ontwikkeling van de mobiliteit in Drenthe faciliteert. Waarbij een betere verkeersveiligheid (samen naar nul!) en het bevorderen van fietsverkeer en openbaar vervoer de kern vormen. Als uitwerking van het klimaatakkoord worden projecten gepland om het verkeer en de infrastructuur schoner en duurzamer te maken. Publieke mobiliteit (openbaar vervoer) zal een goed alternatief voor de auto moeten vormen en inwoners die geen auto bezitten goed bedienen. Zorgeloos van deur tot deur is het uitgangspunt: mobiliteit op maat. Met verschillende vervoerswijzen en via gastvrije en moderne overstappunten (hubs). En uiteraard een up to date informatievoorziening, ook via apps.

In de 'Bouwstenen voor het Deltaplan' hebben we laten zien dat Noord-Nederland oplossingen kan bieden voor 'brandende' maatschappelijke opgaven, zoals de woningopgave en het klimaat. Met de ondertitel *Noordelijk Nederland en het stedelijk netwerk Nederland beter verbonden* geven we een belangrijke voorwaarde aan. Het staat voor ons vast dat de noodzakelijke ruimtelijke ontwikkelingen gepaard moeten gaan met uitstekende spoor- en busverbindingen in en naar het Noorden. Maar ook met goede fietsvoorzieningen. Het zijn randvoorwaarden.

In 2021 zijn de zes pijlers uit het MP in de begroting uitgewerkt naar zes doelstellingen die in diverse uitvoeringsagenda's worden geoperationaliseerd, waarin overigens ook al lopende projecten zijn opgenomen. Daarmee is de opzet van programma 4 opnieuw gestructureerd en zijn ook budgetten verschoven. In 2022 zullen vooral voorbereidende werkzaamheden (als planvorming, ontwerp en onderzoekskosten) aan de orde zijn, de kosten kunnen we financieren binnen de begroting. Een deel van de huidige exploitatieruime (€ 2,2 miljoen) wordt (daarom) niet benut in 2022 en wordt als voeding voor de Reserve mobiliteit ingezet.

Toegankelijke en veilige bereikbaarheid

Voor veilige bereikbaarheid is een Drentse agenda in het kader van het (landelijke) Strategisch Plan Verkeersveiligheid uitgewerkt (het SPVD). Onderdeel is ook een subsidieregeling die van 2022 tot 2026 loopt en lokale projecten die veiligheid en bereikbaarheid op gemeentelijke wegvakken steunt. Op basis van een veiligheidsanalyse hebben we plannen ontwikkeld voor aanpak van infrastructuurele knelpunten. Het onderzoek naar de (gedeeltelijke) verdubbeling van de N34 en verbetering van het verkeersplein Gieten is een belangrijk onderdeel. Aanpassingen in infrastructuur en verkeerseducatie, bijvoorbeeld veilig fietsen, blijft van belang gelet op de verontrustende ongevallencijfers bij fietsverkeer. Voor het financieren van kleine 'geen spijt' veiligheidsmaatregelen, als bij reconstructies bij onderhoudsprojecten houden we een klein structureel budget (€ 150.000,-) beschikbaar. Vanaf 2025 wordt rekening gehouden met een extra afschrijvingslast (€ 2,5 miljoen) voor inframesmaatregelen in het kader van veiligheid- en fietsinvesteringen. Deze wordt conform het budgettair kader in het MP (herbestemming voormalige BDU verkeer) nu ook meerjarig in de begroting verwerkt.

Mobiliteit op maat

Het investeringsprogramma voor deze doelstelling is in 2021 ter besluitvorming voorgelegd aan PS. Dit programma omvat uitgaven in voorzieningen op haltevoorzieningen en hubs (o.a. DRIS-dynamische reisinformatie, P+R, watertappunten, pakketkluizen, berging kiosk Gieten), meer vervoerswijzen op hubs (o.a. aansluiten op fietsroutes, wandelroutes, deelfietsen, deelauto's, deelscootmobielen, deelscooters) en de verder ontwikkeling van het hub-netwerk (wijkhubs, dorpshubs, deelmobiliteitshubs, logistieke hubs). De verwachting is ook dat door onder meer het strekken van

lijnen en betere haltevoorzieningen in de nabije toekomst besparingen op de OV-concessie mogelijk zijn.

Fiets als duurzaam alternatief

Voor de Agenda Fiets! is een eerste tranche van fietsprojecten ontworpen die vooral de steden goed ontsluiten voor woon-werk fietsen. In 2022 zullen we in samenwerking met gemeentes voorbereidingen treffen voor de uitvoering van de geplande fietsprojecten. Een fietsagenda met een verdere horizon is ook gereed als (Drents) onderdeel van het Nationaal Toekomstbeeld Fiets.

Een adequaat en openbaar vervoernetwerk

Door de corona-maatregelen heeft het openbaar vervoer een flinke deuk opgelopen en het is zaak het herstel te ondersteunen met goede (transitie)plannen. We willen namelijk dat de publieke mobiliteit als alternatief voor autoverkeer een belangrijke plaats inneemt. Voor 2022 wordt nog een eenmalige beschikbaarheidsbijdrage verwacht aan de concessie OV, te financieren uit de Reserve mobiliteit. De exploitatielasten van de concessie Zwolle-Emmen worden vooreerst op basis van een actualisatie teruggebracht met € 400.000,-- maar de ontwikkelingen rond veiligheid en de wens tot frequentieverhoging in de spits kunnen daar in de loop van 2022 weer verandering in brengen. Met landelijke (Toekomstbeeld OV 2040) en Noordelijke agenda's wordt samen met partners gewerkt aan een robuust publiek netwerk, verbonden via goede voorzieningen op opstap en overstapplaatsen, ook met goede fietsvoorzieningen (stalling, deelfietsen). Diverse onderzoeken vanuit de MIRT-afspraken naar snellere en veilige nationale en regionale spoorverbindingen lopen inmiddels. Het gaat om voorbereidingskosten Emmen-Rheine, de Noordelijke OV-agenda, de Nedersaksenlijn, en in landelijk verband om bijdragen in studies rond de verbindingen met het Noorden (in totaal € 300.000,--).

Duurzame oplossingen en innovatie

In het voorjaar van 2022 wordt het Regionaal Mobiliteitsplan Duurzaamheid aangeboden. Een uitwerking van het klimaatakkoord voor mobiliteit. Onze keuze om flink te investeren in de fiets en in publieke mobiliteit is hierin een belangrijk onderdeel. Omdat er interbestuurlijk nog geen harde afspraken zijn over de financiering van maatregelen rond het klimaatakkoord die we al kunnen opnemen als bate in de begroting verwachten wij in 2022 eerst uit eigen middelen € 750.000,-- in te zetten, voor extra personele inzet op onze regietaak rond laadinfra en de inzet op de andere onderdelen, als de werkgeversaanpak.

Dat geldt ook voor zero emissie openbaar vervoer via onze OV-concessie. Wij coördineren de verdere uitrol van laadinfrastructuur in Drenthe en zijn met werkgevers in gesprek over het vergroenen van hun zakelijke en wo-we kilometers. Zelf geven we als werkgever het goede voorbeeld en committeren we ons aan de doelen van de Coalitie Anders reizen. We vergroenen ons eigen wagenpark en de reisvergoedingen en stimuleren met campagnes fiets- en OV-gebruik. Ook zullen we infrastructuur verduurzamen. Bijvoorbeeld door andere minder belastende materialen te gebruiken en bij aanbestedingen nog meer op duurzaamheid te selecteren. Landelijk hebben wij daar afspraken over gemaakt (als via het betonakkoord).

Kerntaken onderzoek en samenwerking

In de voorjaarsnota hebben we aangekondigd door te gaan met het (mede)financieren van kennisprojecten (CROW/KpVV) en databeheer (Nationale wegendatabank) op landelijk niveau. Omdat recentelijk aanpassingen zijn gedaan in de IPO-verdeelsleutel zijn de kosten voor de bijdrage aan het KpVV € 40.000,-- hoger dan in de Voorjaarsnota was voorzien. Tevens werken we een investeringsplan uit voor verdere digitalisering van ons meetpuntensysteem. Gelet op het voorziene belang van fietsen gaan we ook eenmalig extra investeren in een verbeterde fietsmonitor (€ 50.000,--)

en bijdragen aan overige projecten met derden (€ 50.000,--). Verder voorzien we onderzoekskosten voor luchtvaart en logistiek.

Wegen en vaarwegen

De beheer- en onderhoudsactiviteiten voor Wegen en Vaarwegen maken onderdeel uit van programma 4: Mobiliteit en Bereikbaarheid. Het programma heeft als ambitie dat de provincie Drenthe in alle opzichten optimaal bereikbaar is. Vanuit het perspectief van beheer en onderhoud betekent dit dat de activiteiten zijn gericht op een goede beschikbaarheid voor en een veilige doorstroming van het (vaarweg-)verkeer en er aandacht is voor een aantrekkelijke en gezonde omgeving rondom wegen en vaarwegen.

In het beleidsplan zijn de kaders vastgelegd hoe het beheer en onderhoud van de wegen en vaarwegen plaatsvindt. Op basis van deze beleidskaders staan in het afzonderlijke beheerplan de beheer- en onderhoudsactiviteiten beschreven. De daaruit volgende programmering en benodigde financiën zijn vervolgens opgenomen in het Meerjaren Onderhoudsprogramma (MJOP) 2021-2026.

Voor het jaar 2022 gaat het concreet om de volgende projecten:

Groot onderhoud

Wegnummer	Lengte onderhoudsvak (km)
F386	1,4
F863	4,1
N34	1,0
N371	3,3
N373	14,0
N374	6,4
N376	4,2
N379	1,7
N386	3,5
N391	0,6
N851	2,4
N853	3,1

Onderhoud aan bruggen en sluisen

Onderhoud aan beweegbare bruggen en sluisen

Drentse Hoofdvaart:

1e Uffelterbrug

Van Liersbrug

Geeuwenbrug

Haarsluis

Hoogeveensche Vaart:

Rogatsluis

Staphorster Stouwe

Haarsluis

Verlengde Hoogeveensche Vaart:

Kerkbrug

Noord Willemskanaal:

Brug over sluis Vries

Stieltjeskanaal:

Drieklapsbrug

Stieltjeskanaalsluis

Vervanging van beschoeiing

Vervangen van beschoeiing (veelal doorloop in 2023)

Hoogeveensche Vaart ter hoogte van de fietsbrug Krakeel en de industriehaven Hoogeveen WZ,

Stieltjeskanaal t.h.v. Stieltjessluis – Huttenheugte,

Stieltjeskanaal t.h.v. Jan Kuipersbrug – Bentheimerbrug

Verlengde Hoogeveensche Vaart t.h.v. Geesbrug en Noordescheschut.

Voor nadere informatie wordt verwezen naar de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.

Kaders bestaand beleid

- Mobiliteitsprogramma (MP) 2021-2030 provincie Drenthe
- Concessie Openbaar bus Vervoer
- Het netwerk in Groningen Drenthe bestaat uit hoogwaardig openbaar vervoer (Qliner en Q-link),
- Ontwikkelagenda publieke mobiliteit
- Deltaplan Noord-Nederland
- BO-MIRT-afspraken
- Nationaal Toekomstbeeld OV 2040 (inclusief ontwikkelagenda)
- Nationaal Toekomstbeeld Fiets
- Klimaatakkoord
- Meerjaren Onderhoudsprogramma (MJOP) 2021-2026.

Toegankelijke en veilige bereikbaarheid

Doelstelling	Resultaat
Toegankelijke en veilige bereikbaarheid	Uitvoeren van campagne op de N34, N391 en N381 gericht op keren en inhalen en afleiding in het verkeer
	Programma Gedragsbeïnvloeding Verkeersveiligheid met voorlichtingscampagnes, educatieprogramma's en trainingen
	Afstemming met OM, Politie en wegbeheerders over handhaving
	Aanbesteding Norgervaart (N373) in samenwerking met gemeente Assen, Noordenveld en Midden-Drenthe
	Definitief ontwerp en aanbestedingsplan reconstructie Norgbrug en ontsluiting Kloosterveen in samenwerking met gemeente Assen en Midden-Drenthe is afgerond
	Omgevingsproces verbeteren verkeersveiligheid N371 in Hoogersmilde is afgerond
	Uitvoering ongelijkvloerse aansluiting van de N391 bij Emmerschans
	Onderzoek alternatieven gedeeltelijke verdubbeling N34 inclusief verkeersplein Gieten in MER-studie
	Aanbesteding en uitvoering aansluiting Klijndijk en Odoorn-Noord Aanbestedingen. Start Odoorn juni 2021. Gereed maart 2022. Start Klijndijk september 2021. Gereed juni 2022
	Vorbereiding van twee veilige oversteken N375 (oversteken bij Berghuizen en Gijssele).
	Vorbereiding rotonde N372-Dwaziewegen
	Uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid (SPV Drenthe) uitwerken in samenwerking met gemeenten in de Mobiliteitsraad Drenthe. Dit leidt tot maatregelen en afspraken m.b.t. programma gedrag, verkeershandhaving en aanpassen infrastructuur.
	Afstemmen met alle gemeenten, uitvoeren en monitoren subsidieregeling Veilig en Bereikbaar Drenthe
	Realisatie fietstunnel en turborotonde in de N375 ter hoogte van de watertoren Meppel
	Realisatie turborotonde als nieuwe aansluiting N371/N375 bij Meppel
Uitvoeren afspraken BO MIRT knooppunt Hoogeveen (A28/A37) onder verantwoordelijkheid van het Rijk	
Uitvoering omgevingsproces, projectplannen en deelprojecten bereikbaarheidsakkoord N391 en N862	

Mobiliteit op maat

Doelstelling	Resultaat
Mobiliteit op maat	<p>Doorontwikkelen van 22 overstap knooppunten tussen openbaar en publiek vervoer (hubs), gericht op het vergroten van het mobiliteitsaanbod met innovatieve concepten zoals deelfietsen en stallingen</p> <p>Implementatie deelauto's op de hubs Westlaren, Annen, Gieten en Borger</p> <p>Onderzoek naar gebruik, effecten en waardering pilot deelauto's</p> <p>Realisatie nieuwe carpoolplaats bij Beilen Noord (N381) vanwege capaciteitstekort bestaande carpoolplaats</p> <p>Het verbeteren van de fietsvoorzieningen (stallingen/kluizen) op de Hubs Meppel en Emmen</p> <p>Aanbesteding OV-knooppunt De Punt na vaststelling bestemmingsplan door gemeente Tynaarlo</p> <p>Regeling Versnellingsmaatregelen bus voor efficiënter / goedkoper busnetwerk incl. haltevoorzieningen</p>

Fiets als duurzaam alternatief

Doelstelling	Resultaat
Fiets als duurzaam alternatief	<p>Realisatie deeltraject Yde/De Punt - Witte Molen als onderdeel van de doorfietsroute Assen – Groningen (de Groene As)</p> <p>Planuitwerking traject Onlandweg – Groningerweg als onderdeel van de doorfietsroute Assen – Groningen (de Groene As) inclusief fietstunnel Vriezerbrug</p> <p>In samenwerking met onze partners start uitwerking van drie (door)fietsroutes in het kader van de Fietsagenda</p> <p>In samenwerking met onze partners twee onderzoeken/tracéstudies uitvoeren naar nieuwe of verbeterde fietsverbindingen gericht op één van de steden in Drenthe</p>

Adequaat openbaar vervoernetwerk

Doelstelling	Resultaat
Adequaat openbaar vervoernetwerk	Lobby voor snellere verbinding met de Randstad en hogere frequentie van de spoorverbinding Zwolle-Groningen, Lobby voor vervolgonderzoek naar de haalbaarheid van de Nedersaksenlijn

Doelstelling	Resultaat
	Uitvoering OV-concessie busvervoer door OV-bureau Groningen-Drenthe 2020-2029
	Project Spoor Zwolle Herfte inclusief knoop Herfte
	Uitvoering concessie Vechtdallijnen 2018- 2028
	Uitwerking voorkeursvariant Emmen – Rheine. Streven is dat het laatste deel van de spoorverbinding in 2025 in gebruik is (Coevorden – Neuenhaus).
	Uitwerking Deltaplan voor het Noorden
	Vervolg resultaten MIRT-studie naar het verkorten van de reistijd voor de bestaande spoorverbinding en het verbeteren van de robuustheid.
	Vervolg Toekomstbeeld OV 2040; uitwerking knooppunten / Hubs
	Vervolg stap Nedersaksenlijn / socio-economische effecten (met provincies Groningen en Overijssel)
	Regeling veiligheid spoorwegovergangen
	Onder verantwoordelijkheid van ProRail realiseren spoorboog Hoozevee
	Onderzoek naar goederenaansluiting GETEC Park Emmen, als alternatieve oplossing voor de 'Uitbreiding opstelcapaciteit Emplacement Emmen' ten behoeve van spitstreinen tussen Emmen en Zwolle.
	Het optimaliseren van de dienstregeling van het OV
	Lobby voor Rijksfinanciering 2022 van mindere opbrengsten door de Covid-19-maatregelen

Duurzame oplossingen en innovatie

Doelstelling	Resultaat
Duurzame oplossingen en innovatie	<p>Experimenten met innovatieve concepten waaronder deelmobiliteit, autonoom vervoer (ATNorth), drones (DroneHub), het gebruik van data (MaaS-app) en slimme oplossingen voor schone bevoorrading (Surflogh)</p> <p>Uitvoeringsagenda regionaal mobiliteitsplan duurzaamheid (RMP) in afstemming met gemeentes, als uitwerking van het klimaatakkoord.</p> <p>Realiseren duurzame laad- en tankinfrastructuur op basis van behoefte en gebruik, uitrol Regionale aanpak laad- en tankinfrastructuur</p> <p>Verbeteren CO2 prestatie in investering en aanbesteding, waaronder toepassen van integraal afwegingskader Duurzaam Grond Weg- en Waterbouw, CO2 monitor.</p>

Doelstelling	Resultaat
	Stimuleren duurzame mobiliteit(skeuze) en duurzame vervoersalternatieven, waaronder uitrol werkgeversaanpak, Drenthe Reist Duurzaam
	Stimuleren duurzame alternatieven en zero emissie logistiek, waaronder uitrol activiteiten op basis van Noordelijke Agenda Logistiek, logistieke hubs en ZE vervoer.

Kerntaken onderzoek en samenwerking

Doelstelling	Resultaat
Kerntaken onderzoek en samenwerking	<p>Provinciaal luchtvaartbeleid als uitwerking van nationale luchtvaartnota en lobby luchtruimherziening is geactualiseerd.</p> <p>Monitoring verkeers- en vervoersdata en publicatie via Drenthe in Cijfers en de website van het OV-bureau, analyseren en zo mogelijk verwerken in (nieuw) beleid</p> <p>Samenwerking binnen Port of Zwolle voor een goede bereikbaarheid over water van Zwolle, Kampen en Meppel</p> <p>Versterken Emmen Coevorden logistieke regio (profilering dry port)</p>

Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur

Doelstelling	Resultaat
Veilige en beschikbare wegen	<p>Vast onderhoud groen: het maaien van circa 5,6 miljoen m2, kappen & planten, vuilafvoer, reiniging</p> <p>Operationeel Verkeersmanagement: afhandelen van calamiteiten, uitvoeren van Incident Management op de belangrijkste wegen</p> <p>Vast onderhoud wegen: kleine reparaties aan de wegen, herstel van schades</p> <p>Vast onderhoud kunstwerken: kleine reparaties aan bruggen, sluizen en tunnels, herstel van schades</p> <p>Groot onderhoud wegen: het vervangen van de deklaag op een aantal trajecten. In totaal wordt 47 km weg en 6,7 km fietspad van groot onderhoud voorzien in 2022.</p> <p>Groot onderhoud groen: het snoeien van bomen en struiken</p> <p>Groot onderhoud kunstwerken: onder meer viaduct de Knijpe, Rheevelde, Anlooërgeer en Vriezerbrug.</p>

Doelstelling	Resultaat
<p>Veilige en beschikbare vaarwegen</p>	<p>Operationele bruggen en sluisen: vast onderhoud aan beweegbare kunstwerken, uitbesteed aan prov. Groningen</p> <p>Vervangingskrediet Kunstwerken 2011-2030: Van een sluis worden de sluisdeuren vervangen.</p> <p>Vervanging beschoeiing 2021-2024 o.a. trajecten Drentse Hoofdvaart – Witteltebrug – 1e Uffelterbrug, Stieltjeskanaal – Stieltjessluis, Verlengde Hoogeveensche Vaart – Erica-Klazienaveen</p> <p>Vast onderhoud groen: : het maaien van circa 1,8 miljoen m2, snoeiwerkzaamheden, vuilafvoer & reiniging, onkruid- en exotenbestrijding</p> <p>Vast onderhoud vaarwegen: reparaties en kleine onderhoudswerkzaamheden rond de vaarwegen (gemalen, oeverbescherming)</p> <p>Groot onderhoud kunstwerken: gepland onderhoud aan beweegbare bruggen en sluisen, waaronder conserveren, vervangen van slijtlagen, en vaarwegmeubilair, onderhoud aan hydraulische en elektronische systemen. Voor 2022 zijn dit onder meer: Drieklapsbrug, van Liersbrug, Kerkbrug, Wittelterbrug, Geeuwenbrug en de Stieltjeskanaalsluis</p> <p>Groot onderhoud vaarwegen: baggerwerkzaamheden</p>

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De bron voor de vermelding in onze begroting is, zoals voorgeschreven, de website <http://www.waarstaatjeprovincie.nl>. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer

Indicator: Waardering openbaar vervoer

Waardering openbaar vervoer

7,7 (2019)

Definitie: Dit betreft het gemiddelde waarderingscijfer (algemene oordeel) voor het regionaal openbaar vervoer. Dit cijfer is gebaseerd op de OV-Klantenbarometer: een jaarlijks terugkerend onderzoek naar de mening van reizigers in het stads- en streekvervoer. De weergegeven cijfers hebben betrekking op de vervoersgebieden waarvoor de provincie de concessie heeft afgegeven.

Investerings per programma

Samenvatting van de investeringen per programma:

Omschrijving Investering	Totaal Krediet (incl. lonen)	Boekwaarde t/m 31 december 2020	Netto Investering 2021	Netto Investering 2022	Netto Investering 2023	Netto Investering 2024	Netto Investering 2025
INVESTERINGEN Programma 4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig							
Verkeer en Vervoersprojecten	218.420.889	54.793.226	58.466.836	17.701.988	53.208.619	6.750.000	6.391.516
Bereikbaarheidsakkoord	44.750.000	(168.609)	-	2.000.000	-	2.308.609	-
Scheepvaartkanalen	24.272.911	3.387.312	8.380.058	4.872.507	7.354.055	959.100	-
TOTAAL INVESTERINGEN Programma 4	287.443.800	58.011.929	66.846.894	24.574.495	60.562.674	10.017.709	6.391.516

Voor verdere specificatie per investeringsproject verwijzen we naar Paragraaf II.4 Financiële positie en toelichting, onderdeel 4.1 Investerings naar nut.

Inbreng verbonden partijen

Beleidsopgave	Doelstelling	Verbonden partij	Doel verbonden partij
Adequaat openbaar vervoernetwerk	Adequaat openbaar vervoernetwerk	Openbaar vervoersbureau Groningen-Drenthe	Zorgen voor en bevorderen van openbaar vervoer
Adequaat openbaar vervoernetwerk	Adequaat openbaar vervoernetwerk	Beheersorganisatie Vechtdallijnen (provincie Overijssel)	Concessiebeheer spoorverbindingen Zwolle-Emmen en Almelo-Mariënberg

Voor nadere informatie per verbonden partij verwijzen we naar I.2. Paragraaf 2.6 Verbonden Partijen.

Wat mag het kosten

	Beleidsopgave	Eco. Cat.	2020 Rekening	2021 begroting	2022 begroting	Vershil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Lasten									
	4.10 Kerntaken onderzoek en samenwerking								
		Inkoop	2.248.962	7.141.797	505.996	6.635.801	314.996	314.996	314.996
		Subsidie	1.105.000	2.021.460	2.020.000	1.460	220.000	1.120.000	1.120.000
	Totaal beleidsopgave		3.353.962	9.163.257	2.525.996	6.637.261	534.996	1.434.996	1.434.996
	4.11 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur								
		Belastingen	185.979	245.416	245.416	0	245.416	245.416	245.416
		Inkoop	13.161.310	18.595.733	19.073.300	-477.567	20.744.300	16.988.300	16.470.751
		Kapitaallasten	321.960	308.990	457.278	-148.288	537.225	548.711	567.058
		Subsidie	42.657	116.400	11.400	105.000	11.400	11.400	11.400
	Totaal beleidsopgave		13.711.906	19.266.539	19.787.394	-520.855	21.538.341	17.793.827	17.294.625
	4.5 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid								
		Inkoop	429.964	716.631	666.631	50.000	666.631	666.631	666.631
		Kapitaallasten	6.033.103	5.996.342	9.935.600	-3.939.258	10.327.727	13.591.137	13.339.121
		Subsidie	4.100.168	4.500.431	4.159.119	341.312	4.627.744	3.883.369	3.883.369
	Totaal beleidsopgave		10.563.236	11.213.404	14.761.350	-3.547.946	15.622.102	18.141.137	17.889.121
	4.6 Mobiliteit op maat								
		Inkoop	0	0	2.320.686	-2.320.686	0	0	0
	Totaal beleidsopgave				2.320.686	-2.320.686			
	4.7 Fiets als duurzaam alternatief								
		Inkoop	0	0	50.000	-50.000	0	0	0
	Totaal beleidsopgave				50.000	-50.000			
	4.8 Adequaar openbaar vervoernetwerk								
		Inkoop	0	15.000	315.000	-300.000	3.165.000	165.000	165.000
		Subsidie	27.011.545	36.613.125	28.165.401	8.447.724	26.348.094	27.061.344	27.665.399
	Totaal beleidsopgave		27.011.545	36.628.125	28.480.401	8.147.724	29.513.094	27.226.344	27.830.399
	4.9 Duurzame oplossingen en innovatie								
		Inkoop	0	0	750.000	-750.000	0	0	0
	Totaal beleidsopgave				750.000	-750.000			
	Totaal Lasten exclusief reserve mutaties		54.640.649	76.271.325	68.675.827	7.595.498	67.208.533	64.596.304	64.449.141
Baten									
	4.10 Kerntaken onderzoek en samenwerking								
		Leges	-12.301	-14.000	-14.000	0	-14.000	-14.000	-14.000
		Ontv. bijdragen	-71	0	0	0	0	0	0
		Ontv.subsidies	-262.885	-513.426	0	-513.426	0	0	0
	Totaal beleidsopgave		-275.257	-527.426	-14.000	-513.426	-14.000	-14.000	-14.000
	4.11 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur								
		Leges	-11.500	-6.000	-6.000	0	-6.000	-6.000	-6.000
		Ontv. bijdragen	-299.939	-205.095	-205.095	0	-205.095	-205.095	-205.095
		Ontv.subsidies	-4.702.137	-3.039.169	-2.862.919	-176.250	-2.862.919	-1.502.919	-1.502.919
	Totaal beleidsopgave		-5.013.576	-3.250.264	-3.074.014	-176.250	-3.074.014	-1.714.014	-1.714.014
	4.5 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid								
		Ontv. bijdragen	-32.048	0	0	0	0	0	0
		Ontv.subsidies	0	-1.922.000	-1.922.000	0	-1.922.000	-1.922.000	0

	Beleidsopgave	Eco. Cat.	2020 Rekening	2021 begroting	2022 begroting	Vershil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
	Totaal beleidsopgave		-32.048	-1.922.000	-1.922.000		-1.922.000	-1.922.000	
	4.6 Mobiliteit op maat								
		Ontv.subsidies	0	0	-70.686	70.686	0	0	0
	Totaal beleidsopgave				-70.686	70.686			
	4.8 Adequaar openbaar vervoernetwerk								
		Ontv.subsidies	-3.788.031	-10.373.756	-2.100.000	-8.273.756	0	0	0
	Totaal beleidsopgave		-3.788.031	-10.373.756	-2.100.000	-8.273.756			
	Totaal Baten exclusief reserve mutaties		-9.108.912	-16.073.446	-7.180.700	-8.892.746	-5.010.014	-3.650.014	-1.728.014
	Totaal programma exclusief reserve mutaties		45.531.737	60.197.879	61.495.127	-1.297.248	62.198.519	60.946.290	62.721.127

Verrekening met reserves

Programma 4	2020 rekening	2021 begroting	2022 begroting	Vershil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Totaal programma	45.531.737	60.197.879	61.495.127	-1.297.248	62.198.519	60.946.290	62.721.127
Verrekening resultaat met reserves							
Bijdrage aan Reserve vaarweg Meppel-De Punt	248.465			0			
Bijdrage van Reserve vaarweg Meppel-De Punt		-2.947.735		-2.947.735			
Bijdrage aan Reserve investeringen verkeer en vervoer	15.481.226			0			
Bijdrage van Reserve investeringen verkeer en vervoer	-13.972.303	-73.304.818		-73.304.818			
Bijdrage aan Reserve groot onderhoud wegen en vaarwegen	4.858.863	5.789.486	2.841.751	2.947.735	2.841.751	2.841.751	2.841.751
Bijdrage van Reserve groot onderhoud wegen en vaarwegen	-3.088.582	-6.291.183	-4.489.219	-1.801.964	-2.841.751	-2.841.751	-2.841.751
Bijdrage aan Reserve Regio Specifiek Pakket	14.380.968	8.645.708	2.100.000	6.545.708			
Bijdrage van Reserve Regio Specifiek Pakket	-25.690.212	-7.620.708		-7.620.708			
Bijdrage aan Reserve voormalige bdu verkeer en vervoer	4.335.998			0			
Bijdrage van Reserve voormalige bdu verkeer en vervoer	-2.990.200	-9.564.309		-9.564.309			
Bijdrage aan Reserve investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	500.000			0			
Bijdrage van Reserve investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	-1.585.000	-1.587.235	-1.985.000	397.765	-185.000	-1.085.000	-1.085.000
Bijdrage aan Reserve mobiliteit		85.813.790	3.947.711	81.866.079	4.877.755	4.119.363	2.469.953
Bijdrage van Reserve mobiliteit		-8.254.873	-10.537.002	2.282.129	-13.054.008	-6.139.344	-2.158.000
Bijdrage aan Reserve verstrekte subsidies		895.125		895.125			
Bijdrage van Reserve verstrekte subsidies			-275.750	275.750	-619.375		

Programma 4	2020 rekening	2021 begroting	2022 begroting	Verschil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Saldo verrekend met reserves	-7.520.777	-8.426.752	-8.397.509	-29.243	-8.980.628	-3.104.981	-773.047
Totaal na bestemming	38.010.960	51.771.127	53.097.618	-1.326.491	53.217.891	57.841.309	61.948.080

Verschillen tussen begroting 2021 en 2022

Beleidsopgave	Eco. Cat.	Verschil	Toelichting
Lasten			
4.10 Kerntaken onderzoek en samenwerking	Inkoop	-6.635.801	<i>Doelstelling: Kerntaken onderzoek en samenwerking</i> Verlaging van het budget door o.a. geen incidentele uitgaven voor bijdragen aan infrastructuur voor derden (was in 2021 € 4.675.000, --) en vervallen van de NEDAB-vergoeding (Niet Economische Diensten van Algemeen Belang) voor Groningen Airport Eelde (GAE), (was begroot in 2021 € 1.402.235,--)
4.11 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur	Inkoop	477.567	<i>Doelstelling: Veilige en beschikbare wegen</i> Verhoging omdat meer groot onderhoud is gepland aan wegen (circa € 2,1 miljoen) <i>Doelstelling: Veilige en beschikbare vaarwegen</i> Er is minder groot onderhoud (circa € 1.6 miljoen) gepland aan de vaarwegen.
	Kapitaallasten	148.288	<i>Doelstelling: Veilige en beschikbare vaarwegen</i> Verhoging ontstaat doordat meerdere investeringsprojecten worden afgerond met als gevolg dat de kapitaallasten in de toekomst toenemen.
	Subsidie	-105.000	<i>Doelstelling: Veilige en beschikbare vaarwegen</i> Verlaging omdat geen incidentele subsidie wordt verstrekt.
4.5 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid	Inkoop	-50.000	
	Kapitaallasten	3.939.258	<i>Doelstelling: Toegankelijke en veilige bereikbaarheid</i> Verhoging ontstaat doordat meerdere investeringsprojecten worden afgerond met als gevolg dat de kapitaallasten in de toekomst toenemen.
	Subsidie	-341.312	<i>Doelstelling: Toegankelijke en veilige bereikbaarheid</i> Verlaging omdat voor de nieuwe subsidieregeling Veilig en bereikbaar Drenthe minder geld beschikbaar wordt gesteld dan voor de eerdere BDU-regeling.
4.6 Mobiliteit op maat	Inkoop	2.320.686	<i>Doelstelling: Mobiliteit op maat</i> Verhoging wordt voornamelijk veroorzaakt door incidentele lasten voor de ontwikkeling van Hubs (Voorjaarsnota 2021 € 2 miljoen)
4.7 Fiets als duurzaam alternatief	Inkoop	50.000	
4.8 Adequaat openbaar vervoernetwerk	Inkoop	300.000	<i>Doelstelling: Adequaat openbaar vervoernetwerk</i> Verhoging door de beschikbaarstelling van budget voor beleidsontwikkeling.
	Subsidie	-8.447.724	<i>Doelstelling: Adequaat openbaar vervoernetwerk</i> Een groot deel van de verlaging (€ 7.5 miljoen) wordt veroorzaakt door minder kosten voor het project Verbetering spoor Zwolle Coevorden Emmen. Daarnaast zijn er lagere incidentele bijdragen (€ 0,6 miljoen) aan het OV-bureau voorzien en is de begrote exploitatiebijdrage voor Spoor Zwolle - Emmen (€ 0,4 miljoen) op basis van ervaring naar beneden bijgesteld.
4.9 Duurzame oplossingen en innovatie	Inkoop	750.000	<i>Doelstelling: Duurzame oplossingen en innovatie</i> Verhoging door diverse incidentele projecten inzake duurzame oplossingen en innovatie.
Totaal: Lasten		-7.594.038	
Baten			
4.10 Kerntaken onderzoek en samenwerking	Ontv.subsidies	513.426	<i>Doelstelling: Kerntaken onderzoek en samenwerking</i> In 2022 wordt de lagere bijdrage voor de Maaspilot begroot onder doelstelling Mobiliteit op maat (in 2021 ontvangen € 484.878,--)
4.11 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur	Ontv.subsidies	176.250	<i>Doelstelling: Veilige en beschikbare vaarwegen</i> Verlaging omdat geen incidentele bijdrage wordt ontvangen. <i>Doelstelling: Veilige en beschikbare wegen</i> Verlaging omdat geen incidentele bijdrage wordt ontvangen.
	Ontv.subsidies	-70.686	<i>Doelstelling: Mobiliteit op maat</i> Met ingang van 2022 wordt de Maaspilot (bate € 70.686,-) onder doelstelling Mobiliteit op maat begroot
4.8 Adequaat openbaar vervoernetwerk	Ontv.subsidies	8.273.756	<i>Doelstelling: Adequaat openbaar vervoernetwerk</i>

Beleidsopgave	Eco. Cat.	Vershill	Toelichting
			Verlaging door minder baten voor project Verbetering spoor Zwolle-Coevorden Emmen (€ 7.5 miljoen) en geen incidentele bate voor openbaar vervoer.
Totaal: Baten		8.892.746	
Overige verschillen		-1.460	

5: Klimaat en energie: samen doorpakken

Inleiding

Ons doel is, dat Drenthe in 2050 energieneutraal is. Om dat te bereiken wordt in 2030 40% van het Drentse energiegebruik hernieuwbaar geproduceerd. Dat wil zeggen; we wekken net zoveel energie op, als dat we gebruiken aan wonen, leven en werken.

Met de uitvoering van de EnergieTransitieAgenda heeft Drenthe de afgelopen jaren flinke stappen gezet in de energietransitie. Het fossiele energiegebruik in onze woningen neemt af, we ondersteunen innovatieve waterstofprojecten en maken een sterke groei mee in de productie van wind- en zonne-energie. Hiermee komen onze ambitieuze doelen binnen bereik. Dit realiseren we niet alleen, maar met bedrijfsleven, inwoners, instanties én andere overheden. Wij hebben elkaar nodig om deze stappen te zetten. Het programma is in 2021 vol in uitvoering en er worden mooie resultaten geboekt. Voor 2022 worden geen grote koerswijzigingen verwacht, maar zal ook in concrete stappen en projecten worden gewerkt aan het Drentse energiesysteem van de toekomst. In Noord-Nederlands verband zetten we in op goede nationale en Europese beleidskaders en financiële kaders om deze energietransitie vorm te geven.

Gebouwde omgeving

Eind 2020 is het werkprogramma *Expeditie Energieneutraal Wonen* voor de periode 2020-2023 door uw Staten vastgesteld en zijn de daarvoor benodigde middelen uit de investeringsagenda vrijgemaakt. Het doel en de resultaten voor dit onderdeel van de EnergieTransitieAgenda staan bij Programma 9. Het werkprogramma *Expeditie Energieneutraal Wonen* is een uitwerking van het speerpunt *Gebouwde omgeving* uit de *Energietransitie-agenda*. Eind 2020 is dit programma voor de periode 2020-2023 door uw Staten vastgesteld en is in 2021 voortvarend van start gegaan. In dit breed gedragen actieplan spelen wij een faciliterende en ondersteunende rol tussen gemeenten, woningbouwcorporaties, ondernemers, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners(-collectieven) uit Drenthe. Samen met deze partijen binnen Drenthe versnellen we het tempo om de Drentse woningvoorraad in 2040 energieneutraal te maken. Elk jaar zetten we nieuwe stappen om dit doel te bereiken. In 2022 hebben we als doel om 23% reductie van het fossiele energiegebruik in de Drentse woning te bewerkstelligen en met dit programma daaraan een bijdrage te leveren. Het is uiteindelijk aan pandeigenaren om de investeringen te doen. In dit breed gedragen actieplan spelen wij een faciliterende en ondersteunende rol tussen gemeenten, woningbouwcorporaties, ondernemers, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners(-collectieven) uit Drenthe.

MKB en Industrie

Door voorop te lopen met besparen en overstappen van fossiele naar hernieuwbare energiebronnen komen we dichterbij onze CO₂-reductie doelen en versterken we de Drentse concurrentiepositie. Dit vraagt wel het nodige van MKB en de industrie, maar biedt ook veel kansen. We benutten het innoverend vermogen van onze bedrijven en inwoners, zodat de energietransitie zich vertaalt in nieuwe banen voor Drenthe. Dit past goed bij de integrale kennis- en innovatieagenda (IKIA) van het Klimaatakkoord.

Klimaat Akkoord

In het Klimaatakkoord hebben wij ons gecommitteerd aan het uitvoeren van de afspraken die daarin zijn gemaakt voor ruimte, economie, landbouw, landgebruik en mobiliteit. Deze worden meegenomen in onze inspanningen op deze terreinen. In de verantwoording over 2022 zullen wij de voortgang daarvan inzichtelijk maken.

RES

Op 1 juli 2021 hebben de gemeenteraden, Provinciale Staten en Algemeen Besturen van de Waterschappen in de regio Drenthe besloten over de ambities en afspraken in de RES 1.0. Als Drentse samenleving willen we een duurzame bijdrage leveren aan het goed wonen, werken en recreëren in de regio. In de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 regio Drenthe staat beschreven dat het streven is om in 2030 een kwart van het energiegebruik in Drenthe op te wekken door grootschalige zonne- en windenergie. Dat is 3,45 Terawattuur (TWh). De RES 1.0 is het resultaat van een nauwe samenwerking tussen bedrijven, maatschappelijke partners, jongeren, netbeheerders en overheden. Adviezen van inwoners zijn meegenomen in de RES 1.0.

Hernieuwbare energie

Nu de RES 1.0 medio 2021 is vastgesteld is het helder welke ambities voor hernieuwbare energie in Drenthe tot aan 2030 gerealiseerd worden. Om deze ambities in te vullen steunen we gebiedsinitiatieven voor zonne- en windenergie binnen de kaders van de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening. We zetten in op maximale benutting van zonnepanelen op daken en stimuleren dit. We zoeken naar slimme functiecombinaties die landschappelijk inpasbaar zijn.

Energiesysteem en waterstof

Ondanks alle inspanningen van ondernemers, netwerkbedrijven en overheden blijft de netwerkproblematiek ons ook in 2022 parten spelen. Samen met kennispartners en marktpartijen werken we aan slimme alternatieven voor de tijdrovende netuitbreidingen. We ondersteunen initiatiefnemers door bij te dragen aan hun zoektocht naar en uitvoering van slimme oplossingen. Hiermee bedienen we niet alleen de energieproductie, maar dragen we ook bij aan innovaties, draagvlak voor de transitie en lagere maatschappelijke kosten door het energienet efficiënter te benutten. Medio 2021 is door uw Staten besloten om de hiervoor benodigde middelen uit de investeringsagenda beschikbaar te stellen. Dit is opgenomen in programma 9.

Waterstof heeft een cruciale rol in de energietransitie, als energiedrager én als grondstof. Om de ontwikkeling van het waterstofsysteem in Drenthe te ondersteunen is er geld in de investeringsagenda gereserveerd voor de projecten behorende bij de Europese HEAVENN-subsidie (H2 Energy Applications (in) Valley Environments (for) Northern Netherlands) Dit is opgenomen in programma 9. I

Europa

Eind 2020 heeft de Europese Raad ingestemd met het verhogen van het CO₂-reductiedoel voor de EU als geheel. De uitstoot in 2030 moet terug met ten minste 55% ten opzichte van 1990, in plaats van het eerdere doel van 40%. Nederland kent tot nu toe een CO₂-reductiedoel van 49% in 2030. Het ligt in de lijn der verwachtingen dat dit doel verder omhoog zal moeten, nu de EU een hoger doel gaat hanteren. Het nieuwe doel is afhankelijk van de eis van de Europese Commissie en de Europese wetsherzieningen die nodig zijn om het 55%-doel te behalende. Uiteraard is ook de uitkomst van de huidige kabinetsformatie en de hieruit voortkomende nieuwe nationale ambities van invloed op het Drentse beleid. Voor beide gremia geldt dat de impact omvang op voorhand niet is in te schatten.

Mijnbouw

Ook de komende jaren wordt er gas gewonnen uit de kleine gasvelden in Drenthe. Aardgas zal ook in de energietransitie een plek innemen in de energiemix. Wij blijven ons daarbij inzetten voor transparante procedures en communicatie naar omwonenden, met oog voor veiligheid en eerlijke afhandeling van mogelijke schade veroorzaakt door gaswinning. Ook zien wij het bredere belang van de diepe ondergrond in de energievoorziening toenemen, waar het gaat om geothermie of opslag van stoffen. Onze ambities hieromtrent verwoorden wij in onze integrale visie op de bodem en ondergrond, zoals ook genoemd in programma 2.

Kaders bestaand beleid

- EnergieTransitieAgenda
- Expeditie Energieneutraal Wonen
- Regionale Energie Strategie Drenthe
- Investeringsagenda Waterstof Noord-Nederland
- Klimaatakkoord

Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)

Doelstelling	Resultaat
Het aandeel hernieuwbare energiebronnen bedraagt 14% in 2020 en 16% in 2023	Stimuleren van maximale benutting van zonnepanelen op daken met onder meer een provincie-brede en planmatige aanpak
	Ondersteunen en faciliteren gebiedsinitiatieven voor zonne- en windenergie binnen de kaders van ons omgevingsbeleid. Bij kansrijke projecten van derden hebben we een proactieve houding ten aanzien van omgeving en participatie
	Continuering van het beleid en de uitvoering daarvan voor bodemenergie (warmte-koudeopslag en geothermie).
	Faciliteren van energiecoöperaties in Drenthe met het bijdragen aan de opzet van het nationale ontwikkelfonds
	Bijdragen aan de doelstelling uit het Klimaatakkoord om 50 % van de opwek via lokaal eigenaarschap te realiseren
	Bijdragen aan de ontwikkelingen t.a.v. de Regionale Energie Strategie en RES 2.0
	Stimuleren van maximale benutting van zonnepanelen op daken onder meer met een provincie-brede en planmatige aanpak
	Monitoren van de voortgang en realisatie van de windopgave. Financiële bijdrage aan de Gebiedsfondsen Windenergie
	Continuëren van het beleid en de uitvoering daarvan voor bodemenergie (warmte-koudeopslag en geothermie).
	Stimuleren van en uitvoeren van pilots voor groengas productie
We geven een Drentse invulling aan de waterstofregio Noord-Nederland	Realiseren van projecten rondom waterstof met betrokkenheid Drents bedrijfsleven
Het vergroten van de kennis over de energietransitie bij onze inwoners en ondernemers	Met communicatie bijdragen aan het informeren van inwoners (jong en oud) en bedrijven over de energietransitie (bewustwording vergroten) en om hen handelingsperspectief te bieden, zowel met bestaande communicatie, als met een gerichte campagne
In de periode 2020 – 2023 gebruiken de Drentse bedrijven 7% minder energie ten opzichte van 2015	Ondersteunen van bedrijven die investeren in projecten gericht op CO2-reductie

Doelstelling	Resultaat
	Vergunningverlening, toezicht en handhaving richting bedrijven verder op orde brengen
	Ondersteunen van bedrijven die investeren in energie-innovaties
	Uitbouwen platform 'Ik ben Drents ondernemer' met eerstelijns energieadvies
	Ondersteunen en stimuleren dat ondernemers op hun bedrijventerrein energiemaatregelen nemen
	Bevorderen dat bedrijven zich bewust zijn van de energietransitie en wat dat voor hen betekent. Onder andere door een no-cure no-pay regeling voor een energiebesparingsonderzoek
Drenthe heeft in 2030 een duurzaam, betrouwbaar en veelzijdig energiesysteem dat ruimte biedt aan onze ambities en innovatieve technieken	<p>We wenden onze invloed maximaal aan om ervoor te zorgen dat de veranderde vraag naar stroom door de netwerkbeheerder verwerkt kan worden</p> <p>Met onze bijdrage aan de Investeringsagenda Waterstof Noord-Nederland ondersteunen we nieuwe Drentse initiatieven om de ingezette ontwikkeling te verstevigen. Dit doen door samen te werken met bedrijven, kennisinstellingen en andere Noordelijke overheden</p> <p>Faciliteren en ondersteunen van initiatiefnemers bij het toepassen van innovatieve technieken zoals energieopslag, slimme energienetten en slim laden door hierover te communiceren in o.a. bijeenkomsten en webinars.</p> <p>In nationaal verband (IPO) ontwikkelen van een provinciale regierol (governance van regionale energie) van de ontwikkelingen van het elektriciteitsnetenergiesysteem.</p>
Het vergroten van de kennis over de energietransitie bij onze inwoners en ondernemers en tevens hen handelingsperspectief bieden, zodat ze energiebesparende maatregelen nemen	Met communicatie bijdragen aan het informeren van inwoners (jong en oud) en bedrijven over de energietransitie (bewustwording vergroten) en om hen handelingsperspectief te bieden. Dat doen we enerzijds met communicatie ondersteunend aan de andere doelstellingen. En anderzijds met een communicatie-aanpak voor inwoners gebaseerd op gedragsonderzoek, gericht op het nemen van energiebesparende maatregelen

Mijnbouw

Doelstelling	Resultaat
Mijnbouw in Drenthe met een groter draagvlak onder de lokale bevolking	Advisering over mijnbouw, schadeafhandeling en betrekken van inwoners

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De bron voor de vermelding in onze begroting is, zoals voorgeschreven, de website <http://www.waarstaatjeprovincie.nl>. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Milieu, Energie en Bodem

Indicator: Emissie van broeikasgassen

CO2-emissies in Drenthe 3.649.400 ton (2018)

Definitie: De CO2-uitstoot wordt berekend door de energiedragers (bijvoorbeeld kWh elektriciteit, m3 gas, liters benzine) te vermenigvuldigen met de emissiefactor van die energiefactor. Deze emissiefactoren variëren per jaar, afhankelijk van de brandstofmix van de elektriciteitsproductie, de hoeveelheid bijgemengde biobrandstof en de calorische waarde en koolstofinhoud van aardgas.

Indicator: Productie van hernieuwbare energie

Productie van hernieuwbare energie in Drenthe in Petajoule 4,69 PJ (2018)

Definitie: De meeste productiegegevens hernieuwbare energie komen tot stand door nationale totalen te verdelen over gemeenten aan de hand van verdeelsleutels, de top down-methode, omdat voor de bottom up-methode onvoldoende gegevens beschikbaar zijn. Deze methode leidt voor het overgrote deel van de hernieuwbare energie-opties tot schattingen. De Klimaatmonitor bevat jaarlijks 88 tot 90% van de Nederlandse hernieuwbare energie.

Investerings per programma

Niet van toepassing.

Inbreng verbonden partijen

Beleidsopgave	Doelstelling	Verbonden partij	Doel verbonden partij
Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)	Bedrijven investeren in projecten gericht op energiebesparing, hernieuwbare opwek en energie-innovaties	Drentse Energie Organisatie	Financiering van energietransitie in Drenthe

Voor nadere informatie per verbonden partij verwijzen we naar I.2. Paragraaf 2.6 Verbonden Partijen.

Wat mag het kosten

	Beleidsopgave	Eco. Cat.	2020 Rekening	2021 begroting	2022 begroting	Vershil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Lasten									
	5.1 Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)								
		Inkoop	2.680.288	6.941.417	2.123.424	4.817.993	2.118.513	2.113.553	2.108.544
		Subsidie	-13.711	300.000	800.000	-500.000	800.000	0	0
	Totaal beleidsopgave		2.666.577	7.241.417	2.923.424	4.317.993	2.918.513	2.113.553	2.108.544
	Totaal Lasten exclusief reserve mutaties		2.666.577	7.241.417	2.923.424	4.317.993	2.918.513	2.113.553	2.108.544
	Totaal programma exclusief reserve mutaties		2.666.577	7.241.417	2.923.424	4.317.993	2.918.513	2.113.553	2.108.544

Verrekening met reserves

Programma 5	2020 rekening	2021 begroting	2022 begroting	Vershil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Totaal programma	2.666.577	7.241.417	2.923.424	4.317.993	2.918.513	2.113.553	2.108.544
Verrekening resultaat met reserves							
Bijdrage aan Saldireserve	4.963.131	-4.963.131		-4.963.131			
Bijdrage van Saldireserve	-5.802.648			0			
Saldo verrekenend met reserves	-839.517	-4.963.131	0	-4.963.131	0	0	0
Totaal na bestemming	1.827.060	2.278.286	2.923.424	-645.138	2.918.513	2.113.553	2.108.544

Verschillen tussen begroting 2021 en 2022

Beleidsopgave	Eco. Cat.	Vershil	Toelichting
Lasten			
5.1 Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)	Inkoop	-4.817.993	<i>Doelstelling: Het aandeel hernieuwbare energiebronnen bedraagt 14% in 2020 en 16% in 2023</i> Het verschil wordt met name verklaard door het gebiedsfonds Wind (€ 3.489.131,-) wat in 2021 begroot is. Daarnaast wordt het verschil verklaard door diverse overhevelingen vanuit 2020. Welke in 2022 niet zijn begroot.
	Subsidie	500.000	<i>Doelstelling: Het aandeel hernieuwbare energiebronnen bedraagt 14% in 2020 en 16% in 2023</i> Verskil wordt grotendeels veroorzaakt door verlengen van de rentekorting op energieleningen (€ 800.000,-) en de duurzame terrasverwarming die in 2021 begroot is en in 2022 niet (€ -225.000,-).
Totaal: Lasten		-4.317.993	
Overige verschillen			
Totaal van verschillen tussen 2021 en 2022		-4.317.993	

6: Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig

Inleiding

Cultuur

Corona heeft in de volle breedte van de cultuursector stevige negatieve gevolgen gehad voor de continuïteit van activiteiten op het gebied van podiumkunsten, openstellingen van musea en de organisatie van festivals en evenementen. In 2020 en 2021 hebben we steunmaatregelen ingezet om onze culturele basisinfrastructuur te behouden en te versterken. De schade op de lange termijn is moeilijk te overzien. Voor nu gaan wij ervan uit dat er in 2022 een mooi cultureel jaar aanbreekt, waar we werken aan het herstel van de culturele sector en waar er voor de inwoner en bezoeker van Drenthe weer veel te doen, zien en te beleven is.

Omdat de culturele sector het eerste half jaar van 2021 op slot zat, zal 2022 naar verwachting het eerste 'reguliere' jaar zijn van de nieuwe cultuurnota "Cultuur om te delen 2021-2024". Hoewel we in 2021 niet stil hebben gezeten, kunnen we nu de cultuurnota in de volle breedte tot uitvoering brengen. Dit betekent onder andere extra inzet op de nieuwe accenten die zijn gelegd in de cultuurnota, waaronder educatie, participatie, talentontwikkeling, samenwerking met gemeenten, de noordelijke overheden en het Rijk en de verbinding van cultuur met de Sociale Agenda en Vrijtijdseconomie. Meer nog dan voorheen willen wij een cultuurklimaat realiseren dat zich nestelt in de samenleving en interessant is voor zowel aanstormend talent als ervaren cultuurmakers, voor jong en oud, voor professionals en amateurs. Iedereen die dat wil moet deel kunnen nemen – actief of passief – en ruimte krijgen voor ontwikkeling

In 2022 blijven wij toonaangevende festivals, locatietheaterproducties, het Drents Museum en de musea van provinciaal belang ondersteunen. Belangrijk speerpunt is het stimuleren van cultuuronderwijs en cultuurparticipatie. Daarbij geven wij impulsen aan de succesvolle programma's 'Cultuureducatie met Kwaliteit' en 'Culturele Mobiliteit'. Het ontwikkelen van nieuwe talenten is een van onze prioriteiten. Wij zetten in op popcultuur en ondersteunen klassieke ensembles die op provinciale schaal van betekenis zijn.

Na een succesvolle inschrijving van de Koloniën van Weldadigheid als UNESCO-werelderfgoed in 2021 is de provincie Drenthe als siteholder aanspreekpunt geworden voor de Koloniën in Nederland én voor internationale kwesties die Nederland en België aangaan. Vanuit onze verantwoordelijkheid zullen wij in 2022 deze gebieden van wereldwijde importantie in samenwerking met het Rijk en de partners in de gebieden uitdragen en het erfgoed beschermen.

Met het Cultuurhistorisch Kompas als inspirerend kader nemen wij ook in 2022 deel aan de ruimtelijke planvorming en stimuleren wij gebiedsvisies op basis van cultuurhistorie. Wij ontwikkelen nieuwe kennis, waarbij wij speciale aandacht besteden aan de jonge geschiedenis van Drenthe. Wij blijven investeren in het behoud en toekomstbestendig maken van ons gebouwde erfgoed. Wij richten ons daarbij ook op de volgende opgaven: de (dreigende) leegstand en exploitatieproblematiek bij religieus en agrarisch erfgoed en hebben aandacht voor het inlopen van het tekort aan restauratievaklieden.

Tenslotte blijven wij ons in 2022 inzetten op het borgen en stimuleren van het Drents, met het Huus van de Taol als provinciaal steunpunt voor de streektaal. Daarnaast zorgen wij ervoor dat Biblionet Drenthe, als provinciale ondersteuningsinstelling, naar behoren kan functioneren.

Sociale agenda

Wij willen dat iedereen in Drenthe gezond, gelukkig en veilig kan opgroeien. We gaan voor gelijke kansen voor iedereen. Voor goede zorg, goed onderwijs, passende woningen en minder armoede. In Drenthe mag je zijn wie je wilt zijn. Samen met alle Drentse gemeenten en maatschappelijke organisaties gaan we voor een levendig en sociaal Drenthe. Dit doen we vóór en mét de inwoners van Drenthe. De vraag van de Drentse inwoners staat voor ons centraal, dat staat in de Sociale Agenda. De Sociale Agenda is een dynamische uitvoeringsagenda.

In 2022 blijven we ons inspannen voor de zes thema's uit de Sociale Agenda:

- Bereikbaarheid en leefbaarheid
- Armoede en laaggeletterdheid
- Gezondheid en vitaliteit
- Wonen
- Onderwijskwaliteit en gelijke kansen
- Iedereen doet mee (inclusie)

Onze systeeminstellingen helpen ook in 2022 bij het verwezenlijken van de doelen in de Sociale Agenda. CMO STAMM, BOKD, Zorgbelang Drenthe en Stichting Leren en Leven dragen ieder vanuit hun specifieke expertise bij.

Onze speerpunten voor 2022 zijn concreet:

- Meer samenwerking met andere provincies die met dezelfde uitdagingen rondom leefbaarheid op het platteland te maken hebben. Samen vragen we voortdurend aandacht bij het Rijk voor de extra inzet die dit vergt.
- Blijven werken aan een sterke ondersteuningsstructuur voor inwoners die zich inzetten voor de wijken, buurten en dorpen in Drenthe. Mooie voorbeelden hiervan zijn de Drenthe-brede projecten Burgerparticipatie en Podium Platteland 2.0.
- Samen met inwoners, maatschappelijke partners en gemeenten werken aan het herstel na corona.
- Alle gemeenten in Drenthe kunnen meedoen aan Kansen4Kinderen. Scholen leren binnen Kansen4Kinderen van en aan elkaar wat in de praktijk werkt bij het vergroten van kansen voor kinderen. We willen geen onderwijsachterstanden meer en minder gebruik van gespecialiseerde jeugdhulp. De verbindende aanpak tussen school, ouders en omgeving draagt bij aan talentontwikkeling bij kinderen. Samen met onderwijs en de gemeenten werken we onverminderd door aan gelijke kansen voor iedereen, ook voor kinderen die door hun achtergrond een extra steuntje kunnen gebruiken.
- Monitoren, onderzoeken en delen van kennis. Voorbeelden zijn de Drentse Onderwijsmonitor, de monitor Brede Welvaart, het Kennisnetwerk Krimp Noord-Nederland en het onderzoek intergenerationale armoede.
- Het versterken van het netwerk waar in Drenthe opgedane kennis en expertise op de thema's van de Sociale Agenda -waaronder gezondheid en vitaliteit, armoede en laaggeletterdheid- wordt gedeeld.
- Inclusie staat hoog in het vaandel. Maatschappelijke partners dagen we uit om met alliantieprojecten te komen die bijdragen aan een inclusieve samenleving. De provincie is een inclusieve werkgever. We stimuleren inclusie bij de door ons gesubsidieerde instellingen en binnen onze eigen inkoop.
- We steunen een landelijke/wereldwijde actie over een inclusie-thema dat onderbelicht blijft.
- Mijlpalen en successen vieren we samen met de partners.
- We verbinden het sociaal domein nog meer met andere beleidsterreinen, zoals cultuur.

Daarnaast blijven we in 2022 inzetten op:

- Aansluiten bij en ondersteunen van bewonersinitiatieven
- Bereikbare en toegankelijke voorzieningen
- Stimuleren vernieuwende wooninitiatieven
- Inclusie, toegankelijkheid, stimuleren en waarderen vrijwillige inzet
- Voortbestaan van dorps- en buurthuizen
- Bij elkaar brengen van partijen zoals het Drents Zorglandschap en Gezondheidstafel
- Positieve gezondheid en preventie
- Ondersteunen van initiatieven van inwoners: inzet van vrijwilligers, dorpsinitiatieven
- Uitvoeren motie regenboogprovincie
- Voortdurend met elkaar en met onze partners evalueren en zo nodig herijken. Zitten we op de goede weg? Doen we alles wat we kunnen om onze ambities te bereiken?

Sport en bewegen

Sport en bewegen zijn belangrijk voor gezondheid, geest en gemeenschapszin. Dat is de afgelopen periode duidelijk gebleken. Sport draagt bij aan de sociale en economische doelstellingen van de provincie. Daarom zetten we op ons verschillende manieren in voor de sport in Drenthe.

Infrastructuur

We dragen bij aan sportvoorzieningen van provinciale betekenis. Deze komen in aanmerking voor een laatste steuntje in de rug via een investeringsondersteuning. En we stimuleren bij de inrichting van het buitengebied mogelijkheden om te bewegen of te sporten: wandelen, hardlopen, fietsen mountainbiken, wielrennen etc. Binnen de Drentse sportinfrastructuur heeft het TT-circuit een bijzondere functie met een enorme impact.

Sportevenementen

We zetten in op het binnenhalen van topsportevenementen vanwege de inspirerende waarde en maatschappelijke en economische impact van deze bijzondere activiteiten. Daarnaast blijven we bestaande sportevenementen ondersteunen vanwege de bindende functie in de maatschappij. Dit geldt ook voor onze betrokkenheid bij FC Emmen.

Samen Gezond in Beweging

We leveren een bijdrage aan het VDG-programma 'Drenthe Samen Gezond in Beweging 2021-2024'. Hiermee willen we ervoor zorgen dat iedereen in Drenthe kan sporten op zijn of haar niveau. In het bijzonder hebben we daarbij aandacht voor inclusiviteit en gehandicaptensport. Dit zijn doorlopende aandachtspunten in onze samenwerking met SportDrenthe.

Kaders bestaand beleid

- Cultuurnota 2021-2024
- Sociale Agenda 2020-2023

Oog voor cultureel erfgoed

Doelstelling	Resultaat
Cultuurhistorische waarden zijn als onderlegger gebruikt voor ruimtelijke ontwikkelingen en maatschappelijke opgaven	<p>Meer gebiedsvisies op basis van cultuurhistorie bij ingrijpende veranderingen in gebieden van cultuurhistorisch belang</p> <p>Inzet van en inspiratie door cultuurhistorische kennis bij maatschappelijke opgaven als duurzaamheid, cohesie, krimp en participatie</p> <p>Cultuurhistorische thema's en kennis zijn met gemeenten en erfgoedpartners verkend, gedeeld en toepasbaar gemaakt voor beleid, gebruik en inspiratie om de zorg voor en kwaliteit van het cultuurhistorisch erfgoed te versterken</p>
Monumentenzorg	<p>Behoud en herbestemming van karakteristiek bezit in Drenthe is gestimuleerd en (dreigende) leegstand en verval voorkomen.</p> <p>Samen met partners ontwikkelde visie op de toekomst van monumentale gebouwen</p> <p>Steun aan de ontwikkeling van een kerkenvisie binnen het nationale samenwerkingsprogramma Religieus Erfgoed</p>
Zorgvuldige omgang met het archeologische erfgoed van Drenthe	<p>De taken van het Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis zijn uitgevoerd, in samenwerking met de provincies Fryslân en Groningen</p> <p>Het archeologisch belang is onderdeel van de provinciale ruimtelijke planvorming en -(integrale) advisering</p>
Een breder publiek is betrokken bij het rijke archeologische erfgoed van Drenthe	Participatie door amateurs, professionals en bewoners is toegenomen
Samen met onze gemeenten en andere erfgoedpartners wordt de zorg voor en de kwaliteit van het archeologische erfgoed versterkt	Archeologische thema's, kennis en informatie zijn verkend, gedeeld en toepasbaar gemaakt voor beleid, gebruik en inspiratie
Koloniën van Weldadigheid; nominatieproces en siteholderschap UNESCO-werelderfgoed	<p>Een samenhangende aanpak in het uitdragen van het gemeenschappelijke werelderfgoed en het immateriële verhaal van de Koloniën van Weldadigheid</p> <p>Als siteholder voor de Nederlandse sites Frederiksoord-Wilhelminaord en Veenhuizen beschermen en wereldwijd uitdragen van de uitzonderlijke waarden conform de eisen van UNESCO (o.a. visievorming, marketing, website, beheertaken erfgoed, monitoring en rapporteren) en in samenwerking met partners in deze gebieden en met de co-siteholder voor de Vlaamse site Wortel</p>
Geopark De Hondsrug	<p>Het aardkundig en cultuurhistorisch erfgoed is zichtbaar voor bewoners en bezoekers</p> <p>Geopark de Hondsrug is doorontwikkeld conform het jaarprogramma (o.a. beleving van oude routes en landschapvisie)</p> <p>Interreg-project samenwerking met geopark TERRA.vita</p>

Doelstelling	Resultaat
Behouden en bevorderen van het gebruik van de Drentse streektaal	Het Huus van de Taol stimuleert en borgt het Drents met hun activiteiten en literaire producten Het Drèents Liedtiesfestival stimuleert het schrijven, maken en promoten van Drentstalige muziek In samenwerking met de Nedersaksische overheden en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties is er minstens één gezamenlijk project gerealiseerd
Historische bronnen kunnen worden benut en ons erfgoed kan worden beleefd, waarbij kennisontwikkeling, overdracht van informatie en innovatie voor publiek centraal staan	(Im)materieel erfgoed is digitaal ontsloten voor (her)gebruik door brede doelgroepen De content het Verhaal van Drenthe is digitaal ontsloten via website Terug naar Drenthe
Doorontwikkeling cultuurbeleid	Cultuurmonitor geeft inzicht in de ontwikkeling van provinciaal gesubsidieerde instellingen.

Cultuur en evenementen

Doelstelling	Resultaat
Samenwerken aan een sterke en samenhangende culturele infrastructuur in Noord-Nederland waarin makers en talenten in alle kunst disciplines en interdisciplinair makkelijker een plek vinden om zich professioneel te ontwikkelen	Positieve impuls in de beeldvorming over de cultuursector in Noord-Nederland bij landelijke politiek, OCW en Fondsen. Voor Drentse toptalenten in en tussen diverse culturele disciplines professionele begeleidingstrajecten en presentatiemogelijkheden op grote podia in Noord-Nederlandse netwerken voor talentontwikkeling. Samen met het Rijk (m.n. de kunsten) ondersteunen van een sterke, samenhangende culturele infrastructuur in Noord-Nederland waarin de culturele sector samen werkt aan een aanbod met hoge kwaliteit dat nieuw publiek bereikt
Samenwerking met Drentse gemeenten	Culturele Impuls ter ondersteuning van de Drentse gemeenten om te blijven investeren in cultuur Binnen de culturele allianties worden gezamenlijk met gemeenten concrete projecten gerealiseerd.
Samenwerking met Duitsland	Met onze partners in het grensgebied bouwen aan een cultureel netwerk en ontwikkelen van samenwerkingsprojecten tussen culturele instellingen

Doelstelling	Resultaat
Algemene middelen Cultuureducatie, -participatie en Talentontwikkeling	Zoveel mogelijk mensen zijn met projecten en evenementen gestimuleerd om deel te nemen aan – of kennis te maken met – kunst, cultuur en erfgoed waardoor mensen uitdagende culturele ervaringen opdoen, die de verbeelding aanspreken. De amateurkunsten, de professionele kunsten en het cultuuronderwijs zijn ondersteund in het organiseren van ontmoetingen die het cultureel vermogen van mensen bevorderen
Cultuureducatie	90% van de scholen primair onderwijs neemt deel aan het programma Cultuureducatie met Kwaliteit. Het programma is verbreed naar Integrale Kindcentra, vmbo incl. praktijkonderwijs en mbo Deelname van leerlingen in het primair onderwijs en leerlingen in het vmbo incl. praktijkonderwijs aan het project Culturele Mobiliteit
Cultuurparticipatie	Nieuwe doelgroepen worden bereikt met Gekleurd Grijs en Oktober Kindermaand naast de doelgroepen die al werden bereikt in de vorige perioden
Talentontwikkeling	(Jonge) talenten en vernieuwende talenten op het terrein van interdisciplinaire straatcultuur (urban art) zijn ondersteund door de kennis, informatie, bemiddeling, innovaties en adviezen van K&C Drentse talenten zijn ondersteund in hun professionele ontwikkeling door talentwedstrijden en de uitreiking van provinciale prijzen
Ontwikkelen en ondersteunen van culturele projecten die worden ingezet ten behoeve van maatschappelijke opgaven	Verspreid over de provincie zijn meerdere projecten opgestart of ondersteund vanuit Podium Platteland
Behouden en versterken van de bijzondere Drentse (kunst)collecties en verhalen via de Drentse musea	Het Drents Museum beheert de provinciale collectie en heeft spraakmakende internationale tentoonstellingen gerealiseerd voor een breed publiek binnen en buiten de provincie De musea van provinciaal belang zijn ondersteund in het presenteren van bijzondere Drentse (kunst)collecties en/of verhalen met een (inter)nationale uitstraling Museale vertaling van het Verhaal van het Veen op het niveau van de andere musea van provinciaal belang (samen met het Veenpark en de gemeente Emmen). De kleine musea zijn ondersteund via de activiteiten van het Platform Drentse Musea
Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van podiumkunsten	Uitvoeringen van toonaangevende podiumkunsten (gezelschappen, poppodia, projecten), verspreid over de hele provincie
Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van evenementen	Tenminste één grote en twee kleinere (theater)producties per jaar in onze provincie
Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van festivals	Elk jaar ca. 10 festivals van provinciaal belang
Ondersteunen van evenementen op het snijvlak van cultuur en vrijetijdseconomie	Evenementen op het snijvlak van cultuur en vrijetijdseconomie, samen met gemeenten

Doelstelling	Resultaat
Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van beeldende kunsten	Eén permanent kunstobject in de openbare ruimte Eens in de twee jaar een tijdelijke kunstmanifestatie
Drentse bibliotheken inspireren, stimuleren en ondersteunen inwoners bij het vergroten van hun wereld als het gaat om lezen, leren en (be)leven. Daarnaast vervullen zij in toenemende mate ook een brede maatschappelijke rol waaronder activiteiten gericht op basisvaardigheden, laaggeletterdheid en mediawijsheid	De provinciale ondersteuningsinstelling (POI) Biblionet Drenthe ondersteunt het netwerk Drentse bibliotheken conform de wet voor o.a. leenverkeer en innovatie van de maatschappelijke bibliotheekfunctie Innovatie van lokale bibliotheekvoorzieningen in verbinding met o.a. cultuur, de sociale agenda, zorg en onderwijs Toegankelijke en bereikbare bibliotheken waardoor zoveel mogelijk bibliotheekvestigingen open kunnen blijven (via de Drentse gemeenten)
Het in stand houden van de culturele basisinfrastructuur	Het treffen van (steun)maatregelen die nodig zijn om de negatieve gevolgen van Corona op de Drentse cultuursector te verminderen of weg te nemen
De Drentse culturele infrastructuur wordt versterkt met de middelen van de Matchingsregeling Verbreding en Vernieuwing van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.	De middelen worden besteed aan de doorontwikkeling van cultuur & natuur (i.c. Veenpark en Into Nature), talentontwikkeling/jeugdtheater (i.c. Garage TDI) en festivals (i.c. Puppert International).

Sociaal Drenthe voor iedereen

Doelstelling	Resultaat
Integrale aanpak van leefbaarheid zowel Drenthe breed als gebiedsgericht	Het afwikkelen van de subsidies met de gemeenten. Het ondersteunen van het realiseren van woonzorg-combinaties in Drenthe.
Verbeteren van de leefbaarheid en bereikbaarheid	Jaarlijks laten opstellen van de leefbaarheidsmonitor Subsidieregeling functieverbreiding dorps- en buurthuizen Regeling "Dorpsinitiatieven" Financiering leerstoel bevolkingsdaling

Doelstelling	Resultaat
	Deelnemen en bijdragen aan de gezamenlijke lobby van de 6 krimpregio's om de belangen van deze regio onder de aandacht te brengen van het Rijk
	Deelnemen aan en financieren van het Kennis Netwerk Krimp Noord-Nederland (KKNN)
	Ondersteunen en faciliteren ondersteunings- en kennisinstellingen CMO STAMM/ Trendbureau Drenthe, Zorgbelang Drenthe, Brede Overleggroep Kleine Dorpen (BOKD), Stichting leren en leven.
	Het subsidiëren van samenwerkingsprojecten tussen culturele instellingen en het sociaal domein.
Verminderen armoede en laaggeletterdheid	Opzetten platform armoede
	Uitvoeren van onderzoek intergenerationele armoede (RUG)
	Financieel ondersteunen van het Bondgenootschap voor een geletterd Drenthe
	Financieel ondersteunen van digitaal platform armoede
Verbeteren van gezondheid en vitaliteit van inwoners	Ondersteunen van de Drentse Zorgtafel
	Opzetten netwerk gezondheid en vitaliteit om kennis en expertise te delen
	Deelnemen aan en financieren van het Drents Zorglandschap
Zorgen dat iedereen mee kan doen (inclusie)	Uitvoering van het Convenant dementie
	Uitreiken van de jaarlijkse vrijwilligersprijs Drenthe
	Inzet op toegankelijkheid (VN-verdrag) en vragen hiervoor aandacht bij onze samenwerkingspartners
	Uitvoeren Motie Regenboogprovincie LHBTI
	Uitvoering Motie OrangeThe World
Verbeteren onderwijskwaliteit en gelijke kansen	Voorzetten Onderwijsmonitor van het Trendbureau Drenthe en faciliteren van de Regiegroep Drentse Onderwijskwaliteit
	Samen met onderwijsbesturen en gemeenten gevolgen van krimp signaleren en monitoren in de stuurgroep Onderwijs en Krimp. Waar nodig lobby starten.
	Uitrol project Kansen4Kinderen over de hele provincie Drenthe.
Sociale Agenda algemeen	Het ondersteunen van het functioneren van de Adviescommissie
	Incidentele subsidies op het sociale werkgebied

Sport en Bewegen stimuleren

Doelstelling	Resultaat
Vergroten maatschappelijk en economische effecten sportactiviteiten	Jaarlijks een bijdrage aan tenminste 15 bovenregionale sportevenementen.
	Ondersteuning van SportDrenthe en TopsportNoord.
	Vergroten maatschappelijke impact van bestaande en nieuwe sportactiviteiten
Sportvoorzieningen voor iedereen	Jaarlijks bijdrage aan minimaal 2 topsportevenementen, vergelijkbaar met het NK wielrennen of het EK veldrijden
	Overeenkomstig ons coalitieakkoord beoordelen van aanvragen voor investeringen van (bijzondere) sportvoorzieningen van provinciale betekenis.

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De bron voor de vermelding in onze begroting is, zoals voorgeschreven, de website <http://www.waarstaatjeprovincie.nl>. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Cultuur

Indicator: Restauratievolume

Restauratievolume

Geen gegevens beschikbaar.

Definitie: percentage Rijksmonumenten (exclusief oorspronkelijke functie woonhuis), weergegeven naar de staat van het casco, categorie 'matig' en 'slecht'.

Investerings per programma

Samenvatting van de investeringen per programma:

Omschrijving Investering	Totaal Krediet (incl. lonen)	Boekwaarde t/m 31 december 2020	Netto Investering 2021	Netto Investering 2022	Netto Investering 2023	Netto Investering 2024	Netto Investering 2025
INVESTERINGEN Programma 6 Cultuur							
Drents Museum	5.242.000	-	3.000.000	-	-	-	-
TOTAAL INVESTERINGEN Programma 6	5.242.000	-	3.000.000	-	-	-	-

Voor verdere specificatie per investeringsproject verwijzen we naar Paragraaf II.4 Financiële positie en toelichting, onderdeel 4.1 Investerings naar nut.

Inbreng verbonden partijen

Niet van toepassing.

Wat mag het kosten

	Beleidsopgave	Eco. Cat.	2020 Rekening	2021 begroting	2022 begroting	Verschil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Lasten									
	6.1 Oog voor cultureel erfgoed								
		Inkoop	828.492	668.849	491.349	177.500	491.349	491.349	491.349
		Subsidie	2.702.320	3.135.640	3.087.916	47.724	3.079.189	3.123.632	2.373.528
	Totaal beleidsopgave		3.530.812	3.804.489	3.579.265	225.224	3.570.538	3.614.981	2.864.877
	6.2 Cultuur en evenementen								
		Inkoop	-511.595	72.500	25.000	47.500	25.000	25.000	25.000
		Kapitaallasten	564.201	593.795	598.999	-5.204	765.665	765.665	765.665
		Subsidie	14.468.474	15.923.574	14.877.247	1.046.327	15.154.042	15.379.171	15.441.654
	Totaal beleidsopgave		14.521.081	16.589.869	15.501.246	1.088.623	15.944.707	16.169.836	16.232.319
	6.3 Sociaal Drenthe voor iedereen								
		Inkoop	-169.709	-214.000	-214.000	0	111.000	111.000	111.000
		Subsidie	4.308.808	5.347.343	4.006.339	1.341.004	2.324.811	2.835.841	2.882.144
	Totaal beleidsopgave		4.139.099	5.133.343	3.792.339	1.341.004	2.435.811	2.946.841	2.993.144
	6.4 Sport en Bewegen stimuleren								
		Inkoop	2.692	20.000	20.000	0	20.000	20.000	20.000
		Subsidie	895.358	655.000	809.544	-154.544	810.374	811.181	811.922
	Totaal beleidsopgave		898.050	675.000	829.544	-154.544	830.374	831.181	831.922
	Totaal Lasten exclusief reserve mutaties		23.089.042	26.202.701	23.702.394	2.500.307	22.781.430	23.562.839	22.922.262
Baten									
	6.1 Oog voor cultureel erfgoed								
		Ontv. bijdragen	-71.116	-90.000	0	-90.000	0	0	0
	Totaal beleidsopgave		-71.116	-90.000		-90.000			
	6.2 Cultuur en evenementen								
		Ontv. bijdragen	-1.794.925	-1.389.305	-1.424.819	35.514	-1.438.467	-1.452.251	-1.449.394
		Ontv.subsidies	-114.000	-114.000	-114.000	0	-114.000	-114.000	-114.000
	Totaal beleidsopgave		-1.908.925	-1.503.305	-1.538.819	35.514	-1.552.467	-1.566.251	-1.563.394
	6.3 Sociaal Drenthe voor iedereen								
		Ontv.subsidies	-879.135	-650.000	-650.000	0	0	0	0
	Totaal beleidsopgave		-879.135	-650.000	-650.000				
	Totaal Baten exclusief reserve mutaties		-2.859.176	-2.243.305	-2.188.819	-54.486	-1.552.467	-1.566.251	-1.563.394
	Totaal programma exclusief reserve mutaties		20.229.866	23.959.396	21.513.575	2.445.821	21.228.963	21.996.588	21.358.868

Verrekening met reserves

Programma 6	2020 rekening	2021 begroting	2022 begroting	Verschil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Totaal programma	20.229.866	23.959.396	21.513.575	2.445.821	21.228.963	21.996.588	21.358.868
Verrekening resultaat met reserves							
Bijdrage aan Saldireserve	1.741.930	100.000	100.000	0			
Bijdrage van Saldireserve	-2.124.207	-2.465.627		-2.465.627	-200.000	-200.000	
Saldo verrekend met reserves	-382.277	-2.365.627	100.000	-2.465.627	-200.000	-200.000	0
Totaal na bestemming	19.847.589	21.593.769	21.613.575	-19.806	21.028.963	21.796.588	21.358.868

Verschillen tussen begroting 2021 en 2022

Beleidsopgave	Eco. Cat.	Verschil	Toelichting
Lasten			
6.1 Oog voor cultureel erfgoed	Inkoop	-177.500	<p><i>Doelstelling: Monumentenzorg</i> Geen exploitatielasten voormalig RLS begroot in 2022 ad € 90.000,--. Daarnaast worden er nog uitvoeringskosten afgezonderd van het subsidiebudget voor monumenten ad € 50.000,--.</p> <p><i>Doelstelling: Koloniën van Weldadigheid; nominatieproces en siteholderschap UNESCO-werelderfgoed</i> Vermindering als gevolg van extra personele inzet (ophoging loonbudget) voor de uitvoering van communicatie taken voor de Koloniën van Weldadigheid (€ 37.500,-).</p>
6.2 Cultuur en evenementen	Subsidie	-1.046.327	<p><i>Doelstelling Cultuurparticipatie;</i> – In 2022 is de begroting verhoogd met € 90.000,-- voor subsidie culturele gemeente. Dit budget wordt eens in de twee jaar begroot. – Budget podium platteland is gesplitst over investeringsagenda (Drenthe brede projecten) en cultuurparticipatie € 110.000,--.</p> <p><i>Doelstelling Drentse bibliotheken inspireren, stimuleren en ondersteunen inwoners bij het vergroten van hun wereld als het gaat om lezen, leren en (be)leven;</i> Indexering boekjaarsubsidie Biblionet ad € 65.173,--.</p> <p><i>Doelstelling: Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van podiumkunsten en beeldende kunsten;</i> Afwikkeling 75 jaar bevrijding in 2021 -€ 98.000,--.</p> <p><i>Doelstelling: Musea;</i> Indexering boekjaarsubsidie Drents Museum € 137.584,--. In 2021 was er het incidentele budget Noodfonds cultuur (-€ 1.223.697,--), dit is in 2022 niet begroot.</p> <p><i>Doelstelling: Ontwikkelen en ondersteunen van culturele projecten die worden ingezet ten behoeve van maatschappelijke opgaven;</i> Incidentele ophoging in 2021 door herinzet vrijval subsidie film Vrij! van € 98.000,--.</p>
6.3 Sociaal Drenthe voor iedereen	Subsidie	-1.341.004	<p><i>Doelstelling: Subsidiëring instellingen sociaal domein;</i> Het budget voor de boekjaarsubsidie aan stichting Sport Drenthe is verplaatst naar de doelstelling "Vergroten maatschappelijk en economische effecten sportactiviteiten" € 194.015,--.</p> <p><i>Doelstelling: Verbeteren onderwijskwaliteit en gelijke kansen;</i> Het verschil wordt veroorzaakt door het incidentele budget voor zomerprogramming in 2021 ad 94.000,--.</p> <p><i>Doelstelling: Sociale Agenda algemeen;</i> Het incidentele budget Drenthe Beweegt ad € 175.000,-- is van de doelstelling "Vergroten maatschappelijk en economische effecten sportactiviteiten" verplaatst naar het budget Subsidies sociaaleconomische ontwikkeling en ondersteuning algemeen.</p> <p><i>Doelstelling: Integrale aanpak van leefbaarheid zowel Drenthe Breed als gebiedsgericht;</i> Deze doelstelling omvat de afwikkeling van het programma vitaal platteland. In 2022 is € 600.000,-- minder aan lasten begroot dan in 2021.</p> <p><i>Doelstelling: Verbeteren van de leefbaarheid en bereikbaarheid</i></p>

Beleidsopgave	Eco. Cat.	Verschil	Toelichting
			De motie Frisse start na corona is verwerkt in een incidenteel budget in 2021 (€ 675.000,-).
6.4 Sport en Bewegen stimuleren	Subsidie	154.544	<i>Doelstelling: Vergroten maatschappelijk en economische effecten sportactiviteiten</i> Het budget voor de boekjaarsubsidie aan stichting Sport Drenthe is verplaatst van de doelstelling <i>Subsidiëring instellingen sociaal domein</i> € 194.015,-.
Totaal: Lasten		-2.410.287	
Baten			
6.1 Oog voor cultureel erfgoed	Ontv. bijdragen	90.000	<i>Doelstelling: Monumentenzorg</i> Geen huurinkomsten voormalig RLS begroot in 2022.
Totaal: Baten		90.000	
Overige verschillen		-125.534	
Totaal van verschillen tussen 2021 en 2022		-2.445.821	

7: Middelen en mensen

Inleiding

Provinciale inkomsten

Op het vlak van de provinciale inkomsten loopt nog steeds een brede discussie over de financiële verhoudingen. In deze discussie worden niet alleen zaken rond de uitkeringen uit het provinciefonds besproken, maar ook is het eigen belastinggebied van de provincies onderwerp van gesprek.

Normeringssystematiek provinciefonds

Voor de jaren 2020 en 2021 was sprake van een “bevriezing” van de accessen om in elk geval tot de komst van een nieuw kabinet enige stabiliteit te borgen waar het de totale omvang van het provinciefonds betreft. Voor 2022 is de normeringssystematiek weer in werking gesteld en dat leidt tot een neerwaartse bijstelling van de accessen als gevolg van lagere prijsstijgingen dan verwacht.

Herijking verdeling provinciefonds

In mei 2021 is het aanbestedingstraject gestart voor het herijkingsonderzoek provinciefonds. Het doel van dit onderzoek is te komen tot een geactualiseerd model voor de verdeling van de algemene uitkering van het provinciefonds dat voldoet aan de eisen van de Financiële-verhoudingswet. De eisen van de Financiële-verhoudingswet houden in dat de verdeling de kosten van provincies volgt (kostenoriëntatie), dat rekening moet worden gehouden met de mogelijkheden die provincies zelf hebben om een deel van die kosten uit eigen inkomsten te dekken (inkomstenverevening), dat er niet te gedetailleerd verdeeld wordt om te voorkomen dat de verdeling als bestedingsnorm gaat werken (globaliteit) en dat een beloning van goed of slecht gedrag vermeden moet worden (ongewenste prikkelwerking). Daarnaast moet de verdeling in de tijd voldoende stabiel zijn, zodat budgetten niet te veel schommelen. Het streven is om deze nieuwe verdeling per 1 januari 2023 in te laten gaan.

Herziening provinciaal belastinggebied

In mei 2021 is het ambtelijke rapport Herziening provinciaal belastinggebied aan de Tweede Kamer aangeboden. Tot de verkenning van alternatieven voor een toekomstig provinciaal belastinggebied is besloten naar aanleiding van het Klimaatakkoord.

Uiteindelijk is besluitvorming over de aangereikte bouwstenen voor een toekomstig provinciaal belastinggebied aan een nieuw kabinet in overleg met de provinciale overheden.

Bij alle plannen omtrent een herziening van de financiële verhoudingen blijven wij onverminderd alert op herverdeeleffecten die afbreuk doen aan het uitgangspunt voor een goede financiële positie van de decentrale overheden en in het bijzonder onze eigen provincie: het aan de inwoners kunnen bieden van een gelijkwaardig voorzieningenniveau tegen een gelijke belastingdruk.

CAO- ontwikkelingen

Werkgevers en vakbonden hebben op 10 juli 2021 een onderhandelaarsakkoord gesloten over de cao 2021. De beoogde cao heeft een looptijd van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2021. Sociale partners leggen dit onderhandelaarsakkoord met een positief advies voor aan hun leden. In de cao zijn afspraken gemaakt met betrekking tot een loonstijging en duurzame inzetbaarheid.

Bedrijfsvoering provinciale organisatie

Wij hanteren het principe van integraal management. Dat betekent dat iedere leidinggevende integraal verantwoordelijk is om de opgaven van het team te realiseren, bij te dragen aan integrale opgaven en te sturen op een effectieve bedrijfsvoering van het team. In 2021 zijn wij gestart om de

managementcyclus te versterken, dat willen wij in 2022 borgen door kwartaalgesprekken te voeren. In het kwartaalgesprek tussen directie en management wordt gestuurd op realisatie van de Drentse opgaven en gestuurd op effectieve bedrijfsvoering (personeel, budgetten, materiele inzet). Dit moet worden gezien tegen de achtergrond van het traject van organisatieontwikkeling, waarbij wij ons o.a. richten op managementontwikkeling, samenwerken in netwerken, inspiratie en hybride werken aan de Drentse opgaven. De provincie werkt in een sterk veranderende omgeving, de ambitie is om de basis goed op orde te houden en te innoveren. De ambities doelstellingen voor de Bedrijfsvoering zijn uitgewerkt in de het programmaplan van de Begroting 2022, de teamplannen en in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Kaders bestaand beleid

Het bestaande beleid is vastgelegd in beleidskaders, verordeningen enz. die door het bevoegd gezag zijn vastgesteld. Enkele voorbeelden zijn:

- Financiële verordening en bijbehorende regelingen en beleidsnota's
- ASV (Algemene Subsidie Verordening)
- Cao provincies

Een duurzaam sluitende provinciale begroting

Doelstelling	Resultaat
Beheer van relevante provinciale deelnemingen	Invulling geven aan onze rol van aandeelhouder van verbonden partijen betreffende het algemeen nut
Goed beheer van provinciale geldmiddelen	Optimaal voorzien in de financieringsbehoefte Een optimaal rendement binnen de kaders van de Nota Financiering provincie Drenthe 2020
Passende financiële verhoudingen	Drenthe spreekt mee en adviseert over de ontwikkelingen aangaande de provinciale financiële verhoudingen (provinciefonds en belastinggebied) PS worden adequaat geïnformeerd over de jaarlijkse ontwikkelingen op het gebied van provinciefonds en provinciaal belastinggebied

Bedrijfsvoering Documentaire informatievoorziening

Doelstelling	Resultaat
Informatiebeheer: het goed beheren en opslaan van documenten die behoren tot een dynamisch, semi-statisch of een statisch archief, ongeacht hun vorm	Samenwerkingsomgeving voldoet aan eisen rondom invoering e-depot (geheel van activiteiten voor het duurzaam beheren en raadplegen van te bewaren digitale archiefbescheiden)

Bedrijfsvoering Financiën en Control

Doelstelling	Resultaat
Een financieel gezonde organisatie, die voldoet aan alle wettelijke eisen en gangbare opvattingen ten aanzien van financieel instrumentarium	Implementatie van in december 2020 door PS vastgesteld financieel beleid door middel van "uitrol" van het beleid in de organisatie (publicatie en instructie, organisatie, borging "compliance")
	Start van de productie van de financiële beleidsnota's Nota onderhoud kapitaalgoederen Nota toerekening kosten
Continue (digitale) verbetering van informatiesystemen en informatievoorziening	Implementatie van het nieuw financieel systeem en nieuw rekeningschema alsmede de financiële informatievoorziening daaromheen ter ondersteuning van de budgethouders
Financieel in control zijn	Heldere (tussentijdse) begrotingswijzigingen in PS met concrete dekkingsvoorstellen die voldoen aan vooraf gestelde kwaliteitseisen
	Heldere (tussentijdse) voorstellen voor investeringskredieten die voldoen aan de vereisten volgens de nota Investeren, Waarderen Activeren en Afschrijven provincie Drenthe 2020
	Een transparante rapportage over voortgang en (financiële) realisatie van budgetten, de inzet van reserves en door de provincie te lopen risico's

Bedrijfsvoering Informatievoorziening en Automatisering

Doelstelling	Resultaat
Informatiemanagement: Een gedegen en veilige inrichting van de informatiehuishouding: digitale gegevens, applicaties, services en technische infrastructuur voor opslag en raadplegen van gegevens	Voldoen aan de wettelijke eisen (opslag en verwerking) met betrekking persoonsgegevens
	Snel en veilig toegangsproces tot up-to-date systemen en gegevens voor medewerkers en externe partijen
	Implementatie hybride werken
	Opvolging bevindingen nulmeting voor Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO)

Doelstelling	Resultaat
	Realisatie van de jaarschijf 2022 Drentse Digitale Agenda.
	Herijken van de IT Governance, digitalisering is essentieel voor een professioneel ambtenaar.

Bedrijfsvoering Subsidies en Inkoop

Doelstelling	Resultaat
Grotere kansen voor regionale ondernemers bij enkelvoudige en meervoudige onderhandse aanbestedingsprocedures	Effectief en efficiënt inkoopbeleid met kansen voor het Drentse MKB
Transparante en laagdrempelige werking van het Drentse subsidieinstrumentarium	Effectief en efficiënt subsidiebeleid en subsidieproces

Bedrijfsvoering Personeel en organisatie

Doelstelling	Resultaat
Betrouwbaar en aantrekkelijk werkgeverschap	Jaarlijkse quota arbeidsgehandicapten, BBL's en stagiaires zijn gehaald
De juiste mensen op de juiste plaats op het juiste moment	Invoering van Duurzame inzetbaarheid en mobiliteit talentmanagement.
Een opgavegerichte netwerkorganisatie	Organisatieontwikkeltraject 2022 waarin wordt geïnvesteerd in (persoonlijk) leiderschap, de kwaliteit van onze professionals en ontwikkeling van de organisatie

Bedrijfsvoering Personele inzet

Doelstelling	Resultaat
Directe personele inzet	Toerekening van directe personeelskosten conform het Besluit begroting en verantwoording (BBV)
Inzet ondersteunend personeel	Toerekening van overheadkosten conform BBV

Bedrijfsvoering Facilitaire zaken en Huisvesting

Doelstelling	Resultaat
Het zoveel mogelijk inzetten van duurzame facilitaire producten en diensten tegen acceptabele kosten	Meer dan 60% van het catering-assortiment is duurzaam. De inkoop van energie is 100% groen.
Het gebruik van duurzame gebouwen en terreinen en daarbij benodigde voorzieningen tegen acceptabele kosten en bij voorkeur energieneutraal	Technisch en bouwkundig goed onderhouden provinciale opstallen

Inzicht geven in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen

Doelstelling	Resultaat
Inzicht in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen	Actuele stand van zaken reserves en voorzieningen

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De bron voor de vermelding in onze begroting is, zoals voorgeschreven, de website <http://www.waarstaatjeprovincie.nl>. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Middelen

Geen verplichte indicatoren.

Investerings per programma

Samenvatting van de investeringen per programma:

Omschrijving Investering	Totaal Krediet (incl. lonen)	Uitgaven t/m 31 december 2020	Netto Investering 2021	Netto Investering 2022	Netto Investering 2023	Netto Investering 2024	Netto Investering 2025
INVESTERINGEN Programma 7: Middelen en mensen							
Provinciehuis	27.312.692	177.999	824.693	-	-	-	3.034.000
Hard- en Software - Ambitioneel Excellente Dienstverlening	466.304	23.048	211.288	-	180.163	52.989	-
Hard- en Software - Ambitioneel Flexibiliteit in Techniek	5.675.629	1.312.163	1.152.447	314.006	769.823	1.414.128	185.462
Hard- en Software - Ambitioneel Het Nieuwe Samenwerken	5.244.845	1.556.402	764.896	752.444	650.000	1.067.320	-
Hard- en Software - Ambitioneel Organisatie in Control	860.054	57.567	549.467	-	105.978	150.000	-
Hard- en Software - Niet informatieplan	1.098.179	68.182	557.890	31.793	203.272	215.051	13.248
TOTAAL INVESTERINGEN Programma 7	40.657.703	3.195.361	4.060.681	1.098.243	1.909.236	2.899.488	3.232.710

Voor verdere specificatie per investeringsproject verwijzen we naar Paragraaf II.4 Financiële positie en toelichting, onderdeel 4.1 Investerings naar nut.

Inbreng verbonden partijen

Beleidsopgave	Doelstelling	Verbonden partij	Doel verbonden partij
Een duurzaam sluitende provinciale begroting	Beheer van relevante provinciale deelnemingen	NV Waterbedrijf Drenthe	De zorg voor en de instandhouding van de drinkwatervoorziening alsmede de productie, zuivering, verkoop en distributie van nietdrinkwater
Een duurzaam sluitende provinciale begroting	Beheer van relevante provinciale deelnemingen	Enexis Holding NV	Energiedistributie en netwerkbeheer
Een duurzaam sluitende provinciale begroting	Beheer van relevante provinciale deelnemingen	CSV Amsterdam BV	Vertegenwoordiging van verkopende aandeelhouders Essent
Een duurzaam sluitende provinciale begroting	Beheer van relevante provinciale deelnemingen	Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	Verkoop Vennootschap
Een duurzaam sluitende provinciale begroting	Beheer van relevante provinciale deelnemingen	Bank Nederlandse Gemeenten	Financiële dienstverlening van en voor overheden en instellingen met een maatschappelijk belang
Een duurzaam sluitende provinciale begroting	Beheer van relevante provinciale deelnemingen	Nederlandse Waterschapsbank	Kredietverlening aan waterschappen en andere overheden

Voor nadere informatie per verbonden partij verwijzen we naar I.2. Paragraaf 2.6 Verbonden Partijen.

Wat mag het kosten

	Beleidsopgave	Eco. Cat.	2020 Rekening	2021 begroting	2022 begroting	Vershil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Lasten									
	7.1 Een duurzaam sluitende provinciale begroting								
		Adm. boekingen	581.258	0	0	0	0	0	0
		Inkoop	12.660	40.000	40.000	0	40.000	40.000	40.000
		Onvoorzien/stelpost	0	3.844.682	1.971.825	1.872.857	6.292.068	3.793.872	2.052.732
		Rente	158.542	2.500	2.500	0	2.500	2.500	2.500
		Subsidie	105.470	106.665	106.665	0	106.665	106.665	106.665
		Toev. voorziening	51.882	81.000	71.000	10.000	59.000	54.000	44.000
	Totaal beleidsopgave		909.813	4.074.847	2.191.990	1.882.857	6.500.233	3.997.037	2.245.897
	7.2 Bedrijfsvoering Documentaire informatievoorziening								
		Inkoop	177.380	348.814	348.814	0	348.814	292.814	292.814
	Totaal beleidsopgave		177.380	348.814	348.814		348.814	292.814	292.814
	7.3 Bedrijfsvoering Financiën en Control								
		Inkoop	145.901	239.959	164.959	75.000	425.098	584.474	641.839
		Subsidie	0	6.231	6.231	0	6.231	6.231	6.231
	Totaal beleidsopgave		145.901	246.190	171.190	75.000	431.329	590.705	648.070
	7.4 Bedrijfsvoering Informatievoorziening en Automatisering								
		Inkoop	3.487.298	3.278.457	3.366.161	-87.704	3.266.161	3.166.161	3.166.161
		Kapitaallasten	509.763	561.417	1.943.291	-1.381.874	1.875.874	1.942.482	2.898.696
	Totaal beleidsopgave		3.997.061	3.839.874	5.309.452	-1.469.578	5.142.035	5.108.643	6.064.857
	7.5 Bedrijfsvoering Subsidies en Inkoop								
		Inkoop	15.318	15.300	15.300	0	15.300	15.300	15.300
	Totaal beleidsopgave		15.318	15.300	15.300		15.300	15.300	15.300
	7.6 Bedrijfsvoering Personeel en organisatie								
		Inkoop	1.114.380	1.926.190	2.146.190	-220.000	2.146.190	2.146.190	2.126.190
	Totaal beleidsopgave		1.114.380	1.926.190	2.146.190	-220.000	2.146.190	2.146.190	2.126.190
	7.7 Bedrijfsvoering Personele inzet								
		Inkoop	3.303.891	3.810.299	4.592.140	-781.841	4.129.140	3.638.733	3.638.733
		Lonen	43.783.153	46.577.997	47.612.275	-1.034.278	48.120.503	47.892.063	47.984.142
	Totaal beleidsopgave		47.087.044	50.388.296	52.204.415	-1.816.119	52.249.643	51.530.796	51.622.875
	7.8 Bedrijfsvoering Facilitaire zaken en Huisvesting								
		Belastingen	105.276	104.032	104.032	0	104.032	104.032	104.032
		Inkoop	2.547.792	2.843.037	2.958.927	-115.890	2.973.003	3.145.697	3.145.697
		Kapitaallasten	1.410.033	1.410.033	1.194.718	215.315	1.194.718	1.198.811	1.115.541
		Toev. voorziening	900.911	732.911	732.911	0	732.911	732.911	732.911
	Totaal beleidsopgave		4.964.012	5.090.013	4.990.588	99.425	5.004.664	5.181.451	5.098.181
	Totaal Lasten exclusief reserve mutaties		58.410.909	65.929.524	67.377.939	-1.448.415	71.838.208	68.862.936	68.114.184
Baten									
	7.1 Een duurzaam sluitende provinciale begroting								
		Dividend	-2.828.543	-1.977.045	-2.383.633	406.588	-2.383.633	-2.383.633	-2.383.633

	Beleidsopgave	Eco. Cat.	2020 Rekening	2021 begroting	2022 begroting	Verschil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
		Ontv. bijdragen	-137.402	-2.402.227	0	-2.402.227	0	0	0
		Ontv.subsidies	-	-	-	1.145.518	-	-	-
			162.347.755	150.088.607	151.234.125		153.693.694	156.295.174	159.309.085
		Opbr. rente	-1.865.961	-1.153.730	-1.123.719	-30.011	-1.097.433	-1.019.562	-768.969
		Opcenten MRB	-59.342.490	-60.800.000	-60.800.000	0	-60.800.000	-60.800.000	-60.800.000
	Totaal beleidsopgave		-	-	-	-880.132	-	-	-
			226.522.150	216.421.609	215.541.477		217.974.760	220.498.369	223.261.687
	7.3 Bedrijfsvoering Financien en Control								
		Ontv. bijdragen	0	-6.000	-6.000	0	-6.000	-6.000	-388.185
	Totaal beleidsopgave			-6.000	-6.000		-6.000	-6.000	-388.185
	7.4 Bedrijfsvoering Informatievoorziening en Automatisering								
		Ontv. bijdragen	-844.580	-882.679	-865.313	-17.366	-865.449	-822.474	-822.474
	Totaal beleidsopgave		-844.580	-882.679	-865.313	-17.366	-865.449	-822.474	-822.474
	7.6 Bedrijfsvoering Personeel en organisatie								
		Ontv. bijdragen	0	-10.665	0	-10.665	0	0	0
	Totaal beleidsopgave			-10.665		-10.665			
	7.7 Bedrijfsvoering Personele inzet								
		Adm. boekingen	-1.987.000	-2.024.000	-2.024.000	0	-2.024.000	-2.024.000	-2.024.000
		Ontv. bijdragen	-2.546.876	-875.716	-875.863	147	-876.011	-876.011	-876.011
	Totaal beleidsopgave		-4.533.876	-2.899.716	-2.899.863	147	-2.900.011	-2.900.011	-2.900.011
	7.8 Bedrijfsvoering Facilitaire zaken en Huisvesting								
		Ontv. bijdragen	-1.013.228	-1.133.601	-1.143.103	9.502	-1.152.698	-1.162.148	-1.163.941
	Totaal beleidsopgave		-1.013.228	-1.133.601	-1.143.103	9.502	-1.152.698	-1.162.148	-1.163.941
	Totaal Baten exclusief reserve mutaties		-	-	-	-898.514	-	-	-
			232.913.833	221.354.270	220.455.756		222.898.918	225.389.002	228.536.298
	Totaal programma exclusief reserve mutaties		-	-	-	-2.346.929	-	-	-
			174.502.924	155.424.746	153.077.817		151.060.710	156.526.066	160.422.114

Verrekening met reserves

Programma 7	2020 rekening	2021 begroting	2022 begroting	Verschil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Totaal programma	-174.502.924	-155.424.746	-153.077.817	-2.346.929	-151.060.710	-156.526.066	-160.422.114
Verrekening resultaat met reserves							
Inflatiecorrectie RSP (IBOI)	234.259			0			72.632
Bijdrage aan Reserve uitvoering generatiepact	1.116.837	250.268	250.268	0	250.268	250.268	83.868
Bijdrage van Reserve uitvoering generatiepact	-858.600	-1.060.000	-941.379	-118.621	-773.333	-615.172	-279.606
Bijdrage aan Financieringsreserve	19.684.129	3.511.587		3.511.587			
Bijdrage van Financieringsreserve	-55.100.000	-5.385.000	-7.690.000	2.305.000	-2.025.000		
Bijdrage aan Reserve opvang revolverend financieren	22.500	2.120.000		2.120.000			

Programma 7	2020 rekening	2021 begroting	2022 begroting	Verschil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Bijdrage van Reserve opvang revolverend financieren	-201.500			0			
Bijdrage aan Reserve persoonlijk ontwikkel budget (POB)	313.670			0			
Bijdrage van Reserve persoonlijk ontwikkel budget (POB)	-269.000	-235.000		-235.000			
Bijdrage van Risicoreserve	-4.762.000			0			
Bijdrage aan Reserve compensatieverlof		600.000		600.000			
Bijdrage van Reserve compensatieverlof			-100.000	100.000	-200.000	-250.000	
Bijdrage aan Saldireserve	3.545.036	461.949		461.949			
Bijdrage van Saldireserve	-2.761.949	-3.267.036	-228.000	-3.039.036			
Bijdrage aan Reserve algemene doeleinden	461.949	461.949		461.949			
Bijdrage van Reserve voor algemene doeleinden	-5.579.728	458.333	458.333	0			
Saldo verrekend met reserves	-44.154.397	-2.082.950	-8.250.778	6.167.828	-2.748.065	-614.904	-123.106
Totaal na bestemming	-218.657.321	-157.507.696	-161.328.595	3.820.899	-153.808.775	-157.140.970	-160.545.220

Verschillen tussen begroting 2021 en 2022

Beleidsopgave	Eco. Cat.	Verschil	Toelichting
Lasten			
7.1 Een duurzaam sluitende provinciale begroting	Onvoorzien/stelpost	-1.872.857	<i>Doelstelling Goed beheer van provinciale geldmiddelen.</i> Het verschil wordt voornamelijk verklaard door de inzet van de stelpost herstel indexering inkoopkosten als onderdeel van het dekkingsplan in de Voorjaarsnota 2021.
7.3 Bedrijfsvoering Financiën en Control	Inkoop	-75.000	<i>Doelstelling: Een financieel gezonde organisatie, die voldoet aan alle wettelijke eisen en gangbare opvattingen ten aanzien van financieel instrumentarium.</i> Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door het aflopen van een tijdelijke component van het budget volgens de al bestaande raming.
7.4 Bedrijfsvoering Informatievoorziening en Automatisering	Inkoop	87.704	<i>Doelstelling: Informatiemanagement: Een gedegen en veilige inrichting van de informatiehuishouding: digitale gegevens, applicaties, services en technische infrastructuur voor opslag en raadplegen van gegevens</i> Het verschil wordt veroorzaakt door hogere lasten voor software ten behoeve van Informatiearchitectuur (applicaties).
	Kapitaallasten	1.381.874	<i>Doelstelling: Informatiemanagement: Een gedegen en veilige inrichting van de informatiehuishouding: digitale gegevens, applicaties, services en technische infrastructuur voor opslag en raadplegen van gegevens</i> In 2021 worden meerdere kredieten (vervangen werkplekken, verbetering IT-huishouding, generieke digitale omgeving) afgesloten. Dit leidt tot een toenemende kapitaallast vanaf 2022.
7.6 Bedrijfsvoering Personeel en organisatie	Inkoop	220.000	<i>Doelstelling: Bedrijfsvoering Personeel en organisatie;</i> De budgetten voor POB, Concernopleidingen en doorlopende kosten HRM zijn in 2021 incidenteel verlaagd. Het budget Duurzame inzetbaarheid daarentegen is in 2021 incidenteel verhoogd door overheveling vanuit 2020. Samen bedraagt dit 220.000,--.
7.7 Bedrijfsvoering Personele inzet	Inkoop	781.841	<i>Doelstelling: Inzet ondersteunend personeel</i> Hieronder vallen ook de direct met personeel samenhangende bedrijfsvoeringslasten.

Beleidsopgave	Eco. Cat.	Verschil	Toelichting
			De reiskosten NS, Datahuis en Frictiekosten LSM namen samen ten opzichte van 2021 met € 660.341,- toe. In 2021 zijn deze budgetten incidenteel verlaagd. <i>Doelstellingen: inzet ondersteunend en direct personeel;</i> In de begroting 2022 is een hoger budget voor inhuur personeel opgenomen van € 121.500,-.
	Lonen	1.034.278	<i>Doelstelling: Bedrijfsvoering personele inzet;</i> De toename op deze doelstelling wordt voornamelijk veroorzaakt door de verwerking van de CAO 2021.
7.8 Bedrijfsvoering Facilitaire zaken en Huisvesting	Inkoop	115.890	<i>Doelstelling Het zoveel mogelijk inzetten van duurzame facilitaire producten en diensten tegen acceptabele kosten</i> In 2021 heeft per saldo een aframing van kosten plaatsgevonden als gevolg van de corona-pandemie.
	Kapitaallasten	-215.315	<i>Doelstelling Het gebruik van duurzame gebouwen en terreinen en daarbij benodigde voorzieningen tegen acceptabele kosten en bij voorkeur energieneutraal</i> Het verschil betreft lagere kapitaallasten door vrijvallende afschrijvingen.
Totaal: Lasten		1.458.415	
Baten			
7.1 Een duurzaam sluitende provinciale begroting	Dividend	-406.588	<i>Doelstelling Beheer van relevante provinciale deelnemingen.</i> Het verschil is voor een bedrag van € 465.500,- te verklaren door een aframing van het verwachte dividend van Enexis Holding BV in 2021. Die aframing heeft voor 2022 nog niet plaatsgevonden. Voor het overige betreft het een hogere raming van het dividend van de BNG Bank (€ 57.912,-) voor alleen het jaar 2021 en een € 1.000,- lagere raming van het dividend van de NWB Bank vanaf 2022. Dit is in de 1e Actualisatie 2021 al verwerkt.
	Ontv. bijdragen	2.402.227	<i>Doelstelling Goed beheer van provinciale geldmiddelen.</i> Het verschil betreft voornamelijk een eenmalige verrekening in 2021 met de provincie Overijssel in verband met de Regiodeal Zuid-Oost. Een dergelijke verrekening is in 2022 niet opnieuw aan de orde.
	Ontv.subsidies	-1.145.518	<i>Doelstelling Goed beheer van provinciale geldmiddelen.</i> Het verschil is te verklaren door een hogere verwachte algemene uitkering in 2022 en eenmalige/aflopende decentralisatie-uitkeringen in 2021. Voorts is er nog een overheveling van in 2020 ontvangen decentralisatie-uitkeringen naar 2021 ten bedrage van € 318.018,-.
Totaal: Baten		850.121	
Overige verschillen		38.393	
Totaal van verschillen tussen 2021 en 2022		2.346.929	

Wat mag het kosten reserves

Beleidsopgave	Eco. Cat.	2020 Rekening	2021 begroting	2022 begroting	Verschil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Lasten								
7.9 Inzicht geven in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen								
	Adm. boekingen	234.259	0	0	0	0	0	72.632
	Bijdr. aan reserves	207.823.787	139.498.474	26.830.545	112.667.929	18.863.907	25.551.382	10.421.068
Totaal beleidsopgave		208.058.046	139.498.474	26.830.545	112.667.929	18.863.907	25.551.382	10.493.700
Totaal Lasten exclusief reserve mutaties		208.058.046	139.498.474	26.830.545	112.667.929	18.863.907	25.551.382	10.493.700
Baten								
7.9 Inzicht geven in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen								
	Bijdr. van reserves	-185.148.051	-229.475.117	-82.419.833	-147.055.284	-77.407.525	-46.203.112	-38.238.568
Totaal beleidsopgave		-185.148.051	-229.475.117	-82.419.833	-147.055.284	-77.407.525	-46.203.112	-38.238.568
Totaal Baten exclusief reserve mutaties		-185.148.051	-229.475.117	-82.419.833	-147.055.284	-77.407.525	-46.203.112	-38.238.568
Totaal programma exclusief reserve mutaties		22.909.995	-89.976.643	-55.589.288	-34.387.355	-58.543.618	-20.651.730	-27.744.868

8: Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)

Inleiding

Bij het realiseren van de provinciale opgaven wordt vrijwel altijd samengewerkt met andere partijen. De wijze en intensiteit van de samenwerking verschilt per opgave. Vaak gaat dit niet verder dan regelmatige afstemming en informatie-uitwisseling. In een aantal gevallen is met de partners gekozen voor een samenwerkingsverband. Dit verband kan rechtspersoonlijkheid hebben (verbonden partijen) of een 'lichtere' vorm. Voorbeelden van deze laatste vorm zijn de Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe, de Regiodeal Natuurinclusieve landbouw, de Vitale vakantieparken, de Regionale Energie Strategie en recent ook de IT-hub. Op basis van afspraken tussen partijen, wordt uitvoering gegeven aan de doelstellingen en ambities van de samenwerking. Ten behoeve van die uitvoering, brengen partijen middelen bij elkaar en stellen een begroting op. Vanuit een stuurgroep waarin de deelnemende partijen zijn vertegenwoordigd, wordt uitvoering gegeven aan die begroting via de daar genomen besluiten. In de provinciale begroting is het aandeel van de provincie in de samenwerking opgenomen.

Wanneer geen sprake is van rechtspersoonlijkheid van het samenwerkingsverband, worden verschillende rollen, zoals die van penvoerder of kassier, bij een van de deelnemende partijen belegd. In een aantal van de genoemde samenwerkingen heeft de provincie de rol van kassier op zich genomen en zich daarmee verplicht om zorg te dragen voor een soepel verloop van de financiële stromen ter uitvoering van de besluiten van de stuurgroep van het samenwerkingsverband.

De eigen beleidsinbreng vanuit de provincie vindt plaats via deelname in de stuurgroep en wordt verantwoord op de eigen (financiële) inbreng van de provincie in de samenwerking, en via betreffend begrotingsprogramma (bijv. voor de pijler Wonen in de Regiodeal Z&O via Programma 2). Het beoordelen van de begroting van de samenwerking en de keuzes voor de inzet van door partijen bij elkaar gebrachte middelen, vindt plaats in de stuurgroep. Bestuurder heeft daartoe mandaat opgehaald bij het eigen bestuur, en handelt daarbinnen.

Deze vorm van samenwerking ten behoeve van de uitvoering van regionale ambities wordt steeds meer toegepast en doet recht en geeft kleur aan de gezamenlijke verantwoordelijkheden en ambities in de regio.

Voor genoemde samenwerkingen geldt in vrijwel alle gevallen dat de provincie de rol van kassier op zich heeft genomen. Voor de Regiodeal Natuurinclusieve landbouw is deze bij de provincie Groningen belegd.

Kaders bestaand beleid

Diverse gemaakte samenwerkingsafspraken.

Samenwerkingsverbanden

Doelstelling	Resultaat
Goede uitvoering van financiële acties voortvloeiend uit de besluiten van de stuurgroep Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	Namens de samenwerking Regiodeal Zuid en Oost Drenthe invulling geven aan de rol van kassier
Goede uitvoering van financiële acties voortvloeiend uit de besluiten van de stuurgroep RES	Namens de samenwerking RES invulling geven aan de rol van kassier
Goede uitvoering van financiële acties voortvloeiend uit de besluiten van de stuurgroep Vitale Vakantieparken	Namens de samenwerking Vitale Vakantieparken invulling geven aan de rol van kassier
Goede uitvoering van financiële acties voortvloeiend uit de besluiten van de stuurgroep IT-hub	Namens de samenwerking IT-hub invulling geven aan de rol van kassier

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Niet van toepassing.

Investerings per programma

Niet van toepassing.

Inbreng verbonden partijen

Niet van toepassing.

Wat mag het kosten

	Beleidsopgave	Eco. Cat.	2020 Rekening	2021 begroting	2022 begroting	Verschil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Lasten									
	8.2 Samenwerkingsverbanden								
		Inkoop	-41.130	1.522.212	2.485.957	-963.745	0	0	0
		Subsidie	5.889.508	7.754.720	8.802.868	-1.048.148	31.000	0	0
	Totaal beleidsopgave		5.848.378	9.276.932	11.288.825	-2.011.893	31.000		
	Totaal Lasten exclusief reserve mutaties		5.848.378	9.276.932	11.288.825	-2.011.893	31.000		
Baten									
	8.2 Samenwerkingsverbanden								
		Ontv.subsidies	-1.535.871	-2.156.000	-2.836.250	680.250	-7.750	0	0
	Totaal beleidsopgave		-1.535.871	-2.156.000	-2.836.250	680.250	-7.750		
	Totaal Baten exclusief reserve mutaties		-1.535.871	-2.156.000	-2.836.250	680.250	-7.750		
	Totaal programma exclusief reserve mutaties		4.312.507	7.120.932	8.452.575	-1.331.643	23.250		

Verrekening met reserves

Programma 8	2020 rekening	2021 begroting	2022 begroting	Verschil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Totaal programma	4.312.507	7.120.932	8.452.575	-1.331.643	23.250		
Verrekening resultaat met reserves							
Bijdrage aan Reserve regiodeal Zuid- en Oost Drenthe	7.873.386			0			
Bijdrage van Reserve regiodeal Zuid- en Oost Drenthe		-5.668.825	-5.668.825	0			
Bijdrage aan Reserve verstrekte subsidies		1.032.000		1.032.000			
Bijdrage van Reserve verstrekte subsidies			-1.008.750	1.008.750	-23.250		
Bijdrage van Saldireserve	-414.000	-709.107		-709.107			
Saldo verrekend met reserves	7.459.386	-5.345.932	-6.677.575	1.331.643	-23.250	0	0
Totaal na bestemming	11.771.893	1.775.000	1.775.000	0	0	0	0

Verschillen tussen begroting 2020 en 2021

Beleidsopgave	Eco. Cat.	Verschil	Toelichting
Lasten			
8.1 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	Inkoop	963.745	<i>Doelstelling: Uitvoeren van de integrale opgave van de sociaaleconomische ontwikkeling van Zuid- en Oost Drenthe, samen met het Rijk en de gemeenten in Zuid- en Oost-Drenthe</i> Het verschil wordt voor een groot deel verklaard doordat we het budget proceskosten in 2022 niet meer hebben verlaagd. In 2021 was dit budget met € 946.044,-- eenmalig afgeraamd en technisch verschoven naar de pijler Werken.
	Subsidie	1.048.148	<i>Doelstelling: Uitvoeren van de integrale opgave van de sociaaleconomische ontwikkeling van Zuid- en Oost Drenthe, samen met het rijk en de gemeenten in Zuid- en Oost- Drenthe</i> Het verschil in de raming t.o.v. de begroting 2021 wordt voor een groot deel veroorzaakt doordat bij twee projecten budgetten gedeeltelijk zijn doorgeschoven naar 2022 in verband met gewijzigde voorschriften m.b.t. lastneming bij subsidies.
		2.011.893	
	Ontv.subsidies	-680.250	<i>Doelstelling: Uitvoeren van de integrale opgave van de sociaaleconomische ontwikkeling van Zuid- en Oost-Drenthe, samen met het rijk en de gemeenten in Zuid- en Oost- Drenthe</i> Het verschil is de raming van de bijdrage van de gemeenten als gevolg van het doorschuiven van een deel van de subsidielasten naar 2022 bij twee projecten.
Totaal: Baten		-680.250	
Overige verschillen			
Totaal van verschillen tussen 2021 en 2022		1.331.643	

9: Investeringsagenda

Inleiding

In het 'Coalitieakkoord 2019-2023: "Drenthe, mooi voor elkaar!" is een nieuwe investeringsagenda aangekondigd. Provinciale Staten reserveerden daarvoor een bedrag van € 50 miljoen bij de vaststelling van de Begroting 2020.

Met een extra focus op de steden met een grote regiofunctie, wonen, fietsen en recreatie & toerisme hebben Provinciale Staten op 11 november 2020 de Investeringsagenda PLUS 2020-2023 vastgesteld, met een totaal aan investeringen ter grootte van € 63 miljoen.

Met Provinciale Staten is afgesproken om in de verantwoording de 'oude' (2016-2019) en de 'nieuwe' (2020-2023) investeringsagenda samen te voegen. De afzonderlijke projecten worden binnen dit programma als beleidsopgaven gepresenteerd. Dit gebeurt vooral uit oogpunt van toegankelijkheid van de informatie over de projecten.

De Investeringsagenda PLUS 2020-2023 kent 12 thema's. Per thema leggen wij uitgewerkte voorstellen aan Provinciale Staten voor. Na vaststelling van deze uitwerking worden de middelen steeds via een begrotingswijziging onder programma 9 beschikbaar gesteld.

Na het opmaken van de Jaarrekening 2020 zijn de dan nog resterende middelen uit de Investeringsagenda 2016-2019 door middel van een begrotingswijziging toegevoegd aan programma 9.

In de volgende tekst komen niet alle onderdelen van de Investeringsagenda terug. We benoemen logischerwijs niet de thema's waaraan in 2022 niets meer gebeurt, omdat ze in 2021 helemaal zijn afgerond.

Sociale Agenda

Voor de uitvoering van de Sociale Agenda zijn naast reguliere middelen (begroting) incidentele middelen uit de investeringsagenda beschikbaar. De Sociale Agenda zet in op het gezamenlijk aanpakken van complexe sociale en maatschappelijke vraagstukken in Drenthe. In de kern gaat het om 'opgavegericht samenwerken': de opgave staat centraal en van daaruit werken we samen. Dit vraagt om een succesvolle samenwerking tussen provincie, gemeenten en maatschappelijke organisaties, waarbij de provincie een netwerkende en verbindende rol vervult.

Drenthe-brede projecten

De Drenthe-brede projecten zijn opgaven die door alle samenwerkingspartners zijn aangewezen als de belangrijkste en meest urgente opgaven van de Sociale Agenda. Het zijn projecten waar we gezamenlijk en voor heel Drenthe de schouders onder willen zetten. Succesvolle voorbeelden van Drenthe-brede projecten van de afgelopen periode zijn: Burgerparticipatie, Podium Platteland 2.0, Ondersteunen bewonersinitiatieven nieuwe woonvormen, Bewustwording langer thuis wonen creëren, Samen werken met ervaring, Voorlichtingsproject VDG 'Kom uit je Schuld', Leeromgeving intergenerationele armoede, Gezonde Leefstijl Interventie, Proscop en Kansen4Kinderen. In 2022 zet de Sociale Agenda in op een grotere uitrol van Drenthe-brede projecten over heel Drenthe.

Alliantieprojecten

De Sociale Agenda stimuleert dat gemeenten en maatschappelijke organisaties allianties (samenwerkingen) gaan vormen rondom Drentse sociale en maatschappelijke vraagstukken. Op alle thema's worden actief verbanden gelegd of versterkt, die mogelijk leiden tot vernieuwende allianties en nieuwe projecten die beter zijn afgestemd op de behoeften in de samenleving. Dit heeft in 2021 geresulteerd in een breed palet aan alliantieprojecten die betrekking hebben op de zes thema's uit de Sociale Agenda. Voorbeelden van toegewezen alliantieprojecten zijn: Kwiekstee, Opzetten vrouwensupportgroep Meppel, Scoren voor Gezondheid, Voorbereiden op de laatste levensfase, Kennisplatform Integrale Ouderenzorg Drenthe, O2, Meters met Diabetes en Fitter Brein. Eind 2021

moet uit onderzoek blijken of er nog opgaven/thema's liggen die niet door de gemeenten en maatschappelijke organisaties zijn opgepakt en die we als provincie zelf gaan oppakken. In 2022 overwegen we om de maatschappij uit te dagen via een innovatief inkoopproces en/of een aparte subsidieregeling ideeën bij ons aan te dragen.

Cultuur en erfgoed

In 2021 is er een positief besluit genomen over een storting in het Drents Monumentenfonds ter waarde van € 5.000.000, --. Deze storting heeft de continuering van het succesvolle behoud- en herbestemmingsbeleid mogelijk gemaakt. De investeringsbijdrage van € 500.000,-- voor Monumentenzorg is gestort in de Reserve opvang revolverend financieren ter afdekking van het risico op oninbaarheid. Het totale bedrag voor deze doelstelling is hiermee besteed.

Het Veenpark heeft in 2021 na een positief besluit een bijdrage gekregen vanuit de middelen voor het 'Stimuleren van een breed cultureel aanbod' voor een bedrag van € 333.333,--. Aan plannen voor de resterende middelen wordt gewerkt.

De middelen voor het versterken van de kleine musea zijn in 2020 door uw Staten beschikbaar gesteld om de gevolgen van de coronacrisis op te vangen. In 2020 hebben wij noodsteun verleend aan 46 kleine musea en hebben we een regeling gepubliceerd voor de kleine musea om coronagerelateerde aanpassingen te doen. Hier hebben 27 musea gebruik van gemaakt. Er is nog een bedrag van € 330.000,-- over. Gezien de huidige ontwikkelingen hoeven we de middelen niet meer in te zetten voor coronasteun, maar kunnen we ze gebruiken om in de kleine musea te investeren. We hebben het Platform Drentse Musea gevraagd om met een advies te voor de besteding van de middelen. We verwachten in 2022 met een concreet voorstel te komen.

Regiostedenfonds

De subsidieregeling heeft tot doel het tot stand brengen van sterke, toekomstbestendige en compacte binnensteden, met een optimaal aanbod van voorzieningen en een aantrekkelijke ruimtelijke kwaliteit die aansluit bij het regionale verzorgingsgebied. Met de subsidieregelingen willen we de vier gemeenten Meppel, Assen, Hoogeveen en Emmen stimuleren om fysieke ingrepen uit te voeren die de binnenstad versterken.

De ingrepen moeten voldoen aan de thema's:

- Compacte ruimtelijk-economische structuur
- Vergroenen
- Wonen
- Cultuur
- Fietsen

In 2021 zijn de aanvragen van de gemeenten Meppel, Assen, Hoogeveen en Emmen beoordeeld en toegekend door de Staten. De inzet van de middelen en uitvoering in de Steden wordt verantwoord via de reguliere P&C-cyclus.

Herstructureringsfonds

Met het Herstructureringsfonds Ruimtelijke Kwaliteit (HRK) ondersteunen we initiatieven gericht op het tegengaan van verpaupering door transformatie en herontwikkeling. Naast de HRK-regeling, die zich richt op alle dorpen en steden in Drenthe, richt de HRK-PLUS zich op het verbeteren van het functioneren van de binnenstad/het centrum van Coevorden, Roden en Beilen. In 2022 wordt de lopende tranche het Herstructureringsfonds afgerond en de toegekende aanvragen vanuit de gemeenten Coevorden, Beilen en Roden die passen binnen de regeling uitgevoerd.

Toekomstbestendig wonen

De Investeringsagenda vormt de financiering voor de provinciale Woonagenda. De Woonagenda zet in op de ondersteuning van woningbouwprojecten voor gemeenten, corporaties en marktpartijen. Hiervoor wordt met name ingezet op het aanbieden van een Impulsteam Wonen. Dit team bestaat uit experts en menskracht om woningbouwprojecten te helpen versnellen.

Specifiek om dit team te versterken is vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken een extra bijdrage ontvangen van ca. € 400.000,--.

De werkwijze van het Impulsteam Wonen is uitgebreid door extra inzet op gebiedsontwikkeling, zoals dit is vastgelegd in de voorjaarsnota. Hiermee kunnen ook aanvullende elementen voor woonplannen versneld worden ontwikkeld, zoals werklocaties en maatschappelijke voorzieningen.

De € 400.000,-- van voormalig Vitaal Platteland wordt ingezet voor een financiële bijdrage aan het helpen realiseren van woon-zorg initiatieven. Concreet betreft dit een bijdrage in de vorm van expertise. De werkzaamheden worden uitgevoerd door het Impulsteam en wooninitiatiefbegeleiders vanuit de Woonagenda c.q. Sociale Agenda.

Boer, Burger en Natuur

De Agenda Boer, Burger en Natuur is een gezamenlijke koers naar meer natuur-inclusieve landbouw, nadrukkelijk als onderdeel van een brede welvaartsagenda: boeren, burgers en natuurbeheerders trekken hierin gezamenlijk op. Het is een samenwerking tussen Land- en Tuinbouw Organisatie Noord, Agrarische Natuur Drenthe, Natuur en Milieufederatie Drenthe, Drents Agrarisch Jongeren Kontakt, Het Drentse Landschap, Staatsbosbeheer, Landschapsbeheer Drenthe, Natuurmonumenten en de provincie Drenthe. Het gezamenlijke doel van deze agenda is: ontwikkelingsruimte voor een robuuste en duurzame landbouw, hoge biodiversiteit, een goed functionerend Natuurnetwerk Nederland en leefomgevingskwaliteit in een vitaal platteland.

We investeren € 7 miljoen in de uitvoering van de Agenda Boer, Burger en Natuur. Daarbij zetten we € 4 miljoen in voor landbouw en € 3 miljoen voor de leefomgeving. Hierbij zoeken we naar een combinatie met de middelen die ingezet worden via de Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw. Om middelen efficiënt in te zetten, maken we gebruik van de bestaande organisatiestructuur en het bestaande netwerk van zowel het programma Toekomstgerichte Landbouw als het programma Natuurlijk Platteland. Om meer mogelijk te maken, willen we werk met werk maken. Zo zijn op het gebied van kringlooplandbouw al veel goede acties in gang gezet, zoals voor duurzame melkveehouderij. Binnen de Agenda werken we deze initiatieven verder uit, ook voor de akkerbouw.

Met de investering in de Agenda Boer-Burger-Biodiversiteit geven wij ook invulling aan de wens van Provinciale Staten voor meer bomen, in samenhang met de bossenstrategie, in Drenthe. Het voorstel voor proeftuinen akkerbouw door middel van strokenteelt wordt zowel meegenomen in de Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw als in de Agenda BBB. Boerenlandvogels in Drenthe krijgen aandacht.

Recreatie en Toerisme

De kwaliteitsimpuls Toerisme en Recreatie richt zich op de volgende thema's:

1. Verbeteren van de recreatieve fietsvoorzieningen
2. Versterken van de toeristische bestemming Drenthe door
  - a. Verbeteren aanbod dagrecreatie
  - b. Stimuleren van toeristisch-recreatieve gebiedsontwikkeling
  - c. Verbeteren van de verblijfsrecreatie

In 2022 zullen op basis van de door ons college vastgestelde subsidieregeling diverse subsidies worden verleend waarmee fietspaden kunnen worden verbeterd

Naar verwachting zal ook het aanbod dagrecreatie (bestaand en nieuw) worden versterkt door enkele op dit moment veelbelovende gebiedsontwikkelingen en projecten.

In het programma VVP, waarvan de provincie onderdeel uitmaakt, wordt in 2022 prioritering gegeven aan de transformatie van een aantal vakantieparken

Universiteit van het Noorden/Campus Emmen

Het masterplan van de campus in Emmen, als uithangbord van de universiteit van het Noorden, is in juni 2021 door Provinciale Staten besproken. Het masterplan is een uitgewerkt ambitedocument met bijbehorende begroting en roadmap. De Staten gaven aan de ontwikkelingen rondom de campus toe te juichen en steunden het voorstel 6 miljoen te alloceren uit de investeringsagenda. Sinds de motie uit 2019 is een ontwikkeling in gang gezet die meerdere beleidsdoelstellingen bedient. Universitair onderwijs in Drenthe, het versterken van de onderwijspropositie, kennisontwikkeling, valorisatie en stimuleren ondernemerschap voor het bedrijfsleven en een goede herkenbaarheid, positionering en branding van het gebied. De middelen die de provincie beschikbaar stelt zullen nog niet in 2022 worden aangewend. De campus wordt ook gefinancierd uit Regiodealmiddelen. Deze middelen zullen in 2021 en 2022 worden benut om de eerste uitgaven te bekostigen.

Midden- en kleinbedrijf

Vanuit de investeringsagenda zetten wij ons ook in 2022 maximaal in voor behoud en ontwikkeling van werkgelegenheid. Een belangrijk economisch financieringsinstrumentarium dat hiervoor wordt ingezet is het Drentse MKB-Fonds. Hiermee stimuleren we het Drentse mkb bij het realiseren van hun groei- en innovatieprojecten. Het MKB Fonds Drenthe verstrekt risicofinanciering waardoor cofinanciering van andere partijen (zoals banken) mogelijk wordt gemaakt.

Energietransitie

Het werkprogramma Expeditie Energieneutraal Wonen is een uitwerking van het speerpunt Gebouwde omgeving uit de Energietransitie-agenda. Eind 2020 is dit programma voor de periode 2020-2023 door uw Staten vastgesteld en is in 2021 voortvarend van start gegaan. In dit breed gedragen actieplan spelen wij een faciliterende en ondersteunende rol tussen gemeenten, woningbouwcorporaties, ondernemers, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners(-collectieven) uit Drenthe. Samen met deze partijen binnen Drenthe versnellen we het tempo om de Drentse woningvoorraad in 2040 energieneutraal te maken. Elk jaar maken we nieuwe stappen om dit doel te bereiken. In 2022 hebben we als doel om 23% reductie van het fossiele energiegebruik in de Drentse woning te bewerkstelligen.

Om de ontwikkeling van het waterstofsysteem in Noord-Nederland aan te jagen hebben de bedrijven en overheden in Drenthe, Fryslân en Groningen de Investeringsplan Waterstof Noord-Nederland opgesteld. Met de provinciale co-financieringsbijdrage aan onder andere de projecten behorende bij de Europese HEAVENN-subsidie (H2 Energy Applications (in) Valley Environments (for) Northern Netherlands) dragen we hieraan substantieel bij. Hierbij zet Drenthe eveneens in op de toepassing van waterstof in mobiliteit en de gebouwde omgeving.

We ondersteunen initiatiefnemers door bij te dragen aan hun zoektocht naar en uitvoering van slimme oplossingen door een tweetal subsidieregelingen voor ondernemers die te maken hebben met schaarse netcapaciteit en hernieuwbare energie willen produceren. Deze regelingen voor advies en voor de uitvoering van de technieken zijn medio 2021 opengesteld. Bij een succesvolle evaluatie in 2022 zullen deze een vervolg krijgen.

Sport en bewegen

Het thema Sport en bewegen richt zich op twee thema's

1. Sportaccommodaties met een bovenregionale functie
2. Sportevenementen

In 2021 is over bijna de helft van het beschikbare budget van € 2 mln. door Provinciale Staten een positief besluit genomen. Voor de resterende periode van deze coalitieperiode is nog € 1 mln. beschikbaar.

Uiteraard zijn we hierbij wel mede afhankelijk van verzoeken om bijdragen voor sportaccommodaties met een bovenregionale functie en voor sportevenementen. Daarnaast gaan we actief op zoek naar versterking van en aanvullingen op de evenementenkalender. Hierbij denken wij aan een grootschalig wandelevenement en organiseren we voor de derde keer op rij het NK Wielrennen op de VAM-berg deze keer mét het Dak van Drenthe en hopelijk alle categorieën aan de start. Er wordt ook gekeken naar evenementen op het TT-circuit als onderdeel van deze ambitie.

Investeringsagenda 2016 - 2019

Sanering Asbestdaken

Omdat in 2017 verwacht werd dat asbestdaken na 2024 verboden zouden zijn, heeft PS in de Investeringsagenda € 3,5 miljoen vrijgemaakt voor sanering van asbestdaken. Op 4 juni 2019 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel voor een verbod op asbestdaken verworpen. Dat betekent dat er voorlopig geen datum voor een definitief verbod op asbestdaken komt en de landelijke insteek wordt gevolgd waarin een omschakeling wordt gemaakt naar een situatie van stimuleren en faciliteren van de vrijwillige sanering. De stimuleringslening is daarin een middel. In het coalitieakkoord 2019-2023 is aangegeven dat de stimuleringslening voor asbestverwijdering wordt voortgezet.

Programma Vitale Vakantieparken Drenthe

Het programma Vitale Vakantieparken Drenthe (VVP) loopt – zoals ook voorzien bij de start van het programma – tot 2023. In het programma werken de twaalf Drentse gemeenten, HISWA RECRON, Recreatieschap Drenthe en Provincie Drenthe samen aan het verbeteren van de kwaliteit van de verblijfsrecreatie in Drenthe. De samenwerkende partijen hebben een taskforce in het leven geroepen. Dit team faciliteert de samenwerking en voegt menskracht en expertise toe t.b.v. de uitvoering van VVP. Binnen VVP is het Recreatie Excellentieprogramma (REX) gestart. REX richt zich op bestaande vitale vakantieparken (mkb) en nieuw te vestigen vakantieparken in Drenthe, die de potentie en de ambitie hebben om tot de Nederlandse en/of Europese top in hun segment te behoren. Het REX-programma zal in 2021/2022 verder worden uitgevoerd. Daarnaast is het Recreatie Expertteam beschikbaar (RET.VVP). Van het RET.VVP krijgen ondernemers in de verblijfsrecreatie advies en coaching. Tenslotte wordt gewerkt aan transformatie van vakantieparken zonder recreatieve toekomst. Bij 7 van de 12 gemeenten spelen transformatievraagstukken (Noordenveld, Midden-Drenthe, Aa en Hunze, Westerveld, Coevorden, De Wolden, Hoogeveen). Concreet bevinden zich circa 30 vakantieparken in verschillende fasen van het transformatieproces. De eerste transformaties zijn inmiddels afgerond. Het is een complex proces dat de nodig tijd vergt en waar dus ook in 2022 nog volop aan wordt gewerkt.

Kaders bestaand beleid

- Coalitieakkoord 2019-2023: Drenthe, mooi voor elkaar!
- Investeringsagenda 2016-2019
- Investeringsagenda PLUS 2020-2023

Sociale agenda

Doelstelling	Resultaat
Sociale Agenda algemeen	De opbouw van een netwerkorganisatie
	De ondersteuning van partners in de vormgeving van innovatieve projecten
Verbeteren onderwijskwaliteit en gelijke kansen	Uitrol van project Kansen4Kinderen over heel Drenthe
Verbeteren van de gezondheid en vitaliteit van inwoners	Opzetten lerende omgeving en netwerk rond gezondheid en vitaliteit om kennis en expertise te delen
	Uitvoeren van relevant onderzoek over hoe we de zorg dichterbij en anders kunnen organiseren
Verbeteren van de leefbaarheid en bereikbaarheid	Uitvoeren van proces burgerparticipatie
	Het subsidiëren van samenwerkingsprojecten tussen culturele instellingen en het sociaal domein.
Verminderen armoede en laaggeletterdheid	Meer investeren in de inzet van ervaringsdeskundigheid
	Financieel ondersteunen van onderzoek, voorlichting en monitoring op het gebied van armoede en laaggeletterdheid
Experimenteren met anders wonen	Ondersteunen van initiatieven van nieuwe woonvormen
	Het voeren van campagne om bewustwording bij mensen te creëren om langer zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen
Zorgen dat iedereen mee kan doen (inclusie)	Uitvoeren van de inclusieagenda 2020-2023
	Ondersteunen aanschaf software voor ondertiteling regionale TV

Cultuur en erfgoed

Doelstelling	Resultaat
Monumentenzorg	Behoud en herbestemming van karakteristiek bezit in Drenthe is gestimuleerd (dreigende) leegstand en verval voorkomen
Stimuleren van een breed cultureel aanbod	Het versterken van de Drentse culturele infrastructuur in lijn met de cultuurnota 2021-2024. Nadere invulling volgt
Versterken van de kleine musea	Het ondersteunen van kleine musea om in tijden van corona maatregelen te treffen en in contact te blijven met bezoekers en vrijwilligers
	In samenwerking met het Platform Drentse Musea de kleine musea verder professionaliseren en versterken

Regiostedenfonds

Doelstelling	Resultaat
Sterke steden en vitale dorpen	<p>Verbeterde ruimtelijke kwaliteit in binnenstad van Assen, Emmen, Hoogeveen en Meppel bijvoorbeeld door:</p> <ul style="list-style-type: none"> -compactere binnensteden met minder winkelleegstand; -minder verpauperde situaties; -meer groen; -betere woonkwaliteit. <p>De Subsidieregeling Regiostedenfonds wordt – voor zover de toekenningen in 2021 hebben plaatsgevonden – uitgevoerd, waarmee wordt voortgebouwd op de bestaande uitvoeringsplannen van de Drentse binnensteden en centrumgebieden</p> <p>Verbeteren van stallingsvoorzieningen (zoals hubs) in de binnenstad, verkeersveiligheid over routes richting de binnenstad en bereikbaarheid centrum per fiets</p> <p>Financieel aandeel vergroening</p> <p>Verbeteren woonkwaliteit</p> <p>Betere fietsbereikbaarheid binnenstad van Assen, Emmen, Hoogeveen en Meppel</p>

Herstructureringsfonds

Doelstelling	Resultaat
Sterke steden en vitale dorpen	<p>Uitvoering subsidieregeling t.b.v. oplossen verpauper(en)de vastgoedsituaties en verbeteren ruimtelijke kwaliteit en bijdragen aan de leefbaarheid in de steden en dorpen.</p> <p>Verbeterde ruimtelijke kwaliteit in Drents dorpen en steden door inzet van subsidie Herstructurering Ruimtelijke Kwaliteit 2021</p> <p>Verbeterde ruimtelijke kwaliteit in de binnenstad/het centrum van Beilen, Coevorden en Roden door de inzet van subsidie Herstructurering Ruimtelijke Kwaliteit PLUS 2021</p>

Toekomstbestendig wonen

Doelstelling	Resultaat
Woonagenda uitvoeren en instrumentarium uit de agenda inzetten	Impulsteam Wonen: ondersteuning initiatieven & gemeenten.
	Impulsteam Wonen: betere verbinding overheid/markt en vastgoed/sociaal domein
	Investeringsfaciliteit: Realisatie Investeringsfonds
	Gezamenlijke lobby: bidbook middenhuur voor (institutionele) beleggers
	Gezamenlijke lobby: lobby Rijk, o.a. bidbook, verhuurdersheffing, regelruimte
	Onderzoek, kennis, monitoring: Behoeft- en haalbaarheidsonderzoek wonen-met-zorg
	Onderzoek, kennis, monitoring: Dorps- en wijkmonitor
	Onderzoek, kennis, monitoring: Ontsluiting Thuis Kompas (corporaties)
	Onderzoek, kennis, monitoring: Ontsluiting NVM data makelaars/woonprofielen
	Bewustwording/campagne: Projecten voor woningaanpassingen

Boer, Burger en Natuur

Doelstelling	Resultaat
Toekomstgerichte landbouw	Cofinanciering van de projecten IBP-VP heeft plaats gevonden en de projecten zijn uitgevoerd
	Cofinanciering vanuit POP3+ heeft plaats gevonden en de projecten zijn uitgevoerd
	Opschaling duurzaamheidsplannen voor melkveehouderij en akkerbouw. Een systeem van waardering en beloning is de filosofie waarmee de Ontwikkelagenda werkt. Dat sluit naadloos aan op het beleid van het Rijk, maar ook op de voorstellen uit het Deltaplan voor Biodiversiteitsherstel.
	Ontwikkelen model met voorbeeldregels op het gebied van pacht die gedifferentieerd ingezet kunnen worden en afsluiten van een intentieverklaring met betrokken partijen
Gezonde leefomgeving	Jaarlijkse voortgangsrapportage door Ermberaad
	Aanplant bomen en bos conform uitwerking Bossenstrategie

Doelstelling	Resultaat
	<p>PS meenemen in resultaten van het experiment Toekomstbestendig bosbeheer Boswachterij Gieten – Bosoord. Door klimaatverandering zullen enkele boomsoorten langzamerhand verdwijnen. Met een investering van 3 ton komt een investering van 5 miljoen (LIFE subsidie) los waarmee in Drenthe twee proeflocaties van elk 30 ha worden ingeplant met boomsoorten die wel toegerust moeten zijn op klimaatveranderingen.</p>
	<p>Herstel en versterking van het landschap. PS informeren via de gebruikelijke kanalen over voortgang streekbeheer (verslaglegging door Landschapsbeheer)</p>
	<p>Implementatie concept "Basiskwaliteit natuur Drenthe"</p>
	<p>Ophogen budget vergroening leefomgeving (subsidieregeling groene bewonersinitiatieven)</p>
	<p>2 miljoen directe subsidie voor het vergroenen van en het opvangen van klimaatverandering in de leefomgeving via het Regiostedenfonds</p>
	<p>Benutten POP openstelling landschapsherstel</p>

Recreatie en Toerisme

Doelstelling	Resultaat
Drenthe beschikt over een toekomstbestendig fietsnetwerk	De Drentse fietspaden zijn verbeterd en onderhouden en/of verbreed en geschikt gemaakt voor huidige gebruikers en/of intensiteit van het huidige gebruik
Het Drentse aanbod in de dagrecreatie is versterkt	<p>Kwaliteitsverbetering, doorontwikkeling en/of innovatie van bestaand aanbod</p> <p>Realisatie van enkele iconische projecten (nieuw aanbod)</p>
Toeristisch-recreatieve gebiedsontwikkelingen is gestimuleerd	Een aantal projecten die voortvloeien uit de gebiedsontwikkeltrajecten is gerealiseerd
De kwaliteit van de verblijfsrecreatie is verbeterd door aanpak sociale problematiek, criminaliteit en ondermijning op vakantieparken (project Naover Drenthe)	<p>Het expertteam is geformeerd en gestart met haar werkzaamheden</p> <p>Er zijn plannen van aanpak opgesteld voor vakantieparken en deze plannen zijn in uitvoering</p>

UvhN/Campus Emmen

Doelstelling	Resultaat
Versterken van de beroepsbevolking en de arbeidsmarkt van de toekomst	Een innovatiecentrum is opgericht t.b.v. de sectoren groene chemie, zorg, energie en smart industrie

Midden- en kleinbedrijf

Doelstelling	Resultaat
Zorgen voor een goed vestigings- en ondernemingsklimaat, ook op (sub)regionaal niveau	Kansrijke Drentse bedrijven worden met het MKB fonds ondersteund zodat deze een sprong kunnen maken

Energietransitie

Doelstelling	Resultaat
In 2023 een reductie van 27 % van het fossiele energiegebruik in de Drentse woonomgeving t.o.v. 2015	Voortzetting Expeditie Energieneutraal Wonen
	Bewustwording van de particuliere woningeigenaren van hun eigen energiegebruik en mogelijkheden tot verduurzaming
	5% van de Drentse (particuliere) woningeigenaren neemt een besluit tot het nemen van energiebesparende maatregelen (minimaal één maatregel tot in één stap naar energieneutraal); no regret maatregelen (Meters maken). Het totale doel van de Expeditie is 20%.
	Elke Drent heeft toegang tot een regionaal of lokaal sterk burger energie-initiatief.
	Stimuleren en faciliteren gemeenten bij versnellen energie transitie gebouwde omgeving.
	Voortzetting van versterking van het kennisnetwerk met externen. In dat kader beoordelen zij het netwerk met minimaal een 8.
Drenthe heeft in 2030 een duurzaam, betrouwbaar en veelzijdig energiesysteem dat ruimte biedt aan onze ambities en innovatieve technieken	Ondersteuning c.q. ruimte voor 3 innovatieve projecten in de gebouwde omgeving.
	Evaluatie van de in 2021 gecreëerde subsidieregelingen om ondernemers met schaarse netcapaciteit te ondersteunen.
	Vervolg op succesvolle subsidieregelingen in 2022 om ondernemers met schaarse netcapaciteit te ondersteunen
	In 2022 worden ten minste twee concrete waterstofprojecten vallende onder de HEAVENN aanvraag ondersteund

Sport en bewegen

Doelstelling	Resultaat
Vergroten maatschappelijke en economische effecten sportactiviteiten	Gerealiseerde evenementen met (inter-)nationale uitstraling én kwaliteitsverbeteringen voor bovenregionale sportaccommodaties

Investeringsagenda 2016-2019

Doelstelling	Resultaat
Mooie steden en dorpen	Stads en dorpsvernieuwing met inzet van het herstructureringsfonds
Gebiedsontwikkeling Groningen Airport Eelde	Gebiedsontwikkeling van gebied rondom de luchthaven Groningen Airport Eelde (GAE)
Culturele investeringen die leiden tot toonaangevende kwaliteit	Investering in het Herinneringscentrum Kamp Westerbork is uitgevoerd en/of ver in de voorbereiding
Versterken van Drentse bedrijfsleven	Samen met onze regionale partners intensiveren van onze lobby om de beschikbare EU- en rijkssubsidies voor de regio te ontsluiten.
Samen met maatschappelijke partners de sanering van asbestdaken door eigenaren stimuleren	Stimulering sanering asbestdaken door eigenaren
Toekomstgerichte landbouw	200 duurzaamheidsplannen in uitvoering
Vitale vakantieparken	Verbeteren van de kwaliteit van de verblijfsrecreatie (programma Vitale Vakantieparken Drenthe)

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Niet van toepassing.

Investeringen per programma

Niet van toepassing.

Inbreng verbonden partijen

Niet van toepassing.

Wat mag het kosten

	Beleidsopgave	Eco. Cat.	2020 Rekening	2021 begroting	2022 begroting	Vershil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Lasten									
	9.03 Mobiliteit								
		Inkoop	198.955	300.000	0	300.000	0	0	0
	Totaal beleidsopgave		198.955	300.000		300.000			
	9.04 Sociale agenda								
		Inkoop	0	25.000	30.000	-5.000	30.000	0	0
		Subsidie	437.875	4.517.126	1.109.999	3.407.127	850.000	0	0
	Totaal beleidsopgave		437.875	4.542.126	1.139.999	3.402.127	880.000		
	9.05 Cultuur en erfgoed								
		Subsidie	132.352	1.200.981	0	1.200.981	0	0	0
	Totaal beleidsopgave		132.352	1.200.981		1.200.981			
	9.06 Regiostedenfonds								
		Subsidie	0	14.400.000	0	14.400.000	0	0	0
	Totaal beleidsopgave			14.400.000		14.400.000			
	9.07 Herstructureringsfonds								
		Subsidie	0	2.100.000	1.000.000	1.100.000	0	0	0
	Totaal beleidsopgave			2.100.000	1.000.000	1.100.000			
	9.08 Toekomstbestendig wonen								
		Subsidie	0	350.000	800.000	-450.000	850.000	0	0
	Totaal beleidsopgave			350.000	800.000	-450.000	850.000		
	9.09 Boer, Burger en Natuur								
		Inkoop	0	1.050.000	750.000	300.000	0	0	0
		Subsidie	0	1.370.000	1.835.000	-465.000	1.995.000	0	0
	Totaal beleidsopgave			2.420.000	2.585.000	-165.000	1.995.000		
	9.10 Recreatie en Toerisme								
		Inkoop	0	4.200.000	5.100.000	-900.000	0	0	0
	Totaal beleidsopgave			4.200.000	5.100.000	-900.000			
	9.11 UvhN/Campus Emmen								
		Subsidie	0	0	0	0	0	3.000.000	3.000.000
	Totaal beleidsopgave							3.000.000	3.000.000
	9.13 Energietransitie								
		Inkoop	0	2.553.500	1.658.500	895.000	1.243.000	0	0
		Subsidie	0	1.716.054	473.903	1.242.151	473.903	140.570	140.570
	Totaal beleidsopgave			4.269.554	2.132.403	2.137.151	1.716.903	140.570	140.570
	9.14 Sport en bewegen								
		Subsidie	0	990.000	0	990.000	0	0	0
	Totaal beleidsopgave			990.000		990.000			
	9.15 Investeringsagenda 2016-2019								
		Inkoop	942.078	5.780.325	4.034.918	1.745.407	1.290.000	0	0
		Subsidie	1.626.851	1.635.809	1.561.971	73.838	151.938	0	0
	Totaal beleidsopgave		2.568.929	7.416.134	5.596.889	1.819.245	1.441.938		
	Totaal Lasten exclusief reserve mutaties		3.338.111	42.188.795	18.354.291	23.834.504	6.883.841	3.140.570	3.140.570
Baten									
	9.15 Investeringsagenda 2016-2019								
		Ontv. bijdragen	-60.609	0	0	0	0	0	0
		Ontv.subsidies	-242.668	-242.667	-242.667	0	0	0	0
	Totaal beleidsopgave		-303.277	-242.667	-242.667				
	Totaal Baten exclusief reserve mutaties		-303.277	-242.667	-242.667				
	Totaal programma exclusief reserve mutaties		3.034.834	41.946.128	18.111.624	23.834.504	6.883.841	3.140.570	3.140.570

Programma 9	2020 rekening	2021 begroting	2022 begroting	Verschil 2021-2022	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Totaal programma	3.034.834	41.946.128	18.111.624	23.834.504	6.883.841	3.140.570	3.140.570
Verrekening resultaat met reserves							
Bijdrage aan Reserve investeringsagenda	5.895.481	5.100.000		5.100.000			
Bijdrage van Reserve investeringsagenda	-5.100.000	-3.750.000	-1.260.000	-2.490.000			
Bijdrage aan Reserve investeringsagenda 2019-2023	61.700.000	1.300.000		1.300.000			
Bijdrage van Reserve investeringsagenda 2019-2023	-1.700.000	-35.815.168	-12.506.832	-23.308.336	-5.301.333	-3.000.000	-3.000.000
Bijdrage aan Reserve verstrekte subsidies		562.280		562.280			
Bijdrage van Reserve verstrekte subsidies			-140.570	140.570	-140.570	-140.570	-140.570
Bijdrage aan Saldireserve	500.000	1.110.000		1.110.000			
Bijdrage van Saldireserve		-2.297.012	-2.068.373	-228.639			
Bijdrage aan Reserve voor algemene doeleinden		200.000		200.000			
Saldo verrekend met reserves	61.295.481	-33.589.900	-15.975.775	-17.614.125	-5.441.903	-3.140.570	-3.140.570
Totaal na bestemming	64.330.315	8.356.228	2.135.849	6.220.379	1.441.938	0	0

Verschillen tussen begroting 2021 en 2022

Beleidsopgave	Eco. Cat.	Verschil	Toelichting
Lasten			
9.03 Mobiliteit	Inkoop	-300.000	<i>Doelstelling: Versterkte (inter)nationale verbindingen over spoor, weg, water en door de lucht</i> In 2022 zijn geen middelen opgenomen voor dit thema
9.04 Sociale agenda	Subsidie	-3.407.127	<i>Doelstellingen: Thema's uit de Sociale agenda</i> Betreft verschil in de programmering over de jaren. De Drenthe brede projecten zijn geprogrammeerd in 2021, het budget voor de alliantieprojecten is verdeeld over 3 jaren.
9.05 Cultuur en erfgoed	Subsidie	-1.200.981	<i>Doelstellingen: Monumentenzorg, Stimuleren van een breed cultureel aanbod en Versterken van de kleine musea;</i> Betreft incidentele budgetten in 2021.
9.06 Regiostedenfonds	Subsidie	-14.400.000	<i>Doelstelling: Sterke steden en vitale dorpen</i> Het regiostedenfonds is vooralsnog in z'n geheel gepland in 2021 waardoor dit verschil ontstaat.
9.07 Herstructureringsfonds	Subsidie	-1.100.000	<i>Doelstelling: Sterke steden en vitale dorpen</i> Door de fasering in dit onderdeel van de investeringsagenda PLUS ontstaat het verschil tussen de twee begrotingsjaren.
9.08 Toekomstbestendig wonen	Subsidie	450.000	<i>Doelstelling: Woonagenda uitvoeren en instrumentarium uit de agenda inzetten</i> De fasering van de woonagenda leidt tot een verschil in 2021 en 2022 (€ 350.000,- in 2021 en € 800.000,- in 2022).
9.09 Boer, Burger en Biodiversiteit	Inkoop	-300.000	<i>Doelstelling: Toekomst Gerichte Landbouw;</i> Betreft verschil in de programmering over de jaren.

Beleidsopgave	Eco. Cat.	Vershil	Toelichting
	Subsidie	465.000	<i>Doelstelling: Toekomst Gerichte Landbouw;</i> Betreft verschil in de programmering over de jaren.
9.10 Recreatie en Toerisme	Inkoop	900.000	<i>Doelstellingen: diverse doelstellingen binnen het thema Recreatie en Toerisme</i> Binnen deze doelstellingen ontstaan verschillen tussen de jaren door de programmering van de uitvragen over 2021 en 2022.
9.13 Energietransitie	Inkoop	-895.000	<i>Doelstelling: diverse doelstellingen binnen het thema Energietransitie</i> Het verschil wordt veroorzaakt door de fasering van de projecten Expeditie Energieneutraal Wonen vanuit de investeringsagenda Plus (€ 1.968.500,-- in 2021 en € 1.073.500,-- in 2022).
	Subsidie	-1.242.151	<i>Doelstelling: diverse doelstellingen binnen het thema Energietransitie</i> Het verschil wordt met name veroorzaakt door de fasering in jaren van de projecten in de investeringsagenda PLUS.
9.14 Sport en bewegen	Subsidie	-990.000	<i>Doelstelling: Vergroten maatschappelijke en economische effecten sportactiviteiten</i> Betreft incidentele ramingen voor 2021.
9.15 Investeringsagenda 2016-2019	Inkoop	-1.745.407	<i>Doelstelling: Gebiedsontwikkeling Groningen Airport Eelde</i> In de jaarschijf 2022 verwachten we € 818.447,-- meer te besteden in het kader van gebiedsontwikkeling Groningen Airport Eelde dan in 2021. <i>Doelstelling: Samen met maatschappelijke partners de sanering van asbestdaken door eigenaren stimuleren</i> Het verschil van € 332.920,-- behelst overhevelingen vanuit 2020 van middelen bestemd voor aanpak asbestdaken, die in 2022 niet zijn begroot.
	Subsidie	-73.838	<i>Doelstelling: Versterken van Drentse bedrijfsleven</i> In 2022 hebben we geen middelen vanuit de oude investeringsagenda opgenomen voor Vierkant voor Werk/Dutch Techzone. Het gaat om € 210.000,--.
Totaal: Lasten		-23.839.504	
Overige verschillen		5.000	
Totaal van verschillen tussen 2021 en 2022		-23.834.504	

I.2 Paragrafen

Paragraaf 2.1 Lokale heffingen

Inleiding

De heffingen die worden opgelegd aan burgers en bedrijven vormen (naast de uitkering uit het provinciefonds) voor een belangrijk deel de inkomsten van de provincie.

Deze paragraaf geeft de door u vastgestelde beleidslijnen en te realiseren belastingopbrengsten weer. Bij het heffen houden wij rekening met interne en externe kaders en wet- en regelgeving, waaronder verschillende artikelen uit de Provinciewet.

In de paragraaf Lokale heffingen is geen rekening gehouden met de effecten van de Omgevingswet. De beoogde inwerkingtredingsdatum van de Omgevingswet is met een half jaar verplaatst naar 1 juli 2022. De gevolgen van de Omgevingswet worden in een later stadium geëffectueerd in de lokale heffingen.

Lokale heffingen moeten overheidsoptreden legitimeren

Wat krijgt de burger terug voor de betaling aan de provincie? Wij streven naar evenwicht tussen het ervaren van overheidsoptreden en de hoogte van het te betalen bedrag. In de Provinciewet staat dat provinciale opcenten tot een bepaalde limiet geheven mogen worden en dat leges maximaal kostendekkend mogen zijn. De opbrengsten van de heffingen zijn bij speciale wetten aan limieten gebonden. Bij overtreding van de regels kan de rechter de desbetreffende heffingsverordening onverbindend verklaren

Grondwaterheffing

Op grond van het bepaalde in artikel 7.7 van de Waterwet hebben Provinciale Staten bij wijze van belasting een heffing ingesteld op het onttrekken van grondwater. De regels die de provincie hanteert bij de grondwaterheffing zijn neergelegd in de Belastingverordening Drenthe 2022.

Op grond van het bepaalde in artikel 6.4 van de Waterwet is het verboden om zonder vergunning van gedeputeerde staten grondwater te onttrekken of water te infiltreren:

- a. Ten behoeve van industriële toepassingen, indien de te onttrekken hoeveelheid meer dan 150.000 m³ per jaar bedraagt;
- b. Ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening of een bodemenergiesysteem.

De regels die de provincie hanteert voor bovengenoemde onttrekkingen zijn vastgelegd in de Provinciale omgevingsverordening (POV) Drenthe. De bestedingsmogelijkheden voor de provincie van de grondwaterheffing zijn limitatief in de Waterwet opgenomen.

Op grond van de Waterwet kunnen onder de heffing worden gebracht:

- a. Kosten voor maatregelen, die direct verband houden met het voorkomen en tegengaan van de nadelige gevolgen van het onttrekken van grondwater en het infiltreren van water;
- b. Kosten van noodzakelijke onderzoeken voor het grondwaterbeleid;
- c. Kosten voor het houden van een register voor het onttrekken van grondwater en het infiltreren van water
- d. Vergoedingen ingevolge artikel 7.14, eerste lid, van schade, voortvloeiend uit de uitvoering van artikel 6.4;
- e. Kosten in verband met de uitvoering van artikel 7.19.

Inkomsten

De belasting wordt geheven naar de onttrokken hoeveelheid grondwater gemeten in kubieke meters. Indien op grond van de vergunningvoorschriften water wordt geïnfiltreerd, wordt op aanvraag van belastingplichtige het aantal kubieke meters geïnfiltreerd water in mindering gebracht op de voor de belasting te hanteren onttrokken hoeveelheid grondwater.

De hoogte van de heffing is vastgesteld door Provinciale Staten. Voor 2022 geldt een tarief van € 1,115 per 100 m³ onttrokken hoeveelheid grondwater. De te betalen heffing mag naar beneden worden afgerond op hele euro's.

De belasting wordt verschuldigd op het moment waarop het grondwater wordt onttrokken en moet op aangifte worden voldaan. De geraamde inkomsten voor 2022 zijn € 700.000,--.

Kwijtscheldingsbeleid

Bij invordering van de grondwaterbelasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Heffing ontgrondingen

Op grond van artikel 21f van de Ontgrondingenwet heeft u bij wijze van belasting een heffing ingesteld op het ontgronden van stoffen. De regels die de provincie hanteert bij de ontgrondingenheffing zijn vastgelegd in de Belastingverordening Drenthe 2022 en de Ontgrondingenwet. De bestedingsmogelijkheden voor de provincie van de ontgrondingenheffing zijn limitatief in de Ontgrondingenwet opgenomen.

Kosten die onder de heffing zijn gebracht

Op grond van de Belastingverordening Drenthe 2022 wordt een heffing in rekening gebracht voor kosten met betrekking tot schadevergoedingen ingevolge artikel 26 van de Ontgrondingenwet. Het provinciale tarief daarvoor bedraagt € 0,45 per 100 m³ hoeveelheid stoffen.

Inkomsten

De heffingsplicht rust op alle houders van vergunningen, behalve als het vergunningen betreft die gelden voor minder dan 10.000 m³ vaste stoffen. De belastingschuld ontstaat op het tijdstip dat de vergunning is verleend en wordt door middel van aanslag opgelegd. De geraamde inkomsten voor 2022 zijn € 7.500,--.

Teruggaaf

Indien een vergunning wordt vernietigd of ingetrokken dan wel gewijzigd, vindt teruggaaf van de heffing plaats. Geen teruggaaf vindt plaats over de hoeveelheid stoffen die al is gewonnen. Teruggaaf blijft ook achterwege indien het bedrag dat moet worden teruggegeven minder bedraagt dan het in artikel 21f van de Ontgrondingenwet genoemde bedrag van € 250,--.

Kwijtscheldingsbeleid

Bij de invordering van de ontgrondingenheffing wordt geen kwijtschelding verleend.

Leges

Onder de naam leges worden rechten geheven over het genot van de door of vanwege het provinciaal bestuur verstrekte diensten. De leges worden geheven van de aanvrager van de dienst dan wel degene voor wie de dienst is verleend. De tarieventabel voor 2022 zal in het najaar van 2021 beschikbaar komen.

Budgetomschrijving	Rubrieknummer	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Leges e.a. rechten WABO	1. Omgevingsvergunning	225.000	225.000	225.000
Uitvoering NB-wet (aandeel VTH)	2. Natuurbeschermingswet 1998	150.000	210.000	210.000
Leges e.a. rechten Ontgrondingen	3. Ontgrondingen	30.000	30.000	30.000
Leges e.a. rechten Waterwet	4. Waterwet	10.000	10.000	10.000
Leges e.a. rechten VR/RVV	5 Verkeer en vervoer RVV	14.000	14.000	14.000
Leges e.a. rechten POV	5. Verkeer en vervoer POV	5.000	5.000	5.000
Leges e.a. rechten Drentse Vaarwegen	5. Verkeer en Vervoer Scheepvaart/Binnenvaart	1.000	1.000	1.000
Totaal		435.000	495.000	495.000

Nazorgheffing stortplaatsen

De provincie is op grond van de Wet milieubeheer (Wm) verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van stortplaatsen waar op of na 1 september 1996 nog afval is gestort. De Provincie Drenthe draagt deze verantwoordelijkheid voor twee stortplaatsen, Meisner Noord-Drenthe BV te Ubbena (in eigendom bij SITA Holding) en Attero B.V. te Wijster.

Het doel van de nazorgregeling in de Wm is om zeker te stellen dat bestaande en nieuwe stortplaatsen, die voldoen aan de eisen van het Stortbesluit bodembescherming, ook na sluiting tot in lengte van jaren aan hetzelfde beschermingsniveau blijven voldoen, zodat zij geen risico voor verontreiniging van de bodem vormen. Dekking van de kosten voor de desbetreffende nazorg vindt plaats door middel van een door u ingestelde heffing die de provincie gedurende de exploitatiefase van de stortplaats aan de exploitant oplegt. Deze heffing wordt vastgesteld aan de hand van het doelvermogen dat op grond van een door de exploitant ingediend nazorgplan wordt berekend. Beoordeling van nazorgplannen en berekening van het doelvermogen vindt plaats aan de hand van in IPO-verband opgestelde modellen en controlelijsten.

Beleid

Het provinciale beleid is erop gericht de heffing toereikend te laten zijn om de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen te bekostigen. Het tarief voor 2022 wordt via de verordening nazorgheffing stortplaatsen provincie Drenthe bepaald aan de hand van de vastgestelde jaarrekening van het Nazorgfonds provincie Drenthe 2021.

Inkomsten

In 2021 is aan Attero geen nazorgheffing opgelegd omdat het fondsvermogen per 31 december 2020 minder dan 10% afweek van de netto contante waarde van het doelvermogen. Als de vastgestelde jaarrekening 2021 van het Nazorgfonds uitwijst dat het fondsvermogen meer dan 10% afwijkt van de netto contante waarde van het doelvermogen, wordt een heffing opgelegd.

Stortplaats Meisner is in 2013 gesloten. Nu de stortplaats is gesloten, kan geen heffing meer worden opgelegd.

Opcenten motorrijtuigenbelasting

Op grond van artikel 222 van de Provinciewet worden provinciale opcenten geheven. De opcenten zijn een opslag op een nationale belasting, namelijk de motorrijtuigenbelasting (MRB). Deze belasting wordt geïnd door de Rijksbelastingdienst. De opbrengst opcenten MRB is qua opbrengst de belangrijkste provinciale heffing.

Beleid

Zoals aangegeven in het Coalitieakkoord, zien wij in deze bestuursperiode af van indexering van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Wij bevriezen het aantal opcenten daarom op 92, ook voor het begrotingsjaar 2022.

De inkomsten

De geraamde inkomsten baseren wij op het tarief van 92 opcenten, het autobestand en de samenstelling van dat autobestand in 2021, gerekend met een gemiddelde van de ramingen voor respectievelijk 1 januari 2021 en 1 juli 2021. Wij doen dit, om het effect af te vlakken van mogelijke incidentele ontwikkelingen als gevolg van de corona-pandemie.

Wij zien af van het ramen van een structurele groei van de inkomsten als gevolg van volumegroei van het autobestand. Wij volgen evenwel niet de redenering van het Rijk dat een dergelijke groei van opbrengsten beschikbaar zou zijn om het verlies aan MRB-opbrengst van elektroauto's op te vangen. Die groei is daar niet voor bedoeld en compensatie voor de derving is dan ook noodzakelijk. Daar komt nog bij, dat het verlies aan MRB-opbrengst door de vrijstelling van elektroauto's sterk oploopt. Dit valt het meest op als de ramingen van juli 2020 en juli 2021 worden vergeleken. Tussen de beide ramingen zitten flinke verschillen. In juli 2020 leverden 1115 elektrische auto's in Drenthe nog een derving van opcenten op van ca. € 560.000,--. In juli 2021 leverden 2088 elektrische auto's al een derving op van ca. € 1.024.000,--. Dat is een stijging van ongeveer 83% in één jaar tijd. Ter vergelijking: het bruto aantal auto's ging van ongeveer 270.000 naar ongeveer 277.000 auto's. Dat is een stijging van slechts 2,5%. Het zal duidelijk zijn, dat de volumegroei in het geheel niet opweegt tegen de groei van de elektrische auto's en de daardoor veroorzaakte derving van opcenten MRB. Wij verwachten zelfs, dat op korte termijn de derving van inkomsten door vrijstelling van elektroauto's groter zal zijn dan meeropbrengst door volumestijging.

Jaarlijks actualiseren we de geraamde opbrengst op basis van het autobestand. Voor 2021 gebeurt dat ook, op basis van een gemiddelde van de ramingen voor respectievelijk 1 januari 2021 en 1 juli 2021. Overigens zou op basis van deze raming de door vrijstelling van elektrische auto's veroorzaakte derving van opcenten altijd nog ruim € 800.000,-- geweest zijn.

De bijstelling van de opcentenraming is voor het jaar 2021 nog niet gebeurd in de Bestuursrapportage 2021, maar wordt voor 2021 meegenomen in de bijstelling in het kader van de ramingen voor de Begroting 2022.

2022	2023	2024	2025
92,0	92,0	92,0	92,0

Uitgaande van het bovenstaande tarief van 92 opcenten en de aangegeven wijze van ramen op basis van een gemiddelde van autobestand en samenstelling van het autobestand respectievelijk per 1 januari en 1 juli 2021, komen we op de volgende raming van de opbrengst van de heffing van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting (bedragen per € 1.000,--).

2022	2023	2024	2025
60.800	60.800	60.800	60.800

Samenvatting

Voor 2022 ramen wij aan lokale heffingen vooralsnog een totaalbedrag van:

Belastingen	Opcenten	60.800.000
Heffingen	Grondwater	700.000
	Nazorgheffing gesloten stortplaatsen	-
	Ontgrondingen	7.500
Rechten	Leges	495.000
Totaal		62.002.500

Lokale lastendruk

Voor de opcenten op de motorrijtuigenbelasting geldt, dat voor 2022 maximaal 118,3 opcenten geheven mogen worden.

Ontwikkeling opcenten motorrijtuigenbelasting in de jaren 2019 tot en met 2022

	2019	2020	2021	2022
provincie Drenthe	92,0	92,0	92,0	92,0
landelijk gemiddelde	81,4	83,1	83,5	83,6
provincie Drenthe als % van landelijk gemiddelde	113,0	110,7	110,2	110,1
wettelijk maximum	113,2	115	116,8	118,3
provincie Drenthe als % van wettelijk maximum	81,2	80	78,8	77,8

Overzicht voorgestelde tarieven opcenten op de MRB voor 2022:

Provincie	Voorgesteld tarief
Groningen	94,5
Friesland	87,0
Drenthe	92,0
Overijssel	79,9
Flevoland	82,2
Gelderland	90,6
Utrecht	77,5
Noord-Holland	67,9
Zuid-Holland	90,4
Zeeland	82,3
Noord-Brabant	79,6
Limburg	79,1

Stand per

16-8-2021

Kostendekking

Leges algemene dienstverlening			lasten	baten	kostendekking
hoofdstuk	1	Omgevingsvergunning	€ 239.509	€ 225.000	93,9%
hoofdstuk	2	Wet Natuurbescherming	€ 259.970	€ 210.000	80,8%
hoofdstuk	3	Ontgrondingen	€ 30.906	€ 30.000	97,1%
hoofdstuk	4	Grondwater	€ 50.319	€ 10.000	19,9%
hoofdstuk	5	Verkeer en vervoer/wegen/waterwegen	€ 102.502	€ 18.000	17,6%
hoofdstuk	6	Diversen	€ -	€ -	0,0%
hoofdstuk	7	Luchtvaart	€ 25.160	€ 2.000	7,9%
Kostendekking Leges			€ 708.366	€ 495.000	69,9%

Baten in % van totale baten			%
hoofdstuk	1	Omgevingsvergunning	45,5%
hoofdstuk	2	Wet Natuurbescherming	42,4%
hoofdstuk	3	Ontgrondingen	6,1%
hoofdstuk	4	Grondwater	2,0%
hoofdstuk	5	Verkeer en vervoer/wegen/waterwegen	3,6%
hoofdstuk	6	Diversen	0,0%
hoofdstuk	7	Luchtvaart	0,4%
Totale baten			100,0%

Paragraaf 2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Risicomanagement voegt bewustzijn toe over de mate waarin we onze doelstellingen kunnen halen. Het dwingt tot het expliciet maken van kansen en risico's en het beheersen daarvan. Ook geeft het de organisatie de mogelijkheid om proactief om te gaan met kansen en risico's in plaats van reactief. Een belangrijk instrument daarvoor is het nemen van beheersmaatregelen. Daarnaast hebben wij een risicoreserve gevormd. De hoogte van deze risicoreserve is vastgesteld na inventarisatie van de risico's die zich kunnen voordoen bij de provincie Drenthe.

Risicomanagement is nooit af. Het is om die reden dat de provincie op dit moment actief werkt aan de verdere professionalisering van het risicomanagement. Het kiezen van een praktische methode voor risicomanagement, de wijze van implementatie in de dagelijkse gang van zaken en het bepalen van de wijze van rapportage, zijn belangrijke kaders bij de vormgeving van risicomanagement. Aandachtspunten bij de uitvoering zijn het vastleggen van beleid, verdeling van taken en verantwoordelijkheden, training van medewerkers en ondersteuning door middel van een risicomanagement informatiesysteem.

Risicomanagement gaat niet alleen over regels, maar heeft ook een belangrijk cultuurelement. Het vraagt een andere blik op de organisatie en de processen die daarbinnen vorm krijgen. Daarbij is het van groot belang dat het gedragen wordt door organisatie en bestuur. Dus zowel Statenleden, als collegeleden en medewerkers. Dat is een belangrijke randvoorwaarde voor succes. Risicomanagement is dan ook meer dan alleen het financieel kwantificeren en identificeren van risico's.

In de organisatie wordt gewerkt aan een verbeterd risicobewustzijn en de implementatie van meer strategisch risicomanagement wat tot inbedding in de planning- en controlcyclus en borging van de werkwijze leidt. Dit is een organisatiebreed en intensief proces en kost enige tijd om in de organisatie te laten landen maar zal tot zichtbare resultaten leiden in de toekomst.

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzicht in de risico's, maar ook in de weerstandscapaciteit die aanwezig is om de risico's op te vangen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's. De weerstandscapaciteit omvat de middelen en mogelijkheden waarover de provincie kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Voor het kunnen beoordelen van het weerstandsvermogen is het noodzakelijk de aanwezige weerstandscapaciteit te analyseren in samenhang met de omvang en de achtergronden van de risico's. In deze paragraaf komen aan bod:

- Provinciaal beleid;
- Beschikbare weerstandscapaciteit:
  - Incidentele weerstandscapaciteit;
  - Structurele weerstandscapaciteit;
  - De weerstandscapaciteit van de provincie Drenthe;
- Inventarisatie en beheersing van risico's;
- Relatie tussen benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit.

Hoe we als organisatie omgaan met risicomanagement is weergegeven in de Nota weerstandsvermogen en risicomanagement 2020, deze is als onderdeel van het Financieel beleid 2020 vastgesteld in de Statenvergadering van 16 december 2020.

Revolverend financieren en risico's

Een afzonderlijk aandachtsgebied van risicomanagement behelst het verstrekken van leningen of garanties om hiermee een voor de provincie Drenthe gewenst beleidsdoel te behalen. Het betreft hier bijvoorbeeld leningen voor de aanleg van breedbandnetwerken en de verwijdering van asbestdaken. De risico's die hiermee gepaard gaan worden opgevangen in de daarvoor ingestelde Reserve opvang revolverend financieren. Een specifieke toelichting op dit onderwerp is te vinden in de paragraaf Financiering.

Actuele ontwikkelingen

Provinciaal beleid

Om de ambities van de provincie te realiseren is het van belang dat de provinciale middelen zo effectief mogelijk ingezet worden. In de begroting is structureel een post voor onvoorziene uitgaven geraamd van € 500.000,--. De provincie gaat op de volgende wijze om met tegenvallers c.q. voorgevallen risico's:

1. Opvang binnen het eigen programma en daarbinnen beschikbare budgetten;
2. Opvang binnen de eigen portefeuille (als GS deze afspraak onderling willen maken);
3. Middelen binnen de Begroting, inclusief de eventueel nog aanwezige vrije ruimte.
4. Post voor onvoorziene uitgaven, conform de richtlijnen voor de inzet van deze post;
5. Algemene reserve, indien geen al onderkend risico;
6. Risicoreserve, pas als het gaat om voorziene risico's waarbij schade daaraan te relateren is.

De provincie Drenthe houdt een ratio aan van het weerstandsvermogen van 1,0 tot 1,4 (voldoende). Hierdoor heeft de organisatie ruimte om onvoorziene risico's af te dekken. Jaarlijks brengen we de ratio in beeld bij de het opstellen van de begroting en de jaarrekening. Indien de ratio weerstandsvermogen lager dan 1,0 wordt, leggen Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten uit wat hier de oorzaak van is en doen ze een voorstel hoe hiermee om te gaan. De ratio is van invloed op de aan te houden Risicoreserve.

GS kunnen jaarlijks bij de vaststelling van de Begroting een voorstel doen of er een bedrag moet worden toegevoegd of kan worden onttrokken aan de Risicoreserve, afhankelijk van de ratio van het weerstandsvermogen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Om de beschikbare weerstandscapaciteit te bepalen moet er gekeken worden naar de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt om niet begrote kosten te dekken. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen dat ingezet kan worden om eenmalige tegenvallers op te vangen.

Algemene Reserve

Dit is een vrij besteedbare reserve voor algemene doeleinden. Financieel technisch maakt deze reserve deel uit van het weerstandsvermogen van de provincie. De stand van deze reserve is per 1 januari 2022 € 5.535.847,--. Voor deze reserve streven we een normomvang na van € 5 miljoen, die wordt toegerekend aan de weerstandscapaciteit.

Risicoreserve

Deze reserve is ingesteld om incidentele tegenvallers op te vangen, welke niet door een specifieke voorziening worden afgedekt. De reserve heeft per 1 januari 2022 een omvang van € 21.439.000,--.

Jaarlijks wordt aan de hand van een risico-inventarisatie bekeken in hoeverre het weerstandsvermogen in de toekomst dient te worden bijgesteld.

De samenstelling en ontwikkeling van de algemene reserves ziet er als volgt uit.

Bedragen x € 1.000,- per 31 december	2022	2023	2024	2025
Reserve voor algemene doeleinden	5.000	5.000	5.000	5.000
Risicoreserve	21.439	21.439	21.439	21.439
Totaal algemene reserves	26.439	26.439	26.439	26.499

Structurele weerstandscapaciteit

Met de structurele weerstandscapaciteit worden de middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande taken. Dit betreft in beginsel de optelsom van de ruimte op de begroting en de onbenutte belastingcapaciteit.

Ruimte in de begroting

De post onvoorziene uitgaven binnen het begrotingsprogramma Financiering en algemene dekkingsmiddelen, ten bedrage van structureel € 500.000,- kan worden aangemerkt als onderdeel van de structurele weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit van de provincie Drenthe bestaat uit het verschil tussen de opbrengst bij het maximaal aantal te heffen opcenten motorrijtuigenbelasting (MRB) en de opbrengst bij het werkelijke tarief. De raming in de begroting 2022 is uitgegaan van een tarief per 1 januari 2022 van 92 opcenten. Het tarief voor de opcentenheffing op de MRB wordt jaarlijks gemaximeerd door de staatssecretaris van Financiën. Het maximum voor 2022 wordt naar verwachting vastgesteld op 118,3 opcenten. Dat levert het volgende beeld op:

Bedragen x € 1.000,-	2022	2023	2024	2025
Voorgesteld tarief	60.800	60.800	60.800	60.800
Maximaal tarief	78.181	78.181	78.181	78.181
Onbenutte belastingcapaciteit	17.381	17.381	17.381	17.381

De weerstandscapaciteit van de provincie Drenthe

Uit de hiervoor genoemde gegevens blijkt dat de weerstandscapaciteit van de provincie Drenthe als volgt meerjarig kan worden weergegeven.

	2022		2023		2024		2025	
	S	I	S	I	S	I	S	I
Risicoreserve		21.439		21.439		21.439		21.439
Normomvang Algemene reserve		5.000		5.000		5.000		5.000
Post voor on-voorzien uitgaven	500		500		500		500	
Onbenutte belastingcapaciteit	17.381		17.381		17.381		17.381	
Totaal (inc. + struct.)	44.320		44.320		44.320		44.320	

Vanzelfsprekend geldt dat de componenten van de weerstandscapaciteit verschillen in hun mate van inzetbaarheid. Zo is de risicoreserve direct aanwendbaar tot het maximum. Het verhogen van het aantal opcenten tot het maximale tarief is echter niet realistisch.

Inventarisatie en beheersing risico's

Van de risico's die de provincie loopt, is een aantal afgedekt door de gebruikelijke verzekeringen of door het instellen van voorzieningen. In deze paragraaf gaat het om risico's die niet zijn afgedekt of niet kunnen worden afgedekt. Provincies hebben te maken met een diversiteit aan lastig in te schatten risico's die bovendien soms onderling afhankelijk zijn. De provincie Drenthe acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de provincie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de provincie. Om de risico's van provincie Drenthe in kaart te brengen, wordt periodiek de risico-inventarisatie geactualiseerd en een risicoprofiel opgesteld. Uit de actuele inventarisatie zijn in totaal 49 risico's naar voren gekomen en beschreven. In het onderstaande overzicht staan de 10 belangrijkste risico's (= 82,73 % invloed op totaal) en hoe deze beheerst worden. Deze 49 risico's vertegenwoordigen een bedrag van afgerond € 55,8 miljoen. De in de tabel genoemde nummers komen overeen met de nummers in het door de provincie gebruikte registratiesysteem.

Risi-co nr	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Financieel gevolg
R245	Attero beschikt niet over de financiële middelen om bovenafdracht van de stortplaats te Wijster te kunnen realiseren.	De kosten voor de bovenafdracht komen voor rekening van de provincie	Attero heeft aan de provincie een borgtocht afgegeven, met hieraan gekoppeld twee financiële ratio's. Attero wordt geacht een acceptabele financiële positie te hebben als zij voldoet aan beide ratio's, die worden onderbouwd met de jaarlijks te ontvangen geconsolideerde jaarrekening en accountantsverklaring. Op deze wijze zijn wij in staat de financiële positie van Attero te monitoren en indien nodig maatregelen te nemen.	max. € 14.500.000
R216	Verlaging uitkering provinciefonds	Lagere inkomsten en daardoor geringere bestedingsruimte of noodzaak tot ombuigingen	Invloed uitoefenen door o.a. inbreng in IPO; lobby	max. € 7.000.000
R134	Het doelvermogen in het Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen provincie Drenthe is onvoldoende om de eeuwigdurende nazorg te kunnen financieren.	De kosten voor de eeuwigdurende nazorg komen voor zover deze niet gedekt kunnen worden door het fonds voor rekening van de provincie.	In gesprek met Attero blijven over mogelijkheden om vermogen op peil te brengen dan wel te houden. Indien de contante waarde van het doelvermogen 10% of meer afwijkt van de reeds opgebouwde waarde, wordt er afgerekend met Attero. Ook kan er iedere vijf jaar, en na vaststelling van een nieuw nazorgplan, worden afgerekend.	max. € 11.000.000
R217	virussen en hacking gericht op het plat leggen van het gehele systeem	Gedurende langere tijd niet functionerende provinciale systemen	Continue actuele software. Compartimentering van hard- en software. Continue monitoring. Frequent onderzoek naar potentiële lekken in de beveiliging.	max. € 2.000.000

Risi-co nr	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Financieel gevolg
R121	Juridische fouten bij staatssteun, waarbij de provincie verwijtbaar is	Ten onrechte verstrekte overheidsmiddelen worden teruggevorderd	Deskundigheidsbevordering, inzetten second opinion.	max. € 2.500.000
R71	Laag Aanbesteden	Onvoldoende kwaliteit uitvoering werken	Beter toezicht organiseren. Keuze maken tussen meer toezicht of toezicht anders inrichten. Betere opdrachtomschrijving	max. € 750.000
R246	Het plafond van het BTW-compensatiefonds wordt overschreden.	Terugvordering van het teveel ontvangen BTW via het provinciefonds.	Invloed uitoefenen door o.a. inbreng in IPO; lobby, scherp zijn op btw-declaraties	max. € 1.250.000
R243	Wegvloeien kennis	Voor (tijdelijke) vervanging moeten hoge kosten voor inhuur en advies worden gemaakt., Kwaliteit - Het ontbreken en verloren gaan van kennis. De continuïteit van kennis in de organisatie wordt niet gewaarborgd	Ambities afstemmen op de beschikbare capaciteit. Realistische werkplanningen maken. SPP invoeren en bijhouden.	max. € 1.000.000
R74	Vertraging in de uitvoering van een infrastructureel project (grondaankoop)	Grondaankoop niet tijdig geregeld, geld niet tijdig beschikbaar door cofinanciering	Grondaankoop in de initiatiefase a; verkennen en vroegtijdig starten met planprocedure cq onteigening	max. € 1.000.000
R220	De waarde van de beleggingsportefeuille van de NOM daalt, waardoor de marktwaarde van de NOM ook daalt.	Op grond van BBV mag onze boekwaarde (historische verkrijgingsprijs) niet hoger zijn dan die marktwaarde, waardoor een afwaardering moet plaatsvinden.	Invloed uitoefenen als aandeelhouder.	max. € 2.000.000

Uit de risico-inventarisatie is gebleken dat de risico's overwegend incidenteel van aard zijn. De risico's die wel als structureel kunnen worden aangemerkt (en dus van invloed zijn op het meerjarenbeeld van de provincie), hebben wij voor 1 jaar meegenomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Wij zijn namelijk van mening dat indien structurele risico's zich voordoen, hier binnen een jaar beleidsmatig op kan worden geanticipeerd en dat dus geen beroep hoeft te worden gedaan op de beschikbare structurele weerstandscapaciteit. Dit betekent dat wij bij de analyse van de toereikendheid van de beschikbare weerstandscapaciteit geen onderscheid hebben gemaakt tussen incidentele en structurele risico's, daar wij van mening zijn dat alle risico's middels de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit kunnen worden opgevangen.

Op basis van de ingevoerde risico's en geactiveerde beheersmaatregelen is een risicosimulatie uitgevoerd. De simulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag van € 55,8 miljoen ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Uit de simulatie volgt dat met 90% zekerheid alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 18.180.000,-- als benodigde weerstandscapaciteit

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van de Provincie Drenthe bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken, hieronder valt onder meer de hiervoor ingestelde Risicoreserve. Voor het afdekken van de risico's wordt gebruik gemaakt van de incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	Startcapaciteit
Risicoreserve	21.439.000
Omvang Algemene Reserve	5.000.000
Post voor onvoorziene uitgaven	500.000
Onbenutte belastingcapaciteit	17.381.000
Totale weerstandscapaciteit	44.320.000

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Aangezien de risicoreserve, de omvang van de Algemene Reserve en de post voor onvoorziene uitgaven bij calamiteiten direct aanwendbaar zijn worden uitsluitend deze bedragen gebruikt om de weerstandsnorm te berekenen. De uitkomst van die berekening vormt de ratio weerstandsvermogen. De ontwikkeling van de weerstandscapaciteit in relatie tot het risicoprofiel wordt nauwlettend gevolgd.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 26.939.000}{€ 18.180.000} = 1,48$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van de berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het kengetal van de provincie Drenthe valt in klasse B. Dit duidt op ruim voldoende weerstandsvermogen.

Conclusie / Samenvatting

Met 90% zekerheid kunnen alle risico's worden afgedekt met een bedrag van € 18.180.000. De werkelijke omvang van de Risicoreserve is op het gewenste niveau.

We blijven kritisch kijken in welke mate we door beheersmaatregelen de omvang van de risico's kunnen inperken.

Verplichte kengetallen financiële positie in begroting

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen. De kengetallen geven in samenhang gemakkelijker inzicht in de financiële positie van de provincie.

Hieronder staan de financiële kengetallen voor de provincie Drenthe weergegeven.

Kengetal	realisatie	begroot	begroot	begroot	begroot	begroot
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1A. Netto schuldquote	-32,83%	20,74%	44,96%	82,39%	90,13%	102,00%
1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	-79,26%	-24,44%	-0,76%	37,95%	46,39%	57,14%
2. Solvabiliteitsratio	77,55%	65,61%	58,43%	42,19%	40,67%	35,96%
3. Grondexploitatie	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
4. Structurele exploitatieruimte	18,91%	11,65%	12,70%	3,43%	5,47%	10,23%
5. Belastingcapaciteit	110,7	110,2	110,0	110,0	110,0	110,0

1A. De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Dit kengetal geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie.

1B. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Een netto schuldquote van minder dan 100% wordt als voldoende beschouwd. Hoe lager dit percentage hoe beter.

De Begroting 2022 laat een netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen zien van **ruim voldoende** met -0,76%. Dit komt vooral doordat de provincie Drenthe geen vaste schulden heeft. Ten opzichte van de begroting 2021 is dit een verslechtering van 23,68%. Dit wordt met name veroorzaakt doordat de liquiditeitspositie (de omvang van de middelen in 's Rijks schatkist) lager is.

2. Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin wij in staat zijn aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Onder dit kengetal wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Hoe hoger dit percentage hoe beter. Een solvabiliteit tussen de 25% en 40% wordt als gezond beschouwd.

Met een solvabiliteitspercentage van 58,43 % in 2022 zit de provincie Drenthe ruim boven de 40%. De provincie Drenthe beschikt hierbij over een **zeer gezonde** vermogenspositie.

3. De provincie Drenthe heeft geen grondexploitaties.

4. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Dit kengetal geeft aan in welke mate de provincie voldoende structurele baten heeft om haar structurele lasten te kunnen dekken. Hoe hoger dit percentage hoe beter. Hierbij geldt wel als voorwaarde dat het percentage of in het begrotingsjaar of in de meerjarenraming positief is. Met een percentage van 13,07% scoort de provincie Drenthe hier **ruim voldoende**.

5. Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. Geen enkele provincie maakt gebruik van dit maximale tarief. De belastingcapaciteit van provincies wordt daarom berekend door het aantal opcenten in jaar t te vergelijken met het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

Als we de beschikbare kengetallen in hun onderlinge verhouding beoordelen concluderen wij dat onze financiële positie nog steeds **goed** is.

Paragraaf 2.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de exploitatie gemoeid. In deze paragraaf worden de beleidslijnen en de beheersmatige aspecten, zoals de uitvoering van het onderhoud, weergegeven. Kapitaalgoederen zijn alle goederen die in eigendom zijn van de provincie met een meerjarig nut. De kapitaalgoederen zijn opgenomen op de balans. Ze moeten goed onderhouden worden, zodat ze in stand blijven en er geen achterstallig onderhoud ontstaat met financiële gevolgen voor de toekomst. De kapitaalgoederen zijn als volgt gerubriceerd:

- Wegen;
- Vaarwegen;
- Gebouwen.

Wegen en vaarwegen

Wat willen wij bereiken?

De provincie Drenthe heeft 518 km weg, 177 km vaarweg, 270 km fietspaden, 72 bruggen en sluisen en 151 vaste kunstwerken in beheer en onderhoud. De provincie Drenthe is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van dit provinciale wegen- en vaarwegennetwerk. Omdat deze objecten van grote maatschappelijke waarde zijn, is de provincie Drenthe verantwoordelijk voor het behalen van maximale meerwaarde uit deze investering en dient daarbij rekening te houden met de belangen van de gebruikers.

In het beleidsplan zijn de kaders vastgelegd hoe het beheer en onderhoud van de wegen en vaarwegen plaatsvindt. Op basis van deze beleidskaders staan in het afzonderlijke beheerplan de beheer- en onderhoudsactiviteiten beschreven. De daaruit volgende programmering en benodigde financiën zijn vervolgens opgenomen in het Meerjaren Onderhoudsprogramma (MJOP).

De beheer- en onderhoudsactiviteiten voor Wegen en Vaarwegen maken onderdeel uit van programma 4: Mobiliteit en Bereikbaarheid. Het programma heeft als ambitie dat de provincie Drenthe in alle opzichten optimaal bereikbaar moet zijn. Vanuit het perspectief van beheer en onderhoud betekent dit dat de activiteiten zijn gericht op een goede beschikbaarheid voor en een veilige doorstroming van het (vaarweg-)verkeer en er aandacht is voor een aantrekkelijke en gezonde omgeving rondom wegen en vaarwegen.

De beheerstrategie is beschreven in het beheerplan en afgestemd op het voldoen aan wet- en regelgeving en de bestuurlijke doelstellingen. Daarnaast wordt een link gelegd met wat dit betekent voor de beheer- en onderhoudsactiviteiten aan de wegen en vaarwegen.

Wat gaan wij daarvoor doen?

Op 16 december 2020 is het Meerjaren Onderhoudsprogramma 2021-2024 vastgesteld. De daarin opgenomen activiteiten bestaan uit vast of groot onderhoud en eventuele vervanging.

Vast onderhoud betreft activiteiten ten behoeve van de dagelijkse beschikbaarheid van en veiligheid op het areaal. Voorbeelden zijn maaiwerkzaamheden, het strooien van de gladheidsbestrijding, het afhandelen van calamiteiten en uitvoeren van kleine reparaties. De kosten voor vast onderhoud worden geschat op basis van de uitgaven van de afgelopen jaren.

Groot onderhoud betreft planbaar onderhoud om de levensduur van het areaal te borgen. Onderhoudsactiviteiten worden gepland op basis van een inspectie of levensduur. Voorbeelden zijn

het vervangen van een asfalt deklaag of het vervangen van verouderde, cruciale onderdelen van een beweegbare brug.

Als onderhoud niet langer rendabel of in stand houden technisch niet meer mogelijk is, worden objecten vervangen. Er loopt een investeringskrediet voor het vervangen van kunstwerken (2011-2030). Er is een nieuw investeringskrediet voor het vervangen van beschoeiing (2021-2024).

In 2022 zijn de volgende groot onderhoudswerkzaamheden gepland.
Voor wegen (verhardingen) is circa € 7,3 miljoen geraamd.

Wegnummer	Lengte onderhoudsvak (km)
F386	1,4
F863	4,1
N34	1,0
N371	3,3
N373	14,0
N374	6,4
N376	4,2
N379	1,7
N386	3,5
N391	0,6
N851	2,4
N853	3,1

Onderhoud in 2022 aan acht beweegbare bruggen en twee sluizen in de provinciale vaarwegen:

- Van Liersbrug, Geeuwenbrug, 1e Uffelterbrug en Haarsluis in de Drentsche Hoofdvaart,
- De brug over de Rogatsluis, Staphorster Stouwe brug in de Hoogeveensche Vaart,
- De Kerkbrug in de Verlengde Hoogeveensche Vaart,
- De brug over sluis Vries in het Noord-Willemskanaal,
- De Drieklapsbrug en Stieltjeskanaalsluis in het Stieltjeskanaal.

De kosten die hiermee gemoeid zijn circa € 2 miljoen.

Beschoeiing wordt vervangen op:

- Hoogeveensche Vaart ter hoogte van de fietsbrug Krakeel en industriehaven Hoogeveen WZ,
- Stieltjeskanaal t.h.v. Stieltjessluis – Huttenheugte,
- Stieltjeskanaal t.h.v. Jan Kuipersbrug – Bentheimerbrug,
- Verlengde Hoogeveensche Vaart t.h.v. Geesbrug en Noordescheschut.

De uitvoeringsperiode van deze werkzaamheden zullen veelal doorloop in 2023.

De geraamde kosten hiervan zijn € 4,8 miljoen.

Wat gaat dat kosten/wat levert dat op?

Het resultaat hiervan is het veilig beschikbaar houden van het provinciale wegenbestand op het afgesproken kwaliteitsniveau als integraal onderdeel van de Drentse economie met daarbij aandacht voor een schone, gezonde, mooie leefomgeving. Daarnaast is het resultaat het veilig en beschikbaar houden van de provinciale vaarwegen op het huidige kwaliteitsniveau met aandacht voor een schone en gezonde leefomgeving en waarbij de functionaliteit voor de beroeps-/recreatievaart en de aan- en afvoer van water gewaarborgd blijft.

Gebouwen

Wat willen wij bereiken?

Vastgoed van de provincie

De provincie Drenthe heeft de volgende gebouwen in beheer en onderhoud:

- Het provinciehuis *;
- Het Drents Museum, incl. kantoren aan de Kloosterstraat *;
- Huize Tetrode *;
- Het Depot Drents Museum *;
- Vier actieve (vaar)wegen steunpunten (Peelo, Kloosterveen, Rogat en Schoonebeek) *;
- Een passieve (vaar)wegen steunpunt (Borger) *;
- Zes voormalige brug- en sluiswoningen;
- Overige opstallen W&V;
- Health Hub Roden (HHR) *;
- Gieten kiosk (P+R/Busstation) *;
- RLS Eelde;
- Ondernemersfabrieken.

Gebouwen met (*) worden inmiddels centraal beheerd.

Provinciehuis

Het vastgoed- en exploitatiebeleid bestaat uit het onderhoudsbeleid en huisvestingsbeleid.

Het huisvestingsbeleid richt zich op het gebruik van het gebouw en hoe we met onze werkomgeving om willen gaan. Onze werkomgeving is flexibel, schoon, open en transparant. Daarnaast stimuleert de werkomgeving tot ontmoeten en samenwerking. In het Huisvestingsbeleidsplan wordt beschreven hoe we het provinciehuis gebruiken en is tot stand gekomen op basis van bezettingsgraadmeting, tevredenheidsmeting en de visie van de directie op de organisatie. In 2018 is het huisvestingsplan opnieuw geanalyseerd en iets bijgesteld. De herziening van het huisvestingsplan is bij de productie van de begroting 2021 nog niet afgerond

De corona pandemie en de nieuwe visie op hybride werken is van invloed op de manier waarop wij werken en hoe wij omgaan met ons vastgoed en de faciliteiten daarbinnen. In Q2 van 2021 is een organisatie breed project gestart om de gevolgen van hybride werken te vertalen naar de impact voor de organisatie en naar de middelen die de provincie daarvoor inzet. De uitkomsten hiervan worden gebruikt om het huisvestingsbeleidsplan aan te passen. Dit in combinatie met de uitkomsten van eerder onderzoek m.b.t. een betere aansluiting bij opgavegericht werken en sfeerverandering/verbetering.

Na afronding van de revitalisering van het provinciehuis in 2011 is ook het onderhoudsbeleid herzien. Het onderhoudsbeleid van het provinciehuis is dat er zoveel mogelijk "planmatig en voorspelbaar" wordt uitgevoerd in plaats van "ad hoc". Het gaat om het voorkomen van risico's en beheersen van kwaliteit ten opzichte van het beschikbaar budget, zodat er geen achterstallig onderhoud ontstaat. Binnen het onderhoud wordt waar mogelijk duurzaam, milieuvriendelijk, circulair en duurzaam gewerkt. Het onderhoud is gericht op een gebouw dat representatief, efficiënt, effectief en prettig in het gebruik is.

Onderhoudsgevoelige elementen van zowel bouwkundige- als installaties van technische aard, van exterieur en interieur, zijn vastgelegd in een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) van 25 jaar. Eind 2017 is de actualisatie van het meerjarig onderhoudsplan afgerond. Er zijn opnieuw voor een lange periode

van 25 jaar de onderhoudswerkzaamheden en bijbehorende kosten in beeld gebracht en geactualiseerd. De aanbevelingen van de Notitie Kapitaalgoederen (december 2017) van de BBV-commissie (Besluit Begroting en Verantwoording) worden opgevolgd, wat betekent dat er om de 5 jaar een actualisatie van de onderhoudsplannen wordt uitgevoerd. In 2021 wordt de MJOP geactualiseerd, daarnaast worden in 2022 duurzaamheidsaspecten toegevoegd aan het (Duurzaam)MJOP.

Drents Museum

Om zo planmatig mogelijk het onderhoud aan de gebouwen van het Drents Museum uit te voeren, is in 2012 het onderhoudsplan (MJOP) aangepast. Dit naar aanleiding van de verbouwing en nieuwbouw van het Drents Museum, waarbij rekening is gehouden met een onderhoudsplan van 25 jaar. Het MJOP loopt tot en met 2036.

Na 2022 zal een substantiële verhoging van planmatige onderhoudskosten aan de orde zijn. De aanbevelingen van de Notitie Kapitaalgoederen (december 2017) van de BBV-commissie (Besluit Begroting en Verantwoording) worden opgevolgd, wat betekent dat er om de 5 jaar een actualisatie van de onderhoudsplannen wordt uitgevoerd. We hebben geen achterstallig onderhoud en actualiseren elke 5 jaar de onderhoudsplan conform BBV-voorschriften.

In 2020 is de nieuwbouw van de uitbreiding van publieksruimte en caféruimte opgeleverd. Dit heeft geresulteerd in extra m² op de begane grond en toevoeging van een conferentieruimte op de 1e verdieping welke in verbinding is met de ruimte op de begane grond. Hierdoor heeft het museum weer de mogelijkheid om grote groepen te kunnen ontvangen, beschikking over een grote vergaderruimte en heeft meer horeca zitplaatsen.

In 2021 is gestart met de voorbereidingen voor het project herinrichting vaste collectie. Dit betreft de herinrichting van kunst en archeologische stukken in 18 ruimten van het monumentale deel van het gebouw. De provincie Drenthe participeert als eigenaar in dit project m.b.t. duurzaamheid, toegankelijkheid en beveiliging.

Samen met een ingenieursbureau zijn we een onderzoek gestart naar aanhoudende lekkageproblemen in de in 2011 gebouwde expositieruimte/kelder. Bedoeling is om op basis van dit onderzoek door een verbeter en herstelplan de problemen op te lossen.

Er gelden bij het Drents Museum verder dezelfde beleidsmatige uitgangspunten als voor het Provinciehuis. Alleen ligt bij het Drents Museum extra nadruk op het conserveren en in stand houden van het monumentale pand voor de toekomst. Het gebouw is een parel voor Assen en heeft een sterke representatieve functie.

Depot Drents Museum

In 2010 is een nieuw depot voor het Drents Museum opgeleverd. Voor het Depot Drents Museum is ook een MJOP aanwezig tot en met 2035. Naast de beleidsmatige uitgangspunten zoals verwoord zijn voor het Provinciehuis, is het onderhoud bij het Depot gericht op stabiele klimatologische omstandigheden. Hierdoor kunnen de museumstukken onder goede condities worden bewaard. We hebben geen achterstallig onderhoud en actualiseren elke 5 jaar de onderhoudsplan conform BBV-voorschriften.

Huize Tetrode

Eind 2020 hebben de huurders huize Tetrode verlaten. Er wordt gewerkt aan een nieuwe verhuurvulling. Het Drents museum heeft aangegeven dit pand graag te huren, mede omdat door de herinrichting van de oudbouw van het museum, kantoorruimten worden omgebouwd tot expositieruimten, waardoor het museum extra kantoorruimte elders nodig heeft.

Steunpunten wegen en kanalen

Wij hebben zes provinciale panden van Wegen en Vaarwegen (W&V in beheer en onderhoud. Het gaat om vijf steunpunten voor weg- en vaarwegonderhoud en een kiosk bij een bus transferium in Gieten.

Het steunpunt Kloosterveen is in 2013 gebouwd, als gezamenlijk steunpunt voor de provincie en Rijkswaterstaat (RWS). RWS doet het onderhoud en beheer voor de voorzieningen die verbonden zijn met het regiokantoor van RWS op deze locatie, zoals beveiliging, nutsvoorzieningen e.d. De provincie doet het onderhoud en beheer van de overige bouwkundige en installatietechnische voorzieningen voor de zoutloodsen, overkappingen en kantine. De kosten worden verdeeld en verrekend tussen de provincie en RWS.

Voor het steunpunt Kloosterveen is eind 2015 een 25-jarigonderhoudsplan gemaakt.

Voor de overige steunpunten Peelo, Borger, Rogat en Schoonebeek zijn in 2019/2020 meerjarenonderhoudsplannen gemaakt. Het onderhoud en beheer is hiervan overgedragen en eind vorig jaar zijn hier de budgetten ook voor overgedragen aan ons team.

(Brugwachters)woningen wegen en kanalen

Er zijn 6 voormalige brug- en sluiswoningen die onderhouden moeten worden. Dit gaat op termijn ook gecentraliseerd worden. Hiervan zijn nog geen onderhoudsplannen gemaakt

Wat gaan wij daarvoor doen?

Provinciehuis, Drents Museum en Depot

De onderhoudsplannen zijn handvatten voor de gebouwenbeheerders. Men bekijkt kritisch wat de werkelijke staat van onderhoud is van de diverse bouwkundige - en installatie onderdelen en op basis daarvan wordt onderhoud uitgevoerd. Hierdoor wordt het onderhoudsbudget zo optimaal mogelijk ingezet, zonder dat de kwaliteit van het onderhoud afneemt. Bij de overzichten van de voorzieningen wordt vermeld welk planmatig onderhoud gepland staat voor uitvoering in 2022.

Health Hub Roden

De verbouwing van het aangekochte pand in 2018 is afgerond. De verbouwing bestaat zowel uit bouwkundige werkzaamheden aan wanden en vloeren, vervangen van installaties en het creëren van onder andere werkplekken, collegezalen, laboratoria en overlegruimten. Met de huurinkomsten wordt het jaarlijks- en planmatig onderhoud uitgevoerd.

Samenvatting

	2022	2023	2024	2025
Onderhoud wegen (incl. steunpunten)				
Lasten	17.152.995	18.901.371	15.146.371	14.612.947
Vaarwegen				
Onderhoud vaarwegen (incl. steunpunten en woningen)				
Lasten	1.920.305	1.842.929	1.841.929	1.857.804
Gebouwen				
Onderhoud provinciehuis				
Lasten, storting in de voorziening	339.317	339.317	339.317	339.317
Lasten dagelijks onderhoud	355.594	364.001	372.617	372.617
Onderhoud Drents Museum (incl. Huize Tetrode)				
Lasten, storting in de voorziening	161.693	161.693	161.693	161.693
Lasten dagelijks onderhoud	216.731	232.400	238.210	238.210
Onderhoud Depot Drents Museum				
Lasten, storting in de voorziening	41.787	41.787	41.787	41.787
Lasten dagelijks onderhoud	44.804	44.804	47.072	47.072
Accommodatie Steunpunten				
Lasten, storting in de voorziening	137.500	137.500	137.500	137.500
Lasten dagelijks onderhoud	84.000	84.000	84.000	84.000

Paragraaf 2.4 Financiering

Inleiding

Wat wordt er besproken in de paragraaf Financiering?

In deze paragraaf wordt het financieringsbeleid besproken. Financiering heeft enerzijds betrekking op het (tijdelijk) uitzetten en aantrekken van financiële middelen uit hoofde van treasury, anderzijds op het verstrekken van geldleningen en garanties uit hoofde van de publieke taak.

In de financieringsparagraaf gaan we in op het risicobeheer en de stand van zaken en ontwikkelingen met betrekking tot onze tijdelijke overtollige middelen. Verder gaan we in op de renteontwikkelingen, liquiditeitsbegroting en financieringsbehoefte. Ook komen de leningen verstrekt uit hoofde van de publieke taak aan bod, gevolgd door de niet uit de balans blijvende verplichtingen (gewaARBorgde geldleningen en garant- en borgstellingen). Hierbij wordt ook ingegaan op de risicopositie met betrekking tot de leningen en garanties uit hoofde van de publieke taak.

Wat is treasury?

Treasury omvat alle activiteiten die gericht zijn op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Treasury omvat alle werkzaamheden gericht op het formuleren van beleid, het aantrekken van eventueel noodzakelijke financiering en het uitzetten van tijdelijk overtollige middelen.

Wat zijn financieringen in het kader van de publieke taak?

Binnen de geldende wet- en regelgeving bepaalt de provincie wat zij onder haar publieke taak verstaat en hoe deze wordt uitgeoefend. Voor de uitoefening van haar publieke taak kan de provincie leningen en garanties tegen bepaalde voorwaarden verstrekken aan een onderneming om hiermee een voor de provincie Drenthe gewenst beleidsdoel te behalen.

Voor leningen en garanties die het karakter van een krediet- of garantiesubsidie hebben geldt dat deze vanaf een bedrag van € 150.000,- aan Provinciale Staten worden voorgelegd voor wensen en bedingen (de voorhangprocedure uit de ASV 2017).

Wat willen wij bereiken?

De provincie heeft een behoudend treasurybeleid. Het beleid is gericht op het minimaliseren van financiële risico's en het binnen de geldende (wettelijke) kaders behalen van een zo optimaal mogelijk rendement. Dit kan betekenen dat (potentieel) niet het hoogste rendement wordt behaald.

Het treasurybeleid heeft de volgende doelstellingen:

- het verkrijgen en behouden van duurzame toegang tot financiële markten, tegen de scherpst mogelijke condities, zodat te allen tijde in de behoefte aan financiële middelen kan worden voorzien;
- het minimaliseren van financiële risico's, zoals liquiditeits-, krediet- rente-, valuta-, koers- en solvabiliteitsrisico's;
- het opzetten en onderhouden van een goede en efficiënte financiële infrastructuur;
- het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities;
- het optimaliseren van de renteresultaten binnen de gegeven wet- en regelgeving en de richtlijnen en limieten van de Nota financiering provincie Drenthe 2020.

Wat zijn onze belangrijkste kaders?

Provinciale Staten geven de kaders voor de uitvoering van het beleid middels de Financiële verordening provincie Drenthe 2020, de Nota financiering provincie Drenthe 2020 en de Financieringsparagraaf in de begroting, in overeenstemming met de bepalingen in de Provinciewet, het Besluit begroting en verantwoording (BBV) en de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en onderliggende ministeriële regelingen.

Provinciale Staten worden door middel van de Financieringsparagraaf in de jaarrekening in staat gesteld haar controlerende taak uit te voeren op het gevoerde beleid, zoals is geregeld in de Provinciewet.

Wat gaan wij daarvoor doen?

Risicobeheersing

Een belangrijk onderdeel van het financieringsbeleid is het beheersen van risico's. Onder risicobeheer wordt verstaan: inzicht krijgen in de omvang van het risico, de gevolgen van dat risico afwegen en indien nodig beheersmaatregelen treffen. Het BBV schrijft voor dat in de Financieringsparagraaf aandacht geschonken dient te worden aan de kasgeldlimiet, de renterisiconorm, valutarisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en koersrisico's. In de volgende tabel zijn deze onderdelen beschreven, waarbij ook de risico-inschatting en de bijbehorende getroffen beheersmaatregelen worden vermeld.

Risico	Omschrijving risico	Risico inschatting	Beheersmaatregel
Renterisico kortlopende schulden - kasgeldlimiet	De kasgeldlimiet stelt een grens aan de korte financiering en is het bedrag dat de provincie maximaal als gemiddelde netto vlottende schuld per kwartaal mag hebben. Voor provincies is dat 7% van het begrotingstotaal.	Laag	Naar verwachting zal deze limiet niet worden overschreden in 2022.
Renterisico langlopende schulden - renterisiconorm	Het renterisico op langlopende schulden mag de wettelijke renterisiconorm niet overschrijden. De renterisiconorm bedraagt 20% van het begrotingstotaal.	Zeer laag	Op dit moment heeft de provincie geen langlopende leningen. De renterisiconorm zal ook in 2022 niet worden overschreden.
Valutarisico	Het risico dat de wisselkoers van vreemde valuta verandert, zodat een vordering, schuld of verplichting, luidende in vreemde valuta, nadelig wijzigt.	Nihil	Valutarisico's worden uitgesloten. Betalingsverkeer, uitzettingen en financiering vinden alleen plaats in euro's.
Kredietrisico	Het kredietrisico heeft betrekking op de mogelijkheid dat een derde partij, waarbij uitzettingen uitstaan, verplichtingen niet kan nakomen waardoor de hoofdsom (deels) verloren gaat.	Zeer laag	Het uitzetten van gelden vindt plaats conform de bepalingen in de Wet fido en de onderliggende ministeriële regelingen. De kredietwaardigheid van de tegenpartij wordt gevolgd. De Nederlandse Staat (schatkistbankieren) en haar decentrale overheden (onderling lenen) worden als zeer kredietwaardig beschouwd.
Intern liquiditeitsrisico	De kans dat er niet aan de financiële verplichtingen kan worden voldaan door een tekort aan liquide middelen.	Laag	Door middel van een liquiditeitsplanning worden de aanwezige liquide middelen afgestemd op de verwachte ontvangsten en uitgaven.
Koersrisico	Het koersrisico is het risico dat de uitzettingen in waarde verminderen door ongunstige koers- c.q. renteontwikkelingen.	Nihil	De uitzettingen bij de Rabobank en de Nederlandse Waterschapsbank zijn in januari 2021 volledig afgelost.

Voldoen aan kasgeldlimiet en renterisiconorm

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is opgenomen in de Wet fido en stelt een grens aan de omvang van de korte financiering (looptijd < 1 jaar). Korte financiering dient ervoor om tijdelijke liquiditeitstekorten voor de financiering van lopende uitgaven op te vangen. Juist voor korte financiering geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn, aangezien fluctuaties in de rente bij korte financiering direct een relatief grote invloed kunnen hebben op de rentelasten.

De kasgeldlimiet bedraagt 7% van het begrotingstotaal. De gemiddelde netto vlottende schuld per kwartaal mag de kasgeldlimiet niet structureel overschrijden. Uiterlijk bij de derde overschrijding geldt een meldplicht aan de toezichthouder. Wij verwachten, net als in voorgaande jaren, dat de kasgeldlimiet in 2022 niet zal worden overschreden.

Renterisiconorm

Om het renterisico op de langlopende schuld te beheersen is in de Wet fido de renterisiconorm opgenomen. Renterisico op de langlopende schuld (looptijd > 1 jaar) heeft betrekking op de contractuele renteherzieningen en aflossingen in enig jaar. Het renterisicobedrag is de optelsom van leningen met een renteherziening of een herfinancieringsmoment.

Het doel van de renterisiconorm is het voorkomen van een overmatige afhankelijkheid van het renteniveau in één bepaald jaar. De renterisiconorm bedraagt 20% van het begrotingstotaal en mag niet worden overschreden.

De provincie Drenthe heeft op dit moment geen langlopende geldleningen opgenomen. De renterisiconorm zal in 2022, en naar verwachting ook in de jaren daarna, niet worden overschreden. Dit is in onderstaande tabel weergegeven.

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)		2022	2023	2024	2025
Stap					
(1)	Renteherzieningen	0	0	0	0
(2)	Aflossingen	0	0	0	0
(3) = (1 + 2)	Renterisico	0	0	0	0
(4)	Renterisiconorm	70.688	70.688	70.688	70.688
(5) = (4 > 3)	Ruimte onder renterisiconorm	70.688	70.688	70.688	70.688
Berekening					
(4a)	Begrotingstotaal 2022	353.438			
(4b)	Percentage	20%			
(4) = (4a x 4b)	Renterisiconorm van alleen 2020	70.688			

Optimaliseren van rendement

De overvloedige liquide middelen die niet voor de uitoefening van de publieke taak ingezet worden, moeten conform de Wet fido aangehouden worden bij het Rijk (verplicht schatkistbankieren). Dit betekent dat de middelen op een rekening-courant bij het ministerie van Financiën worden aangehouden, maar wel ter vrije beschikking van de provincie staan.

Ook mogen leningen worden verstrekt aan openbare lichamen: andere decentrale overheden waarmee geen toezichtsrelatie bestaat (onderling lenen). Deze uitzettingen hebben een prudent karakter en zijn niet gericht op het genereren van inkomen (rentebaten) door het lopen van overmatig risico.

Uitzonderingen op het verplichte schatkistbankieren zijn vastgelegd in de Regeling schatkistbankieren, waaronder middelen aangehouden in het Fonds nazorg gesloten stortplaatsen provincie Drenthe en middelen voor zover deze het zogenaamde drempelbedrag niet te boven gaan. Dit drempelbedrag is voor 2022 gelijk aan 2% van het begrotingstotaal.

Ook is nog een overgangsregeling voor overeenkomsten die zijn aangegaan vóór 4 juni 2012. Deze overeenkomsten mogen aflopen onder de voorwaarden zoals die vóór 4 juni 2012 van kracht waren. De provincie Drenthe heeft geen overeenkomsten meer onder deze overgangsregeling, de laatste overeenkomsten zijn in januari 2021 afgelopen.

Uitzettingen van tijdelijke overtollige middelen

In onderstaande tabel is de treasuryportefeuille opgenomen, met de prognose per 31 december 2022, onderverdeeld naar kortlopende en langlopende uitzettingen. De afname van de omvang van de totale portefeuille is het gevolg van uitvoering van beleidsvoornemens. Verderop in deze paragraaf wordt ingegaan wat de ontwikkelingen op de langere termijn zijn en wat dit betekent voor de financieringsbehoefte van de provincie.

Treasuryportefeuille (bedragen x € 1.000)		01-08-2021	Prognose 31-12-2022
Kortlopende uitzettingen	's Rijks schatkist	132.675	3.358
Langlopende uitzettingen	Leningen aan decentrale overheden	20.000	20.000
Totaal		152.675	23.358

De leningen aan openbare lichamen staan in onderstaande tabel vermeld. Het betreft nog twee leningen aan gemeenten, met een einddatum in 2024.

Naam (bedragen x €1.000)	Einddatum	Rente	Stand Lening 01-08-2021	Prognose 31-12-2022
Openbaar lichaam				
Gemeente Velsen	16-09-24	1,58	10.000	10.000
Gemeente Amsterdam	11-12-24	1,20	10.000	10.000
Totaal Openbaar lichaam			20.000	20.000
Totaal Leningen aan openbare lichamen			20.000	20.000

Drempelbedrag

Het drempelbedrag is bedoeld om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen: niet elke laatste euro hoeft elke dag naar de schatkist te worden overgeboekt. Het drempelbedrag is het maximale bedrag dat we over een heel kwartaal gezien gemiddeld op dagbasis buiten de schatkist mogen houden. Met ingang van 1 juli 2021 is het drempelbedrag verhoogd van 0,75% naar 2% van het begrotingstotaal (indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen). Voor de provincie Drenthe bedraagt het drempelbedrag voor 2022 circa € 7,1 miljoen (2% van € 353,4 miljoen). We verwachten net als in voorgaande jaren het drempelbedrag in 2022 niet te overschrijden.

Ontwikkeling rentebaten

Onze begrote rente is gebaseerd op de rentebaten uit de treasuryportefeuille en de uitzettingen uit hoofde van de publieke taak. Omdat de provincie geen financieringen heeft aangetrokken zijn er geen rentelasten.

Onze liquiditeitsprognose laat zien dat de omvang van de treasuryportefeuille de komende jaren afneemt, door uitvoering van beleidsvoornemens. Als onderdeel van de totale treasuryportefeuille zijn de langlopende uitzettingen afgenomen, doordat de einddata worden bereikt. Gezien de huidige lage

rentestanden én onze verwachte financieringsbehoefte, verwachten we geen nieuwe langlopende uitzettingen te zullen doen. Voor kortlopende uitzettingen geldt dat het rendement thans nihil of negatief is, terwijl de rentevergoeding op de tegoeden in de schatkist niet lager kan zijn dan 0%. Dit is geregeld in de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden.

Omdat de rentebaten een algemeen dekkingsmiddel vormen op de provinciale begroting, is de begroting gevoelig voor bewegingen in de rentemarkt. Vrijval van de langlopende uitzettingen of aflossing van leningen in het kader van de publieke taak heeft gevolgen voor de begroting voor zover deze niet (opnieuw) worden uitgezet als leningen in het kader van de publieke taak.

Ontwikkeling rentetarieven

De diverse (mondiale) ontwikkelingen, waaronder de coronapandemie en de handelsrelatie tussen de VS en China, hebben allemaal impact op de economie en de rentestanden. Het monetaire beleid van de ECB is gericht op prijsstabiliteit in het eurogebied. De bekendste instrumenten die zij hiervoor hanteert zijn het rente-instrument en aankoopprogramma's. Met het rente-instrument beïnvloedt de ECB de geldmarktrentes. Ter bestrijding van de coronacrisis heeft de ECB in december 2020 (nogmaals) het aankoopprogramma voor staatsobligaties ter bestrijding van de coronacrisis (PEPP) verhoogd, dit maal met € 500 miljard tot € 1,85 biljoen.

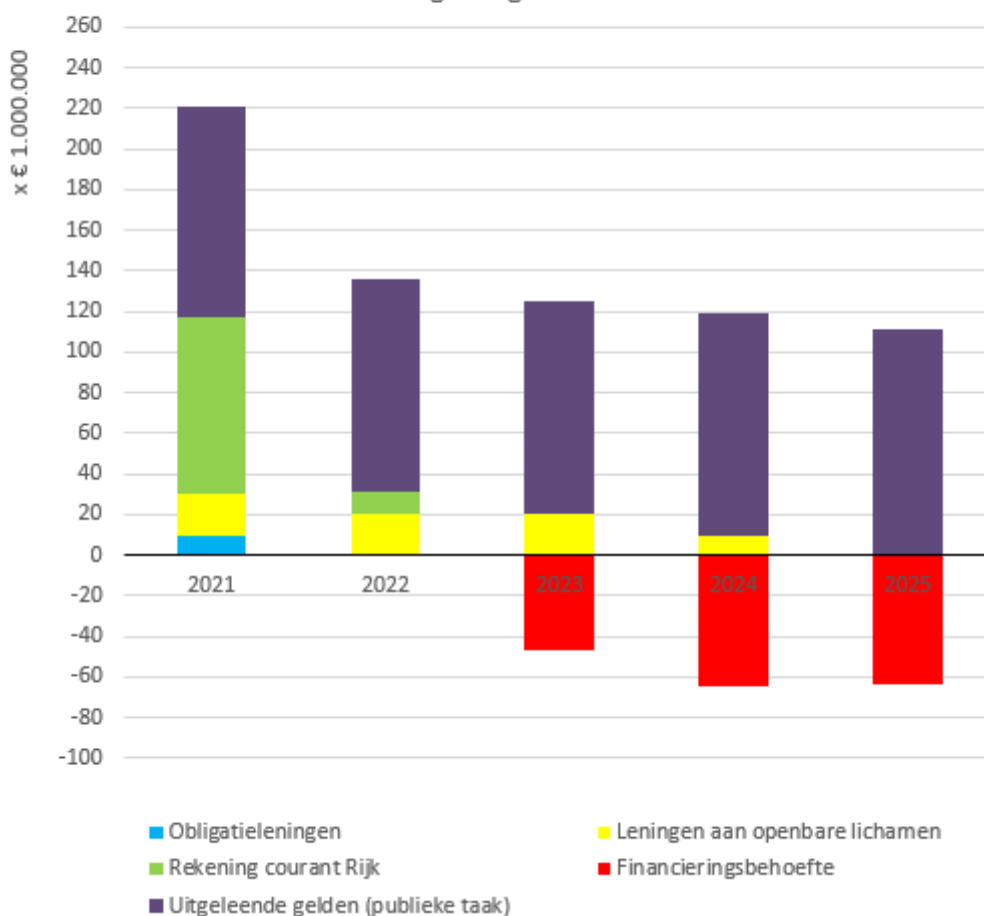
De verwachtingen, gebaseerd op de visies van een aantal grote banken, zijn dat de korte rente (3 maands euribor) ook in 2022 negatief zal blijven. Voor de lange rente met de 10 jaars staatsobligaties als graadmeter geldt ook dat de deze in 2022 zeer laag dan wel negatief zal blijven. Van een negatieve geldmarktrente heeft de provincie geen hinder, omdat voor de middelen in de schatkist een (minimum)tarief van 0% geldt. Het effect van een rentestijging op de begroting is vooralsnog zeer gering.

Optimaal voorzien in de financieringsbehoefte

Liquiditeitsbegroting

De liquiditeitsbegroting geeft inzicht in de verwachte ontwikkeling van de liquiditeitspositie en financieringsbehoefte in de komende jaren, gebaseerd op de ambities in onze begroting.

Verwachte ontwikkeling treasuryportefeuille en uitzettingen in het kader van de publieke taak Begroting 2022

In bovenstaande grafiek zijn de verwachte ontwikkeling van de treasuryportefeuille en de uitzettingen in het kader van de publieke taak zichtbaar gemaakt. Hieruit blijkt de indicatie van de verwachte gemiddelde financieringsbehoefte voor de komende jaren.

Bij het opstellen van de liquiditeitsbegroting hanteren we volgende uitgangspunten:

- De basis wordt gevormd door besluiten van Provinciale Staten.
- Uitgezette overtollige liquide middelen (leningen aan openbare lichamen) worden op vervaldatum toegevoegd aan de vrij beschikbare liquiditeiten (schatkistbankieren).
- Voor de leningen in het kader van de publieke taak is een inschatting gemaakt ten aanzien van nog op te nemen leningbedragen.
- Met betrekking tot de begrote investeringen wordt een inschatting van de fasering van uitgaven gemaakt voor de liquiditeitsbegroting. Dit vindt plaats op basis van ervaringen in voorgaande jaren en de ontwikkelingen in 2021 tot dusver.
- Ten aanzien van de besteding van de middelen uit de Investeringsagenda PLUS 2020-2023 is voor de liquiditeitsbegroting de aanname gedaan dat de middelen niet voor risicoafdekking voor kredietsubsidies (leningen) worden ingezet. Mocht dit wel gebeuren dan heeft dat een positief effect op de liquiditeitsontwikkeling op langere termijn.

Financieringsbehoefte

Uit de grafiek blijkt dat op basis van de huidige inzichten en ambities in 2023 een financieringsbehoefte ontstaat. Dat is een jaar later dan in de Begrotingen 2020 en 2021 was opgenomen en de financieringsbehoefte is ook aanzienlijk lager. Dit heeft verschillende oorzaken, waaronder investeringen die later plaatsvinden dan aanvankelijk begroot en verstrekte leningen die vervroegd aan ons zijn afgelost.

We gaan in de liquiditeitsbegroting uit van de ramingen die in deze Begroting zijn verwerkt. Het uitvoering geven aan de wens om in de komende jaren scherper te begroten en bij te sturen in zowel geld als tijd zal verder kunnen bijdragen aan het verlagen van de verwachte financieringsbehoefte. Voorts geldt, dat naast later tot stand komende investeringen ook nog te ontvangen middelen (zoals bijdragen van derden, extra aflossingen op uitzettingen) die nu nog niet definitief zijn en daarom nog niet meegenomen zijn, nog een drukkend effect kunnen hebben op de omvang van de financieringsbehoefte.

Tot slot zou de financieringsbehoefte nog kunnen worden verlaagd (in 2023 met € 20 miljoen) door met de gemeenten in gesprek te gaan over vervroegde aflossing van de aan hen verstrekte leningen. Gezien de huidige lage markttrentes in relatie tot het huidige rendement op de verstrekte leningen, is dit op dit moment nog niet aan de orde.

We realiseren ons dat naarmate de financiële horizon verder ligt, de onzekerheid over de verwachte inkomsten en begrote uitgaven groter wordt.

De liquiditeits- en renteontwikkeling wordt nauwlettend gevolgd, waarover wij op rapportage- en besluitvormingsmomenten aan u zullen rapporteren.

Uitzettingen in het kader van de publieke taak

Naast de uitzettingen in het kader van de treasurytaak heeft de provincie diverse leningen en garanties verstrekt in het kader van de publieke taak. Deze worden in onderstaande tabel vermeld, met daarna een korte toelichting.

Overige verstrekte leningen

De leningen betreffen voornamelijk langlopende, niet verhandelbare vorderingen die veelal een oorspronkelijke looptijd hebben van meer dan een jaar.

Naam (bedragen x €1.000)	Einddatum	Rente	Stand Lening 01-08-2021	Prognose 31-12-2022
Hypotheken				
Medewerkers provincie Drenthe	31-12-35	divers	3.064	2.750
Totaal Hypotheken			3.064	2.750
Verstrekte leningen (kredietsubsidies)				
Bio Energy Hartlief-Lammers B.V.	31-12-22	0,60%	43	0
BOKD, Drentse vereniging voor Dorpsbelangen en Dorpshuizen	30-06-22	0%	75	0
Coöperatie "Agrarische Natuur Drenthe" U.A. (lening 1)	06-11-22	0%	638	0
Coöperatie "Agrarische Natuur Drenthe" U.A. (lening 2)	17-10-22	0%	100	0
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (grijs, fase 1)	31-12-37	3,99%	441	407
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (grijs, fase 2)		3,69%	483	568
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (wit, fase 1)	31-12-37	0,81%	3.234	2.985
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (wit, fase 2)		0,63%	2.852	3.352

Naam (bedragen x €1.000)	Einddatum	Rente	Stand Lening 01-08-2021	Prognose 31-12-2022
Coöperatieve Kredietvereniging Kredietunie Noord Drenthe U.A.		3,00%	50	145
Coöperatieve vereniging NLD energie U.A.	31-12-21	5,50%	16	0
Glasvezel De Wolden B.V. (lening 1)	31-12-36	0,798%	8.850	8.213
Glasvezel De Wolden B.V. (lening 2)	31-12-37	1,416%	1.123	1.042
Glasvezel Zuidenveld B.V.		0,65%	5.339	5.320
Historische Vereniging Nieuw-Buinen/Buinerveen	31-12-22	0%	75	0
Ideeboys	30-09-21	0%	50	0
RE-NET Hoogeveen B.V.	31-12-38	0,82%	3.800	3.400
Stichting Drentse Energie Organisatie		0%	29.200	29.200
Stichting Groenfonds	31-12-39	0%	1.200	1.200
Stichting Maatschappij van Weldadigheid	11-01-36	2,00%	713	618
Stichting Plaatselijk Belang Steenwijksmoer en Stichting Dorpshuis "De Schalm"	31-12-21	0%	75	0
Stichting Schultehuis Diever, Stichting Museums Vledder en Stichting Zeemuseum Miramar	30-06-23	0%	30	30
Stichting Toeristische Promotie Zuid West Drenthe	30-06-22	0%	30	0
Vekoglas B.V.	31-12-34	0,67%	135	116
Totaal Verstrekte leningen (kredietsubsidies)			58.552	56.596
Verstrekte overige geldleningen				
Nationaal Restauratiefonds	31-12-30	Variabel	6.464	12.500
Stichting RTV Drenthe	31-12-35	0,751%	1.617	1.401
Verwijdering asbestdaken Drenthe		Variabel	4.082	5.000
Zonneleningen (via SVn)	31-12-30	1 mnds deposito	4.654	3.200
Totaal Verstrekte overige geldleningen			16.817	22.101
Leningen aan deelnemingen				
Drentse Holding B.V.	31-12-36	0%		5.000
Enexis Holding N.V. (tranche A)	30-11-80	2,15%	11.858	11.858
Enexis Holding N.V. (tranche B)	30-11-80	1,40%	412	412
WMD Drinkwater B.V.	31-12-34	2,25%	6.000	6.000
Totaal Leningen aan deelnemingen			18.270	23.270
Totaal Overige verstrekte leningen			96.703	104.717

Medewerkers provincie Drenthe

Per 31 december 2020 stond nog circa € 3,7 miljoen aan hypothecaire leningen uit bij medewerkers van de provincie. De toegenomen complexiteit in fiscale wet- en regelgeving, de hogere eisen ten aanzien van zorgplicht voor financiële instellingen, de wens voor meer flexibiliteit in arbeidsvormen en tot slot de onmogelijkheden om iets te laten aan passen in bestaande leningen hebben in de afgelopen jaren geleid tot een versnelde afbouw van de portefeuille. De verwachting is dat de huidige deelnemers veelal zullen blijven, los van verloop door bijvoorbeeld verhuizing en door extra aflossingen. De begrote omvang van de portefeuille is gebaseerd op de ontwikkelingen in 2021 en ervaringen in voorgaande jaren.

Bio Energy Hartlief-Lammers B.V.

Ter uitvoering van de Drentse Green Deal is een lening verstrekt van € 200.000,--. De lening wordt in 7 jaar afgelost, de laatste aflossingstermijn vervalt op 31 december 2022.

BOKD, Drentse vereniging voor Dorpsbelangen en Dorpshuizen

Deze lening van € 75.000,-- betreft een voorfinanciering van een LEADER-project met een niet-economisch karakter. De lening wordt uiterlijk 30 juni 2022 afgelost.

Coöperatie "Agrarische Natuur Drenthe" U.A. (lening 1)

Aan de coöperatie is een lening verstrekt van € 638.000,--. Uiterlijk in 2022 zal de lening worden afgelost, uit de laatste uitbetaling van de SVNL-subsidie.

Coöperatie "Agrarische Natuur Drenthe" U.A. (lening 2)

Aan de coöperatie is een lening van € 100.000,-- verstrekt. Uiterlijk in 2022 zal de lening worden afgelost, uit de laatste uitbetaling van de POP3-subsidie.

Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (grijs, fase 1)

Aan Coöperatie Glasvezel Noord U.A. is een lening verstrekt van € 479.000,-- voor de aanleg van een breedbandnetwerk, voor zogenaamde 'grijze' adressen. Dit bedrag is volledig opgenomen, het netwerk is operationeel en de vaststelling heeft plaatsgevonden. In januari 2020 is gestart met aflossen op de lening. Rente en aflossing worden tijdig ontvangen.

Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (grijs, fase 2)

Aan Coöperatie Glasvezel Noord U.A. is een lening verstrekt van € 597.523,-- voor de uitbreiding van het bestaande breedbandnetwerk, voor zogenaamde 'grijze' adressen. De aanleg is in 2020 gestart, van de lening is inmiddels € 483.000,-- opgenomen. Het netwerk zal naar verwachting aan het eind van 2021, begin van 2022 operationeel zijn.

Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (wit, fase 1)

Aan Coöperatie Glasvezel Noord U.A. is een lening verstrekt van circa € 3,5 miljoen voor de aanleg van een breedbandnetwerk, voor zogenaamde 'witte' adressen. Dit bedrag is volledig opgenomen, het netwerk is operationeel en de vaststelling heeft plaatsgevonden. In januari 2020 is gestart met aflossen op de lening. Rente en aflossing worden tijdig ontvangen.

Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (wit, fase 2)

Aan Coöperatie Glasvezel Noord U.A. is een lening verstrekt van € 3.528.561,-- voor de uitbreiding van het bestaande breedbandnetwerk, voor zogenaamde 'witte' adressen. De aanleg is in 2020 gestart, van de lening is inmiddels € 2.852.000,-- opgenomen. Het netwerk zal naar verwachting aan het eind van 2021, begin van 2022 operationeel zijn.

Coöperatieve Kredietvereniging Kredietunie Noord Drenthe U.A.

Kredietunie Noord Drenthe is een coöperatieve kredietvereniging voor en door ondernemers uit het Midden en Klein Bedrijf (MKB). Leden zijn Drentse ondernemers met beschikbare middelen (kredietgevers) en Drentse ondernemers op zoek naar financiering (kredietnemers). Op 20 december 2017 is er een leenovereenkomst getekend met een maximum leenbedrag van € 145.000,--. Op deze overeenkomst is inmiddels € 50.000,-- uitbetaald. Na opname van het volledige bedrag zal de lening in 10 jaar worden afgelost.

Coöperatieve vereniging NLD energie U.A.

Aan deze coöperatie is door de provincies Fryslân en Drenthe een lening van € 300.000,-- verstrekt. Het Drentse aandeel hierin is € 150.000,--, de provincie Fryslân vervult de kassiersfunctie. De lening zal per 31-12-2021 volledig zijn afgelost.

Glasvezel De Wolden B.V. (lening 1)

Aan Glasvezel De Wolden B.V. is een lening verstrekt van € 9,0 miljoen voor de aanleg van een breedbandnetwerk, voor zogenaamde 'witte' adressen. De lening is volledig opgenomen. In april 2021 is gestart met de aflossing op de lening. Rente en aflossing worden tijdig ontvangen.

Glasvezel De Wolden B.V. (lening 2)

Aan Glasvezel De Wolden B.V. is een tweede lening verstrekt van € 2,0 miljoen voor de aanleg van een breedbandnetwerk, voor zogenaamde 'witte' adressen. Hiervan is € 1.142.000,-- opgenomen, het restant wordt niet meer opgenomen. In april 2021 is gestart met de aflossing op de lening. Rente en aflossing worden tijdig ontvangen.

Glasvezel Zuidenveld B.V.

Aan Glasvezel Zuidenveld B.V. is een lening verstrekt van € 5,6 miljoen voor de aanleg van een breedbandnetwerk. Hiervan is € 5.339.000,-- opgenomen. De oplevering van het netwerk werd in de eerste helft van 2021 verwacht, maar onder andere door de corona-crisis is dit bijgesteld naar de tweede helft van 2021.

Historische Vereniging Nieuw-Buinen/Buinerveen

Deze lening van € 75.000,-- betreft een voorfinanciering van een LEADER-project met een niet-economisch karakter. De lening wordt uiterlijk 31 december 2022 afgelost.

Ideeboys

Deze lening van € 50.000,-- betreft een voorfinanciering van een LEADER-project met een niet-economisch karakter. De lening wordt uiterlijk 30 september 2021 afgelost.

RE-NET Hoogeveen B.V.

Aan RE-NET Hoogeveen B.V. is een lening verstrekt van € 4,0 miljoen voor de aanleg van een breedbandnetwerk. De lening is volledig opgenomen, het netwerk is operationeel en de vaststelling heeft plaatsgevonden. In december 2020 is gestart met de aflossing op de lening.

Stichting Drentse Energie Organisatie

In 2018 is een leningovereenkomst gesloten met de Drentse Energie Organisatie voor een maximumbedrag van € 39.200.000,--. Hiervan is € 29.200.000,-- door DEO opgenomen. De verwachte opname van € 1 miljoen in 2021 zal naar verwachting niet plaatsvinden. DEO beschikt over voldoende middelen doordat er extra is afgelost op de door haar verstrekte leningen. Over de lening is geen rente verschuldigd. Na beëindiging van de activiteiten per ultimo 2025 wordt een eindverantwoording met liquidatieplan opgesteld. Dit liquidatieplan zal een aflossingsschema bevatten.

Stichting Groenfonds

In juli 2021 is een lening verstrekt aan Stichting Groenfonds van € 1,2 miljoen, ten behoeve van het Ontwikkelfonds Energiecoöperaties. De lening heeft een looptijd tot uiterlijk 31-12-2039. Dit revolverende fonds heeft als doel het stimuleren en professionaliseren van lokale energiecoöperaties in Drenthe. Dit gebeurt o.a. door het verstrekken van leningen als voorfinanciering van de kosten die in de ontwikkelfase van wind- en zonne-energieprojecten worden gemaakt.

Stichting Maatschappij van Weldadigheid

In 2015 is aan de Maatschappij van Weldadigheid als onderdeel van de IGO-Frederiksoord en omstreken voor de aankoop van het Inforum een lening van € 950.000,-- verstrekt tegen een rente van 2%. De lening wordt lineair in 20 jaar afgelost.

Stichting Plaatselijk Belang Steenwijksmoer en Stichting Dorpshuis "De Schalm"

Deze lening van € 75.000,-- betreft een voorfinanciering van een LEADER-project met een niet-economisch karakter. De lening wordt uiterlijk 31 december 2021 afgelost.

Stichting Schultehuis Diever, Stichting Museums Vledder en Stichting Zeemuseum Miramar

Deze lening van € 30.000,-- betreft een voorfinanciering van een LEADER-project met een niet-economisch karakter. De lening wordt uiterlijk 30 juni 2023 afgelost.

Stichting Toeristische Promotie Zuid West Drenthe

Deze lening van € 30.000,-- betreft een voorfinanciering van een LEADER-project met een niet-economisch karakter. De lening wordt uiterlijk 30 juni 2022 afgelost.

Vekoglas B.V.

Op 18 december 2019 is aan Vekoglas een lening verstrekt van € 145.000,--, voor de overname van het glasvezelnetwerk van ECO-Oostermoer Verbindt, teneinde dit netwerk in stand te kunnen houden. De lening wordt lineair in 15 jaar afgelost.

Nationaal Restauratiefonds

Het Nationaal Restauratiefonds voert het verstrekken van leningen (en subsidies) uit namens de provincie, ook int zij de rente en aflossingen namens de provincie.

Stichting RTV Drenthe

De lening aan RTV Drenthe was oorspronkelijk groot ruim € 7,1 miljoen, verstrekt voor de financiering van het pand Beilerstraat 30 te Assen en investeringen in inrichting en apparatuur. Het restant van de lening wordt in jaarlijkse termijnen afgelost. De laatste aflossingstermijn vervalt op 31-12-2035.

Verwijdering asbestdaken Drenthe

Omdat in 2017 verwacht werd dat asbestdaken na 2024 verboden zouden zijn, heeft PS in de Investeringsagenda € 3,5 miljoen vrijgemaakt voor sanering van asbestdaken. Er kan maximaal € 27,5 miljoen worden uitgeleend. Op 4 juni 2019 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel voor een verbod op asbestdaken verworpen. De subsidieregeling wordt wel voortgezet (tot en met 2028). Op basis van de huidige ontwikkelingen verwachten we dat de stand van de leningen per ultimo 2022 € 5 miljoen bedraagt.

Zonneleningen (via SVn)

Bij SVn was op 1 januari 2019 een bedrag van circa € 9 miljoen beschikbaar voor Zonneleningen. Dit bedrag is inmiddels teruggebracht tot € 4,7 miljoen. De laatste Zonneleningen zijn in 2019 verstrekt. Op basis van de huidige ontwikkelingen verwachten we dat dit bedrag per 31 december 2022 nog circa € 3,2 miljoen zal zijn.

Drentse Holding B.V.

Aan het MKB Fonds Drenthe (Drentse Holding BV) is een lening van € 10 miljoen verstrekt. De lening heeft als doel de omvang van het MKB Fonds Drenthe te vergroten, zodat het ook in de toekomst haar rol kan blijven vervullen in de financiering van het Drentse MKB. De lening wordt in vier tranches van € 2,5 miljoen beschikbaar gesteld.

Enexis Holding N.V. (tranche A)

In juli 2020 is een hybride converteerbare aandeelhouderslening aan Enexis Holding N.V. verstrekt van € 11,9 miljoen, ten behoeve van investeringen in de uitbreiding van het energienetwerk in Nederland. De lening is onderdeel van een totale aandeelhouderslening van € 500 miljoen.

Enexis Holding N.V. (tranche B)

In november 2020 is tranche B van de hybride converteerbare aandeelhouderslening aan Enexis Holding N.V. verstrekt. Voor Drenthe bedroeg tranche B € 411.534,--.

WMD Drinkwater B.V.

In december 2019 is een lening aan WMD Drinkwater B.V. van € 6 miljoen beschikbaar gesteld, ter versterking van haar financiële positie. De lening is achtergesteld bij de vorderingen van andere financiers en heeft een looptijd van 15 jaar. Vanaf 31-12-2025 wordt de lening in 10 jaar afgelost.

Gewaarborgde geldleningen

De provincie heeft nog één geldlening gewaarborgd. De waarborg dateert uit 1992 en is zeer beperkt qua omvang. De gewaarborgde lening zal per 1 november 2021 volledig zijn afgelost, waarmee ook de waarborg zal zijn beëindigd.

Gewaarborgde geldleningen (bedragen x € 1.000)	Gewaarborgd tot	Oorspronkelijk bedrag	Waarvan gewaarborgd per 01-08-2021	Waarvan gewaarborgd per 31-12-2022
Stichting Lentis Maatschappelijke Onderneming	01-11-21	4.112	142	0
Totaal		4.112	142	0

Overige garant- en borgstellingen

In de afgelopen jaren zijn er om diverse redenen garant- en borgstellingen verstrekt. De lopende garant- en borgstellingen zijn in onderstaande tabel opgenomen.

Overige garant- en borgstellingen (bedragen x € 1.000)	Aard	Einddatum	Garant-/borgstelling per 31-12-2021	Garant-/borgstelling per 31-12-2022
Triodos Bank N.V.	Garantie	31-12-2047	1.200	1.200
Stichting Nationaal Warmtefonds	Garantie		500	500
Nationaal Groenfonds (inz. leningen pVSPN)	Garantie		4.997	4.850
Nationaal Groenfonds (inz. convenantsleningen)	Garantie	2023 / 2024	1.918	1.228
Totaal			8.615	7.778

Triodos Bank

Woningbouwcoöperaties, particuliere woningeigenaren en verenigingen van eigenaren (VvE's) worden gestimuleerd om projecten op te zetten die leiden naar woningen zonder energierekening. Voor het appartementencomplex 'Ellen' in de Asser woonwijk Lariks is een lening aangetrokken bij de Triodos Bank. De Triodos Bank heeft als voorwaarde gesteld dat de provincie voor een bedrag van maximaal € 1.200.000,-- garant staat.

Stichting Nationaal Warmtefonds

Het Warmtefonds verstrekt aan (samenwerkende) eigenaar-bewoners en VvE's in de provincie Drenthe Energiebespaarleningen voor het treffen van energiebesparende maatregelen voor woningen. In afwijking van reguliere kredietwaardigheidscriteria van het Warmtefonds, wenst de provincie Drenthe dat de rentekorting ook toegepast wordt op aanvragen van eigenaar-bewoners met een leeftijd van 75 jaar of ouder. Voor het verhoogde risico in verband met de leeftijd van de deelnemers heeft het Warmtefonds een garantstelling van de provincie ontvangen, voor een maximaal bedrag van € 500.000,--. Per 30 juni 2021 bedroeg de restant hoofdsom van de uitstaande gegarandeerde leningen in totaal € 141.527,--.

Nationaal Groenfonds (inzake leningen pVSPN)

Het Nationaal Groenfonds heeft aan private partijen leningen met een looptijd van 30 jaar verstrekt als voorfinanciering van te de ontvangen subsidie-uitkeringen voor particulier natuurbeheer. Het Nationaal Groenfonds deed dit op basis van de pVSPN-overeenkomst met de provincie: de 'Overeenkomst tot

Voorfinanciering Subsidie Particulier Natuurbeheer'. De rente en aflossing op deze voorfinanciering worden door de provincie voldaan uit de jaarlijkse termijnen van de 30-jarige subsidie. De provincie staat garant voor de leningen die het Groenfonds in dit kader heeft aangetrokken, per ultimo 2020 nog een bedrag van € 5.143.783,--.

Nationaal Groenfonds (inzake convenantsleningen)

De convenantsleningen dateren van 1999 en vloeien voort uit een convenant tussen het Rijk en de provincies in het kader van grondaankopen voor natuurontwikkeling. Per 30 juni 2021 was dit nog een bedrag van € 35,3 miljoen. De provincie staat garant voor 6,90% van dit bedrag, € 2.435.983,--. Het Nationaal Groenfonds ontvangt jaarlijks van de provincie Drenthe een bedrag van € 782.771,-- voor rente en aflossing op de convenantsleningen. Hiervoor wordt de provincie gecompenseerd vanuit het provinciefonds. Het beleid van het Nationaal Groenfonds is erop gericht dat alle convenantsleningen in 2023/2024 zijn afgelost. Het risico dat de provincie wordt aangesproken in het kader van deze garantstelling is daarmee nihil.

Reserveringen t.b.v. leningen en garanties

Aan het verstrekken van leningen en garanties in het kader van de publieke taak (kredietsubsidies en garantiesubsidies) zijn risico's verbonden. Ter afdekking van deze risico's wordt bij verstrekking van een lening of garantie een percentage van de hoofdsom in de Reserve opvang revolverend financieren gestort. De gestorte bedragen blijven ook na aflossing van de lening of na de beëindiging van de garantie in de reserve. Eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid kunnen worden gevormd ten laste van het gehele saldo van de genoemde reserve.

In onderstaande tabel worden de lopende leningen en garanties weergegeven, met de stortingen die daarvoor in de Reserve opvang revolverend financieren zijn gedaan. Tevens zijn de huidige standen van de leningen weergegeven, net als de huidige risicopercentages en de bijbehorende bedragen ter afdekking van het risico.

De aan Enexis Holding N.V. en WMD Drinkwater B.V. verstrekte leningen zijn niet opgenomen in de tabel, omdat de risico's voortvloeiend uit deze leningen aan deelnemingen (verbonden partijen) zijn meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

Uit onderstaande tabel is af te leiden dat de omvang van de reserve (€ 20,6 miljoen) voldoende is om de berekende risico's (€ 17,7 miljoen) van de huidige portefeuille krediet- en garantiesubsidies af te dekken.

Op dit moment zijn er nog geen nieuwe concrete voornemens tot het verstrekken van nieuwe leningen of garanties in het kader van de publieke taak.

Ook zijn er op dit moment geen signalen die aanleiding geven tot aanpassing van de risicopercentages en -bedragen naar aanleiding van de gevolgen van het coronavirus.

Reserveringen met betrekking tot leningen en garanties (bedragen x €1.000)							
Leningen	Hoofdsom / max. bedrag	Risico % bij aanvang	Storting in reserve	Stand lening per 01-08-2021	Nog op te nemen	Huidig risico %	Herziene storting
Bio Energy Hartlief-Lammers B.V.	200	25%	50	43	0	100%	43
Coöperatie "Agrarische Natuur Drenthe" U.A. (lening 1).	638	10%	64	638	0	10%	64
Coöperatie "Agrarische Natuur Drenthe" U.A. (lening 2).	100	10%	10	100	0	10%	10
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (grijs)	479	40%	192	441	0	40%	176
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (grijs, fase 2)	598	40%	241	483	115	40%	241
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (wit)	3.512	14%	508	3.234	0	15%	485
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (wit, fase 2)	3.529	25%	898	2.852	677	25%	898
Coöperatieve Kredietvereniging Kredietunie Noord Drenthe U.A.	145	35%	51	50	95	35%	51
Coöperatieve vereniging NLD energie U.A.	150	100%	150	16	0	25%	4
Glasvezel De Wolden B.V. (lening 1)	9.000	10%	900	8.850	0	35%	3.098
Glasvezel De Wolden B.V. (lening 2)	2.000	10%	200	1.123	0	35%	393
Glasvezel Zuidenveld	5.600	25%	1.400	5.339	261	25%	1.400
RE-NET Hoozeveen B.V.	4.000	10%	400	3.800	0	10%	380
Stichting Drentse Energie Organisatie	39.200	10%	3.920	29.200	10.000	10%	3.920
Stichting Maatschappij van Weldadigheid	950	10%	95	713	0	10%	71
Stichting Plaatselijk Belang Steenwijksmoer en Stichting Dorpshuis "De Schalm"	75	10%	8	75	0	10%	8
Stichting Schultehuis Diever, Stichting Museums Vledder en Stichting Zeemuseum Miramar	30	10%	3	30	0	10%	3
Stichting Toeristische Promotie Zuid West Drenthe	30	10%	3	30	0	10%	3
Vekoglas B.V.	145	15%	22	135	0	15%	20
Ideeboys	50	10%	5	50	0	10%	5
Historische vereniging Nieuw-Buinen/Buinerveen	75	10%	8	75	0	10%	8
BOKD, Drentse vereniging voor Dorpsbelangen en Dorpshuizen	75	10%	8	75	0	10%	8
Stichting Groenfonds, Ontwikkelfonds Energiecoöperaties	1.200	50%	600	1.200	0	50%	600
Drentse Holding B.V. (MKB Fonds Drenthe)	10.000	10%	1.000	0	10.000	10%	1.000
Nationaal Restauratiefonds (extra leningfaciliteiten)	9.864	10%	986	9.864	0	10%	986
Stichting RTV Drenthe	2.371	10%	237	1.617	0	10%	162
Verwijdering asbestdaken Drenthe	27.500	10%	2.750	4.082	23.418	10%	2.750
Zonneleningen (via SVn)	10.415	15%	1.565	4.654	0	15%	698
Subtotaal risicoafdekking leningen			16.272	78.768			17.483

Garanties	Max. bedrag	Risico %	Storting in reserve	Stand garantie per 01-08-2021		Herzien risico %	Herziene storting
Triodos bank	1.200	10%	120	1.200		10%	120
Stichting Nationaal Energiebespaarfonds (NEF)	500	60%	100	500		60%	100
Subtotaal risicoafdekking garanties			220				220
Totaal risicoafdekking leningen en garanties			16.492				17.703
Omvang van de Reserve opvang revolverend financieren			20.635				20.635

Renteschema

In het BBV is opgenomen dat de paragraaf financiering inzicht moet geven in de rentelasten uit externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Middels onderstaand renteschema wordt dit inzicht gegeven. De provincie per saldo alleen rentebaten, daarom is er geen toe te rekenen rente.

Renteschema (bedragen x € 1.000)			
A.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering		€ 3
B.	De externe rentebaten (idem)	-/-	€ 1.124
	Saldo rentelasten en rentebaten	-/-	€ 1.121
C1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	€ 0
C2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	€ 0
C3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+/+	€ 0
		-/-	€ 0
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	-/-	€ 1.121
D1.	Rente over eigen vermogen		€ 0
D2.	Rente over voorzieningen		€ 0
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	-/-	€ 1.121
E.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	€ 0
F.	Renteresultaat op het taakveld treasury	-/-	€ 1.121

Paragraaf 2.5 Bedrijfsvoering

De gezamenlijke ambitie van de Teams Bedrijfsvoering

De Teams Bedrijfsvoering dragen er zorg voor dat de provinciale organisatie en processen soepel, doelmatig en rechtmatig kunnen functioneren op gebied van:

- Financieel beleid en beheer en uitvoering van de planning en control cyclus;
- Facilitaire services en vastgoed;
- ICT en geografische informatievoorziening;
- Subsidies en inkoop;
- Communicatie, klantencontactcentrum en bestuursadvisering;
- Personeel en Organisatie;
- Bestuurs- en concernzaken;
- Secretariële ondersteuning.

De provincie werkt in een veranderende omgeving, waarbij de ambitie is om de basis goed op orde te houden en daarnaast te innoveren. De Teams Bedrijfsvoering werken klantgericht, wendbaar en nemen de klant proactief mee. De Teams Bedrijfsvoering dragen op die manier bij aan de realisatie van de provinciale opgaven en faciliteren het management om integraal te sturen op bedrijfsvoering. Bedrijfsvoering wil blijven innoveren en verbeteren, daartoe zijn onderstaande doelen geformuleerd.

Verder op weg naar een organisatie in control

Op het gebied van financiën, planning en control is de aandacht gericht op goede financiële informatievoorziening ten behoeve van de managementcyclus en de P&C cyclus. Naar aanleiding van de analyse rekeningresultaat 2020 worden in de managementcyclus voortaan kwartaal voortgangsgesprekken gevoerd om beter te sturen op realisatie van de begroting. In de voortgangsgesprekken zal gestuurd worden op de realisatie van uitvoeringsplannen. Eind 2020 is geactualiseerd financieel beleid vastgesteld, de uitrol is in 2021 gestart en wordt in 2022 afgerond.

Blijvende aandacht voor de kwaliteit van de informatie voor het bestuur

Met een werkgroep uit de staten is in het begin van deze bestuursperiode stil gestaan bij de kwaliteit van de informatie uit de P&C-cyclus. Hieruit zijn aanpassingen naar voren gekomen die tot doel hebben de instrumenten uit de P&C-cyclus leesbaarder en inzichtelijker te maken. Daarnaast blijven wij zelf kritisch en actief in het verbeteren van de inzichtelijkheid.

Onderdeel van de aandacht voor de informatievoorziening is het zoeken naar een betere aansluiting van het door Provinciale Staten vastgestelde beleid en de jaarlijkse invulling daarvan in de begroting. In 2021 zijn wij gestart om per Statenvergadering begrotingswijzigingen aan te bieden en na vaststelling te verwerken. Zo beschikken PS steeds over een geactualiseerde begroting, deze werkwijze bevalt goed en zal in 2022 worden gecontinueerd.

In de Begroting 2022 zijn voor de programma's 3 Regionale economie en 4 Mobiliteit aanpassingen in de inhoudelijke structuur aangebracht. De structuur is in lijn gebracht met de respectievelijke door Provinciale Staten vastgestelde beleidsstukken: het Mobiliteitsprogramma 2021-2030 en de nieuwe Economische Koers. Het ligt in de bedoeling in de komende jaren met dit soort trajecten door te gaan en daarbij ook telkens Provinciale Staten te betrekken.

Onze gebouwen zijn duurzaam, energieneutraal en worden hybride ingericht

Onze gebouwen zijn duurzaam, energieneutraal en ingericht op een gezonde, veerkrachtige en duurzame samenleving. Het streven is erop gericht op termijn een energieneutraal provinciehuis te creëren. In 2022 wordt verder gewerkt aan goed uitvoerbare energiebesparende maatregelen. Daarvoor wordt het vastgoedbeheer komende jaren gecentraliseerd en van daaruit wordt gewerkt aan een duurzaam vastgoedbeheer.

In 2022 gaat er specifieke aandacht naar uit om ons vastgoed waar nodig zodanig in te richten dat deze aansluit bij de behoefte en afspraken rond 'hybride werken' en passend binnen de dan van toepassing zijnde regelgeving om de gezondheid en veiligheid van medewerkers, huurders en bezoekers te waarborgen. Hierop zal het huisvestingsbeleidsplan op worden aangepast, in 2022 wordt een plan uitgewerkt.

Herstel lekkageproblematiek Drens Museum

Als eigenaar van het vastgoed Drens Museum is de provincie verantwoordelijk voor het bouwkundig onderhoud. In de ondergrondse expositieruimte doen zich de afgelopen jaren bouwkundige problemen voor, die leiden tot terugkerende lekkages. Wij hebben onderzoek laten uitvoeren om te komen tot een structurele oplossing. Het onderzoek is afgerond en wordt momenteel vertaald in een herstelplan. De impact, planning, doorlooptijd en kosten moeten blijken uit het herstelplan, de financiële consequenties worden via een actualisatie van de begroting aangeboden.

E-depot

Via een drie-jarige pilot ontwikkelen we samen met het Drents Archief een e-depot voor duurzaam beheer van digitale informatie. Volgens de Archiefwet zijn wij verplicht provinciale archiefbescheiden te verwerven, duurzaam en eenduidig te beheren, te behouden en effectief te ontsluiten en beschikbaar te stellen. Met als doel het Drents Cultureel erfgoed veilig te stellen en hergebruik ervan mogelijk te maken. Een voorziening voor digitale archiefbescheiden voor de lange termijn bestaat nog niet. Een dergelijk archief wordt aangeduid als e-depot.

Tijdens de pilot onderzoeken we vier onderdelen, te weten:

- Opnemen van videotulen in het e-depot;
- Opnemen van GIS-bestanden in het e-depot;
- Ontwikkelen van de raadpleegschil in het e-depot;
- Aansluiting op het DMS (DocBase) met het e-depot.

Duurzame catering

Het kantoor wordt steeds vaker een bestemming om samen te werken. Anders werken en samenwerken doet een duidelijk beroep op eten & drinken als verbinder tussen mensen. Op meer momenten en met een grotere verscheidenheid. Eten en drinken zal voor, tijdens en na het werk een terugkerend onderdeel zijn. Gezondheid en duurzaamheid winnen aan belang. Die waarden maken een steeds groter onderdeel uit van de vraag, waarop wij het aanbod willen afstemmen.

Green Deal - Eten uit de Korte Keten

Green Deals zijn afspraken tussen de Rijksoverheid en andere partijen (waaronder provincie Drenthe). Het doel van deze Green Deal is om het eten van voedsel uit de korte keten te stimuleren door afspraken te maken over meer lokaal inkopen in eigen huis met de cateraar. We zetten in op een vergroting van het aandeel regionale producten in het cateringaanbod in het provinciehuis en streven naar een jaarlijkse vergroting van het aandeel regionale producten van 5 tot 10% voor de looptijd van de Green Deal.

Digitaal samenwerken en delen van informatie

We ontwikkelen van een traditioneel ingerichte automatiseringsomgeving, met afgebakende,

specialistische systemen naar een moderne samenhangende informatiehuishouding. Daarmee beschikken we over een flexibele werkomgeving voor onze eigen medewerkers én voor de samenwerking met externe partners. Mede ten gevolge van de ervaringen met de pandemie zullen we mogelijkheden tot het flexibel werken vanuit diverse verschillende locaties verdergaand ondersteunen. Vanzelfsprekend doen we er alles aan om te voldoen aan de eisen die worden gesteld vanuit informatiebeveiliging en gaan we zorgvuldig om met persoonsgegevens. De snel veranderende digitale samenwerkingsomgeving, daarmee gepaard gaande bedreigingen en de gerelateerde wet- en regelgeving vragen van onze medewerkers de nodige scholing en alertheid. Voor de interne ICT ontwikkelingen werken wij een geactualiseerde digitaliseringsvisie uit.

In 2021 is door PS de Drentse Digitaliseringsagenda vastgesteld, op basis van het uitvoeringsplan wordt in 2022 (en komende jaren) uitvoering gegeven aan deze agenda. Daarbij is er ook een relatie met de samenwerking in interprovinciaal verband (IDA: Interprovinciale Digitale Agenda).

De voorzieningen voor de invoering van de Omgevingswet, per 1 juli 2022 zullen in de loop van 2021 tijdig worden ingericht. Wij treffen alle voorbereidingen om de Omgevingswet per 1 juli 2022 te implementeren.

Subsidies en inkoop

Het subsidie- en inkoopproces maakt onderdeel uit van het financieel instrumentarium dat de provincie tot haar beschikking heeft. Wij staan voor het tijdig, correct en begrijpelijk verstrekken van subsidies en het doen van inkoop met als doel bij te dragen aan de realisatie van de doelen van de provincie Drenthe. Een van die doelen is dat wij ons inzetten om volop kansen voor het (regionale) MKB te creëren bij eigen inkoop en aanbestedingen. Een belangrijke ontwikkeling hierbij is dat er steeds meer aandacht uitgaat naar duurzaamheid, circulariteit en innovatie, waarop wij met onze aanbestedingen in spelen. Verder houden wij ons subsidie-instrumentarium actueel, waarbij klantvriendelijkheid en rechtmatige subsidieverlening leidend is.

Een communicatieve organisatie, met oog voor de omgeving

Het contact met en de betrokkenheid van maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners bij het ontwikkelen van beleid op onderwerpen die in de samenleving leven, is onmisbaar. De organisatie ondersteunt dit door het uitdragen en zichtbaar maken van ambities, werkzaamheden en resultaten. Bij voorkeur verteld door een ambassadeur of medewerker, over een project dat mede mogelijk is gemaakt door de provincie. Via social media, het huis-aan-huisblad of een ander middel uit onze communicatiemix.

We helpen bij het communicatiever en omgeving bewuster maken van medewerkers en organisatie. Bijvoorbeeld door geluiden in de samenleving op te halen en te verspreiden binnen de organisatie. Maar ook door op allerlei manieren in contact en gesprek te zijn met maatschappelijke partners en inwoners om samen te verkennen, te agenderen of op te lossen. Het ondersteunen en helpen voeren van die dialogen voorziet in een behoefte.

Investeren in de mensen die het doen

Onze organisatie moet toegesneden zijn op de opgaven waar we voor staan. Dat betekent deskundig, opgavegericht en flexibel, met een omvang waarmee we de plannen voor deze bestuursperiode uit kunnen voeren. Dit doen we zoveel als mogelijk met personeel dat bij onszelf in loondienst is. Dat is in lijn met het rijksbeleid, beter voor de continuïteit en voordeliger. We willen daarmee flexibel en kostenbewust onze taken uitvoeren, waarbij een goede integrale afweging van middelen en mensen mogelijk is.

Als provincie willen wij voor nu en in de toekomst een eigentijdse werkgever zijn die op verantwoorde wijze investeert in alle generaties die in de toekomst ook langer moeten doorwerken, vitaal kunnen blijven en goed zijn toegerust op hun taken. Hiervoor is in 2021 het beleid Duurzame inzetbaarheid ontwikkeld, dat tegemoetkomt aan behoeften op het gebied van inzetbaarheid van alle leeftijdsgroepen binnen de provincie Drenthe als organisatie. Het doel hiervan is te faciliteren in vraagstukken die te maken hebben met inzetbaarheid, dus als antwoord op een tijdelijke verminderde inzetbaarheid.

Hybride werken

Corona is van grote invloed geweest op de wijze waarop wij ons werk uitvoeren. Het werken vanuit huis en op afstand heeft ook tot positieve ontwikkelingen geleid. Ontwikkelingen die we, ook als corona voorbij is, willen behouden, borgen en verder ontwikkelen. Hierin streven we naar een effectieve balans tussen elkaar fysiek ontmoeten en virtueel (samen)werken: de opgave waaraan je werkt bepaalt de plek waar je je werk doet. Deze manier van werken draagt bij aan meer flexibiliteit voor medewerkers en aan de wendbaarheid van onze organisatie. Het verminderen van de reisbewegingen draagt bovendien bij aan het milieu en daarmee aan een duurzamere samenleving. Het provinciehuis van de toekomst is voor ontmoeten, verbinden en (samen)werken aan de Drentse opgaven. Digitale middelen en het ontwikkelen van nieuwe manieren van (samen)werken faciliteert deze ontwikkeling.

Juridische kwaliteitszorg

De legitimiteit van het openbaar bestuur is een permanent aandachtspunt. Dit doen we met een combinatie van onze juridische instrumenten. Komend jaar gaan we nog meer de wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur risicogericht toepassen door het inmiddels aangepaste Bibob-beleid van de provincie. Hiermee kunnen wij dit instrument actief gebruiken zoals opgenomen in ons coalitieakkoord. De wijziging van de Bekendmakingswet en de verwachte invoering van de Wet open overheid zal bijdragen aan de transparantie van het overheidshandelen en toegankelijkheid van overheidsinformatie. Deze wetgeving vraagt om juridische waarborgen. Bij besluiten en procedures beperken we zoveel mogelijk de juridische risico's. Hierdoor versterken we de rechtmatigheid en doelmatigheid bij de uitvoering van de provinciale taken en beleidswensen.

Rechtmatigheidsverantwoording door GS

Naar verwachting zal met ingang van de verantwoording over het boekjaar 2022 de accountant bij de jaarrekening een getrouwheidsverklaring afgeven en zullen GS komen met een rechtmatigheidsverantwoording. Reden voor deze wijziging is dat het de politieke aanspreekbaarheid van het college van GS verhoogt, het naar verwachting een kwaliteit verhogend effect heeft en aansluit bij de brede maatschappelijke trend dat bestuur verantwoording aflegt over rechtmatigheid. De rechtmatigheidsverantwoording wordt daarom door de wetgever neergelegd bij GS. De rechtmatigheidsverantwoording van GS maakt deel uit van de jaarrekening en valt daarmee onder de getrouwheidsverklaring van de accountant.

Secretariële-, administratieve-, bestuur- en programma ondersteuning

Onze organisatie ontwikkelt zich verder in een opgavegerichte organisatie en dit vraagt om een passende aanpak in onze ondersteuning. De ondersteuning die vanuit Secretariaten en het GS- en bestuurssecretariaat wordt geleverd raakt de gehele organisatie in al zijn concernopgaves, -programma's, -projecten en -processen. Ons speerpunt is de klantgerichtheid en kennis van de administratieve organisatie. In de ondersteuning van alle opgaves leveren wij een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit van dienstverlening (intern en extern) en faciliteren wij 'het op orde houden van onze administratieve processen'.

Paragraaf 2.6 Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de provincie een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Een financieel belang bestaat uit het door ons ter beschikking gestelde bedrag dat we niet kunnen verhalen indien de verbonden partij failliet gaat of het bedrag waarvoor we aansprakelijk zijn indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Een bestuurlijk belang is zeggenschap, hetzij door vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij door stemrecht.

Het provinciale beleid ten aanzien van verbonden partijen is uitgewerkt in de nota Verbonden Partijen. Het PS Protocol Verbonden Partijen en de op 21 juni 2016 gemaakte afspraken over de informatievoorziening betreffende de negen belangrijkste verbonden partijen gelden als nadere invulling op de wijze hoe GS PS informeert over de verbonden partijen. Vanuit PS bestaat de behoefte om het protocol verbonden partijen na vijf jaar te vernieuwen. Door de statenwerkgroep verbonden partijen is samen met de Statengriffie een concept vernieuwde protocol opgesteld. Dit concept is medio juli 2021 voor een reactie aan GS voorgelegd.

Ontwikkeling

Om als provincie meer strategisch te kunnen sturen op verbonden partijen en te kunnen voldoen aan de gewenste informatievoorziening aan PS is in 2016 een beheersproces geïmplementeerd waarin relevante sturing- en verantwoordingsinformatie over de verbonden partij wordt bijgehouden. In 2017 is het beleid ten aanzien van verbonden partijen verder ontwikkeld. De aansturing is meer integraal en eenduidiger geregeld. De accenten in de ontwikkeling liggen daarbij op: verzakelijking van de opdrachtverlening, beter inzicht in organisatie performance en naleving van good governance. In 2020 heeft de accountant als gevolg van de ontwikkelingen rondom de beheersing en verantwoording over de verbonden partijen het proces verbonden partijen aangemerkt als een proces met een laag risicoprofiel.

Overzicht verbonden partijen en risico's

Verbonden partijen brengen de onderstaande financiële risico's met zich mee:

Gestort aandelenkapitaal bij deelnemingen

Een aandeelhouder in een vennootschap (deelneming) heeft een bedrag betaald voor de aandelen. In het geval dat de vennootschap slechte resultaten behaalt, kan sprake zijn van (gedeeltelijk) verlies van dit bedrag. Dit dient dan op de provinciale balans te worden gecorrigeerd.

Dividendopbrengsten van deelnemingen

Als een deelneming winsten behaalt, kan een deel van die winst als dividend worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. Deze mogelijke inkomsten zijn een onzekere post doordat pas na afloop van een boekjaar blijkt of het verwachte resultaat is behaald.

Verstrekke leningen aan verbonden partijen

Zowel aan een aantal deelnemingen als aan enkele overige verbonden partijen zijn leningen en garanties verstrekt. Er bestaat een risico van niet-terugbetaling. Zowel ten behoeve van deelnemingen als van overige verbonden partijen zijn garanties/borgstellingen afgegeven.

Risico's binnen Gemeenschappelijke Regelingen

Elke deelnemer aan een Gemeenschappelijke Regeling is in principe voor zijn aandeel verantwoordelijk voor mogelijke tekorten binnen de GR.

Onderstaand is het overzicht van alle verbonden partijen van de provincie Drenthe met de kerngegevens opgenomen. De opgenomen informatie over het eigen en vreemd vermogen en het resultaat, betreffen de meest recente gegevens waar wij thans over beschikken.

Verbonden partij	Rechtsvorm	Eigenaars-/deelnemers belang
Gemeenschappelijke regelingen		
De Noordelijke Rekenkamer	Gemeenschappelijke regeling	33,33%
Gemeenschappelijke Regeling Openbaar Lichaam OV-bureau van de gemeente Groningen en de provincies Groningen en Drenthe	Gemeenschappelijke regeling	35,00%
Gemeenschappelijke regeling Prolander	Gemeenschappelijke regeling	68,00%
Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe	Gemeenschappelijke regeling	21,80%
Samenwerkingsverband Noord-Nederland	Gemeenschappelijke regeling	33,33%
Regio Groningen-Assen	Gemeenschappelijke regeling zonder meer	12,50%
Vennootschappen		
CSV Amsterdam BV	Besloten Vennootschap	2,28%
MKB Fonds Drenthe B.V.	Besloten Vennootschap	100,00%
Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	Besloten Vennootschap	2,28%
N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelmaatschappij voor Noord-Nederland	Naamloze Vennootschap	16,67%
BNG Bank N.V.	Naamloze Vennootschap	0,16%
Enexis Holding NV	Naamloze Vennootschap	2,39%
Groningen Airport Eelde N.V. (GAE)	Naamloze Vennootschap	30,00%
N.V. Waterbedrijf Drenthe	Naamloze Vennootschap	50,00%
Nederlandse Waterschapsbank N.V.	Naamloze Vennootschap	0,13%
Stichtingen en verenigingen		
Stichting Bodembeheer Schoonebeek	Stichting	6,00%
Stichting Drentse Energie Organisatie	Stichting	100,00%
Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging	Stichting	8,50%
Coöperatieve vereniging Decentrale OV-Autoriteiten (NDVO-DOVA U.A.)	Vereniging	6,67%
Huis van de Nederlandse Provincies	Vereniging	7,70%
Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)	Vereniging	6,67%
Overige		
Beheerorganisatie Vechtdallijnen (Provincie Overijssel)	Gemeenschappelijke regeling zonder meer	36,00%
Fonds nazorg gesloten stortplaatsen	Reglement	100,00%

Belangrijkste verbonden partijen

Medio 2016 is door de Commissie van Onderzoek in samenspraak met GS gekomen tot een selectie van negen belangrijkste verbonden partijen. Deze selectie is gemaakt om twee redenen. De eerste is om zo bij de belangrijkste verbonden partijen de betrokkenheid van PS te vergroten. De tweede reden is om te voorkomen dat onnodige bureaucratie ontstaat, doordat bij elk van de vierentwintig verbonden partijen een even uitvoerige toelichting gegeven wordt.

Over negen verbonden partijen worden PS met regelmaat en uitvoeriger geïnformeerd dan ten aanzien van de overige verbonden partijen. De negen verbonden partijen waarover uitvoerig wordt geïnformeerd zijn:

1. OV-bureau Groningen Drenthe;
2. Drentse Energie Organisatie (DEO);
3. N.V. Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM);
4. Groningen Airport Eelde (GAE);
5. Regionale Uitvoeringsdienst (RUD);
6. Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN);
7. Regiovisie Groningen-Assen (RGA);
8. Prolander;
9. N.V. Waterbedrijf Drenthe/WMD Drinkwater B.V.

Hieronder is per verbonden partij de verantwoordingsinformatie opgenomen. De opgenomen informatie betreft de meest actuele voor publicatie beschikbare verkregen informatie van de verbonden partij. Voor alle verbonden partijen geldt onverlet dat PS zal worden geïnformeerd mochten zich politiek bestuurlijk relevante ontwikkelingen bij deze verbonden partij voordoen

NRK				
Naam verbonden partij	De Noordelijke Rekenkamer			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Doel	Onafhankelijk beleidsonderzoek			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	33,33%			
Bestuurlijk belang	Adviesraad			
Invloed uitoefenen	Via de Adviesraad het doen van suggesties ten behoeve van het onderzoeksprogramma. Ook adviseert de Adviesraad over de begroting en de wijze van publiceren van rapporten en het doen van suggesties ten behoeve van het onderzoeksprogramma.			
Risico's	- Recente bestuurswisselingen waardoor de continuïteit in gevaar komt en niet alle geplande onderzoeken kunnen worden uitgevoerd. - Eventueel aansprakelijkheid n.a.v. onderzoeken.- De NRK volgt de provinciale CAO. Dit betekent dat de afspraken in de nieuwe CAO ook financieel vertaald moeten worden.			
Beheersmaatregel	- Werving en selectie van personeel en de Adviesraad te adviseren de planning te actualiseren - Begrotingswijziging (grondslag CAO)			
Financiële kengetallen				
	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	156.256	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Vreemd vermogen op 31-12	160.437	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Resultaat (voor bestemming)	113.993	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Bijdrage provincie	284.000	288.000	308.332	nog niet bekend
Opbrengsten dienstverlening	6.600	6.407	6.407	nog niet bekend

OV-bureau				
Naam verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling Openbaar Lichaam OV-bureau van de gemeente Groningen en de provincies Groningen en Drenthe			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Doel	Zorgen voor en bevorderen van openbaar vervoer			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	35,00%			
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen en Dagelijks Bestuur			
Invloed uitoefenen	Via zeggenschap in het AB en DB en door PS via de mogelijkheid voor een zienswijze op de ontwerpbegroting.			
Risico's	<p>1. In 2019 werd 49,82% van de kosten OV opgebracht door de reizigers (in 2020, 2021 en 2022 zijn de tekorten door het rijk aanvullend met de beschikbaarheidsvergoeding). Dit ligt onder het streefpercentage van 52%. Dat dit streefpercentage niet is gerealiseerd, komt doordat nieuwe buslijnen in de dienstregeling zijn opgenomen. Er gaat enige tijd overheen voordat deze nieuwe lijnen meer rendabel zijn. En daarnaast is de dienstregeling gericht op het borgen van de bereikbaarheid van het platteland.2. Voor het inschatten van lasten en baten voor de meerjarige begroting OV-Bureau wordt uitgegaan van handmatige berekeningen in een Excelmodel.3. Het weerstandsvermogen van het OV-Bureau loopt harder terug dan aanvankelijk was ingeschat. Dit komt mede door de doorgevoerde jaarlijkse korting van circa 1,8 miljoen voor het vervoer van scholieren.4. Als gevolg van covid-19 heeft het openbaar vervoer te maken met een enorme vraaguitval (75- 70%) en verlies aan inkomsten.</p>			
Beheersmaatregel	<p>1. Conform de Begroting 2020 van het OV-bureau is het resultaat voor 2020 geprognosticeerd op €1.167.000,- positief. De ontwikkeling van het weerstandsvermogen laat zien dat deze voor de komende jaren boven het vereiste minimale niveau van € 4,75 miljoen ligt. Op basis van berekeningen uit het prognosemodel laat het perspectief voor de jaren 2020 tot en met 2023 een dalend weerstandsvermogen zien in de begroting. Op basis van de nieuwe concessie per 15 december 2019 is het exploitatiesaldo naar boven bijgesteld. In de actuele prognose (november 2020) wordt uitgegaan van een positief resultaat voor het OV-bureau van circa € 500.000,- dit is € 670.000,- lager dan begroot. Hiermee ontstaat per eind 2020, en rekening houdend met mutaties van reserves, naar verwachting een weerstandsvermogen van € 10,2 miljoen. Voor 2020 zal het OV-Bureau een kostendekkendheidsgraad van 50% aanhouden en voor 2021 48,9%.</p> <p>2. Het OV-Bureau laat deze doorrekening toetsen door de accountant. Het OV-Bureau zal verzocht worden de werkwijze van het OV-model af te stemmen met de deelnemers.</p> <p>3. De teruggang wordt deels gecompenseerd door een lagere indexatie dan begroot (3%) en lagere kosten voor brandstof.</p> <p>4. Deze verliezen worden in 2021 gecompenseerd door het Rijk. Ook voor 2022 wordt aan een rijk een bijdrage gevraagd. Tevens is een bezuinigingstraject ingezet en wordt de dienstregeling aangepast. Mogelijk is een aanvullende bijdrage vanuit de provincies noodzakelijk. Verwacht wordt dat de vraaguitval zich langzaam zal herstellen 2021/2022.</p>			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	17.576.000	15.742.000	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	13.475.000	12.356.000	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	316.000	0	nog niet bekend	nog niet bekend
Bijdrage provincie	21.935.117	22.191.758	22.525.522	22.953.957
Opbrengsten dienstverlening	16.779	14.748	14.895	15.043

Prolander				
Naam verbonden partij	Gemeenschappelijke regeling Prolander			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Doel	Het omzetten van provinciaal natuurbeleid tot concrete resultaten in het gebied.			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	68,00%			
Bestuurlijk belang	Voorzitter Bestuur			
Invloed uitoefenen	Via het bestuur en middels de sturing in de opdrachtverlening. Provinciale Staten hebben de mogelijkheid tot het geven van een zienswijze op de begroting.			
Risico's	<p>1. Eén van de belangrijkste risico's voor Prolander is het risico op het vlak van informatiebeheer en informatiebeveiliging. Dit blijkt uit het door Prolander medio oktober 2018 opgestelde informatieplan.</p> <p>2. De GR Prolander heeft alleen betrekking op de bedrijfsvoering van de organisatie. Tegen- en meevallers bij de realisatie van het natuurnetwerk zelf vallen buiten de GR. Laatstgenoemde loopt via de jaarlijkse Prestatieovereenkomst met Prolander (PPO) en komen via deze weg voor rekening van de provincie Drenthe als opdrachtgever. Met de inzet op programma Natuur is er in ieder geval voor het Drentse deel sprake van een inhoudelijke taakverzwaring op natuur. 3. 2020 heeft voor een groot deel in het teken staan van de corona-crisis. Gebleken is dat Prolander ondanks Corona erin is geslaagd haar werkzaamheden uit te voeren.</p>			
Beheersmaatregel	<p>1. Nieuwe ICT moet deze problemen aanpakken waardoor een juiste en volledige vastlegging van besluiten, afspraken, overige documenten en projectverantwoording (onderdeel documentenbeheer met MS SharePoint van het informatieplan) mogelijk wordt. Inmiddels is het uitvoeringsplan ICT vastgesteld waarin de uit te voeren projecten zijn opgenomen. De hierin opgenomen ICT-projecten zijn uitgevoerd of zijn inmiddels in uitvoering.</p> <p>2. Prolander heeft een hoog budget voor de ontwikkelopgave (realisatie natuur en uitvoeringsmaatregelen PAS). Voor het beheer van deze gelden is het Treasurystatuut opgesteld dat Prolander moet naleven.</p> <p>Aansluitend op de evaluatie van Prolander wordt er in 2021 ook gekeken naar de toekomstige inzet van Prolander. Hierbij wordt ook nagedacht over de periode na 2027.</p> <p>3. De ervaringen in de eerste twee 'corona-maanden' laten zien dat Prolander over veerkracht om de verbinding met elkaar en met de buitenwereld zo goed mogelijk in stand te houden en de projecten te realiseren.</p>			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	828.172	724.000	701.500	861.500
Vreemd vermogen op 31-12	4.639.452	7.440.500	4.639.500	4.639.500
Resultaat (voor bestemming)	278.096	38.500	165.000	-160.000
Bijdrage provincie	6.212.000	6.593.502	6.656.500	6.800.500
Opbrengsten dienstverlening	1.354.847	1.487.192	1.487.192	1.487.192

RGA	
Naam verbonden partij	Regio Groningen-Assen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling zonder meer
Doel	Afstemming woningbouw en bedrijventerreinen voor plangebied Realisatie pakket bereikbaarheidsmaatregelen Behoud en versterking (landschappelijke) kwaliteit
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	12,50%
Bestuurlijk belang	Lid stuurgroep
Invloed uitoefenen	GS via stuurgroep. PS door middel van zienswijze op begrotingen en jaarstukken
Risico's	Een tekort vrij te besteden middelen binnen het Financieel Kader. Er is dan meer aan projecten toegewezen dat er daadwerkelijk aan middelen beschikbaar is.

RGA				
Beheersmaatregel	Elk jaar wordt het financieel kader geactualiseerd om te kijken hoe groot het risico is. Door vrijval vanuit projecten is het tekort is geheel ingelopen. Het Financieel Kader laat zien dat er in totaal tot en met 2025 in totaal € 51,30 miljoen aan kosten is begroot. Naar verwachting is per 1 januari 2021 hiervan € 33,97 miljoen besteed. Uitgangspunt hierbij is de verwachting dat de kosten uit 2020 conform begroting worden gemaakt. De op dat moment aangegane verplichtingen (gereserveerde en beschikte bedragen) zijn hierbij opgeteld. Het nog niet bestede deel bedraagt (€ 51,30 -/- € 33,97 =) 17,34 miljoen. Deze middelen volledig zijn geoormerkt, maar nog niet beschikt. Ten slotte is er binnen het Financieel Kader sprake een klein overschot van € 0,05 miljoen.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	7.147.310	860.933	37.245	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	45.305	0	0	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	-1.670.240	-1.292.252	-1.336.344	nog niet bekend
Bijdrage provincie	921.732	921.732	921.732	921.732
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

RUD Drenthe	
Naam verbonden partij	Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doel	Uitvoering WABO, WBB en overige uitvoeringstaken op het gebied van milieu
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	21,80%
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen en Dagelijks Bestuur
Invloed uitoefenen	Door de vertegenwoordiging in het Dagelijks- en Algemeen bestuur.
Risico's	<p>Risico's1. De werkzaamheden van de RUD zijn wettelijke taken met een hoog maatschappelijk belang. Als deze werkzaamheden niet/onvoldoende worden uitgevoerd lopen burgers en bedrijven milieurisico's. In 2017 is geconstateerd dat de RUD Drenthe onvoldoende in control is. In 2020/2021 is de RUD geëvalueerd. Met de uitvoering van de aanbevelingen uit deze evaluatie is inmiddels een start gemaakt.2. Per jaar wordt er rond € 3,4 miljoen aan opdrachten uitgezet bij de RUD. In de GR is vastgelegd dat de deelnemers financieel aansprakelijk zijn als de RUD haar verplichtingen niet nakomt. Deze aansprakelijkheid is voor de provincie Drenthe gelijk aan de verdeelsleutel namelijk 21,8%. Deze verdeelsleutel is in 2019 gewijzigd als gevolg van de gewijzigde financiering BRZO-taken (was 23,8%). De stemverhouding staat hier los van en is vastgelegd in de GR: 'one man one vote'. De disbalans tussen de financiële aansprakelijkheid en de stemverhoudingen is een risico. 3. Bij vaststelling van de begrotingswijziging 2019 is besloten het Ontwikkelprogramma te financieren uit de aanwezige reserves. Daardoor is in 2019 het weerstandsvermogen afgenomen met €481.500,- en is sprake van een matig weerstandsvermogen. 4. Doordat de deelnemers hebben aangegeven dat extra financiering van de RUD Drenthe niet aan de orde is, heeft de RUD Drenthe ervoor gekozen de productie af te schalen. 5. De RUD Drenthe slaagt er niet goed in om het bestuur (AB en DB) tijdig en juist te informeren. 6. De RUD Drenthe is sterk afhankelijk van wet en regelgeving. Milieunormen worden steeds hoger, waardoor aan de uitvoering ook steeds hogere eisen worden gesteld. Ook de inwerkingtreding van de Omgevingswet die nu is uitgesteld tot 2021 en de invoering van het risicogericht toezicht hebben verstrekende gevolgen.7. Als gevolg van Corona heeft de RUD Drenthe alle reguliere bedrijfscontroles vanaf 13 maart 2020 met onmiddellijke ingang gestaakt (dit is weer opgestart vanaf 1 juni 2020). Alleen voor zaken die niet uitgesteld konden worden werden bedrijfsbezoeken uitgevoerd, o.a. bij klachten, calamiteiten, asbestsaneringen en handhavingstrajecten. 8. In 2019 en 2020 heeft de RUD Drenthe afgeschaald op de provinciale toezichturen, waardoor het toezicht op de provinciale bedrijven niet conform de hierover gemaakte kwaliteitsafspraken is verlopen.</p>

RUD Drenthe

Beheersmaatregel	<p>1. Bij de uitvoering van het jaarprogramma moet de RUD Drenthe prioriteit geven aan bedrijven c.q. activiteiten met een hoog milieurisico. Periodiek wordt inzicht gegeven in de voortgang van de realisatie van het jaarprogramma. Door structurele en incidentele verhoging van de deelnemersbijdragen is de RUD Drenthe financieel in staat gesteld om het beheer op orde te brengen. Per 2021 is de incidentele bijdrage van 5% gestopt. Door de invoering van risicogericht toezicht wil de RUD Drenthe bereiken dat zij de meest risicovolle taken kan oppakken.</p> <p>2. Bij de oprichting van de RUD Drenthe is de afspraak gemaakt dat bij de besluitvorming die forse financiële implicaties hebben, extra gewicht wordt toegekend aan de stem van de provincie als een belangrijke financier van de RUD Drenthe.</p> <p>3. De RUD Drenthe heeft de actuele risico's in beeld gebracht en deze kunnen uit aanwezige reserves worden gedekt. Doen zich onvoorziene risico's voor dan zal voor de financiering van het opvangen van de gevolgen hiervan een beroep moeten worden gedaan op de deelnemers.</p> <p>4. Door het toepassen van risicogericht toezicht tracht de RUD Drenthe de beschikbare capaciteit in te zetten daar waar de risico's het grootst zijn.</p> <p>5. Er wordt nu ambtelijk strikt op toegezien dat vergaderstukken eerst in het accounthouders- of eigenarenoverleg aan de orde zijn geweest voordat deze op de bestuurlijk agenda worden geplaatst.</p> <p>6. Voldoende budget aan de RUD Drenthe beschikbaar stellen zodat deze zich tijdig en goed kan voorbereiden op de inwerkingtreding van de Omgevingswet.</p> <p>7. De RUD Drenthe heeft zich vanaf 13 maart 2020 vooral gericht op het afwikkelen van onderhanden werk van 2019 en van de eerste maanden van 2020, de administratieve controles, projecten uit het ontwikkelprogramma (o.a. locatiebestand op orde), het optimaliseren van onze registraties t.b.v. RGT, het versneld uitvoeren van energietoezicht (informatieplicht) en het voorbereiden van bedrijfsbezoeken. Daarnaast is er gestart met het invoeren van een nieuwe manier van administratief controleren van bedrijven, waarbij bedrijven de RUD Drenthe informatie toesturen en er op basis van steekproeven een fysieke controle plaats gaat vinden.</p> <p>8. Wekelijks vindt overleg plaats met de RUDD over de te ondernemen acties. De provincie laat haar opdrachtgeverschap door een extern bureau onderzoeken. De uitkomsten van dit onderzoek en de evaluatie van de RUDD worden in het eerste kwartaal van 2021 verwacht.</p>
------------------	--

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	91.318	35.999	50.000	niet van toepassing
Vreemd vermogen op 31-12	4.088.106	4.353.000	4.353.000	niet van toepassing
Resultaat (voor bestemming)	-82.037	8.000	14.000	niet van toepassing
Bijdrage provincie	3.032.032	3.042.414	3.093.906	nog niet bekend
Opbrengsten dienstverlening	596.606	469.141	547.586	nog niet bekend

SNN				
Naam verbonden partij	Samenwerkingsverband Noord-Nederland			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Doel	Het stimuleren van duurzame, innovatieve economische ontwikkeling van Noord-Nederland.			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	33,33%			
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen en Dagelijks Bestuur			
Invloed uitoefenen	Via stemrecht in het DB en AB. GS is met 1 lid vertegenwoordigd in het DB en met 3 leden in het AB.			
Risico's	<p>1. Eén van de belangrijkste risico's voor SNN zijn de mobiliteitskosten als SNN onverhoopt na 2020 niet meer wordt aangewezen als managementautoriteit (MA) voor de uitvoering van de EU-structuurfondsen. Dan zal de formatie van SNN neerwaarts moeten worden bijgesteld. Deze afbouw van formatie heeft betrekking op maximaal 65 FTE aan vast personeel. Het besluit hierover valt in 2020. 2. De afgelopen periode is de stijging van de deelnemersbijdragen beperkt gebleven, door de inzet van de reserves van SNN voor de uitvoeringskosten. Begin 2020 is nog maar € 0,9 miljoen van deze reserves hiervoor beschikbaar. Daardoor is deze wijze van financieren na 2020 niet meer houdbaar. In 2022 zijn de reserves van het SNN niet meer aanwezig om hieruit de jaarlijkse exploitatiekosten te dekken. 3. In de begroting 2020 presenteert het SNN een verwacht begrotingstekort per 30 juni 2023 van € 594.000,--. 4. In maart 2018 heeft het DB van SNN besloten tot bevoorschotting van de aanvragers op voorwaarde dat de provincies garant staan voor de risico's die SNN hierdoor loopt. Het gaat daarbij om een bedrag van maximaal € 800.000,-- tot eind 2022. Voor de provincie Drenthe komt dit neer op een garantstelling van € 270.000,--. Een formele garantstelling is niet verleend. 5. Foutieve uitvoering volgens de Europese richtlijn, is een gering risico. De auditautoriteit die in opdracht van het ministerie van EZK toezicht houdt op de MA-en waaronder SNN, heeft over 2017 geconstateerd dat het beheer- en controlesysteem van SNN functioneert. Wel zijn enkele verbeteringen nodig zijn voor wat betreft: de selectie van projecten, controle spoor, informatiesystemen en maatregelen tegen fraude.</p>			
Beheersmaatregel	<p>1. Uit de begroting 2021 volgt dat SNN (na wijziging van de begroting 2019) beschikt over toereikende vrije reserve om zowel het risico van overcommitting (geraamd op € 0,2 miljoen), onvoorziene cao-effecten, overige werkgevers- en uitvoeringslasten én deze mobiliteitskosten op te vangen. Overigens geeft SNN hierbij ook aan dat zij met eventuele wachtgeldverplichtingen geen rekening heeft gehouden. De directie van SNN geeft aan - dat naast de inzet van deze reserve - zij ook beheersmaatregelen kan nemen. Deze beheersmaatregelen komen neer op het volgen van een strategische personeelsplanning en het aanhouden van een flexibele schil die ligt tussen de 30% en 40%. Voor deze eventuele afbouw van de formatie kan volgens het SNN 3 jaar worden uitgetrokken. SNN heeft begin 2020 aangegeven dat er voor 90% zekerheid is dat er een nieuw programma komt waarvan SNN de managementautoriteit wordt. Inmiddels bekend dat SNN REACT EU en het nieuwe EFRO-programma gaat uitvoeren (resp. 49 en 108 mln. euro)</p> <p>2. De afgelopen maanden heeft SNN scenario's uitgewerkt voor dit financieringsvraagstuk waarin de organisatorische en financiële consequenties zijn verwerkt. Deze consequenties worden verwerkt in de begroting 2022. De verwachting is dat de deelnemersbijdrage in 2022 voor Drenthe fors gaat toenemen.</p> <p>3. Indien de komende jaren niet op een andere wijze in dit tekort kan worden voorzien, zullen ingevolge de Gemeenschappelijke Regeling SNN de drie provincies ieder voor een derde gedeelte aansprakelijk zijn voor dit tekort.</p> <p>4. Hiervoor is geen beheersmaatregel getroffen.</p> <p>5. Deze verbeteringen zijn in 2018 door de MA-en gezamenlijk opgepakt. Dit is een continue punt van aandacht voor SNN.</p> <p>6. De bestuurlijke besluitvorming hierover is voorzien in januari 2021. Op dat moment zijn ook de financiële implicaties voor de provincie bekend.</p>			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	3.958.000	5.063.000	3.701.000	3.776.000
Vreemd vermogen op 31-12	154.429.000	71.398.000	244.475.000	204.475.001
Resultaat (voor bestemming)	-166.000	-250.000	0	0
Bijdrage provincie	1.941.000	515.750	1.700.000	1.700.000
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

NOM				
Naam verbonden partij	N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelmaatschappij voor Noord-Nederland			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Doel	Het stimuleren van de regionale economische structuur en werkgelegenheid			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	16,67%			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder			
Invloed uitoefenen	Als aandeelhouder invloed via de AvA.			
Risico's	<p>1. De provinciale deelneming in de NOM is in 2016 aangekocht voor een bedrag van € 21,5 miljoen (16,67% van totaal). In 2020 is de inzet op deze deelneming nog eens verhoogd met bijna € 3 miljoen. Vanwege het opheffen van het IFNN zijn de vrijgekomen middelen door alle deelnemers als agiostorting bij de NOM ingebracht. Het grootste risico voor de provincie als deelnemer in N.V. NOM is het risico dat de benaderde marktwaarde van de participaties van N.V. NOM daalt en het provinciaal deelnemersbelang in N.V. NOM moet worden afgewaardeerd. Deze benaderde marktwaarde van de participaties is de beste inschatting die N.V. NOM maakt van de mogelijke transactieprijs in een vrije markt. Gelet op de aard van de bedrijven waarin N.V. NOM investeert, kan de hoogte van de benaderde marktwaarde jaarlijks aan verandering onderhevig zijn. In 2020 was sprake van een afwaardering die ten laste van de risicoreserve is gebracht. Daarmee is de waarde van de aandelen N.V. NOM gewaardeerd tegen de lagere marktwaarde conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).</p> <p>2. De NOM heeft het karakter van een hoog risico-financier. Veel van de ondernemingen die de NOM financiert zijn startups; technologiegedreven en innovatieve bedrijven. Investeren is dan ook niet zonder risico's. Bij jonge innovatieve bedrijven zijn zowel de technologie als de onderneming nog in ontwikkeling. Deze ondernemingen hebben risicoprofielen die marktpartijen, zoals banken of andere investeerders, niet accepteren. Het is daarom reëel rekening te houden met een minimaal rendement of zelfs afboekingen op de investeringen.</p> <p>3. In 2020 is door de directie van de N.V. NOM een update van de risicoanalyse uitgevoerd. In het jaarverslag over 2020 gaat de N.V. NOM uitgebreid in op deze risico's en de maatregelen die zij treft om deze risico's te beheersen. Als belangrijkste risico's merkt de NOM aan: onvoldoende liquiditeit om de taak te kunnen uitvoeren. Daarnaast ziet de NOM overtreding van de staatssteunregels en risico's op het gebied van ICT en de invoering van de Wet Open Overheid (Woo) is als belangrijke risico's.</p> <p>4. De NOM is bij uitstek een verbonden partij die gevoelig is voor fluctuaties in de markt. In geval van een economische recessie heeft dit direct gevolgen voor de waardering van het eigen vermogen en de benaderde marktwaarde van de NOM. Dit heeft invloed op de waardering van de aandelen NOM op de provinciale balans.</p> <p>5. De covid-19 situatie raakt vele ondernemingen uit de portefeuille van de NOM. De NOM heeft naar aanleiding van de covid-19 situatie een analyse gemaakt van de gehele NOM-portefeuille. Ook medio 2021 blijkt dat bij een groot aantal portefeuillebedrijven het nog niet mogelijk is een goed onderbouwde voorspelling te doen van de werkelijke effecten.</p>			
Beheersmaatregel	<p>1. De benaderde marktwaarde van de aandelenparticipaties komt tot stand door een cijfermatige benadering van de marktwaarde gevolgd door meerdere financiële waarderingsmethodieken. De gevolgde benadering borgt dat de waardering gestandaardiseerd en consistent tot stand komt. Wij ontvangen rapportages waarmee we de NOM kunnen monitoren. Aanpassingen van de waardering verlopen via de Voorziening deelnemingen, zodat bij een eventuele opwaardering van de deelneming eerdere afwaarderingen gecompenseerd kunnen worden.</p> <p>2. Voordat de NOM overgaat tot een investeringsbeslissing wordt er door de investment manager als onderdeel van de due diligence een inschatting gemaakt van de hoogte van de verbonden risico's. Mede om risico's te beperken is een aandeelhoudersinstructie voor de NOM opgesteld.</p> <p>3. De NOM heeft voor het beheersen van de risico's op het gebied van staatssteun en ICT-beheersmaatregelen ingevoerd en anticipeert op de invoering van de Wet Open Overheid (Woo).</p> <p>4. Hier zijn niet direct beheersmaatregelen voor te nemen.</p> <p>5. Twee keer jaar wordt door de NOM een analyse van het portefeuillebedrijf gemaakt en wordt de Benaderde MarktWaarde (BMW) berekend. Tot op heden was er geen aanleiding voor de NOM om de portefeuille naar beneden bij te stellen vanwege de Covid-crisis. De NOM zal de portefeuille bedrijven actief volgen en ze daarbij met de beschikbare middelen ondersteunen en adviseren. Eén van die middelen was de uitvoering van de landelijke COL (Corona Overbruggingslening). Deze regeling is 17 mei 2021 gesloten. Het effect van covid-19 op de NOM is beperkt.</p>			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	76.895.000	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	7.578.000	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	4.729.000	3.956	276.414	221.410
Bijdrage provincie	408.333	650.000	650.000	650.000
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

BNG				
Naam verbonden partij	BNG Bank N.V.			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Doel	Financiële dienstverlening van en voor overheden en instellingen met een maatschappelijk belang.			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	0,16%			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder			
Invloed uitoefenen	Ja, via AvA			
Risico's	De BNG verstrekt voornamelijk kredieten aan decentrale overheden, woningcorporaties en zorginstellingen. Het grootste deel van de kredietportefeuille bestaat uit leningen gegarandeerd door overheidsinstanties met een risicoweging van 0%. De BNG behoort tot de meest solide banken van Europa met de hoogste kredietwaardigheidsratings (Moody's: Aaa, Standard & Poor's: AAA en Fitch: AA+), wat een uitstekend risicoprofiel impliceert. Het risicobeheer is gericht op handhaving van het risicoprofiel. Overall beoordelen wij het risico in deze verbonden partij als laag, ook in relatie tot het geringe belang van 0,16%. De onderstaande bedragen zijn in miljoenen euro's.			
Beheersmaatregel	De provincie Drenthe heeft geen specifieke beheersmaatregelen getroffen. De BNG maakt voor elk risico de afweging of zij bereid is deze te lopen. Indien dit het geval is, zijn er door de BNG maatregelen getroffen om deze risico's te beheersen. Onderstaande bedragen zijn in miljoenen			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	4.991	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Vreemd vermogen op 31-12	132.518	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Resultaat (voor bestemming)	221	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

CSV Amsterdam				
Naam verbonden partij	CSV Amsterdam BV			
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap			
Doel	Vertegenwoordiging verkopende aandeelhouders Essent			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	2,28%			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder			
Invloed uitoefenen	Provincie Drenthe is via de provincie Groningen vertegenwoordigd in de aandeelhouderscommissie.			
Risico's	Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag van € 13,5 miljoen op de escrow-rekening. Momenteel is er een bedrag van € 5.464.217,- uitbetaald aan Waterland ten laste van de escrow-rekening, en is er een bedrag van € 3.406.063,- terugbetaald door Waterland in verband met belastingteruggave. De terugbetaling is niet verrekend met de escrow, waardoor het risico nu is afgenomen tot een maximum van € 8.035.783,- en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000,-), art 2.:81 BW.			
Beheersmaatregel				
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	392.593	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Vreemd vermogen op 31-12	27.162	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Resultaat (voor bestemming)	-100.000	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Enexis N.V.				
Naam verbonden partij	Enexis Holding NV			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Doel	Energiedistributie			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	2,39%			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder			
Invloed uitoefenen	De provincie Drenthe is als aandeelhouder door de provincie Groningen vertegenwoordigd in de aandeelhouderscommissie.			
Risico's	<p>Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (Stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook). De aandeelhouders lopen het risico (een deel van) de boekwaarde te moeten afwaarderen. Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. De door de aandeelhouders verstrekte aandeelhoudersleningen bedroegen per ultimo 2019 nihil (2018: € 350 miljoen). De over deze leningen betaalde rentevergoedingen bedroegen in 2019 € 19 miljoen (2018: € 25 miljoen). De aan aandeelhouders betaalde dividenduitkering bedroeg € 122 miljoen (2018: € 103 miljoen). Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gemitigeerd middels een overeengekomen streefwaarde van € 100 miljoen voor het jaarlijkse dividend</p>			
Beheersmaatregel	<p>Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op dit moment rond 50% eigen vermogen. Gecombineerd met de achtergestelde status van de 'Vordering op Enexis vennootschap' levert dit een laag risico op voor de aandeelhouders van Enexis Holding N.V.</p> <p>NB. De onderstaande bedragen zijn in miljoenen euro's.</p>			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	4.116	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Vreemd vermogen op 31-12	2.988	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Resultaat (voor bestemming)	108	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

GAE				
Naam verbonden partij	Groningen Airport Eelde N.V. (GAE)			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Doel	Uitoefening van het luchthavenbedrijf			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	30,00%			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder			
Invloed uitoefenen	Stemrecht in de AvA			
Risico's	<p>1. GAE dient een hoog maatschappelijk belang met een mate van onzekerheid qua exploitatie. De kans dat de provincie ervoor kiest de exploitatie van het vliegveld niet meer te financieren, is laag. De provincie heeft ook veel geld in het vliegveld geïnvesteerd. De luchthaven heeft ook te maken met een groot aantal risico's die niet of zeer moeilijk beheersbaar zijn. Dit betreffen aanslagen, vliegcrashes, economische bedreigingen (alternatieve luchthavens en snelle treinverbindingen) en veranderende wet- en regelgeving die de bedrijfsvoering van de luchthaven direct raken.2. De coronacrisis heeft een gigantische impact op de luchtvaart in Nederland en daarmee uiteraard ook op GAE. In 2020 zijn minder passagiers vervoerd en de verwachting is dat dit in 2021 ook het geval zal zijn. Als gevolg van de coronacrisis vallen de opbrengsten over de gehele linie lager uit dan verwacht. Alleen de opbrengsten uit vastgoed (pacht en huur) lopen nog door. Groningen Airport Eelde heeft een beroep gedaan op steun door een aanvraag voor de NOW-regeling in te dienen, over de daadwerkelijk hoogte van de steun over 2020 is op dit moment nog een onzekerheid van ruim € 4 ton. Ook voor 2021 zal het exploitatieresultaat negatief zijn. Er is een lagere NEDAB-bijdrage gevraagd over 2020 en 2021 aangezien er minder kosten voor veiligheid zijn/worden gemaakt, die ruimte die dit de aandeelhouders geeft is gebruikt ter dekking van de overbruggingsfinanciering.3. De gemeente Groningen heeft haar aandelen (26%) verkocht aan FB Oranjewoud Participaties BV. Deze private partij gaat niet meebetalen aan investeringen voor de luchthaven. Indien nieuwe investeringen aan de orde zijn, nemen de financieringslasten voor de publiek aandeelhouders toe. Voor wat betreft de geaccordeerde investeringen bestaat het risico dat de gemeente Groningen de toegezegde financiering niet voldoet. Ook de gemeente Assen heeft haar 10% aandelen verkocht en deze zijn tijdelijk ondergebracht bij de gemeente Tynaarlo.4. De exploitatieverliezen van de luchthaven nemen ieder jaar toe waardoor op kort termijn een situatie kan ontstaan dat de luchthaven niet meer aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen.5. Voor de verdeling van het vliegverkeer is geen sprake van een level playing field voor de luchthavens in Nederland.</p>			
Beheersmaatregel	<p>1. Risico's blijven in principe beperkt tot de omvang van de kapitaalbreng in geval van een faillissement en de jaarlijkse bij te dragen bijdrage. Het aandelenkapitaal van de provincie Drenthe is nominaal gewaardeerd op € 1.242.000,- en een Drentse storting van € 2.156.434,- (7 x € 308.062,-) in de agioreserve. De boekwaarde van de aandelen is op € 0,- gewaardeerd. Daarnaast heeft de provincie Drenthe in juli 2017 € 13,8 miljoen aan extra middelen beschikbaar gesteld ten behoeve van de vergoeding. Het standpunt blijft dat naast de gereserveerde gelden er geen extra geld bijkomt. De exploitatievooruitzichten voor de komende jaren zijn zorgelijk en heeft de volle aandacht van alle aandeelhouders. Er is een lobby gestart om vanuit het Rijk de luchthaven en de regionale overheden te ondersteunen.</p> <p>2. GAE verwacht dat in 2021 aanvullende liquide middelen of een andere vorm van steun nodig is. Het Drentse aandeel in de overbruggingsfinanciering is in de Voorjaarsnota 2021 opgenomen.</p> <p>3. Inmiddels is duidelijk dat de nieuwe aandeelhouder het maatschappelijk belang van de luchthaven onderschrijft en deze open wenst te houden. De gemeente Assen heeft aangegeven dat het haar afspraken t.a.v. toegezegde bijdragen blijft voldoen ook als ze geen aandeelhouder meer zal zijn.</p> <p>4. De financiële positie van de luchthaven wordt nauwlettend gevolgd op basis van de kwartaalcijfers.</p> <p>5. Bestuurlijk en vanuit GAE is de lobby richting het Rijk ingezet voor een landsdekkend systeem voor vliegverkeer en een bijdrage vanuit het Rijk voor de kosten van beheer en instandhouding.</p>			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	10.471.751	9.872.000	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	3.354.487	7.477.000	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	-1.305.150	-1.713.000	nog niet bekend	nog niet bekend
Bijdrage provincie	900.000	900.000	1.800.000	0
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

MKB Fonds Drenthe				
Naam verbonden partij	MKB Fonds Drenthe B.V.			
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap			
Doel	Stimulering MBK-innovatie			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	100,00%			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder			
Invloed uitoefenen	Via de AvA (als 100% aandeelhouder)			
Risico's	De provincie is enig aandeelhouder en heeft € 13 miljoen geïnvesteerd in het MKB Fonds met als doel de economie van het midden en klein bedrijf te stimuleren en daarmee werkgelegenheid te realiseren. Deze provinciale bijdrage moet onder aftrek van de beheerskosten revolverend worden ingezet. Aan het financieren van ondernemingen zijn risico's verbonden. Voor het MKB Fonds zijn deze hoger doordat de doelsondernemingen zich bevinden in een segment met hogere risico's. Het gaat immers om jonge, innovatieve ondernemingen, startups en bestaande ondernemingen die hun nieuwe ideeën willen valoriseren.			
Beheersmaatregel	Per onderneming wordt de risico-ontwikkeling bewaakt en het risicoprofiel wordt halfjaarlijks opnieuw beoordeeld en besproken met de RvC. Daarnaast moet de portefeuille van het MKB Fonds voldoende gespreid over de levensfasen, sectoren en financieringsbedragen zijn opgebouwd. De € 13 miljoen die ingebracht is het MKB-fonds is destijds in de begroting van de provincie als last genomen. Om die reden zullen niet nog eens financiële risico's afgewikkeld hoeven te worden over dat bedrag. Daarmee impliceert de provincie in haar boekhouding dat het fondsvermogen niet zal terugvloeien naar de provincie, ondanks dat het fonds het oogmerk 'revolverend' heeft. Het idee is om het MKB in Drenthe vooruit te helpen en eventuele opbrengsten in de vorm van rente, dividend en verkoopopbrengsten van deelnemingen hiervoor opnieuw in te zetten binnen het MKB-fonds zelf.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	8.346.873	10.444.455	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	172.955	150.000	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	-1.147.815	-601.577	nog niet bekend	nog niet bekend

N.V. Waterbedrijf Drenthe	
Naam verbonden partij	N.V. Waterbedrijf Drenthe
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Doel	De vennootschap heeft als doel de zorg voor en de instandhouding van de (drink)watervoorziening alsmede de productie, zuivering, verkoop en distributie van niet-drinkwater Zorg voor en de instandhouding van de (drink)watervoorziening alsmede de productie, zuivering, verkoop en distributie van niet-drinkwater
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	50,00%
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Invloed uitoefenen	via de aandeelhoudersrelatie
Risico's	1. De drinkwatervoorziening wordt door de overheid niet overgelaten aan de markt. Wat wel een bedreiging is, is de strakke normering op basis van de WACC door ILT en ACM. Het drinkwatertarief is dus genormeerd en gerelateerd aan de investeringen. Hierdoor bestaat de mogelijkheid van een neerwaartse spiraal, waarbij het niet (kunnen) investeren leidt tot verlaging van de tarieven en waarbij een onvoldoende solvabiliteit problemen oplevert voor de financiering van nieuwe investeringen. Het op peil houden van het leidingennet kan in het geding komen. De WMD is sterk afhankelijk van wet en regelgeving. Door de toezichhouders ILT en ACM wordt in sterke mate de speelruimte beperkt die de WMD heeft voor het bepalen van tarieven en het daarmee het doen van investeringen. De tarieven zijn genormeerd; gebaseerd op de WACC is slechts een beperkte vergoeding van vermogenskosten toegestaan.2. De WMD moet steeds een goede balans vinden tussen de beschikbaarheid van voldoende middelen, borgen drinkwatervoorziening in Drenthe, acceptabele tariefontwikkeling voor klanten en aandeelhouders en robuuste ontwikkeling van parameters die nodig zijn voor verkrijgen van financiering.3. Als gevolg van COVID-19 worden projecten vertraagd. Deze projecten schuiven door naar 2021. Het investeringsvolume blijft ongewijzigd.

N.V. Waterbedrijf Drenthe

Beheersmaatregel	<p>1. In 2018 is door een schattingswijziging rond de afschrijvingstermijn van leidingen en door een gewijzigde – gematigde – tariefstelling voor 2019 en latere jaren het nodige gedaan aan de solvabiliteit en daarmee aan de mogelijkheden investeringen te financieren.</p> <p>In 2017 is de WMD gestart met het bouwen van haar belangen in deze buitenlandse deelnemingen en ook van de belangen in de Nederlandse deelnemingen die niet tot de kerntaken behoren. Voor een groot deel zijn de belangen afgebouwd. Bij de accountantscontrole leveren de deelnemingen geen problemen meer op voor het verkrijgen van een goedkeurende verklaring. De provincie heeft eind 2019 aan het Waterbedrijf Drenthe een achtergestelde lening verstrekt van € 6 miljoen. De risico's die zijn verbonden aan de achtergestelde lening zijn betrokken bij de berekening van het weerstandsvermogen van de provincie. Aan de WACC is als norm weinig te doen. Er vindt wel overleg met ILT en ACM plaats.</p> <p>2. Deze balans is gevonden in het scenario dat is uitgewerkt in het Meerjaren Investeringsplan van de WMD.</p> <p>3. Met deze vertraging is rekening gehouden in het Meerjaren Investeringsplan van de WMD.</p>
------------------	---

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	42.844	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Vreemd vermogen op 31-12	138.030	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Resultaat (voor bestemming)	4.111	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

NWB

Naam verbonden partij	Nederlandse Waterschapsbank N.V.
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Doel	Kredietverlening aan waterschappen en andere overheden
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	0,13%
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Invloed uitoefenen	Ja, via AvA
Risico's	De NWB verstrekt voornamelijk kredieten aan overheden en aan instellingen die door de overheden worden gegarandeerd. Dat resulteert in een laag risicoprofiel van de kredietportefeuille van de NWB. Risicobeheer heeft een centrale plaats in de organisatie van de NWB en wordt gekenmerkt door het effectief inspelen op veranderende marktomstandigheden en het bieden van adequate kaders voor de activiteiten van de bank. Dit helpt de bank haar sterke financiële positie en zeer lage kostenstructuur te behouden. De NWB beschikt over de hoogste kredietwaardigheidsratings AAA/Aaa. Overall beoordelen wij het risico in deze verbonden partij als laag, ook in relatie tot het geringe belang ad 0,14%. De hieronder genoemde bedragen zijn in miljoenen euro's.
Beheersmaatregel	De provincie Drenthe heeft geen specifieke beheersmaatregelen getroffen. De NWB maakt voor elk risico de afweging of zij bereid is deze te lopen. Indien dit het geval is, zijn er door de NWB maatregelen getroffen om deze risico's te beheersen.
	Onderstaande bedragen zijn in miljoenen

Bedragen in miljoenen

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	1.782	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Vreemd vermogen op 31-12	105.055	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Resultaat (voor bestemming)	81	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

PBE				
Naam verbonden partij	Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV			
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap			
Doel	Verkoop Vennootschap			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	2,28%			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder			
Invloed uitoefenen	Provincie Drenthe is via de provincie Groningen vertegenwoordigd in de aandeelhouderscommissie			
Risico's	Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 1.496.822,--) (art 2:81 BW).			
Beheersmaatregel				
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	1.569.395	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Vreemd vermogen op 31-12	19.533	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Resultaat (voor bestemming)	-70.000	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Coöperatieve vereniging NDVO-DOVA U.A.				
Naam verbonden partij	Coöperatieve vereniging Decentrale OV-Autoriteiten (NDVO-DOVA U.A.)			
Rechtsvorm	Vereniging			
Doel	Het faciliteren en ondersteunen van de leden bij collectieve vraagstukken op het gebied van de exploitatie, infrastructuur en services voor reizigers, zoals informatievoorziening over het openbaar vervoer en andere vormen van collectief of individueel vervoer.			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	6,67%			
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen Bestuur			
Invloed uitoefenen	Via het bestuur			
Risico's	1. De deelname aan NDOV en DOVA brengt kosten met zich mee. De jaarlijkse provinciale kosten voor deelname aan DOVA worden betaald door de provincie uit het budget bijdrage DOVA (destijds overgeheveld vanuit het budget Bijdrage OV-bureau Groningen Drenthe). Deze kosten veranderen niet door het aanpassen van de organisatievorm, zoals dat in 2019 vorm heeft gekregen. De jaarlijkse provinciale bijdrage is beperkt qua omvang en bedraagt 0,26% van het totaal van de exploitatiebijdragen die het DOVA ontvangt. De bijdrage staat voor 5 jaar vast (vanaf 2019).2. In de begroting 2022 heeft DOVA aangegeven dat getracht wordt haar weerstandsvermogen op te bouwen in de periode 2020-2024, maar dat in 2024 nog niet op het gewenste niveau bereikt is. Het uitgangspunt is dat in ieder geval het personeel een jaar lang doorbetaald kan worden mocht DOVA ophouden te bestaan. In de begroting 2022 van DOVA zal een risicoparagraaf opgenomen worden.			
Beheersmaatregel	Niet van toepassing.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	nog niet bekend	445.144	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	nog niet bekend	0	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	nog niet bekend	90.164	nog niet bekend	nog niet bekend
Bijdrage provincie	12.581	11.124	10.598	10.598
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Huis van de Nederlandse Provincies				
Naam verbonden partij	Huis van de Nederlandse Provincies			
Rechtsvorm	Vereniging			
Doel	Het HNP vervult als vooruitgeschoven post een signalerende functie en is een platform voor de gezamenlijke belangenbehartiging van de provincies en het IPO in Brussel. Het Huis van de Nederlandse Provincies zet zich in om zo vroeg mogelijk input te leveren in Brussel			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	7,70%			
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen en Dagelijks Bestuur			
Invloed uitoefenen	Via het bestuur			
Risico's	Het HNP is een stichting waarop het Belgisch vennootschapsrecht van toepassing is (statutair gevestigd in Brussel). Daardoor is sprake van een afwijkende financiële verslaglegging.			
Beheersmaatregel				
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	327.529	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Vreemd vermogen op 31-12	120.268	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Resultaat (voor bestemming)	168.056	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Stichting Bodembeheer Schoonebeek				
Naam verbonden partij	Stichting Bodembeheer Schoonebeek			
Rechtsvorm	Stichting			
Doel	Sanering van bodemverontreiniging in aangewezen landinrichtingsgebieden in de provincie Drenthe			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	6,00%			
Bestuurlijk belang	Lid Raad van Toezicht			
Invloed uitoefenen	Het voorzitterschap wordt bekleed door de vertegenwoordiger van de gemeente Emmen. Het Drentse lidmaatschap wordt bemenst door de milieu-gedeputeerde. Iedere deelnemer heeft één stem. Besluiten worden genomen o.b.v. volstreekte meerderheid.			
Risico's	<p>1. Mocht de bodem vervuild blijken en het saneren hiervan is een discussie, dan heeft dit grote maatschappelijke impact en is de kans op imagoschade hoog. De bodemsanering zal direct worden geassocieerd met de verantwoordelijkheid van de provincie. 2. De stichting heeft in 2020 de in 2015 uitgevoerde analyse betreffende de vermogens- en kostenopbouw geactualiseerd. Uit deze analyse blijkt dat de baten (rente-inkomsten) de lasten (stichtings- en saneringskosten) op langere termijn niet meer kunnen compenseren. SBS belegt feitelijk ook niet meer; de gelden staan geparkeerd op een spaarrekening. Dit betekent dat op de lange termijn de voorziening onvoldoende is om de uitvoering van het takenpakket van de stichting te kunnen waarborgen. Naar aanleiding van de financiële analyse is een versobering van de uitvoering doorgevoerd. Deze versobering heeft de grens bereikt. Terreineigenaren geven aan dat de uitvoering niet meer in lijn is met de gemaakte afspraken. Om draagvlak voor het convenant te behouden is in 2018 aanpassing naar een robuustere uitvoering doorgevoerd. Het financiële toekomstperspectief op lange termijn blijft echter om aandacht vragen. 3. In 2020 is het financiële toekomstperspectief onderwerp van gesprek geweest voor de Raad van Toezicht. Uit eerdere analyses inzake de vermogens- en kostenopbouw blijkt dat de baten (rente-inkomsten) de lasten (stichtings- en saneringskosten) niet meer kunnen compenseren. Dit betekent dat op de lange termijn de voorziening onvoldoende is om de uitvoering van het takenpakket van de stichting te kunnen waarborgen.</p>			
Beheersmaatregel	<p>1. In de Raad van Toezicht (RvT) worden afspraken gemaakt over de aanpak. De eigenaren van de vervuilde percelen zijn in de RvT vertegenwoordigd. Op deze wijze worden discussies over de aanpak vroegtijdig opgepakt.</p> <p>2. Bij tekorten zijn de overheden (provincie Drenthe en de gemeenten Emmen en Coevorden) aan te spreken, conform het overeengekomen convenant. In dat geval draagt de provincie bij in tekort of meerkosten. In dat geval draagt de provincie 50% bij in tekort of meerkosten.</p> <p>3. De Raad van Toezicht heeft daarom in 2020 besloten om een vervolgstudie te verrichten naar toekomstige ontwikkelingen en de optimale organisatievorm voor het takenpakket van de stichting. In de tussentijd heeft de stichting voorgesteld om de monitoringsactiviteiten te gaan clusteren in één jaar in plaats van verspreid over meerdere jaren. Verwacht wordt dat deze aanpak op termijn tot een kostenbesparing zal gaan leiden. Ook wordt vanaf 2020 jaarlijks een actualisatie van de vermogens- en kostenopbouw zal worden opgesteld. Op deze wijze blijft de raad in voldoende mate op de hoogte van de ontwikkeling van de voorziening (eigen vermogen).</p>			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	1.883.896	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Vreemd vermogen op 31-12	9.405	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Resultaat (voor bestemming)	0	-45.500	niet van toepassing	niet van toepassing

DEO				
Naam verbonden partij	Stichting Drentse Energie Organisatie			
Rechtsvorm	Stichting			
Doel	Financiering van energietransitie in Drenthe			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	100,00%			
Bestuurlijk belang	Geen bestuurlijk belang			
Invloed uitoefenen	DEO heeft een subsidierelatie met de provincie. De subsidievoorwaarden zijn vastgelegd in een programma van eisen. Via een jaarlijkse verantwoordingsrapportage wordt verantwoording afgelegd. Op basis van de bevindingen vindt een jaarlijks bestuurlijk overleg met directeur plaats.			
Risico's	<p>1. De provincie Drenthe heeft aan DEO € 39,2 miljoen in de vorm van een lening verstrekt. Dit met als doel om door middel van het verstrekken van leningen aan derden de energietransitie in Drenthe te versnellen. DEO verstrekt financiering aan bedrijven die niet door reguliere geldverstrekkers wordt verstrekt. Het risico dat een deel van de uitgezette leningen niet worden kan worden afgelost en terugbetaald waardoor de DEO niet aan terugbetalingsverplichtingen jegens de provincie kan voldoen, is aanwezig. 2. Duurzaamheid, milieubewust zijn thema's die in goede economische tijden door de wetgever gevoelig zijn voor aanpassing (zie uitwerking van het Klimaatakkoord en Klimaatwet). De partijen waaraan de DEO de leningen verstrekt, worden geraakt door wijzigingen in wet- en regelgeving. Dit kan ertoe leiden dat deze partijen financiële moeilijkheden komen doordat hun businessmodellen niet meer houdbaar zijn en niet aan hun betalingsverplichtingen richting de DEO kunnen voldoen. Dit raakt indirect de DEO. 3. De economische gevolgen van COVID-19 kunnen ertoe leiden dat bedrijven aan wie DEO de energieleningen heeft verstrekt, in financiële problemen komen en daardoor niet meer aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen.</p>			
Beheersmaatregel	<ul style="list-style-type: none"> • De DEO voert een actief debiteurenbeheer en heeft zekerheden (hypotheek en pandrechten) gesteld ter nakoming van de betalings- en aflossingsverplichtingen door de leningnemers. Ook heeft DEO een voorziening hiervoor opgenomen. De hoogte van deze voorziening bepaalt DEO aan de hand van een risicoanalyse per energielening. Voor 2020 gaat het daarbij om een totaalbedrag van € 962.714,-. • De provincie heeft hiervoor een reservering van 10% (€ 3,92 miljoen) getroffen. • Per kwartaal levert de DEO een financieel overzicht aan waarin de actuele stand is vermeld van die leningen die onder bijzonder beheer vallen; • Met de DEO is de afspraak gemaakt dat de jaarlijkse rente-inkomsten een eventueel verlies op oninbare vorderingen compenseren. <p>Door de stichtingsvorm kan de provincie Drenthe niet aansprakelijk worden gesteld. Ook het personeel van de DEO is in dienst op basis van inhuur. Hiervoor gelden geen overnameverplichtingen.</p>			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	0	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Vreemd vermogen op 31-12	31.254.318	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Resultaat (voor bestemming)	321.133	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Bijdrage provincie	niet van toepassing	2	niet van toepassing	niet van toepassing
Opbrengsten dienstverlening	36.819	46.136	46.136	46.136

SLB				
Naam verbonden partij	Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging			
Rechtsvorm	Stichting			
Doel	Sanering van bodemverontreiniging in aangewezen landinrichtingsgebieden in de provincies Groningen en Drenthe			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	8,50%			
Bestuurlijk belang	Lid Raad van Toezicht			
Invoed uitoefenen	<p>De Raad van Toezicht ziet toe op de directie en op de algemene gang van zaken van de stichting. De Raad heeft 5 leden. Het Drentse lidmaatschap wordt bemenst door de milieu-gedeputeerde. Iedere deelnemer heeft één stem. Besluiten worden genomen o.b.v. volstrekte meerderheid. Doorgaans wordt het Drentse lidmaatschap uitgevoerd door een waarnemend ambtenaar. De Raad van Toezicht van de SLB heeft in zijn vergadering van 17 februari 2011 ingestemd met het voorstel de jaarlijkse verantwoording over het gevoerde beleid te vereenvoudigen. Dit houdt in dat er niet langer een formeel en door de accountant goedgekeurd jaarverslag wordt uitgebracht, maar in plaats daarvan een tot op het niveau van de afzonderlijke uitgaven toelichtende verantwoording. Tevens is bepaald dat bij deze wijze van rapportage niet langer jaarlijks zal worden vergaderd, maar de rapportage in een schriftelijke ronde zal worden afgehandeld. Dit laat onverlet dat elk van de afzonderlijke leden van de raad het recht heeft SLB op te dragen alsnog een vergadering uit te schrijven voor plenaire behandeling van de rapportage.</p> <p>Tevens voert de provincie invloed uit via haar wettelijke rol van bevoegd gezag Wet bodembescherming en als regievoerder van de bodemsaneringsoperatie. In dat verband moet zij inhoudelijke oordelen geven over besluiten omtrent de ernst van gevallen van bodemverontreiniging en over de kwaliteit van beschermingsmaatregelen, bodemsaneringen en nazorg.</p>			
Risico's	1. Het totale fondsbedrag van circa € 2 miljoen zou voldoende moeten zijn om de algemene uitvoerende talen te dekken door middel van de jaarlijkse rentebijdrage. 2. Mocht de bodem vervuild blijken en het saneren hiervan is een discussie, dan heeft dit grote maatschappelijke impact en is de kans op imagoschade hoog. De bodemsanering zal direct worden geassocieerd met de verantwoordelijkheid van de provincie.			
Beheersmaatregel	1. De stichting beschikt over voldoende reserves om de vrijwaringen eeuwigdurend gestand te doen. 2. Door de stichting wordt de kwaliteit van de bodem gemonitord evenals het gebruik van de percelen. Deze werkwijze biedt goede garanties voor het vroegtijdig signaleren van onbalans tussen gebruik en bodemkwaliteit.			
Financiële kengetallen				
	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	2.560.040	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Vreemd vermogen op 31-12	0	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Resultaat (voor bestemming)	103.180	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

IPO	
Naam verbonden partij	Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)
Rechtsvorm	Vereniging
Doel	Belangenbehartiging van provincies in 'Den Haag' en 'Brussel'
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	6,67%
Bestuurlijk belang	Lid Bestuur
Invoed uitoefenen	Invoed kan worden uitgeoefend in het IPO-bestuur door het collegelid dat lid is van het IPO-bestuur. Het college van GS in de persoon van het IPO-bestuurslid legt verantwoording af over het gevoerde beleid aan PS.
Risico's	1. Onze jaarlijkse financiële bijdrage kan hoger dan geraamd uitvallen. De deelnemersbijdrage IPO is voor Drenthe vastgesteld op 7,3 % en de bijdrage BIJ12 bedraagt 8,84%.
Beheersmaatregel	1. Ontwikkeling van kosten IPO en BIJ12 goed volgen en monitoren.

IPO				
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	4.533.105	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Vreemd vermogen op 31-12	27.296.116	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Resultaat (voor bestemming)	2.269.884	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Bijdrage provincie	16.366.825	2.186.000	2.589.000	nog niet bekend
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Vechtdallijnen				
Naam verbonden partij	Beheerorganisatie Vechtdallijnen (Provincie Overijssel)			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling zonder meer			
Doel	Concessiebeheer spoorverbindingen Zwolle-Emmen en Almelo-Mariënberg			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	36,00%			
Bestuurlijk belang	Lid stuurgroep			
Invloed uitoefenen	Via de bestuurder in de stuurgroep en via de ambtelijke samenwerkingsgroepen			
Risico's	1. De opdrachtgevende partijen Overijssel en Drenthe zijn opbrengstverantwoordelijk voor de exploitatie van de treindienst. Dat wil zeggen dat zij de risico's lopen van fluctuerende kaartverkoop inkomsten. Conform het OV-bureau Groningen Drenthe wordt er een conservatief financieel beleid gevoerd. 2. Als gevolg van covid-19 heeft het openbaar vervoer te maken met een enorme vraaguitval en verlies aan inkomsten, we verwachten in 2022 een redelijk herstel.			
Beheersmaatregel	1. De fluctuaties in het resultaat worden opgevangen in de exploitatie van de beheersorganisatie. 2. Deze verliezen worden zoals het nu lijkt in geheel 2021 gecompenseerd door het Rijk, na aftrek van de reizigersopbrengsten, de SOV-middelen en de bestemde Vervoerplan-bijdragen van de decentrale overheden. Partijen dienen in deze periode te optimaliseren door het aanbod aan te passen aan de vraag, zonder dat de beschikbaarheid en veiligheid van het OV daar op termijn onder lijdt. Voor de periode van 1 januari tot en met 31 december 2022 biedt het kabinet perspectief op een versoerde aanvullende verlenging. Verwacht wordt dat de vraaguitval zich langzaam zal herstellen.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	nog niet bekend	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Vreemd vermogen op 31-12	nog niet bekend	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Resultaat (voor bestemming)	nog niet bekend	0	niet van toepassing	0
Bijdrage provincie	2.616.638	2.647.029	nog niet bekend	nog niet bekend
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Fonds nazorg gesloten stortplaatsen				
Naam verbonden partij	Fonds nazorg gesloten stortplaatsen			
Rechtsvorm	Reglement			
Doel	Financiering eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	100,00%			
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen en Dagelijks Bestuur			
Invloed uitoefenen	Het DB kan beleidswijzigingen voorstellen aan het AB. Een besluit kan slechts genomen worden door het AB.			
Risico's	De provincie loopt een financieel risico op het nazorgfonds. In de begroting wordt gerekend met een verwacht bruto rendement van 5 % (afpraak IPO). De afgelopen jaren is het beoogde rendement niet gerealiseerd. De provincie kan aan Attero nazorgheffingen opleggen, omdat dit nog een open stortplaats is. In 2033 moet er een fondsvermogen van € 21 miljoen zijn. Attero zal het doelvermogen volledig moeten volstorten.			
Beheersmaatregel	Wij beheersen dit risico door jaarlijks na het vaststellen van de jaarrekening te beoordelen of we een nieuwe heffing aan Attero moeten opleggen. Heffing is dan het verschil tussen fondsvermogen en de contante waarde van het doelvermogen. Op jaareinde wordt berekend wat het verschil is tussen het vermogen in het Nazorg fonds en de berekende contante waarde van het doelvermogen. Wanneer dit verschil groter is dan 10%, afspraak met Attero, dan kan GS een nazorgheffing opleggen. In de Jaarrekening 2020 is opgenomen dat het vermogen van AtteroMijster in het Nazorg fonds per 31 december 2020 € 11.444.000,- bedraagt. De contante waarde van het doelvermogen per 31 december 2020 bedraagt € 11.957.443,-. Het verschil tussen beide bedragen is € 513.443,-, procentueel 4,30/o. Dit verschil blijft binnen de met Attero afgesproken marge van 10%, vastgelegd in de raamovereenkomst van april 2014, die is geactualiseerd op 3 februari 2017. Op basis van deze cijfers wordt er over 2020 geen nazorgheffing aan Attero opgelegd. De stortplaats Meisner is reeds gesloten en daar is de mogelijkheid van het opleggen van nazorgheffingen niet meer mogelijk.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Eigen vermogen op 31-12	11.444.000	13.004.951	13.651.574	14.310.537
Vreemd vermogen op 31-12	6.790	3.500	3.500	3.500
Resultaat (voor bestemming)	398.386	593.388	646.624	658.963
Bijdrage provincie	niet van toepassing	2	niet van toepassing	niet van toepassing
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Paragraaf 2.7 Grondbeleid

Inleiding

In de paragraaf grondbeleid komen de volgende zaken aan de orde:

- Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstelling van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- Een aanduiding van de wijze waarop de provincie het grondbeleid uitvoert;
- De beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor de grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Wat willen wij bereiken?

Grond is een instrument om provinciale doelstellingen te kunnen realiseren. Dat is met name van belang bij het realiseren van infrastructuur, natuur en agrarische structuurversterking. Dit is vastgelegd in de nota Grondbeleid volgens provincie Drenthe 2016-2021 die in maart 2016 door provinciale staten is vastgesteld. Op dit moment wordt gewerkt aan een actualisatie van de nota Grondbeleid.

In de nota grondbeleid is aangegeven welke regels en procedures de provincie Drenthe hanteert als zij zich op de grondmarkt begeeft. Hierbij hanteren we een terughoudende opstelling, waarbij het uitgangspunt is dat risico's beheersbaar zijn. Grondspectatie om extra inkomsten te genereren hoort daar niet bij. Met dit grondbeleid worden ook bredere ontwikkelingen in Drenthe ondersteund.

De verantwoordelijkheid die de provincie in het kader van de realisatie van de doelen heeft, die hoofdzakelijk uit het Programma Natuurlijk Platteland komen, brengen met zich mee dat de provincie actief gronden verwerft, verkoopt en beheert. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat de provincie geen versturende werking op de grondmarkt heeft en geen staatssteun verleend, ofwel marktconform werkt. Zowel de aan- en verkoop als ruiling van gronden gebeurt op basis van onafhankelijke taxaties en in principe op vrijwillige basis. Als het nodig is kan gebruik gemaakt worden van andere instrumenten.

Wat gaan wij daarvoor doen?

Natuurlijk Platteland

Met de Natuurvisie 2040, het Programma Natuurlijk Platteland, het programma Natuur en de nota Grondbeleid heeft de provincie Drenthe een heldere ambitie voor de realisatie van provinciale doelen in het platteland, zoals de verbetering van de agrarische structuur, het natuurbeleid en waterdoelen, en de instrumenten die daarvoor beschikbaar zijn.

De kaders van het grondbeleid zijn voor het Programma Natuurlijk Platteland (PNP) uitgewerkt. Dit kader heeft meerdere functies. Het geeft onder andere aan hoe de provincie in de uitvoering wil samenwerken met de partners. Daarnaast geeft het hoofdlijnen weer voor de uitvoering van grondzaken in de verschillende deelprogramma's van het PNP.

In alle deelprogramma's van het PNP is binnen het Natuur Netwerk Nederland (NNN) nog sprake van een grondopgave. Vanaf de peildatum 1 januari 2016 (Programma Natuurlijk Platteland) moet 8.592 hectare nieuwe natuur worden ingericht en 3.855 hectare moet worden verworven of van functie veranderen. De te realiseren hectares (ha) grond die van landbouw naar natuur moeten worden omgezet betreffen gemiddeld zo'n 400 ha/jaar tot 2027, wat een forse opgave is. Een belangrijk uitgangspunt is dat functiewijziging en dus ook de grondverwerving in principe gebaseerd is op vrijwilligheid, zodanig dat daarvan een zo beperkt mogelijke marktversturende werking uitgaat. Voor

alle gebieden is vervolgens een strategie bepaald en bedacht welke stappen nodig zijn om de grond beschikbaar te krijgen voor het realiseren van de gestelde doelen.

Het jaar 2022 zal wederom in het teken staan van versnellen van de grondopgave. Hoe kunnen we eerder en meer hectares per jaar realiseren? De focus ligt op regie op grond en integraal werken, met duidelijke kaders en afspraken (bandbreedtes). Dit betekent concreet:

- Afspraken over einddoelen en de scenario's om de grondopgave te realiseren vastgelegd in het deelstrategieplan
- Afspraken over minimale natuurdoelen (SKNL en zelfrealisatie)
- Snel duidelijkheid scheppen bij grondeigenaren.

Eén van de strategieën is om eigenaren gelegen binnen de begrenzing van het NNN uit te ruilen met gronden buiten het NNN. Er wordt dan ook actief gekeken naar de mogelijkheden om geschikte ruilgronden te verwerven voor deze eigenaren. Deze gronden worden vervolgens toegevoegd aan de strategische grondvoorraad van de provincie.

Landbouw

Landbouw, de primaire agrarische sector is in Drenthe de grootste grondgebruiker en (mede daardoor) een belangrijke economische factor in het buitengebied. Daarnaast levert deze sector een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid en aan het onderhoud en het beheer van het landschap. Instrumenten als kavelruil, grond aan- en -verkoop en bedrijfsverplaatsingen worden door ons ingezet voor de agrarische structuurversterking. Bijzondere aandacht gaat daarbij de komende jaren uit naar de effectivering van de uitvoeringsafspraken met de landbouw en natuurbeschermingsorganisaties en de Milieufederatie in het kader van de Ontwikkelingsagenda Melkveehouderij & Natuur.

Infrastructuur

In 2022 zal waar nodig grondverwerving plaatsvinden ten behoeve van infrastructurele projecten. Hiervoor stellen GS voor de grotere projecten een aankoopstrategieplan op waarin te verwerven kavels, ramingen, beschikbaar budget, gewenste tijdsplanning en onderhandelingsstrategie worden aangegeven. Tevens wordt helderheid verschaft wanneer en op welke wijze gebruik gemaakt wordt van het instrument onteigening. Daarbij is sprake van een helder uitgangspunt: het werk moet er komen binnen een bepaalde tijdsplanning (enkele jaren). Er is uiteindelijk geen sprake van vrijwilligheid voor de eigenaar om te kiezen wel of niet te verkopen. Gelet hierop wordt aan eigenaren en overige belanghebbenden een volledige schadeloosstelling geboden. De provincie hanteert het onteigeningsinstrument alleen indien dat noodzakelijk wordt geacht.

Ruimtelijk-economische ontwikkeling

Het stimuleren van economische activiteiten, innovatie en duurzame werkgelegenheidsontwikkeling, de energietransitie en adaptatie aan klimaatverandering zijn belangrijke speerpunten van het provinciale beleid. In de nota Grondbeleid volgens provincie Drenthe 2016-2021 is een verkenning of en in hoeverre (provinciale) grond, direct of indirect, een bijdrage kan leveren aan de versterking van de ruimtelijk-economische opgaven en de vrijetijdseconomie aangekondigd. Deze verkenning is in 2017 afgerond en heeft geleid tot een voorstel voor een afwegingskader waarmee grondbeleid breder kan worden ingezet. Deze verkenning is input voor het nieuwe Grondbeleid.

Strategische Grondvoorraad

Om de opgave te kunnen realiseren beschikt de provincie over een (strategische) grondvoorraad die is opgebouwd uit enerzijds gronden binnen en anderzijds gronden buiten projectgrenzen.

- Gronden die liggen binnen de grenzen van een project, zoals een weg tracé of het NNN of een ander project.

- Deze gronden worden afgewaardeerd naar de waarde die zij na realisatie van het project hebben. Voor het beleidsveld van het Programma Natuurlijk Platteland worden gronden binnen het NNN na aanschaf afgewaardeerd naar 15% van de agrarische waarde. De gronden voor infrastructuur worden afgewaardeerd naar 0 euro.
- Gronden buiten de grenzen van een project.
  - Deze gronden kunnen worden ingezet bij ruil- en verplaatsingsprocessen voor de realisatie van provinciale doelen. Daarvoor worden gronden door de provincie (anticiperend) aangekocht. Het tijdelijke bezit wordt op de post “grondvoorraad” op de provinciale balans tegen verwervingsprijs of lagere marktwaarde verantwoord.

Jaarlijks wordt hierbij getoetst hoe de boekwaarde zich verhoudt tot de marktwaarde. Zodra de marktwaarde onder de boekwaarde komt te liggen, vindt afwaardering plaats ten laste van het beleidsveld.

De maximale omvang van het tijdelijk grondbezit voor het Programma Natuurlijk Platteland is in 2021 op basis van de huidige grondprijzen bijgesteld naar 62 miljoen euro; dit is opgebouwd uit ruilgronden buiten het NNN en het provinciale bezit binnen het NNN. Per 31 december 2020 bedraagt het tijdelijk grondbezit op naam van de provincie Drenthe 2221 ha grond met een balanswaarde van € 45,6 mln. De relatief lage balanswaarde in verhouding tot de hectares is het gevolg van de om niet verkregen ruilgronden van het rijk op basis van het natuurakkoord.

Wat gaat dat kosten/wat levert dat op?

Verkoop (en ingebruikgeving pacht)

Jaarlijks worden er gronden verkocht door de provincie. De provincie handelt bij exploitatie en verkoop marktconform en rechtmatig. Overtollige gronden en vastgoed wordt verkocht en ruilgronden worden geleverd in verschillende gebiedsprocessen.

Natuurlijk Platteland

In 2022 worden gronden zowel binnen als buiten het NNN verpacht of in gebruik geven waar dat mogelijk is. De exploitatie kent naar verwachting een positief saldo.

Verder zal binnen het NNN naar verwachting 85 hectare vervreemd worden. De waarde van de gronden wordt getaxeerd voor doorlevering. Door ruiling en verkoop zal 524 hectare vervreemd worden uit de strategische grondvoorraad ruilgrond. Daarnaast wordt ingezet op de verkoop van 4 gebouwen.

Infrastructuur

In 2022 zal in enkele gevallen worden verpacht en/of verhuurd met relatief beperkte inkomsten.

Gronden die niet (langer) benodigd zijn voor provinciale doelen zullen verkocht worden. Hiervoor is geen actief verkoopbeleid, maar dit wordt in voorkomende gevallen beoordeeld en uitgevoerd.

Aankopen (wat levert dat op?)

Natuurlijk Platteland

De totale grondopgave van 3.855 hectare is momenteel gepland voor circa 192 miljoen euro tot 2028. Deze functiewijzigingsopgave is in het Programma Natuurlijk Platteland gespecificeerd naar de verschillende gebieden.

Voor 2022 is de inschatting dat er een oppervlakte van 515 hectare NNN verworven kan worden. Daarnaast is de verwachting dat er 98 hectare gerealiseerd wordt middels particulier natuurbeheer.

Infrastructuur

In 2022 zal voor verschillende projecten een aankoopopgave zijn van relatief kleine oppervlakten grond.

Strategische Grondvoorraad

Voor de opgave uit het programma Natuurlijk Platteland wordt in 2022 naar verwachting 202 hectare ruilgrond gekocht.

De opgave in het Programma Natuurlijk Platteland is groot en het blijft noodzakelijk om vol in te zetten op een actieve benadering van de grondeigenaren, om samen op een creatieve manier en met de inzet van de instrumentenkoffer maatwerk te leveren en de hectares te realiseren. Om deze opgave te realiseren zijn strategieën voor aan- en verkopen opgesteld.

De ontwikkeling van de aan en verkopen van de (strategische) grondvoorraad wordt in onderstaande tabel weergegeven en financieel gemaakt.

Onderstaande tabel bevat de voortgang Grond via de PPO-opdracht aan Prolander en dus exclusief SKNL, kosten via provincie en overige sporen.

Tabel Grondparagraaf	Jaarrekening 2020		PPO 2021 #		PPO 2022							
	Ha voorraad	Boekwaarde	Saldo mutaties ha	Mutaties Boekwaarde in 2020	Mutaties ha voorraad	Bruto aan-en verkopen	Lasten	Baten	Mutaties boekwaarde		Prognose ha voorraad	Voorraad grond
							waarde daling	boekwinst	Vermeerdering	Vermindering		Prognose boekwaarde
Voorraad ruilgrond	1.032	39.918.383	-20	11.325.000								
Voorraad NNN grond	1.170	5.618.670	394	3.857.220								
Landschapselement	19	80.000	0	0								
Overig ruilgrond @					nvt	nvt	50.000			nvt		nvt
Aankoop ruilgrond					202	26.644.145	7.587.875			19.056.270		19.056.270
Aankoop NNN					515	33.413.696	28.420.643			4.993.053		4.993.053
Versnelling NNN (PN)					nvt	zie NNN	4.684.784			nvt		nvt
Mutatie lasten / vermeerdering					717	60.057.841	40.743.302			24.049.323		24.049.323
Overig ruilgrond					nvt	nvt				nvt		nvt
Verkopen ruilgrond					-524	34.820.000		8.646.000		-26.174.000		-26.174.000
Verkopen NNN					-85	824.096		247.229		-576.867		-576.867
Mutatie baten / vermindering					-609	35.644.096		8.893.229		-26.750.867		-26.750.867
Standen 31 december												
	2020		2021								2022	
Voorraad ruilgrond	1.032	39.918.383	1.012	51.243.383							690	44.125.653
Voorraad NNN grond	1.170	5.618.670	1.564	9.475.890							1.994	13.892.076
Landschapselement	19	80.000	19	80.000							19	80.000
	2.221	45.617.053	2.595	60.799.273	108	nvt	40.743.302	8.893.229	24.049.323	-26.750.867	2.703	58.097.729

II Financiële begroting

II.1 Overzicht van lasten en baten, tevens Meerjarenraming 2022 – 2025

Programma	2020 Rekening	2021 Begroting	2022 Begroting	2023 Begroting	2024 Begroting	2025 Begroting
1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen						
Lasten	6.798.756	8.952.938	10.779.800	9.927.300	9.389.800	8.456.467
Baten	-27.232	-19.640	-19.640	-19.640	-19.640	-19.640
Totaal programma	6.771.525	8.933.298	10.760.160	9.907.660	9.370.160	8.436.827
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven						
Lasten	93.332.685	113.190.300	113.425.722	154.001.560	93.595.202	93.818.361
Baten	-38.626.896	-31.701.272	-37.412.491	-56.175.433	-22.379.677	-11.918.871
Totaal programma	54.705.789	81.489.028	76.013.231	97.826.127	71.215.525	81.899.490
3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten						
Lasten	11.126.252	16.079.365	10.078.744	9.006.373	8.784.028	8.890.474
Baten	-3.232.521	-1.566.054	-681.355	-388.918	-388.918	-388.918
Totaal programma	7.893.731	14.513.311	9.397.389	8.617.455	8.395.110	8.501.556
4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig						
Lasten	54.640.649	76.271.325	68.675.827	67.208.533	64.596.304	64.449.141
Baten	-9.108.912	-16.073.446	-7.180.700	-5.010.014	-3.650.014	-1.728.014
Totaal programma	45.531.737	60.197.879	61.495.127	62.198.519	60.946.290	62.721.127
5: Klimaat en energie: samen doorpakken						
Lasten	2.666.577	7.241.417	2.923.424	2.918.513	2.113.553	2.108.544
Totaal programma	2.666.577	7.241.417	2.923.424	2.918.513	2.113.553	2.108.544
6: Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig						
Lasten	23.089.042	26.202.701	23.702.394	22.781.430	23.562.839	22.922.262
Baten	-2.859.176	-2.243.305	-2.188.819	-1.552.467	-1.566.251	-1.563.394
Totaal programma	20.229.866	23.959.396	21.513.575	21.228.963	21.996.588	21.358.868
7: Middelen en mensen						
Lasten	58.410.909	65.929.524	67.377.939	71.838.208	68.862.936	68.114.184
Baten	-232.913.833	-221.354.270	-220.455.756	-222.898.918	-225.389.002	-228.536.298
Totaal programma	-174.502.924	-155.424.746	-153.077.817	-151.060.710	-156.526.066	-160.422.114
8: Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)						
Lasten	5.848.378	9.276.932	11.288.825	31.000		
Baten	-1.535.871	-2.156.000	-2.836.250	-7.750		
Totaal programma	4.312.507	7.120.932	8.452.575	23.250		
9: Investeringsagenda						
Lasten	3.338.111	42.188.795	18.354.291	6.883.841	3.140.570	3.140.570
Baten	-303.277	-242.667	-242.667			
Totaal programma	3.034.834	41.946.128	18.111.624	6.883.841	3.140.570	3.140.570
Exploitatiesaldo vóór toevoeging c.q. onttrekking aan reserves	-29.356.359	89.976.643	55.589.288	58.543.618	20.651.730	27.744.868

	2020 Rekening	2021 Begroting	2022 Begroting	2023 Begroting	2024 Begroting	2025 Begroting
Alle programma Lasten exclusief reserve mutaties	259.251.360	365.333.297	326.606.966	344.596.758	274.045.232	271.900.003
Alle programma Baten exclusief reserve mutaties	-288.607.719	-275.356.654	-271.017.678	-286.053.140	-253.393.502	-244.155.135
Exploitatiesaldo vóór toevoeging c.q. onttrekking aan reserves	-29.356.359	89.976.643	55.589.288	58.543.618	20.651.730	27.744.868

Reserve mutaties Lasten	208.058.046	139.498.474	26.830.545	18.863.907	25.551.382	10.493.700
Reserve mutaties Baten	-185.148.051	-229.475.117	-82.419.833	-77.407.525	-46.203.112	-38.238.568
Saldo mutaties reserves	22.909.995	-89.976.643	-55.589.288	-58.543.618	-20.651.730	-27.744.868
Resultaat exploitatiesaldo na toevoeging aan c.q. onttrekking aan reserves	-6.446.364					

Saldo Programma's	2020 Rekening	2021 Begroting	2022 Begroting	2023 Begroting	2024 Begroting	2025 Begroting
Programma 1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen	6.771.525	8.933.298	10.760.160	9.907.660	9.370.160	8.436.827
Programma 2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	54.705.789	81.489.028	76.013.231	97.826.127	71.215.525	81.899.490
Programma 3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten	7.893.731	14.513.311	9.397.389	8.617.455	8.395.110	8.501.556
Programma 4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig	45.531.737	60.197.879	61.495.127	62.198.519	60.946.290	62.721.127
Programma 5: Klimaat en energie: samen doorpakken	2.666.577	7.241.417	2.923.424	2.918.513	2.113.553	2.108.544
Programma 6: Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig	20.229.866	23.959.396	21.513.575	21.228.963	21.996.588	21.358.868
Programma 7: Middelen en mensen	-174.502.924	-155.424.746	-153.077.817	-151.060.710	-156.526.066	-160.422.114
Programma 8: Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)	4.312.507	7.120.932	8.452.575	23.250		
Programma 9: Investeringsagenda	3.034.834	41.946.128	18.111.624	6.883.841	3.140.570	3.140.570
Saldo voor bestemmingen	-29.356.359	89.976.643	55.589.288	58.543.618	20.651.730	27.744.868

Reserve mutaties Lasten	208.058.046	139.498.474	26.830.545	18.863.907	25.551.382	10.493.700
Reserve mutaties Baten	-185.148.051	-229.475.117	-82.419.833	-77.407.525	-46.203.112	-38.238.568
Saldo mutaties reserves	22.909.995	-89.976.643	-55.589.288	-58.543.618	-20.651.730	-27.744.868
Resultaat exploitatiesaldo na toevoeging aan c.q. onttrekking aan reserves	-6.446.364					

	2020 Begroting	2021 Begroting	2022 Begroting	2023 Begroting	2024 Begroting	2025 Begroting
Onvoorzien	22.000	25.000	500.000	500.000	500.000	500.000
Vrije bestedingsruimte		3.819.682	1.471.825	5.792.068	3.293.872	1.552.732
Totale ruimte binnen begroting	22.000	3.844.682	1.971.825	6.292.068	3.793.872	2.052.732

II.2 Toelichting op belangrijke ontwikkelingen

Inleiding

De bedragen opgenomen in het overzicht van baten en lasten, tevens meerjarenraming 2022- 2025, geven in sommige gevallen (aanmerkelijke) verschillen te zien. Hiervoor is een aantal algemene oorzaken aan te wijzen, waarvan we hier de voornaamste beschrijven:

- Bepaalde begrotingsjaren bevatten incidentele uitgaven.
- Met name in de sfeer van de specifieke uitkeringen komt het voor, dat programma's aflopen; in de regel levert dat zowel aan de kant van de lasten als aan de kant van de baten verschillen tussen jaren op.
- Elk jaar worden de boekwaarden van de financieel nog niet afgesloten investeringen geactualiseerd.
- Door nieuwe inschattingen van het verloop van kredieten en eventuele gewijzigde uitgangspunten voor de te hanteren afschrijvingstermijnen, leidt dit tot geactualiseerde kapitaallasten van deze investeringen.

In de Meerjarenraming 2022-2025 zijn de besluiten verwerkt die zijn genomen naar aanleiding van de Voorjaarsnota 2021 en de Bestuursrapportage 2021 en het financieel perspectief dat bij de Begroting 2022 is opgesteld op basis van nog te verwerken autonome ontwikkelingen. De belangrijkste financiële aanpassingen worden nader toegelicht in de bij deze Begroting 2022 behorende wijziging van de Begroting 2021.

Een toelichting op de *specifieke* verschillen tussen de begrotingsjaren 2021 en 2022 is gegeven in het programmaplan, bij de betreffende programma's. Waar de financiële totaaloverzichten voor de programma's substantiële verschillen (afwijkingen groter dan € 50.000,-) tussen de jaren 2021 en 2022 laten zien, wordt hiervoor een toelichting gegeven. Wij verwijzen naar de toelichting per programma.

Enige algemene ontwikkelingen met financiële gevolgen worden hierna besproken.

Algemene uitkering provinciefonds

De raming van de algemene uitkering uit het provinciefonds is gebaseerd op de meicirculaire provinciefonds 2021. In deze circulaire wordt informatie verstrekt over de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het provinciefonds en over zogenoemde decentralisatie-uitkeringen. De effecten van de circulaire zijn meegenomen in de 13^e wijziging van de Begroting 2021. Het meerjarige beeld komt vervolgens terug in de Begroting 2022.

In de meicirculaire provinciefonds 2021 is een nieuwe accresraming opgenomen voor het jaar 2022 en verder, berekend conform de huidige normeringssystematiek. Voor het jaar 2022 is sprake van een neerwaartse bijstelling van het accres als gevolg van een lagere loon- en prijsontwikkeling dan eerder verwacht. De uiteindelijke ontwikkeling van het accres in 2022 en verder is afhankelijk van de keuzes die een nieuw kabinet maakt: zowel in budgettaire zin als in de wijze waarop een nieuw kabinet de normeringssystematiek vormgeeft.

De meicirculaire 2021 bevat verder de definitieve afrekening van de ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds (BCF) over 2020.

Financieel ziet het beeld er als volgt uit:

Ontwikkeling algemene uitkering (meicirculaire 2021)	2021	2022	2023	2024	2025
Stand uit (geactualiseerde) Begroting 2021	147.377.228	151.747.046	154.940.078	158.148.021	158.148.021
Raming algemene uitkering meicirculaire 2021	147.500.230	150.477.832	152.973.401	155.538.881	159.309.085
Vershil	123.002	-1.269.214	-2.002.677	-2.609.140	1.161.064

Bij deze tabel hoort nog de opmerking, dat de algemene uitkering in de meicirculaire 2021 een zogenoemde taakmutatie bevat, waarbij de provincies als onderdeel van de algemene uitkering middelen ontvangen in verband met de werkzaamheden die naar verwachting zullen voortkomen uit de invoering van de Wet Open Overheid (Woo). Van de verwachte lasten is in programma 1 een raming opgenomen.

Opcenten Motorrijtuigenbelasting (MRB)

Zoals aangegeven in het Coalitieakkoord, zien wij in deze bestuursperiode af van indexering van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Wij bevriezen het aantal opcenten daarom op 92, ook voor het begrotingsjaar 2022.

De inkomsten

De geraamde inkomsten voor 2022 en de jaren daarna baseren wij op het tarief van 92 opcenten, het autobestand en de samenstelling van dat autobestand in 2021, gerekend met een gemiddelde van de ramingen voor respectievelijk 1 januari 2021 en 1 juli 2021. Wij doen dit, om het effect af te vlakken van mogelijke incidentele ontwikkelingen als gevolg van de corona-pandemie.

Jaarlijks actualiseren we de geraamde opbrengst op basis van het autobestand. Voor 2021 gebeurt dat ook op basis van een gemiddelde van de ramingen voor respectievelijk 1 januari 2021 en 1 juli 2021. Dit is voor 2021 nog niet gebeurd in de Bestuursrapportage 2021, maar wordt voor 2021 wel meegenomen in de bijstelling in het kader van de ramingen voor de Begroting 2022

Indexering OV-bureau en Vechtdallijnen

De bijdrage aan het Openbaar vervoersbureau Groningen-Drenthe wordt op basis van het gemiddelde over 5 jaar van de LBI-index geïndexeerd. Dat betekent dat de voor de jaren 2022 t/m 2025 het budget met € 80.334,-- (2022) oplopend naar € 431.001,-- (2025) wordt verlaagd. Voor de exploitatie van de Vechtdallijnen wordt het budget op dezelfde wijze geïndexeerd. Dat leidt tot een verlaging van € 23.729,-- in 2022 tot een verhoging van € 78.604,-- in 2025. We stellen voor de prijscompensatie van totaal € 104.063,-- (2022) oplopend naar € 509.605,--(2025) toe te voegen aan de vrije bestedingsruimte

Afschrijvingstermijnen

Deze zijn niet aangepast ten opzichte van de Begroting 2021 en zijn ook opgenomen in de Nota investeren activeren en waarderen Drenthe, als onderdeel van het Statenuk Financieel Beleid dat in december 2020 is vastgesteld.

Investering	afschrijvingstermijn (in jaren)
Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	50
Gebouwen (grote verbouwing: aansluiten bij restant afschrijving)	50
Verbouwing/revitalisering	20
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken waaronder:	
- sluisen (was 90 jaar)	80
- sluisdeur van composiet	100
- sluisdeur van staal	80
- sluisdeur van hout	50
- bruggen (waaronder val) en viaducten (was 90 jaar)	80
- voorzieningen bij waterwegen	30
- (aanleg van) wegen	20
- rotondes en verkeersdrempels e.d.	20
- betonbeschoeiing (was 50 jaar)	80
- staalbeschoeiing	50
- houtbeschoeiing	30
- bedienpost tbv de scheepvaart (incl. aanleg glasvezel)	10
Vervoersmiddelen	5
machines, apparaten en installaties lang	30
machines, apparaten en installaties middel	15
machines, apparaten en installaties kort	10
Overige materiële vaste activa, waaronder:	
- inventarissen (waaronder meubilair)	10
- schilderijrekken	20
- isolatieglas	20
- audio/videoapparatuur en telefooncentrale	8
- multimedia, beveiligingscamera's	5

Uitgangspunten en actualisering index gesubsidieerde instellingen

Jaarlijks worden voor de subsidies van de instellingen, waarmee we een structurele samenwerking hebben, een index voor loon- en prijsstijgingen toegepast op basis van een gemiddelde over 5 jaar van de cijfers van het CPB (o.b.v. cijfers maart 2020 die ook verwerkt zijn in de meicirculaire van het ministerie). Dit is in 2007 besloten om schommelingen in de indexering zoveel mogelijk tegen te gaan en de nacalculatie af te schaffen. Deze index wordt elk jaar geactualiseerd. Voor de Begroting 2021 bedroeg de index 1,9 %. Voor de Begroting 2022 wordt de index 2,8%.

Loonkosten

In de Begroting 2022 zijn de loonkosten van de provinciale organisatie toegerekend naar twee afzonderlijke posten in programma 7 Middelen en mensen, te weten de doelstellingen:

- Directe personele inzet (directe loonkosten)
- Inzet ondersteunend personeel (indirecte loonkosten incl. overhead).

Op deze wijze krijgt u inzicht in de omvang van de overhead.

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (het BBV) moeten de loonkosten per beleidsdoelstelling/ taakveld gesplitst worden naar van medewerkers die direct voor beleidsonderdelen werkzaam zijn en overhead. Overhead zijn al die (loon)kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces. Vanaf 2017 moeten we de loonkosten ook toerekenen aan investeringsprojecten. De lonen die worden besteed aan investeringsprojecten mogen niet als jaarlast worden begroot en verantwoord, maar maken deel uit van de "waarde van het bezit"

op de balans, waarover wordt afgeschreven. Het gaat dan om de personele inzet voor concrete projecten (investeringskrediet is beschikbaar) en niet voor algemene beleidsontwikkeling. Voor de provincie Drenthe gaat het voornamelijk om de inzet voor investeringsprojecten verkeer en vervoer en infrastructurele werken wegen en vaarwegen. We hebben voor de Begroting 2022 ca. de verdeling van de lonen over directe beleidsonderdelen, overhead en investeringen niet aangepast maar identiek gehouden aan de lopende meerjarenbegroting.

Ontwikkeling van de rente

Sinds de invoering van schatkistbankieren worden de overtollige middelen in 's Rijks schatkist - conform de Wet Fido - geplaatst. Gezien onze liquiditeitsprognose zijn we terughoudend met het plaatsen van middelen bij medeoverheden waarmee geen toezichtrelatie bestaat. We houden voortdurend een kritische blik op onze totale financiële portefeuille. Voor nadere informatie wordt verwezen naar de paragraaf financiering in deze begroting.

Actualisering huren en dienstverleningsovereenkomsten

Voor de huren hanteren we meerjarig een index van 1%. Dit is gebaseerd op de ontwikkelingen van de CBS-cijfers, die bij de huuraanpassing worden toegepast. Bij de Dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) die we afgesloten hebben, hanteren we naast een index over de lonen van gemiddeld 2%, ook het aantal accounts en werkplekken. Jaarlijks wordt bekeken of een bijstelling noodzakelijk is. Voor het jaar 2022 vindt geen bijstelling plaats.

Vennootschapsbelasting

Op basis van nieuwe inzichten van de Belastingdienst zal mogelijk, met terugwerkende kracht, voor een gering aantal activiteiten een aangifteplicht ontstaan. Wij schatten voornamelijk in dat de financiële consequenties beperkt zullen zijn.

Omschrijving	Toegepast in 2021	Toegepast in 2022
Index gesubsidieerde instellingen	1,9%	2,8%
Index belastingen en heffingen	0,00%	0,00%
Groei van het wagenpark in relatie tot de MRB	0,00%	0,00%
Rentepercentage van toegerekende rente	0,00%	0,00%
Rentetoerekening aan reserves	n.v.t.	n.v.t.
Huurindex Drents Museum	1,00%	1,00%
Rentepercentage opbrengst kort geld	0,00%	0,00%
Rentepercentage opbrengst lang geld	0,00%	0,00%

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten					
Programma: 1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen					
Beleidsopgave: PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling					
Totaal Incidenteel					
Totaal Structureel	1.144.677	1.144.677	1.144.677	1.149.677	1.149.677
Totaal beleidsopgave	1.144.677	1.144.677	1.144.677	1.149.677	1.149.677
Beleidsopgave: CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld					
Integraal veiligheidsbeleid	41.667				
Jongerenraad	10.000	10.000	10.000		
Totaal Incidenteel	51.667	10.000	10.000		
Totaal Structureel	61.634	61.634	61.634	66.634	66.634
Totaal beleidsopgave	113.301	71.634	71.634	66.634	66.634
Beleidsopgave: Goed openbaar bestuur in Drenthe					
Totaal Incidenteel					
Totaal Structureel	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000
Totaal beleidsopgave	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000
Beleidsopgave: Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur					
Algemeen juridisch beleid	10.000	40.000			
Gedeputeerde staten (GS)	50.000	50.000	25.000		
Cofinanciering Europa	4.403.071	5.469.738	4.719.738	4.219.738	3.286.405
Participatie Omgevingswet	25.000	25.000			
Totaal Incidenteel	4.488.071	5.584.738	4.744.738	4.219.738	3.286.405
Totaal Structureel	2.777.009	3.603.871	3.591.371	3.578.871	3.578.871
Totaal beleidsopgave	7.265.080	9.188.609	8.336.109	7.798.609	6.865.276
Beleidsopgave: Verbinding met de Drentse samenleving					
Kwaliteit van dienstverlening	55.000				
Totaal Incidenteel	55.000				
Totaal Structureel	365.880	365.880	365.880	365.880	365.880
Totaal beleidsopgave	420.880	365.880	365.880	365.880	365.880
Totaal incidenteel programma	4.594.738	5.594.738	4.754.738	4.219.738	3.286.405
Totaal structureel programma	4.358.200	5.185.062	5.172.562	5.170.062	5.170.062
Totale Lasten programma	8.952.938	10.779.800	9.927.300	9.389.800	8.456.467

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	2021	2022	2023	2024	2025
Programma: 2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven					
Beleidsopgave: Toekomstgerichte landbouw					
Verbetering van de landbouwstructuur	75.000	75.000	75.000		
Interbestuurlijk programma vitaal platteland Drents Plateau (IBP)	552.097	354.485	128.914		
Prikkels versterkte agrarische sector	50.000				
POP3 Landbouw	205.000				
Bijdrage Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw	800.000	600.000	843.530		
Totaal Incidenteel	1.682.097	1.029.485	1.047.444		
Totaal Structureel	528.141	985.249	794.209	358.000	834.949
Totaal beleidsopgave	2.210.238	2.014.734	1.841.653	358.000	834.949
Beleidsopgave: Natuurlijk Platteland					
Natuur algemeen	13.400.821	13.694.221	13.400.736	11.796.965	11.598.065
P-Milieukwaliteit Drenthe	11.551.447	7.275.225	1.526.697	1.105.795	
Uitfinanciering Natuur-overig	531.388	375.342	6.069.250		
Grondverwerving en functieverandering NNN	24.858.689	32.821.721	33.920.516	10.857.951	21.910.720
aankoop van veehouderijen in het kader van stikstof	12.476.500	-45.000	-25.000		
Verbetering van de kwaliteit van natuurgebieden (PN SPUK)	1.111.651	2.886.303	2.886.303	817.700	
Hydrologische verbetering (PN SPUK)	4.016.239	9.684.081	17.324.361	5.126.775	
Versnelling van verwerving (PN SPUK)	47.281	6.015.381	5.873.537		
Uitvoeringskosten (PN SPUK)	965.766	2.500.000	2.500.000		
R-Realisatie EHS				10.482.001	14.172.343
Tijdelijke beheer grondbezit	347.806	250.000	250.000	218.000	186.000
Agrarisch natuurbeheer	745.338	745.338	745.338	745.338	745.338
R-Soortenbescherming	265.000				
R-Nationale Parken	800.000				
NME	9.039	9.247	9.460	9.687	9.909
Uitvoering Natuurbeschermingswet (NBW) aandeel VTH	310.000	50.000			
Totaal Incidenteel	71.436.965	76.261.859	84.481.198	41.160.212	48.622.375
Totaal Structureel	26.720.714	24.426.097	44.149.932	43.176.102	35.886.578
Totaal beleidsopgave	98.157.679	100.687.956	128.631.130	84.336.314	84.508.953
Beleidsopgave: Een aantrekkelijk en gevarieerd vestigingsklimaat voor wonen en werken					
Ruimtelijke kwaliteit	96.793				
Stedelijke Ontwikkeling en vernieuwing	185.000	740.000	875.000		
Totaal Incidenteel	281.793	740.000	875.000		

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal Structureel	1.845.350	1.818.350	1.818.350	1.818.350	1.818.350
Totaal beleidsopgave	2.127.143	2.558.350	2.693.350	1.818.350	1.818.350
Beleidsopgave: Zorgvuldig omgaan met water					
Onderzoeken grondwatersystemen	550.540	500.000	500.000	500.000	500.000
Beleidsontwikkeling Regionaal waterplan	929.665				
Klimaatadaptie	100.000	350.000	350.000		
Totaal Incidenteel	1.580.205	850.000	850.000	500.000	500.000
Totaal Structureel	1.328.500	1.328.500	1.328.500	1.328.500	1.328.500
Totaal beleidsopgave	2.908.705	2.178.500	2.178.500	1.828.500	1.828.500
Beleidsopgave: In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen					
Bescherming aardkundige waarden/bodemarchief	78.950				
Totaal Incidenteel	78.950				
Totaal Structureel	4.739.764	4.828.324	4.929.816	5.033.180	4.624.109
Totaal beleidsopgave	4.818.714	4.828.324	4.929.816	5.033.180	4.624.109
Beleidsopgave: De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden					
Voorbereiden en uitvoeren overheidssaneringen door de provincie	2.764.321	954.358	13.523.611	17.358	
Totaal Incidenteel	2.764.321	954.358	13.523.611	17.358	
Totaal Structureel	203.500	203.500	203.500	203.500	203.500
Totaal beleidsopgave	2.967.821	1.157.858	13.727.111	220.858	203.500
Totaal incidenteel programma	77.824.331	79.835.702	100.777.253	41.677.570	49.122.375
Totaal structureel programma	35.365.969	33.590.020	53.224.307	51.917.632	44.695.986
Totale Lasten programma	113.190.300	113.425.722	154.001.560	93.595.202	93.818.361
Programma: 3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten					
Beleidsopgave: Innovatie en digitalisering als kans					
Totaal Incidenteel					
Totaal beleidsopgave					
Beleidsopgave: Een goed vestigings- en ondernemersklimaat					
Ruimtelijk Economisch Programma	3.124.151	431.793			
Beleidskaders en programmabeheer	2.310.638	1.071.038	971.038	971.038	
Voorzieningen vestigingsfactoren kernzones			300.000		
Totaal Incidenteel	5.434.789	1.502.831	1.271.038	971.038	
Totaal Structureel	2.623.323	4.177.923	4.095.279	4.132.779	5.103.817
Totaal beleidsopgave	8.058.112	5.680.754	5.366.317	5.103.817	5.103.817

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	2021	2022	2023	2024	2025
Beleidsopgave: (Inter)nationale en (inter)regionale kansen benutten					
Vierkant voor Werk/Bedrijvenregeling	4.203.890				
Totaal Incidenteel	4.203.890				
Totaal beleidsopgave	4.203.890				
Beleidsopgave: Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt					
Onderzoek, voorlichting en rapportage vestigingsfactoren kernzones	235.294				
Prikkels functioneren arbeidsmarkt	160.000				
Totaal Incidenteel	395.294				
Totaal Structureel	507.400	667.400	667.400	667.400	667.400
Totaal beleidsopgave	902.694	667.400	667.400	667.400	667.400
Beleidsopgave: Vrijtijdseconomie stimuleren					
Totaal Incidenteel					
Totaal Structureel	2.914.669	3.730.590	2.972.656	3.012.811	3.119.257
Totaal beleidsopgave	2.914.669	3.730.590	2.972.656	3.012.811	3.119.257
Beleidsopgave: Drenthe heeft optimale fiets- en wandelvoorzieningen voor inwoners en bezoekers					
Totaal Incidenteel					
Totaal beleidsopgave					
Totaal incidenteel programma	10.033.973	1.502.831	1.271.038	971.038	
Totaal structureel programma	6.045.392	8.575.913	7.735.335	7.812.990	8.890.474
Totale Lasten programma	16.079.365	10.078.744	9.006.373	8.784.028	8.890.474
Programma: 4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig					
Beleidsopgave: Goede doorstroming en verkeersveilige infrastructuur					
Totaal Incidenteel					
Totaal beleidsopgave					
Beleidsopgave: Kerntaken onderzoek en samenwerking					
Beleid	7.024.182	-2.000.000			
Uitwerking pup	137.000				
Toekomst Groningen Airport Eelde, uitwerking beleidskeuze 'Investeren'	1.402.235				
Beleid		170.000			
Luchtvaart		1.800.000		900.000	900.000
Monitoring		50.000			
Uitvoering		86.000			
Totaal Incidenteel	8.563.417	106.000		900.000	900.000

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal Structureel	599.840	2.419.996	534.996	534.996	534.996
Totaal beleidsopgave	9.163.257	2.525.996	534.996	1.434.996	1.434.996
Beleidsopgave: Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur					
Instandhouden van de infrastructuur van wegen (variabel onderhoud)	960.898				
Zorgen voor veilige provinciale wegen	125.142				
Zorgen voor veilige vaarwegen	125.000				
Totaal Incidenteel	1.211.040				
Totaal Structureel	18.055.499	19.787.394	21.538.341	17.793.827	17.294.625
Totaal beleidsopgave	19.266.539	19.787.394	21.538.341	17.793.827	17.294.625
Beleidsopgave: Toegankelijke en veilige bereikbaarheid					
Investeringen volgens prioriteit 3.11			41.195	41.195	
Educatie en verkeerscampagnes		3.400.000	3.415.000	3.415.000	3.415.000
Mobiliteit VJN 2021			125.000		
Totaal Incidenteel		3.400.000	3.581.195	3.456.195	3.415.000
Totaal Structureel	11.213.404	11.361.350	12.040.907	14.684.942	14.474.121
Totaal beleidsopgave	11.213.404	14.761.350	15.622.102	18.141.137	17.889.121
Beleidsopgave: Mobiliteit op maat					
Beleid		250.000			
Ontwikkeling Hubs		2.000.000			
Maas Pilot		70.686			
Totaal Incidenteel		2.320.686			
Totaal beleidsopgave		2.320.686			
Beleidsopgave: Fiets als duurzaam alternatief					
Beleid Fiets als duurzaam alternatief		50.000			
Totaal Incidenteel		50.000			
Totaal beleidsopgave		50.000			
Beleidsopgave: Adequaate openbaar vervoernetwerk					
Verbetering spoor Zwolle Coevorden en Emmen	9.623.756	2.100.000			
Busconcessie					90.000
Beleid/Onderzoek		200.000			
Ontwikkelingen		100.000	3.000.000		
Totaal Incidenteel	9.623.756	2.400.000	3.000.000		90.000
Totaal Structureel	27.004.369	26.080.401	26.513.094	27.226.344	27.740.399
Totaal beleidsopgave	36.628.125	28.480.401	29.513.094	27.226.344	27.830.399

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	2021	2022	2023	2024	2025
Beleidsopgave: Duurzame oplossingen en innovatie					
Duurzaam investeren		100.000			
Laadtankinfrastructuur		300.000			
Duurzame logistiek		100.000			
Innovatie en ontwikkeling		100.000			
Regionaal mobiliteitsplan Drenthe		150.000			
Totaal Incidenteel		750.000			
Totaal beleidsopgave		750.000			
Totaal incidenteel programma	19.398.213	9.026.686	6.581.195	4.356.195	4.405.000
Totaal structureel programma	56.873.112	59.649.141	60.627.338	60.240.109	60.044.141
Totale Lasten programma	76.271.325	68.675.827	67.208.533	64.596.304	64.449.141
Programma: 5: Klimaat en energie: samen doorpakken					
Beleidsopgave: Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)					
Programma klimaat en energie	1.624.000	800.000	800.000		
Beleidsontwikkeling klimaat en energie	3.839.131	350.000	350.000	350.000	350.000
Totaal Incidenteel	5.463.131	1.150.000	1.150.000	350.000	350.000
Totaal Structureel	1.778.286	1.773.424	1.768.513	1.763.553	1.758.544
Totaal beleidsopgave	7.241.417	2.923.424	2.918.513	2.113.553	2.108.544
Totaal incidenteel programma	5.463.131	1.150.000	1.150.000	350.000	350.000
Totaal structureel programma	1.778.286	1.773.424	1.768.513	1.763.553	1.758.544
Totale Lasten programma	7.241.417	2.923.424	2.918.513	2.113.553	2.108.544
Programma: 6: Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig					
Beleidsopgave: Oog voor cultureel erfgoed					
Monumenten	140.000				
Totaal Incidenteel	140.000				
Totaal Structureel	3.664.489	3.579.265	3.570.538	3.614.981	2.864.877
Totaal beleidsopgave	3.804.489	3.579.265	3.570.538	3.614.981	2.864.877
Beleidsopgave: Cultuur en evenementen					
Adviescommissie	98.000				
Podium Platteland			110.000		
Musea	1.223.697				
Cultuurparticipatie	148.000				
75 jaar bevrijding in Drenthe in het jaar 2020	-36.070				

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal Incidenteel	1.433.627		110.000		
Totaal Structureel	15.156.242	15.501.246	15.834.707	16.169.836	16.232.319
Totaal beleidsopgave	16.589.869	15.501.246	15.944.707	16.169.836	16.232.319
Beleidsopgave: Sociaal Drenthe voor iedereen					
Subsidies Leader Zuidwest Drenthe	487.500	487.500			
Sociaal-maatschappelijke ontwikkeling en ondersteuning	59.500	75.000			
P-Economische vitaliteit platteland	775.000	175.000	50.000		
Subsidies Leader Zuidoost Drenthe	467.500	487.500			
Leefbaarheid en bereikbaarheid	675.000				
Onderwijskwaliteit en gelijke kansen	199.000	100.000			
Totaal Incidenteel	2.663.500	1.325.000	50.000		
Totaal Structureel	2.469.843	2.467.339	2.385.811	2.946.841	2.993.144
Totaal beleidsopgave	5.133.343	3.792.339	2.435.811	2.946.841	2.993.144
Beleidsopgave: Sport en Bewegen stimuleren					
Drenthe beweegt	35.000				
Totaal Incidenteel	35.000				
Totaal Structureel	640.000	829.544	830.374	831.181	831.922
Totaal beleidsopgave	675.000	829.544	830.374	831.181	831.922
Totaal incidenteel programma	4.272.127	1.325.000	160.000		
Totaal structureel programma	21.930.574	22.377.394	22.621.430	23.562.839	22.922.262
Totale Lasten programma	26.202.701	23.702.394	22.781.430	23.562.839	22.922.262
Programma: 7: Middelen en mensen					
Beleidsopgave: Een duurzaam sluitende provinciale begroting					
Overige stelposten	703.269	329.715	248.465	248.465	246.466
Totaal Incidenteel	703.269	329.715	248.465	248.465	246.466
Totaal Structureel	3.371.578	1.862.275	6.251.768	3.748.572	1.999.431
Totaal beleidsopgave	4.074.847	2.191.990	6.500.233	3.997.037	2.245.897
Beleidsopgave: Bedrijfsvoering Documentaire informatievoorziening					
Documentaire informatievoorziening en beheer	56.000	56.000	56.000		
Totaal Incidenteel	56.000	56.000	56.000		
Totaal Structureel	292.814	292.814	292.814	292.814	292.814
Totaal beleidsopgave	348.814	348.814	348.814	292.814	292.814
Beleidsopgave: Bedrijfsvoering Financiën en Control					
Financiële adviezen	50.000				

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal Incidenteel	50.000				
Totaal Structureel	196.190	171.190	431.329	590.705	648.070
Totaal beleidsopgave	246.190	171.190	431.329	590.705	648.070
Beleidsopgave: Bedrijfsvoering Informatievoorziening en Automatisering					
Informatiearchitectuur - Applicaties		100.000			
Totaal Incidenteel		100.000			
Totaal Structureel	3.839.874	5.209.452	5.142.035	5.108.643	6.064.857
Totaal beleidsopgave	3.839.874	5.309.452	5.142.035	5.108.643	6.064.857
Beleidsopgave: Bedrijfsvoering Subsidies en Inkoop					
Totaal Incidenteel					
Totaal Structureel	15.300	15.300	15.300	15.300	15.300
Totaal beleidsopgave	15.300	15.300	15.300	15.300	15.300
Beleidsopgave: Bedrijfsvoering Personeel en organisatie					
Arbeidsomstandigheden	100.000				
Totaal Incidenteel	100.000				
Totaal Structureel	1.826.190	2.146.190	2.146.190	2.146.190	2.126.190
Totaal beleidsopgave	1.926.190	2.146.190	2.146.190	2.146.190	2.126.190
Beleidsopgave: Bedrijfsvoering Personele inzet					
Loonkosten op taakveld 0.6 Overhead	175.066	833.407	580.407	250.000	
Loonkosten op taakveld 1.2 Gedeputeerde Staten	137.500	137.500	80.200		
Loonkosten op taakveld 4.4 Vergunningverlening en handhaving	144.000	340.000	125.000		
Totaal Incidenteel	456.566	1.310.907	785.607	250.000	
Totaal Structureel	49.931.730	50.893.508	51.464.036	51.280.796	51.622.875
Totaal beleidsopgave	50.388.296	52.204.415	52.249.643	51.530.796	51.622.875
Beleidsopgave: Bedrijfsvoering Facilitaire zaken en Huisvesting					
Totaal Incidenteel					
Totaal Structureel	5.090.013	4.990.588	5.004.664	5.181.451	5.098.181
Totaal beleidsopgave	5.090.013	4.990.588	5.004.664	5.181.451	5.098.181
Totaal incidenteel programma	1.365.835	1.796.622	1.090.072	498.465	246.466
Totaal structureel programma	64.563.689	65.581.317	70.748.136	68.364.471	67.867.718
Totale Lasten programma	65.929.524	67.377.939	71.838.208	68.862.936	68.114.184
Programma: 8: Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)					
Beleidsopgave: Samenwerkingsverbanden					
RD ZO-Drenthe: Welzijn	2.485.956	2.485.956			

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	2021	2022	2023	2024	2025
RD ZO-Drenthe: Werken	2.682.000	3.235.956			
RD ZO-Drenthe: Proceskosten	1.539.913	2.485.957			
Uitvoering provincie Drenthe Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe: projecten Welzijn	183.808				
Uitvoering provincie Drenthe Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe: projecten Werken	286.030				
RD ZO-Drenthe: Wonen	1.859.956	3.080.956	31.000		
Uitvoering provincie Drenthe Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe: projecten Werken	176.830				
Uitvoering provincie Drenthe Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe: projecten Wonen	62.439				
Totaal Incidenteel	9.276.932	11.288.825	31.000		
Totaal beleidsopgave	9.276.932	11.288.825	31.000		
Totaal incidenteel programma	9.276.932	11.288.825	31.000		
Totaal structureel programma					
Totale Lasten programma	9.276.932	11.288.825	31.000		
Programma: 9: Investeringsagenda					
Beleidsopgave: Mobiliteit					
Mobiliteitsproject Rheine Meppen	300.000				
Totaal Incidenteel	300.000				
Totaal beleidsopgave	300.000				
Beleidsopgave: Sociale agenda					
Sociale Agenda algemeen (IA)	25.000	30.000	30.000		
Alliantieprojecten en experimenten onderwijskwaliteit en gelijke kansen (IA)	51.948	25.974	22.078		
Alliantieprojecten en experimenten Verbeteren van de gezondheid en vitaliteit van inwoners (IA)	363.636	181.818	154.546		
Alliantieprojecten en experimenten verbeteren van de leefbaarheid en bereikbaarheid (IA)	519.481	259.740	220.779		
Alliantieprojecten en experimenten verminderen armoede en laaggeletterdheid (IA)	367.533	233.766	198.701		
Alliantieprojecten en experimenten zorgen dat iedereen mee kan doen (IA)	467.533	233.766	198.701		
Alliantieprojecten en experimenten met anders wonen	129.870	64.935	55.195		
Drenthe brede projecten onderwijskwaliteit en gelijke kansen (IA)	395.000				
Drenthe brede projecten Verbeteren van de gezondheid en vitaliteit van inwoners (IA)	100.000				
Drenthe brede projecten verbeteren van de leefbaarheid en bereikbaarheid (IA)	500.000	110.000			
Drenthe brede projecten verminderen armoede en laaggeletterdheid (IA)	230.000				
Drenthe brede projecten zorgen dat iedereen mee kan doen (IA)	200.000				
Drenthe brede projecten Wonen (IA)	1.192.125				
Totaal Incidenteel	4.542.126	1.139.999	880.000		
Totaal beleidsopgave	4.542.126	1.139.999	880.000		

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	2021	2022	2023	2024	2025
Beleidsopgave: Cultuur en erfgoed					
Aandeel in Noodfonds cultuur	367.648				
Drentse monumenten	500.000				
Ambities Cultuurnota	333.333				
Totaal Incidenteel	1.200.981				
Totaal beleidsopgave	1.200.981				
Beleidsopgave: Regiostedenfonds					
Regiostedenfonds (IA)	14.400.000				
Totaal Incidenteel	14.400.000				
Totaal beleidsopgave	14.400.000				
Beleidsopgave: Herstructureringsfonds					
Herstructureringsfonds 2021 (IA)	1.000.000	1.000.000			
Herstructureringsfonds 2021 PLUS (Roden, Beilen, Coevorden) (IA)	1.100.000				
Totaal Incidenteel	2.100.000	1.000.000			
Totaal beleidsopgave	2.100.000	1.000.000			
Beleidsopgave: Toekomstbestendig wonen					
Woonagenda (IA)	350.000	800.000	850.000		
Totaal Incidenteel	350.000	800.000	850.000		
Totaal beleidsopgave	350.000	800.000	850.000		
Beleidsopgave: Boer, Burger en Natuur					
Opschaling duurzaamheidsplannen (IA)	250.000	750.000	1.000.000		
Verdienmodel landbouw (IA)	100.000	100.000	100.000		
Uitvoeringsplan boerenlandvogels (IA)	374.000	263.000	263.000		
Vergroening van de leefomgeving (IA)	280.000	255.000	265.000		
Aanvullende bossenstrategie (IA)	100.000	150.000	150.000		
Toekomstbestendig bosbeheer Gieten/Boschoord (IA)	100.000	150.000	50.000		
Streekbeheer (IA)	166.000	167.000	167.000		
Co-financiering van POP3 naar nieuwe GLB (IA)	750.000	750.000			
Cofinanciering IBP Vitaal Platteland (IA)	300.000				
Totaal Incidenteel	2.420.000	2.585.000	1.995.000		
Totaal beleidsopgave	2.420.000	2.585.000	1.995.000		
Beleidsopgave: Recreatie en Toerisme					
Verstreken Drents aanbod dagrecreatie	1.800.000	2.300.000			
verblijfsrecreatie	400.000	800.000			

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	2021	2022	2023	2024	2025
Toekomstbestendig fietsnetwerk	2.000.000	2.000.000			
Totaal Incidenteel	4.200.000	5.100.000			
Totaal beleidsopgave	4.200.000	5.100.000			
Beleidsopgave: UvhN/Campus Emmen					
Universiteit van het Noorden, Regiocampus Emmen				3.000.000	3.000.000
Totaal Incidenteel				3.000.000	3.000.000
Totaal beleidsopgave				3.000.000	3.000.000
Beleidsopgave: Energietransitie					
Waterstof (IA+)	1.667.720	725.570	725.570	140.570	140.570
Expeditie Energieneutraal Wonen (IA+)	2.268.500	1.073.500	658.000		
Slimme Energieoplossingen (IA+)	333.334	333.333	333.333		
Totaal Incidenteel	4.269.554	2.132.403	1.716.903	140.570	140.570
Totaal beleidsopgave	4.269.554	2.132.403	1.716.903	140.570	140.570
Beleidsopgave: Sport en bewegen					
Kwaliteitsimpuls voor bovenregionale sportaccommodaties	990.000				
Totaal Incidenteel	990.000				
Totaal beleidsopgave	990.000				
Beleidsopgave: Investeringsagenda 2016-2019					
Investeringsagenda; Toekomstgerichte landbouw ontwikkelagenda melkveehouderij	974.446	561.971	151.938		
Culturele investeringen	39.851	1.000.000			
Aanpak vitale vakantieparken Drenthe	3.828.486	2.186.040			
Omgeving van de luchthaven	1.030.431	1.848.878	1.290.000		
Aanpak asbestdaken	332.920				
Versterken van Drentse bedrijfsleven (IA)	210.000				
Mooie steden en dorpen	1.000.000				
Totaal Incidenteel	7.416.134	5.596.889	1.441.938		
Totaal beleidsopgave	7.416.134	5.596.889	1.441.938		
Totaal incidenteel programma	42.188.795	18.354.291	6.883.841	3.140.570	3.140.570
Totaal structureel programma					
Totale Lasten programma	42.188.795	18.354.291	6.883.841	3.140.570	3.140.570
Totale Lasten alle programma's, zonder reservemutaties	365.333.297	326.606.966	344.596.758	274.045.232	271.900.003
Baten					
Programma: 1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen					
Beleidsopgave: Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur					

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal Incidenteel					
Totaal Structureel	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
Totaal beleidsopgave	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
Beleidsopgave: Verbinding met de Drentse samenleving					
Totaal Structureel	-7.640	-7.640	-7.640	-7.640	-7.640
Totaal beleidsopgave	-7.640	-7.640	-7.640	-7.640	-7.640
Totaal incidenteel programma					
Totaal structureel programma	-19.640	-19.640	-19.640	-19.640	-19.640
Totale Baten programma	-19.640	-19.640	-19.640	-19.640	-19.640
Programma: 2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven					
Beleidsopgave: Toekomstgerichte landbouw					
Verbetering van de landbouwstructuur		-400.000	-400.000		
Interbestuurlijk programma vitaal platteland Drents Plateau (IBP)	-532.238	-341.734	-124.277		
POP3 Landbouw	-205.000				
Prikkels versterkte agrarische sector	-50.000				
Totaal Incidenteel	-787.238	-741.734	-524.277		
Totaal beleidsopgave	-787.238	-741.734	-524.277		
Beleidsopgave: Natuurlijk Platteland					
Uitfinanciering Natuur-overig	-89.645	-611.667		-3.863.460	
Grondverwerving en functieverandering NNN	-6.729.724	-8.893.229	-6.589.471	-756.953	-999.476
Tijdelijke beheer grondbezit	-1.073.173	-1.050.000	-950.000	-800.000	-800.000
aankoop van veehouderijen in het kader van stikstof	-12.476.500	45.000	25.000		
Verbetering van de kwaliteit van natuurgebieden (PN SPUK)	-1.111.651	-2.886.303	-2.886.303	-817.700	
Hydrologische verbetering (PN SPUK)	-4.016.239	-9.684.081	-17.324.361	-5.126.775	
Versnelling van verwerving (PN SPUK)	-47.281	-6.015.381	-5.873.537		
Uitvoeringskosten (PN SPUK)	-965.766	-2.500.000	-2.500.000		
R-Realisatie EHS	-389.639	3.953.015	-10.862.196	-7.331.971	-6.902.372
P-Milieukwaliteit Drenthe	-30.493	-5.538.688		-465.795	
Agrarisch natuurbeheer	-372.669	-372.669	-372.669	-372.669	-372.669
Totaal Incidenteel	-27.302.780	-33.554.003	-47.333.537	-19.535.323	-9.074.517
Totaal Structureel	-1.871.854	-1.871.854	-1.871.854	-1.871.854	-1.871.854
Totaal beleidsopgave	-29.174.634	-35.425.857	-49.205.391	-21.407.177	-10.946.371
Beleidsopgave: Een aantrekkelijk en gevarieerd vestigingsklimaat voor wonen en werken					
Totaal Incidenteel					

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal beleidsopgave					
Beleidsopgave: Zorgvuldig omgaan met water					
Totaal Incidenteel					
Totaal Structureel	-710.000	-710.000	-710.000	-710.000	-710.000
Totaal beleidsopgave	-710.000	-710.000	-710.000	-710.000	-710.000
Beleidsopgave: In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen					
Totaal Incidenteel					
Totaal Structureel	-225.000	-225.000	-225.000	-225.000	-225.000
Totaal beleidsopgave	-225.000	-225.000	-225.000	-225.000	-225.000
Beleidsopgave: De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden					
Vorbereiden en uitvoeren overheidssaneringen door de provincie	-766.900	-272.400	-5.473.265		
Totaal Incidenteel	-766.900	-272.400	-5.473.265		
Totaal Structureel	-37.500	-37.500	-37.500	-37.500	-37.500
Totaal beleidsopgave	-804.400	-309.900	-5.510.765	-37.500	-37.500
Totaal incidenteel programma	-28.856.918	-34.568.137	-53.331.079	-19.535.323	-9.074.517
Totaal structureel programma	-2.844.354	-2.844.354	-2.844.354	-2.844.354	-2.844.354
Totale Baten programma	-31.701.272	-37.412.491	-56.175.433	-22.379.677	-11.918.871
Programma: 3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten					
Beleidsopgave: Een goed vestigings- en ondernemersklimaat					
Beleidskaders en programmabeheer	-182.644	-182.644			
Ruimtelijk Economisch Programma	-390.207	-109.793			
Totaal Incidenteel	-572.851	-292.437			
Totaal Structureel	-356.718	-356.718	-356.718	-356.718	-356.718
Totaal beleidsopgave	-929.569	-649.155	-356.718	-356.718	-356.718
Beleidsopgave: (Inter)nationale en (inter)regionale kansen benutten					
Vierkant voor Werk/Bedrijvenregeling	-604.285				
Totaal Incidenteel	-604.285				
Totaal beleidsopgave	-604.285				
Beleidsopgave: Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt					
Totaal Incidenteel					
Totaal Structureel	-32.200	-32.200	-32.200	-32.200	-32.200
Totaal beleidsopgave	-32.200	-32.200	-32.200	-32.200	-32.200
Beleidsopgave: Vrijtijdseconomie stimuleren					

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal Incidenteel					
Totaal beleidsopgave					
Totaal incidenteel programma	-1.177.136	-292.437			
Totaal structureel programma	-388.918	-388.918	-388.918	-388.918	-388.918
Totale Baten programma	-1.566.054	-681.355	-388.918	-388.918	-388.918
Programma: 4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig					
Beleidsopgave: Kerntaken onderzoek en samenwerking					
Beleid	-513.426				
Totaal Incidenteel	-513.426				
Totaal Structureel	-14.000	-14.000	-14.000	-14.000	-14.000
Totaal beleidsopgave	-527.426	-14.000	-14.000	-14.000	-14.000
Beleidsopgave: Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur					
Instandhouden van de infrastructuur van wegen (variabel onderhoud)	-123.750				
Totaal Incidenteel	-123.750				
Totaal Structureel	-3.126.514	-3.074.014	-3.074.014	-1.714.014	-1.714.014
Totaal beleidsopgave	-3.250.264	-3.074.014	-3.074.014	-1.714.014	-1.714.014
Beleidsopgave: Toegankelijke en veilige bereikbaarheid					
Brede doeluitkering	-1.922.000	-1.922.000	-1.922.000	-1.922.000	
Totaal Incidenteel	-1.922.000	-1.922.000	-1.922.000	-1.922.000	
Totaal beleidsopgave	-1.922.000	-1.922.000	-1.922.000	-1.922.000	
Beleidsopgave: Mobiliteit op maat					
Maas Pilot		-70.686			
Totaal Incidenteel		-70.686			
Totaal beleidsopgave		-70.686			
Beleidsopgave: Adequaate openbaar vervoernetwerk					
Exploitatie openbaar vervoer	-750.000				
Verbetering spoor Zwolle Coevorden en Emmen	-9.623.756	-2.100.000			
Totaal Incidenteel	-10.373.756	-2.100.000			
Totaal beleidsopgave	-10.373.756	-2.100.000			
Totaal incidenteel programma	-12.932.932	-4.092.686	-1.922.000	-1.922.000	
Totaal structureel programma	-3.140.514	-3.088.014	-3.088.014	-1.728.014	-1.728.014
Totale Baten programma	-16.073.446	-7.180.700	-5.010.014	-3.650.014	-1.728.014
Programma: 6: Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig					
Beleidsopgave: Oog voor cultureel erfgoed					

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	2021	2022	2023	2024	2025
Monumenten	-90.000				
Totaal Incidenteel	-90.000				
Totaal beleidsopgave	-90.000				
Beleidsopgave: Cultuur en evenementen					
Cultuurparticipatie	-38.000				
Totaal Incidenteel	-38.000				
Totaal Structureel	-1.465.305	-1.538.819	-1.552.467	-1.566.251	-1.563.394
Totaal beleidsopgave	-1.503.305	-1.538.819	-1.552.467	-1.566.251	-1.563.394
Beleidsopgave: Sociaal Drenthe voor iedereen					
Subsidies Leader Zuidoost Drenthe	-325.000	-325.000			
Subsidies Leader Zuidwest Drenthe	-325.000	-325.000			
Totaal Incidenteel	-650.000	-650.000			
Totaal beleidsopgave	-650.000	-650.000			
Totaal incidenteel programma	-778.000	-650.000			
Totaal structureel programma	-1.465.305	-1.538.819	-1.552.467	-1.566.251	-1.563.394
Totale Baten programma	-2.243.305	-2.188.819	-1.552.467	-1.566.251	-1.563.394
Programma: 7: Middelen en mensen					
Beleidsopgave: Een duurzaam sluitende provinciale begroting					
Geldleningen en uitzettingen langer dan 1 jaar - taakveld 0.3	-2.227				
Uitkering Provinciefonds	-2.605.256	-756.293	-756.293	-756.293	
Overige financiële middelen	-2.400.000				
Overige deelnemingen	-57.912				
Totaal Incidenteel	-5.065.395	-756.293	-756.293	-756.293	
Totaal Structureel	-211.356.214	-214.785.184	-217.218.467	-219.742.076	-223.261.687
Totaal beleidsopgave	-216.421.609	-215.541.477	-217.974.760	-220.498.369	-223.261.687
Beleidsopgave: Bedrijfsvoering Financiën en Control					
Totaal Structureel	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000	-388.185
Totaal beleidsopgave	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000	-388.185
Beleidsopgave: Bedrijfsvoering Informatievoorziening en Automatisering					
Totaal Incidenteel					
Totaal Structureel	-882.679	-865.313	-865.449	-822.474	-822.474
Totaal beleidsopgave	-882.679	-865.313	-865.449	-822.474	-822.474
Beleidsopgave: Bedrijfsvoering Personeel en organisatie					
Totaal Structureel	-10.665				

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal beleidsopgave	-10.665				
Beleidsopgave: Bedrijfsvoering Personele inzet					
Totaal Incidenteel					
Totaal Structureel	-2.899.716	-2.899.863	-2.900.011	-2.900.011	-2.900.011
Totaal beleidsopgave	-2.899.716	-2.899.863	-2.900.011	-2.900.011	-2.900.011
Beleidsopgave: Bedrijfsvoering Facilitaire zaken en Huisvesting					
Totaal Incidenteel					
Totaal Structureel	-1.133.601	-1.143.103	-1.152.698	-1.162.148	-1.163.941
Totaal beleidsopgave	-1.133.601	-1.143.103	-1.152.698	-1.162.148	-1.163.941
Totaal incidenteel programma	-5.065.395	-756.293	-756.293	-756.293	
Totaal structureel programma	-216.288.875	-219.699.463	-222.142.625	-224.632.709	-228.536.298
Totale Baten programma	-221.354.270	-220.455.756	-222.898.918	-225.389.002	-228.536.298
Programma: 8: Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)					
Beleidsopgave: Samenwerkingsverbanden					
RD ZO-Drenthe: Wonen	-468.500	-773.750	-7.750		
RD ZO-Drenthe: Welzijn	-625.000	-625.000			
RD ZO-Drenthe: Proceskosten	-392.000	-625.000			
RD ZO-Drenthe: Werken	-670.500	-812.500			
Totaal Incidenteel	-2.156.000	-2.836.250	-7.750		
Totaal beleidsopgave	-2.156.000	-2.836.250	-7.750		
Totaal incidenteel programma	-2.156.000	-2.836.250	-7.750		
Totaal structureel programma					
Totale Baten programma	-2.156.000	-2.836.250	-7.750		
Programma: 9: Investeringsagenda					
Beleidsopgave: Cultuur en erfgoed					
Totaal Incidenteel					
Totaal beleidsopgave					
Beleidsopgave: Investeringsagenda 2016-2019					
Aanpak vitale vakantieparken Drenthe	-242.667	-242.667			
Totaal Incidenteel	-242.667	-242.667			
Totaal beleidsopgave	-242.667	-242.667			
Totaal incidenteel programma	-242.667	-242.667			
Totaal structureel programma					
Totale Baten programma	-242.667	-242.667			

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	2021	2022	2023	2024	2025
Totale Baten alle programma's, zonder reservemutaties	-275.356.654	-271.017.678	-286.053.140	-253.393.502	-244.155.135

Mutaties reserves	2021	2022	2023	2024	2025
-------------------	------	------	------	------	------

Toevoeging reserves					
Programma: 7: Middelen en mensen					
Beleidsopgave: Inzicht geven in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen					
Bijdrage aan reserve uitvoering generatiepact	250.268	250.268	250.268	250.268	83.868
Bijdrage aan Reserve investeringsagenda 2019-2023	1.300.000				
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies	2.811.405				
Bijdrage aan Reserve compensatieverlof	600.000				
Bijdrage aan Reserve mobiliteit	85.726.414	3.883.143	4.813.709	4.055.871	2.326.901
Bijdrage aan de reserve voor algemene doeleinden	661.949	111.949	486.103	476.949	
Bijdrage aan saldireserve	8.962.837	100.000			
Bijdrage aan reserve versterking economisch structuur	400.000				
Bijdrage aan reserve Investerings Verkeer en Vervoer	-7.219.845	-4.909.535	-3.684.661	-3.666.855	-3.750.356
Bijdrage aan reserve provinciaal aandeel ILG	1.291.570	1.315.507	28.000	3.863.460	
Bijdrage aan Reserve Regio Specifiek Pakket	9.770.708	2.100.000			
Bijdrage aan Financieringsreserve	3.511.587				
Bijdrage aan Cofinancieringsreserve Europa	2.000.000	7.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
Bijdrage aan Reserve opvang revolverend financieren	2.120.000				
Bijdrage aan reserve natuurbeleid	9.114.874	9.163.359	8.380.030	11.999.591	3.025.496
Bijdrage aan Reserve investeringsagenda	5.100.000				
Bijdrage aan reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	5.789.486	2.841.751	2.841.751	2.841.751	2.841.751
Inflatiecorrectie RSP (IBOI)					72.632
Totaal Incidenteel	132.191.253	21.856.442	15.115.200	21.821.035	6.600.292
Totaal Structureel	7.307.221	4.974.103	3.748.707	3.730.347	3.893.408
Totaal beleidsopgave	139.498.474	26.830.545	18.863.907	25.551.382	10.493.700
Totaal incidenteel	132.191.253	21.856.442	15.115.200	21.821.035	6.600.292
Totaal structureel	7.307.221	4.974.103	3.748.707	3.730.347	3.893.408
Totale Toevoeging reserves	139.498.474	26.830.545	18.863.907	25.551.382	10.493.700

Ontrekking reserves					
Programma: 7: Middelen en mensen					
Beleidsopgave: Inzicht geven in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen					
Bijdrage van reserve voor algemene doeleinden	-350.000				
Bijdrage van de saldireserve	-31.649.504	-5.422.141	-11.302.478	-200.000	
Bijdrage van Reserve Regio Specifiek Pakket	-11.276.652				
Bijdrage van reserve beheer vaarweg Meppel - De Punt	-2.947.735				
Bijdrage van reserve Investerings verkeer en vervoer	-67.160.884	8.552.580	5.410.848	5.234.576	5.144.576
Bijdrage van reserve provinciaal aandeel ILG	-1.733.313	-1.079.182	-6.097.250		
Bijdrage van Financieringsreserve	-5.385.000	-7.690.000	-2.025.000		
Bijdrage van reserve vitaal platteland	-1.146.795	-500.000	-50.000		
Bijdrage van Cofinancieringsreserve Europa	-4.403.071	-5.469.738	-4.719.738	-4.219.738	-3.286.405
Bijdrage van reserve natuurbeleid	-25.051.636	-23.023.445	-30.074.439	-27.711.537	-25.447.236
Bijdrage van Reserve investeringsagenda	-3.750.000	-1.260.000			
Bijdrage van reserve voormalige bdu verkeer en vervoer	-9.564.309				
Bijdrage van reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	-6.291.183	-4.489.219	-2.841.751	-2.841.751	-2.841.751
Bijdrage van reserve uitvoering generatiepact	-1.060.000	-941.379	-773.333	-615.172	-279.606
Bijdrage van Reserve compensatieverlof		-100.000	-200.000	-250.000	
Bijdrage van Reserve persoonlijk ontwikkel budget (POB)	-235.000				
Bijdrage van Reserve investeringsagenda 2019-2023	-35.815.168	-12.506.832	-5.301.333	-3.000.000	-3.000.000
Bijdrage van Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	-1.587.235	-1.985.000	-185.000	-1.085.000	-1.085.000
Bijdrage van reserve verstrekte subsidies		-1.747.070	-783.195	-140.570	-140.570
Bijdrage van Reserve mobiliteit	-8.254.873	-10.537.002	-13.054.008	-6.139.344	-2.158.000
Bijdrage van Reserve regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	-5.668.825	-5.668.825			
Totaal Incidenteel	-223.331.183	-73.867.253	-71.996.677	-40.968.536	-33.093.992
Totaal Structureel	-6.143.934	-8.552.580	-5.410.848	-5.234.576	-5.144.576
Totaal beleidsopgave	-229.475.117	-82.419.833	-77.407.525	-46.203.112	-38.238.568
Totaal incidenteel	-223.331.183	-73.867.253	-71.996.677	-40.968.536	-33.093.992
Totaal structureel	-6.143.934	-8.552.580	-5.410.848	-5.234.576	-5.144.576
Totale Ontrekking reserves	-229.475.117	-82.419.833	-77.407.525	-46.203.112	-38.238.568

Resumerend	2021	2022	2023	2024	2025
Totale Lasten alle programma, zonder reserve mutaties	365.333.297	326.606.966	344.596.758	274.045.232	271.900.003
Waarvan incidenteel	174.418.075	129.874.695	122.699.137	55.213.576	60.550.816
Waarvan structureel	190.915.222	196.732.271	221.897.621	218.831.656	211.349.187
Totale Baten alle programma, zonder reserve mutaties	-275.356.654	-271.017.678	-286.053.140	-253.393.502	-244.155.135
Waarvan incidenteel	-51.209.048	-43.438.470	-56.017.122	-22.213.616	-9.074.517
Waarvan structureel	-224.147.606	-227.579.208	-230.036.018	-231.179.886	-235.080.618
Saldo structurele lasten en baten	-33.232.384	-30.846.937	-8.138.397	-12.348.230	-23.731.431

II.4 Financiële positie en toelichting

4.1 Investerings naar nut

Artikel 20 van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) bepaalt dat bij de raming van de financiële gevolgen van het bestaande en nieuwe beleid voor het begrotingsjaar afzonderlijk aandacht moet worden besteed aan de investeringen. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen vervangings- en uitbreidingsinvesteringen met een economisch nut en met een maatschappelijk nut. Investerings hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. In de Notitie kapitaalgoederen heeft de BBV-commissie dit nader uitgewerkt door aan te geven dat bij vastgoed alleen sprake is van economisch nut als de intentie aanwezig is om op korte termijn het vastgoed te gaan verkopen. Anders moet het eerst onder het maatschappelijk nut worden geplaatst. We hebben alle activa die aan het gebouw vastzitten als onderdeel van het vastgoed genomen.

Begroting 2022

1. Netto Investerings met economisch nut	2022	2023	2024	2025
Hard- en Software facilitaire ondersteuning - Ambitioneel Excellente Dienstverlening	0	180.163	52.989	0
Hard- en Software facilitaire ondersteuning - Ambitioneel Flexibiliteit in Techniek	314.006	769.823	1.414.128	185.462
Hard- en Software facilitaire ondersteuning - Ambitioneel Het Nieuwe Samenwerken	752.444	650.000	1.067.320	0
Hard- en Software facilitaire ondersteuning - Ambitioneel Organisatie in Control	0	105.978	150.000	0
Hard- en Software facilitaire ondersteuning - Niet informatieplan	31.793	203.272	215.051	13.248
Provinciehuis	0	0	0	1.383.000
Grondaankopen (ruilgronden)	-2.670.320	2.459.790	-8.785.800	0
	-1.572.077	4.369.026	-5.886.312	1.581.710
2. Netto Investerings met een maatschappelijk nut:	2022	2023	2024	2025
Verkeer en vervoersprojecten	17.701.988	53.208.619	6.750.000	6.391.516
Bereikbaarheidsakkoord	2.000.000	0	2.308.609	0
Scheepvaartkanalen	4.872.507	7.354.055	959.100	0
IT-HUB	1.125.000	0	0	0
Provinciehuis	0	0	0	1.651.000
	25.699.495	60.562.674	10.017.709	8.042.516
Totaal generaal	24.127.418	64.931.700	4.131.397	9.624.226

De kapitaallasten zijn opgenomen in de programma's. Van de Investerings Verkeer en Vervoer worden tot en met 2024 de kapitaallasten via de begroting deels verrekend met de Reserve mobiliteit. De kapitaallasten van de investeringen die niet met de reserve mobiliteit worden verrekend komen rechtstreeks ten laste van de diverse programma's zonder een verrekening met reserves

In het hiernavolgende overzicht is per investeringsproject aangegeven wat het totale krediet is en in welke jaren de uitgaven en inkomsten worden verwacht. Ook is vermeld aan welke programma's de investeringen beleidsmatig gekoppeld zijn, waaraan ook de afschrijvingskosten na afsluiten van de investeringen zullen worden toegerekend. Bij de begroting is per programma een samenvatting opgenomen van de investeringen per programma.

Object	Omschrijving object	Prestatie	Team	Totaal Krediet (incl. lonen)	Boekwaarde t/m 31 december 2020	Vermeerdering 2021	Vermindering 2021	Vermeerdering 2022	Vermindering 2022	Vermeerdering 2023	Vermindering 2023	Vermeerdering 2024	Vermindering 2024	Vermeerdering 2025	Vermindering 2025
INVESTERINGEN Programma 2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven															
6621801	Grondaankopen (voorraad) natuurbeheer	3621104	6208	-	44.478.353	16.665.000	8.285.723	12.678.000	15.348.320	15.228.000	12.768.210	2.727.000	11.512.800	-	-
Grondaankopen															
				-	44.478.353	16.665.000	8.285.723	12.678.000	15.348.320	15.228.000	12.768.210	2.727.000	11.512.800	-	-
TOTAAL INVESTERINGEN Programma 2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven															
INVESTERINGEN Programma 3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten															
6701806	IT HUB	3700501	6302	1.125.000	-	-	-	1.500.000	375.000	-	-	-	-	-	-
6701805	Health Hub Roden (fase 2)	3700501	6302	240.000	-	120.000	-	120.000	-	-	-	-	-	-	-
6620001	Vamberg 2e fase	3700103	6303	1.500.000	-	1.500.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
				2.865.000	-	1.620.000	-	1.620.000	375.000	-	-	-	-	-	-
TOTAAL INVESTERINGEN Programma 3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten															
INVESTERINGEN Programma 4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig															
6300909	N48: Bijdrage nieuwe ontsluitingsweg Zuidwolde	3300313	6307	750.000	(9.734)	759.734	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6300924	Maatregelen spoor Zwolle-Emmen.	3300313	6307	1.333.494	1.090.572	241.593	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6312006	Meppel Nieuweenselanden, verwijderen rotonde N375, aanleg fietstunnel	3300315	6307	3.186.166	44.210	1.749.630	-	1.411.939	-	-	-	-	-	-	-
6313002	N34, rondweg Emmen, reconstructie kruisingen	3300313	6307	18.850.918	10.215.312	9.068.693	526.666	-	-	-	-	-	-	-	-
6313006	Meppel, Nieuweenselanden, herinrichting N375 tot GOW	3300313	6307	961.251	-	943.451	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6313007	Meppel, Nieuweenselanden, aanleg nw. Verbindingsweg watertoren-Zomerdijk	3300313	6307	523.383	-	523.383	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6313008	Meppel, Nieuweenselanden, ontsluiting nieuwe invalsweg centrum Meppel	3300313	6307	261.692	-	261.692	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6313010	Eerste fase Transferium De Punt	3300313	6307	6.400.782	544.984	5.875.038	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6313013	Optimalisering N371/N373 (Norgerberug)	3300313	6307	6.387.243	96.555	926.979	-	2.500.000	-	2.852.547	-	-	-	-	-
6314001	Fietstunnel N 372 - Brunlaan	3300315	6307	1.565.312	1.427.303	122.218	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6314003	N34 - Aansluiting Klijndijk	3300315	6307	6.063.897	1.599.610	2.300.000	-	4.508.629	2.344.342	-	-	-	-	-	-
6314005	N375 Duurzaam Veilig inrichten	3300315	6307	1.648.704	398.731	733.457	-	540.730	-	-	-	-	-	-	-
6315001	N386, rotonde Tynaarlo	3300315	6307	831.590	856.027	(24.886)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6316002	Fietssnelweg Assen-Groningen, westelijke kanaaldijk	3300315	6307	1.825.842	862.650	967.731	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6316003	N373, wegvak Norgerberug-Huis ter Heide, incl. Domeinweg en Koelenweg	3300315	6307	1.725.079	427.003	700.000	-	603.334	-	-	-	-	-	-	-
6316010	N391, aansluiting Emmerschans	3300315	6307	5.179.209	(710.403)	5.895.841	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6316000	Investeringsprogramma Verkeer en Vervoer (intensivering begroting 2016) reservering	3300319	6307	600.000	-	600.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6316012	N34, Verkeersplein Gieten (korte termijn)	3300315	6307	226.678	206.658	20.020	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6316004	N34 verdubbeling Holsloot – Coevorden	3300319	6307	20.985.031	18.918.668	2.093.546	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6316005	N34 - verdubbeling Emmen-West - aansluiting N381	3300319	6307	15.000.000	12.958.468	2.189.850	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6316008	N863 - oversteek Klinkenvier	3300319	6307	1.566.663	1.099.614	467.002	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6317001	N371 - Hoogersmilde, herinrichting Rijksweg	3300319	6307	889.751	58.325	859.461	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6317002	N375 - Aanleg tunnel (Maatregel Visie N375 - oversteek nog onbekend)	3300319	6307	1.046.766	4.760	1.042.006	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6317004	N34 - Partiele verdubbeling vanaf N381 (in noordelijke richting)	3300319	6307	1.122.947	650.681	443.759	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6317007	N34 - Annen, 2 rondes onderliggend wegennet	3300319	6307	356.119	47	-	-	-	-	1.256.072	900.000	-	-	-	-

Object	Omschrijving object	Prestatie	Team	Totaal Krediet (incl. lonen)	Boekwaarde t/m 31 december 2020	Vermeerdering 2021	Vermindering 2021	Vermeerdering 2022	Vermindering 2022	Vermeerdering 2023	Vermindering 2023	Vermeerdering 2024	Vermindering 2024	Vermeerdering 2025	Vermindering 2025
6318001	Fietsnelweg Assen-Groningen	3300319	6307	6.999.351	(182.220)	7.163.408	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6318002	Fietsen op de VAM-berg, fase 1	3300319	6307	1.976.907	1.867.111	106.842	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6319001	Realisatie verkeersveilige ontsluiting voorterrein GAE	3300319	6307	314.030	49.553	155.655	-	150.000	-	-	-	-	-	-	-
6319003	Reconstructie Sleen	3300319	6307	824.086	484.675	308.141	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6314006	Bijdrage aan activa in eigendom van derden voor N34 Aansluiting Klindijk/Odoorn	3300315	6307	1.070.000	48.000	(48.000)	-	1.070.000	-	-	-	-	-	-	-
6318003	Bijdrage aan activa in eigendom van derden voor Fietsnelweg Assen - Groningen	3300319	6307	3.171.543	1.786.066	-	-	1.385.477	-	-	-	-	-	-	-
6320017	Folieconstructie	3300325	6307	3.064.332	-	9.500.000	6.435.668	-	-	-	-	-	-	-	-
6321001	Investeringsprogramma Verkeer en Vervoer (IVV) 2021	3300321	6307	31.391.516	-	7.000.000	-	7.000.000	-	10.000.000	-	6.750.000	-	641.516	-
6321002	Wegenruil N391-N862 (oud)	3300321	6307	1.811.460	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6321005	Maatregelen N376 Achterste Erm	3300321	6307	359.147	-	482.926	-	-	123.779	-	-	-	-	-	-
6322021	Krediet Mobiliteit VJN 2021 (gereserveerd)	3300326	6307	5.750.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5.750.000
6322022	Krediet N34 uitbreiding (gereserveerd)	3300326	6307	20.000.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6322023	Krediet vervaardigheidskosten 1	3300326	6307	1.000.000	-	1.000.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6322024	Krediet vervaardigheidskosten 2	3300326	6307	1.000.000	-	1.000.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6322025	Krediet vervaardigheidskosten 3	3300326	6307	1.000.000	-	-	-	1.000.000	-	-	-	-	-	-	-
6323001	Knooppunt Gieten (gereserveerd)	3300323	6307	40.000.000	-	-	-	-	-	40.000.000	-	-	-	-	-
Verkeer en Vervoersprojecten					219.020.889	54.793.226	65.429.170	6.962.334	20.170.109	2.468.121	54.108.619	900.000	6.750.000	-	6.391.516
6320006	Bereikbaarheidsakkoord: N391, tussen kruising N34 en folieconstructie	3300324	6307	2.000.000	-	-	-	3.000.000	1.000.000	-	-	-	-	-	-
6320007	Bereikbaarheidsakkoord: Kruising N391 - N862 (Emmen bereikbaar)	3300324	6307	2.666.667	(360.000)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6320008	Bereikbaarheidsakkoord: Ongelijkvloerse kruising Pottendijk	3300324	6307	2.500.000	191.391	-	-	-	-	-	-	4.808.609	2.500.000	-	-
6320010	Bereikbaarheidsakkoord: Aanleg ongelijkvloerse kruising Houtweg (+ aangrenzende wegvlakken)	3300324	6307	8.000.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6320011	Bereikbaarheidsakkoord: Centrale aansluiting Bargemeer (+ aangrenzende wegvlakken)	3300324	6307	15.000.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6320012	Bereikbaarheidsakkoord: Reconstructie N862 (bijdrage aan derden, de gemeente Emmen)	3300324	6307	9.583.333	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6320016	Bereikbaarheidsakkoord: Extra maatregelen	3300324	6307	5.000.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bereikbaarheidsakkoord					44.750.000	(168.609)	-	3.000.000	1.000.000	-	-	4.808.609	2.500.000	-	-
6331604	Vervanging NWK-04380 Peelo sluisdeuren	3330407	6104	851.511	810.259	44.307	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6331801	Vervanging van beschoeiing door beton beschoeiing	3330407	6104	2.173.086	1.512.104	667.532	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6331901	DHV Sluis Dieversluis deuren vervangen door staal	3330407	6104	300.670	260.539	41.590	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6331902	N373 Vervangen duiker Grote Diep	3330407	6104	651.561	120.753	527.830	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6331903	HV Sluis Nieuwe brugsluis vervangen deuren	3330407	6104	654.228	651.003	3.225	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6332102	Vervanging sluisdeuren Ossensluis	3330407	6104	560.000	-	280.000	-	280.000	-	-	-	-	-	-	-
6332608	Vervanging kunstwerken WK diverse bruggen en duikers (2026-2030)	3330407	6104	3.034.564	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6331608	Aanleg glasvezel tbv bediening HVV	3330508	6104	168.500	-	168.500	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Object	Omschrijving object	Prestatie	Team	Totaal Krediet (incl. lonen)	Boekwaarde t/m 31 december 2020	Vermeerdering 2021	Verminder- ing 2021	Vermeer- dering 2022	Verminder- ing 2022	Vermeer- dering 2023	Verminder- ing 2023	Vermeer- dering 2024	Verminder- ing 2024	Vermeer- dering 2025	Verminder- ing 2025
6332001	N374 fietsbrug Tilbrug verv.	3330508	6104	82.320	-	82.320	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6332002	Vervanging val Geesbrug	3330508	6104	120.000	29.721	90.279	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6332003	Oeverbeschoeiing beton Wittelsterbrug - 1e Uffelterbrug	3330508	6104	2.844.461	-	2.844.461	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6332004	Oeverbeschoeiing hout ged. Driffbrug - Oosterhesslerbrug Klénckerbrug en Hoolbrug	3330508	6104	36.822	198	36.822	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6332006	Oeverbeschoeiing beton omg. Kerkbrug	3330508	6104	42.149	198	42.149	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6332007	Oeverbeschoeiing staal VHV ged. VHV - Stieltjesluis	3330508	6104	944.146	-	944.146	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6332008	Oeverbeschoeiing staal ged. Erica - Klazienaveen	3330508	6104	1.534.573	2.537	1.534.573	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6332009	damwand beton 2022	3330508	6104	400.894	-	-	-	400.894	-	-	-	-	-	-	-
6332010	damwand hout 2022	3330508	6104	194.265	-	-	-	194.265	-	-	-	-	-	-	-
6332011	damwand staal 2022	3330508	6104	3.997.348	-	-	-	3.997.348	-	-	-	-	-	-	-
6332013	damwand beton 2023	3330508	6104	2.628.347	-	-	-	-	-	6.332.013	-	-	-	-	-
6332014	damwand hout 2023	3330508	6104	9.186	-	-	-	-	-	9.186	-	-	-	-	-
6332015	damwand staal 2023	3330508	6104	911.815	-	-	-	-	-	911.815	-	-	-	-	-
6332016	Houten paalbesch.2023	3330508	6104	101.041	-	-	-	-	-	101.041	-	-	-	-	-
6332017	damwand beton 2024	3330508	6104	62.446	-	-	-	-	-	-	-	62.446	-	-	-
6332018	damwand hout 2024	3330508	6104	12.098	-	-	-	-	-	-	-	12.098	-	-	-
6332019	damwand staal 2024	3330508	6104	723.871	-	-	-	-	-	-	-	723.871	-	-	-
6332020	Houten paalbesch.2024	3330508	6104	160.685	-	-	-	-	-	-	-	160.685	-	-	-
6332022	Brug Noordma	3330508	6104	870.700	-	870.700	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6332021	Oeverbeschoeiing staal ged. A37 - spoorbrug Veenoord	3330508	6104	201.624	-	201.624	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scheepvaartkanalen				24.272.911	3.387.312	8.380.058	-	4.872.507	-	7.354.055	-	959.100	-	-	-
TOTAAL INVESTERINGEN Programma 4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig				288.043.800	58.011.929	73.809.228	6.962.334	28.042.616	3.468.121	61.462.674	900.000	12.517.709	2.500.000	6.391.516	-
INVESTERINGEN Programma 6: Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig															
6830714	First Dutch Drents Museum Installaties	3830804	6604	2.000.000	-	2.000.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6830715	First Dutch Drents Museum Bouwkundig	3830804	6604	1.000.000	-	1.000.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6832001	Depot Drents Museum schilderijrekken (vervangingsinvestering 6830701 in 2032)	3830804	6604	91.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6832601	Depot Drents Museum installaties (vervangingsinvestering 6830702 in 2026)	3830804	6604	2.151.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drents Museum				5.242.000	-	3.000.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL INVESTERINGEN Programma 6: Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig				5.242.000	-	3.000.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
INVESTERINGEN Programma 7: Middelen en mensen															
5282102	Meubilair - bureaustoelen, stoelen Statenzaal, vergaderruimten , restaurant, ed (deel van vervangingsinv. 5280703)	2660701	6604	511.690	-	511.690	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5282502	Vloerbedekking vervangen (onderdeel van 5280701)	2660701	6604	954.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	954.000	-
5282503	WKO warmtepomp vervangen (deel van vervangings.inv. 5280705)	2660701	6604	135.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	135.000	-
5282504	Revitalisering provinciehuis installaties 15 jr (vervanging deel van 5280702)	2660701	6604	1.651.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.651.000	-
5282603	Meubilair - tafels, kasten, rolgordijnen ed (deel van vervangingsinv 5280703)	2660701	6604	1.100.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Object	Omschrijving object	Prestatie	Team	Totaal Krediet (incl. lonen)	Boekwaarde t/m 31 december 2020	Vermeerdering 2021	Verminder 2021	Vermeerdering 2022	Verminder 2022	Vermeerdering 2023	Verminder 2023	Vermeerdering 2024	Verminder 2024	Vermeerdering 2025	Verminder 2025
5282604	2e deel bureaustoelen (vervangingsinvestering)	2660701	6604	240.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5283001	Revitalisering provinciehuis installaties 20 jr (vervanging deel van 5280702)	2660701	6604	3.339.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5283101	vervanging overig BWK revitalisering (5280701)	2660701	6604	5.472.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5283102	vervanging bestuursruimte BWK revitalisering (5280704)	2660701	6604	708.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5283103	isolatieglas provinciehuis (verv inv 5280706)	2660701	6604	832.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5284001	WKO Installatie vervangen (verv. invest 5280705)	2660701	6604	327.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5284002	Revitalisering provinciehuis installaties 30 jr (vervanging deel van 5280702)	2660701	6604	10.344.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5284003	WKO warmtepomp vervangen (vervangings.inv. 5282503)	2660701	6604	181.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5282501	Toegangsvoorziening hoofdingang/hal/balie BWK (vervangingsinv 5280401)	2660902	6604	294.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	294.000	-
5282801	Toegangscontrole installaties (vervangings.inv. 5281802)	2660902	6604	183.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5281701	Vervangingsinvestering audio en video apparatuur revitalisering provinciehuis	2660905	6604	332.599	177.999	154.600	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5282001	Tourniquetdeur elektrisch vervangen (onderdeel van 5280401)	2660905	6604	61.403	-	61.403	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5282601	Vervangingsinvestering audio en video apparatuur revitalisering provinciehuis (5281701)	2660905	6604	300.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5282602	Werkplekken Prolander (vervangingsinvestering 5281401)	2660905	6604	250.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5282002	Verduurzaming provinciehuis LED verlichting	2660701	6604	97.000	-	97.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Provinciehuis				27.312.692	177.999	824.693								3.034.000	
5271610	Vervangingsinvestering Ruimtelijk informatie systeem	2660102	6601	52.989	3.899	49.290	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5271803	Klantencontactstelsysteem (vervanging 5271403)	2660102	6601	127.174	11.534	116.233	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5271902	Modernisering GIS (verv. investering vanuit 2015 5271402)	2660102	6601	52.989	7.615	45.765	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5272207	Vervangingsinvestering Ruimtelijk informatie systeem (verv. Invest. Vanuit 2018 - 5271610)	2660102	6601	52.989	-	-	-	-	-	52.989	-	-	-	-	-
5272209	Klantencontactstelsysteem (verv. Invest. Vanuit 2018 - 5271803)	2660102	6601	127.174	-	-	-	-	-	127.174	-	-	-	-	-
5272402	Modernisering GIS (verv. investering vanuit 2020 - 5271902)	2660102	6601	52.989	-	-	-	-	-	-	-	52.989	-	-	-
Hard- en Software facilitaire ondersteuning - Ambiteilijn Excellente Dienstverlening				466.304	23.048	211.288				180.163		52.989			
5271614	Vervangingsinvestering ICT basisvoorzieningen 2012	2660101	6601	62.527	49.523	15.554	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5271710	Vervangen mobiele devices (tablets) lichting 1	2660101	6601	295.704	311.723	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5271901	Vervangingsaanschaf mobiele telefoons provincie (vervangingsinv. 5271706)	2660101	6601	211.956	-	105.978	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5272001	Vervangen werkplekken (vervangingsinvestering 5271501)	2660101	6601	807.825	768.960	38.865	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5272004	Vervangen mobiele devices (tablets) lichting 2	2660101	6601	158.967	-	158.967	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5272101	Vervangingsaanschaf mobiele telefoons provincie (verv. Invest. Vanuit 2019 - 5271901)	2660101	6601	211.956	-	105.978	-	105.978	-	-	-	-	-	-	-

Object	Omschrijving object	Prestatie	Team	Totaal Krediet (incl. lonen)	Boekwaarde t/m 31 december 2020	Vermeerdering 2021	Vermindering 2021	Vermeerdering 2022	Vermindering 2022	Vermeerdering 2023	Vermindering 2023	Vermeerdering 2024	Vermindering 2024	Vermeerdering 2025	Vermindering 2025	
5272210	Vervangen mobiele devices (tablets) lichting 1 (vervanging 5271710)	2660101	6601	257.473	-	-	-	128.737	-	128.737	-	-	-	-	-	
5272301	Vervangingsaanschaf mobiele telefoons provincie (verv. Invest. Vanuit 2021 - 5272101)	2660101	6601	211.956	-	-	-	-	-	105.978	-	105.978	-	-	-	
5272304	Vervangen werkplekken (vervangingsinvestering 5272001)	2660101	6601	847.825	-	-	-	-	-	-	-	847.825	-	-	-	
5272305	Vervangingsinvestering ICT basisvoorzieningen (verv 2019 - 5271614)	2660101	6601	62.527	-	-	-	-	-	-	-	62.527	-	-	-	
5272401	Vervangen mobiele devices (tablets) lichting 2 (verv.invest.5272004)	2660101	6601	158.967	-	-	-	-	-	-	-	79.484	-	79.484	-	
5272502	Vervangingsaanschaf mobiele telefoons provincie (verv. Invest. Vanuit 2023 - 5272301)	2660101	6601	211.956	-	-	-	-	-	-	-	-	-	105.978	-	
5271603	Vervangingsinvestering verbetering, IT-huishouding/processen	2660104	6601	335.776	20.709	315.067	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5271605	Vervangingsinvestering Info- en Comm. Basisvoorzieningen 2009	2660104	6601	335.027	157.434	185.683	-	8.090	-	-	-	-	-	-	-	
5272102	Vervangingsinvestering verbetering, IT-huishouding/processen (verv. Invest uit 2017 - 5271603)	2660104	6601	350.787	-	-	-	-	-	132.473	-	218.314	-	-	-	
5272205	Vervangingsinvestering Info- en Comm. Basisvoorzieningen (verv. Invest. Vanuit 2018 - 5271605)	2660104	6601	349.048	-	-	-	-	-	249.048	-	100.000	-	-	-	
5272501	Vervangingsinvestering verbetering, IT-huishouding/processen (verv.investering 5272102)	2660104	6601	350.787	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5271609	Vervangingsinvestering mobiele devices managemnet (MDM) en data encryptie	2660105	6601	63.587	3.814	59.969	-	196	-	-	-	-	-	-	-	
5271704	Vervanging lokaal netwerk 2017 (verv. Investering)	2660105	6601	166.386	-	166.386	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5272104	Vervangingsinvestering mobiele devices managemnet (MDM) en data encryptie (verv. Invest. Vanuit 2017 - 5271609)	2660105	6601	63.587	-	-	-	-	-	63.587	-	-	-	-	-	
5272202	Vervanging lokaal netwerk (verv. Investering vanuit 2018 - 5271704)	2660105	6601	161.005	-	-	-	71.005	-	90.000	-	-	-	-	-	
Hard- en Software facilitaire ondersteuning - Ambitielijn Flexibiliteit in Techniek					5.675.629	1.312.163	1.152.447	-	314.006	-	769.823	-	1.414.128	-	185.462	-
5271708	Vervangingsinvestering Migratie Office 2010 (5270705)	2660102	6601	203.955	79.822	133.273	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5271616	Zoekfunctie Intranet (vervangingsinvestering) 5271101	2660102	6601	63.587	-	63.587	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5272105	Vervangingsinvestering telewerken obv VDI en thuisnet (verv. Invest. Vanuit 2017 - 5271611)	2660102	6601	105.978	-	105.978	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5272107	Vervangingsinvestering Migratie Office 2010 (verv. Invest. Vanuit 2017 - 5271708)	2660102	6601	197.755	-	-	-	-	-	-	-	197.755	-	-	-	
5272208	Zoekfunctie Intranet (vervangingsinvestering vanuit 2020 - 5272002)	2660102	6601	63.587	-	-	-	63.587	-	-	-	-	-	-	-	
5272403	Zoekfunctie Intranet (vervangingsinvestering 5272208)	2660102	6601	63.587	-	-	-	-	-	-	-	63.587	-	-	-	
5272404	Vervangingsinvestering telewerken obv VDI en thuisnet (verv. Investering uit 2020 - 5272105)	2660102	6601	105.978	-	-	-	-	-	-	-	105.978	-	-	-	
5272204	Vervanging telefooncentrale (verv. invest. vanuit 2014 - 5271401)	2660105	6601	280.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5271804	Vernieuwing generieke digitale omgeving (VJN 2017) - 1e fase gestructureerde processen	2660106	6601	650.857	35.192	617.962	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5271805	Vernieuwing generieke digitale omgeving (VJN 2017) - 2e fase ongestructureerde processen	2660106	6601	1.470.704	1.441.388	(155.904)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Object	Omschrijving object	Prestatie	Team	Totaal Krediet (incl. lonen)	Boekwaarde t/m 31 december 2020	Vermeerdering 2021	Vermindering 2021	Vermeerdering 2022	Vermindering 2022	Vermeerdering 2023	Vermindering 2023	Vermeerdering 2024	Vermindering 2024	Vermeerdering 2025	Vermindering 2025
5272211	Vernieuwing generieke digitale omgeving (verv.investering 5271804)	2660106	6601	2.038.857	-	-	-	688.857	-	650.000	-	700.000	-	-	-
Hard- en Software facilitaire ondersteuning - Ambitielijn Het Nieuwe Samenwerken					5.244.845	1.556.402	764.896	-	752.444	-	650.000	-	1.067.320	-	-
5271604	Vervangingsinvestering Herstr. IT-huishouding o.a. Digid	2660102	6601	185.462	57.567	130.853	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5271702	Verbetering informatie bedrijfsvoering. (verv. Invest. vanuit 2012) - vervanging fin.systeem	2660102	6601	339.130	-	339.130	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5272103	Vervangingsinvestering Herstr. IT-huishouding o.a. Digid (verv. Invest. Vanuit 2017 - 5271604)	2660102	6601	180.978	-	-	-	-	-	105.978	-	75.000	-	-	-
5272201	Verbetering informatie bedrijfsvoering (verv. Invest. vanuit 2018 - 5271702) - VERVALLEN	2660102	6601	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5271607	Vervangingsinvestering I-beleid en architectuur	2660106	6601	79.484	-	79.484	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5272206	Vervangingsinvestering I-beleid en architectuur (verv. Invest. Vanuit 2018 - 5271607)	2660106	6601	75.000	-	-	-	-	-	-	-	75.000	-	-	-
Hard- en Software facilitaire ondersteuning - Ambitielijn Organisatie in Control					860.054	57.567	549.467	-	-	-	105.978	-	150.000	-	-
5272302	Basisvoorziening statenleden (vervangingsinvestering uit 2019 - 5271701))	2660101	6601	65.000	-	-	-	-	-	65.000	-	-	-	-	-
5272405	vervanging werkplekcomgeving ICT Prolander (verv 5271905)	2660113	6601	182.758	-	-	-	-	-	-	-	182.758	-	-	-
5271802	Stateninfosysteem (verv. investering vanuit 2014)	2660102	6601	105.978	68.182	41.300	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5272203	Stateninfosysteem (verv. investering vanuit 2018 - 5271802)	2660102	6601	105.978	-	-	-	-	-	105.978	-	-	-	-	-
5271903	Vervangingsinvestering mobiele telefoons Drents Museum (verv.inv. 5271709)	2660110	6601	26.495	-	26.495	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5272106	Vervangingsinvestering Drents Museum, kantoorautomatisering (verv. Invest vanuit 2017 - 5271707)	2660110	6601	238.451	-	238.451	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5272109	Vervangingsinvestering mobiele telefoons Drents Museum (verv.inv. 5271903)	2660110	6601	26.495	-	13.248	-	13.247	-	-	-	-	-	-	-
5272303	Vervangingsinvestering mobiele telefoons Drents Museum (verv.inv. 5272109)	2660110	6601	26.495	-	-	-	-	-	13.748	-	13.747	-	-	-
5272503	Vervangingsinvestering mobiele telefoons Drents Museum (verv.inv. 5272303)	2660110	6601	26.495	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13.248	-
5271904	mobiele telefoons Prolander (verv.invest. 5271711)	2660113	6601	37.092	-	37.092	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5271905	vervanging werkplekcomgeving ICT Prolander	2660113	6601	182.758	-	182.758	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5272110	mobiele telefoons Prolander (verv.invest. 5271904)	2660113	6601	37.092	-	18.546	-	18.546	-	-	-	-	-	-	-
5272307	mobiele telefoons Prolander (verv.invest. 5272110)	2660113	6601	37.092	-	-	-	-	-	18.546	-	18.546	-	-	-
Hard- en Software facilitaire ondersteuning - Niet informatieplan					1.098.179	68.182	557.890	-	31.793	-	203.272	-	215.051	-	13.248
TOTAAL INVESTERINGEN Programma 7: Middelen en mensen					40.657.703	3.195.361	4.060.681	-	1.098.243	-	1.909.236	-	2.899.488	-	3.232.710
TOTAAL GENERAAL					336.808.503	105.685.643	99.154.909	15.248.057	43.438.859	19.191.441	78.599.910	13.668.210	18.144.197	14.012.800	9.624.226

4.2 Meerjarige financieringspositie

Om een beeld te krijgen van de ontwikkelingen van de meerjarige financieringspositie hebben wij een meerjarige investerings- en financieringsstaat opgesteld. In deze staat wordt weergegeven in welke mate wij onze vaste activa met eigen vermogen en lang vreemd vermogen kunnen financieren. De staat hieronder is per aanvang van het jaar opgesteld en laat zien dat volgens onze verwachtingen het saldo van financieringsmiddelen een tekort zal vertonen. Dit komt mede door de realisatie van de investeringsagenda, voorgenomen investeringen in infrastructuur en het inzetten van bestemmingsreserves.

	2022	2023	2024	2025	eind 2025
Investerings					
A. Immateriële vaste activa					
1. Bijdrage aan activa in eigendom derden (maatschappelijk nut)	10.040.633	10.653.636	8.783.514	6.978.391	5.395.854
B. Materiële activa					
B1. Materiële activa (maatschappelijk nut)	207.921.548	219.637.116	269.293.850	265.288.225	259.402.822
B2. Materiële activa (economisch nut)	61.136.236	58.758.677	61.144.639	53.138.362	51.598.206
C. Financiële activa					
1. Deelnemingen (maatschappelijk nut)	26.125.665	26.125.665	26.125.665	26.125.665	26.125.665
2. Leningen aan openbare lichamen	40.769.470	43.269.470	45.769.470	28.269.470	27.669.470
3. Overige langlopende geldleningen	83.656.447	80.636.133	81.357.388	82.558.642	83.400.403
Totaal investeringen	429.649.999	439.080.697	492.474.526	462.358.755	453.592.420
Financieringsmiddelen					
A. reserves/voorzieningen					
1. Algemene reserves	43.887.517	38.677.325	27.860.950	28.137.899	28.137.899
2. Bestemmingsreserves	303.277.228	252.898.132	205.170.889	184.242.210	156.497.342
3. Voorzieningen (middelen derden)	3.261.252	3.188.252	3.070.252	3.016.252	2.878.252
4. Voorzieningen egalisering kosten	3.240.870	3.018.103	3.177.072	2.973.292	3.121.020
5. Voorzieningen verpl., verl. risico's	8.823.776	8.796.276	8.732.526	8.632.526	8.532.526
B. Opgenomen langlopende geldleningen	0	274.768	44.295.406	121.768.126	122.126.320
Totaal financieringsmiddelen	362.490.643	306.852.856	292.307.095	348.770.305	321.293.359
Saldo financieringsmiddelen (tekort)	-67.159.356	-132.227.841	-200.167.431	-113.588.450	-132.299.061

4.3 Geprognosticeerde balans

Het opnemen van een geprognosticeerde balans is voorgeschreven met als doel meer inzicht te geven in de ontwikkeling van de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. Deze balans moet aansluiten op de balans in de jaarrekening, maar hoeft niet dezelfde mate van detail te kennen. In onderstaande balans is rekening gehouden met de geplande investeringen uit het Meerjarig investeringsprogramma 2020-2023 (zie paragraaf 4.1 Investerings naar nut). Bij het opstellen van de geprognosticeerde balans zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Uitgegaan wordt van de eindbalans van de laatst vastgestelde jaarrekening (2020).
2. Vervolgens wordt het lopende begrotingsjaar toegevoegd conform de laatste ramingen uit de Voorjaarsnota 2021.
3. Vervolgens zijn de vier volgende jaren toegevoegd conform de meerjarenraming (2022 t/m 2025), deze ramingen worden zoveel mogelijk ontleend aan bekende ramingen in het financieel systeem.
4. Voor de gegevens die niet beschikbaar zijn in het financieel systeem worden rekenregels gebruikt:
  - a. Sommige posten worden op nul geëxtrapoleerd
  - b. Bij sommige posten wordt de eindstand van de laatst vastgestelde jaarrekening geëxtrapoleerd
  - c. Er is een sluitpost om de balans in evenwicht te brengen.

ACTIVA Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025
VASTE ACTIVA						
Immateriële vaste activa	11.746	10.041	10.654	8.784	6.978	5.396
Saldo agio/disagio	0	0	0	0	0	0
Bijdragen in activa in eigendom van derden	11.746	10.041	10.654	8.784	6.978	5.396
Materiële vaste activa	193.231	269.058	278.396	330.439	318.426	311.001
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	144.034	207.922	219.637	269.294	265.288	259.403
Investerings met een economisch nut	49.197	61.136	58.759	61.145	53.138	51.598
Financiële vaste activa	162.732	150.551	150.031	153.252	136.954	137.195
Kapitaalverstrekking aan Deelnemingen	28.735	26.126	26.126	26.126	26.126	26.126
Leningen aan openbare lichamen en deelnemingen	38.269	40.769	43.269	45.769	28.269	27.669
Overige langlopende leningen	95.728	83.656	80.636	81.357	82.559	83.400
VLOTTENDE ACTIVA						
Voorraden	1.735					
Voorraden	1.735	0	0	0	0	0
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	144.589	49.495	9.900	9.900	9.900	9.900
Vorderingen op openbare lichamen	6.725	6.700	6.700	6.700	6.700	6.700
Verstrekke kasgeldleningen	0	0	0	0	0	0
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	0	0	0	0	0	0
Rekening courant verhouding met het Rijk	134.683	39.595	0	0	0	0
Rekening courant verhoudingen overige niet-financiële instellingen	1.731	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700
Overige vorderingen	1.450	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Liquide middelen	5.772	5.800	5.800	5.800	5.800	5.800
Kassaldi						
Banksaldi	5.772	5.800	5.800	5.800	5.800	5.800
Overlopende activa	43.984	44.200	44.200	44.200	44.200	44.200
Nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	39.818	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel	4.166	4.200	4.200	4.200	4.200	4.200
Totaal activa	563.788	529.145	498.981	552.375	522.259	513.492

PASSIVA Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025
VASTE PASSIVA						
Eigen vermogen	437.191	347.165	291.575	233.032	212.380	184.635
Algemene reserve	62.572	43.888	38.677	27.861	28.138	28.138
Bestemmingsreserves	349.103	303.277	252.898	205.171	184.242	156.497
Saldo van rekening	25.516	0	0	0	0	0
Voorzieningen	15.249	15.326	15.002	14.980	14.622	14.532
Voorzieningen (middelen derden)	3.180	3.261	3.188	3.070	3.016	2.878
Voorzieningen egalisering kosten	3.218	3.241	3.018	3.177	2.973	3.121
Voorzieningen verpl., verl. risico's	8.851	8.824	8.796	8.733	8.633	8.533
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0	0	16.692	76.284	52.560	74.043
Onderhandse leningen van binnenlandse banken	0	0	16.692	76.284	52.560	74.043
VLOTTENDE PASSIVA						
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	14.916	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Bank en giro saldi	0	0	0	0	0	0
Overige schulden	14.916	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Overlopende passiva	96.431	151.654	160.712	213.079	227.697	225.282
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen.	57.304	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000
De voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:						
- het Rijk	5.983	41.654	45.712	93.079	102.697	95.282
- Overige Nederlandse overheidslichamen	17.765	25.000	30.000	35.000	40.000	45.000
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van de volgende begrotingsjaren komen	15.379	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Totaal passiva	563.788	529.145	498.981	552.375	522.259	513.492

4.4 Berekening EMU-saldo

EMU-saldo

Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau. De Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof) is de Nederlandse uitwerking van deze afspraken. Omdat het EMU-saldo van alle decentrale overheden onderdeel uitmaakt van het EMU-saldo op nationaal niveau is het daarmee ook relevant voor de decentrale overheden om het eigen EMU-saldo te volgen.

Berekening EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven (dus geen afschrijvingen, waardemutaties, etc.) van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Hiermee wijkt de berekening af van het baten/lastenstelsel zoals het BBV voorschrijft.

Het EMU-saldo wordt berekend aan de hand van de geprognosticeerde balans zoals in paragraaf 4.3 opgenomen en is een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de provincie.

EMU-referentiewaarden

In 2018 heeft het Rijk na overleg met de koepels van de decentrale overheden (IPO, VNG en UvW) besloten dat de decentrale overheden gezamenlijk -0,4% van het BBP als ruimte krijgen voor het EMU-saldo voor de jaren 2019-2022. Daarbinnen is de ruimte voor provincies -0,08%. Jaarlijks worden in de septembercirculaire van het Provinciefonds de EMU-referentiewaarden (de ruimte weergegeven in euro's) gepubliceerd. Een individuele EMU-referentiewaarde betreft geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een individuele provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft. De referentiewaarde voor 2022 wordt opgenomen in de Septembercirculaire provinciefonds 2021. Deze is op het moment van schrijven nog niet gepubliceerd. Voor 2021 bedraagt de referentiewaarde circa € 30 miljoen, voor 2022 zal naar verwachting een vergelijkbaar bedrag van toepassing zijn.

EMU-saldo voor 2022

Het verloop van het EMU-saldo voor de komende jaren is weergegeven in onderstaande tabel. Het EMU-saldo zal naar verwachting de komende jaren negatief zijn, onder andere door investeringen in de provinciale infrastructuur en de besteding van middelen uit de investeringsagenda. Daarnaast overschrijdt het voor 2022 begrote EMU-saldo naar verwachting de referentiewaarde voor onze provincie.

Als alle afgegeven EMU-prognoses de referentiewaarden overschrijden en ook worden gerealiseerd, wordt het totaal van de toegekende EMU-ruimte overschreden.

De minister van Financiën heeft echter bij de behandeling van het wetsontwerp meermaals aangegeven dat de Wet hof geen obstakel mag zijn voor investeringen van decentrale overheden.

EMU-saldo (bedragen x € 1.000)		2021	2022	2023	2024	2025
	Balansmutaties 1 januari tot en met 31 december					
	Financiële vaste activa					
1	Kapitaalverstrekingen en leningen	-109	2.500	2.500	-17.500	-600
2	Uitzettingen	-12.072	-3.020	721	1.201	842
	Vlottende activa					
3	Uitzettingen	-95.094	-39.595	0	0	0
4	Liquide middelen	28	0	0	0	0
5	Overlopende activa	216	0	0	0	0
	Vaste passiva					
6	Vaste schuld	0	16.692	59.592	-23.724	21.483
	Vlottende passiva					
7	Vlottende schuld	84	0	0	0	0
8	Overlopende passiva	55.220	9.056	52.369	14.618	-2.414
EMU-saldo (1+2+3+4+5-6-7-8)		-162.334	-65.863	-108.740	-7.193	-18.827

4.5 Begrotingssubsidies

Programma	Beleidsopgave	Gesubsidieerde	Indexeren	2022 begroting
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven				
	Natuurlijk Platteland			
		Schaapskudde Exloo (Stichting Schaapskudde Exloo)	Ja	48.677
		Schaapskudde Hijkerveld (Stichting Het Drentse Landschap)	Ja	48.677
		Agrarisch Natuur Drenth	Ja	74.486
		Subsidie aan Faunabeheereenheid	Ja	245.435
		Stichting "Het Drentse Landschap"	Ja	897.619
		IVN	Nee	235.321
		Landschapsbeheer Drenthe	Ja	582.407
		Schaapskudde Bargerveen (Landschapsbeheer Kollingsveen)	Ja	48.677
		Schaapskudde De Strubben - Kniphorstbosch (Stichting Schaapskudde het Stroomdal)	Ja	48.677
		Schaapskudde Doldersummerveld (Stichting Het Drentse Landschap)	Ja	48.677
		Schaapskudde Dwingelderveld (Vereniging Natuurmonumenten)	Ja	48.677
		Schaapskudde Holtingerveld (Stichting Holtinger Schaapskudde)	Ja	48.677
		Schaapskudde Ruinen (Stichting Het Drentse Heideschaap)	Ja	48.677
		Schaapskudde Westerbork (Orvelte) (Stichting Schaapskudde Westerbork)	Ja	48.677
		Schaapskudde Balloërveld (Stichting Schaapskooi Balloërveld)	Ja	48.677
		IVN	Nee	130.000
		Staatsbosbeheer	Nee	20.000
		Kosten Streekbeheer	Nee	150.000
		Vereniging Natuurmonumenten Nederland	Nee	50.000
	Totaal beleidsopgave			2.872.038
	In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen			
		Milieufederatie Drenthe	Ja	409.297
	Totaal beleidsopgave			409.297
Totaal programma				3.281.335
3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten				
	Een goed vestigings- en ondernemersklimaat			
		Subsidie Economic Board Noord-Nederland (EBNN)	Nee	100.000
		440755 Stichting Jop - Jonge Ondernemingprijs	Nee	5.000
		Willem Lodewijk Conferentie (NVO/NCO)	Nee	7.500
		Health Hub Roden.	Nee	100.000
		Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM)	Nee	650.000
		Bijdrage GIP EDR	Nee	126.500
	Totaal beleidsopgave			989.000
	Vrijtijdseconomie stimuleren			
		Subs Marketing Drenthe	Ja	1.502.371
		Bijdrage aan Stichting Drentse Rijwielvierdaagse	Nee	16.020
		Stichting Landelijk Fietsplatform	Nee	15.297
		Stichting Wandelnet	Nee	29.908
	Totaal beleidsopgave			1.563.596
Totaal programma				2.552.596

Programma	Beleidsopgave	Gesubsidieerde	Indexeren	2022 begroting
4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig				
	Kerntaken onderzoek en samenwerking			
		Stichting Ondersteuning Commissie Regionaal Overleg Luchthaven Hoogeveen	Nee	10.000
		Tweede Stichting Ondersteuning Regionaal Overleg Luchthaven Eelde	Nee	25.000
	Totaal beleidsopgave			35.000
	Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur			
		Waterrecreatie Nederland	Nee	11.400
	Totaal beleidsopgave			11.400
Totaal programma				46.400
6: Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig				
	Oog voor cultureel erfgoed			
		Regionaal Historische Centra - Drents Archief	Ja	303.904
		Monument Kamp Westerbork	Ja	18.254
		Stichting Monumentenwacht Drenthe	Ja	330.456
		DBF Kenniscentrum Herbestemming Noord	Nee	25.000
		Drentse Historische Vereniging	Nee	2.600
		Erfgoed Arsenal Drenthe	Nee	120.000
		Geopark	Nee	200.000
		Drents Agrarisch erfgoed	Nee	2.600
		Drents Monument	Nee	10.000
		Oude Drentse Kerken	Nee	2.600
		440626 Steunpunt Erfgoed Drenthe	Nee	120.000
		Archeologie - Hunebedcentrum	Nee	25.000
		Nieuwe Drentse Volksalmanak	Nee	6.000
		Molenstichting Drenthe	Nee	19.200
		Bond Heemschut	Nee	2.600
	Totaal beleidsopgave			1.188.214
	Cultuur en evenementen			
		Kunst en Cultuur Drenthe	Ja	1.306.128
		Drents Museum	Ja	5.051.283
		Huus van de Taol	Ja	421.043
		Biblionet Drenthe	Ja	2.392.793
		Platform Drentse musea	Nee	100.000
		Drèents Liedtiesfestival	Ja	40.000
		Loods 13	Nee	75.000
		PeerGroup	Nee	175.000
		Garage TDI	Nee	160.000
		Noord Nederlands Orkest	Nee	50.000
		Het houten huis	Nee	25.000
		Meppel evenementen	Nee	35.000
		Programmering Podium Hoogeveen	Ja	35.000
		Programmering Rensenpark	Nee	35.000
		Bevrijdingsfestival	Nee	40.000
		Peter de Grote Festival	Nee	25.000
		Art of Wonder	Nee	35.000
		Festival Veenhuizen	Nee	40.000
		Stadsfestival Hoogeveen	Nee	35.000
		FestiValDerAa	Nee	50.000
		Internationaal Filmfestival	Nee	23.000
		Puppet International	Nee	25.000
		Uitmarkt Emmen	Nee	35.000
		St. voor Literaire activiteiten	Nee	20.000
		Gekleurd grijs	Nee	40.000
		Oktober kindermaand	Nee	45.000

Programma	Beleidsopgave	Gesubsidieerde	Indexeren	2022 begroting
		Uitmaand	Nee	27.000
		Into Nature	Nee	125.000
		Cultuureducatie met kwaliteit	Nee	180.000
		Stichting Compenta	Nee	210.000
		Culturele Mobiliteit	Nee	98.000
		Drents Senioren Orkest	Nee	3.000
		Veenkoloniaal Symfonie Orkest	Nee	10.000
		Drents Jeugdorkest	Nee	18.100
		Poplab	Nee	40.000
		Poppunt	Nee	60.000
		Viva la Musica	Nee	7.000
		Haydn Jeugdstrijkorkest	Nee	5.000
		Drents Symfonie Orkest	Nee	2.500
		Vocalin	Nee	4.400
		Hello Festival	Nee	20.000
		TT-festival	Nee	20.000
		The bake shop	Nee	6.000
		Popwaarts	Nee	6.000
		ICO	Nee	20.000
		Stichting Herinneringscentrum Kamp Westerbork	Nee	110.000
		Hunebedcentrum Borger	Nee	110.000
		Museum de Buitenplaats	Nee	110.000
		Nationaal Gevangenis­museum Veenhuizen	Nee	110.000
		Museum de Proefkolonie	Nee	110.000
	Totaal beleidsopgave			11.726.247
	Sociaal Drenthe voor iedereen			
		Stichting Sport Drenthe	Ja	4.471
		STAMM	Ja	972.298
		BOKD/SDD	Ja	283.724
		Zorgbelang Drenthe	Ja	335.124
		stichting leren en leven	Ja	154.200
	Totaal beleidsopgave			1.749.817
	Sport en Bewegen stimuleren			
		Stichting Sport Drenthe	Ja	189.544
	Totaal beleidsopgave			189.544
Totaal programma				14.853.822
9: Investeringsagenda				
	Boer, Burger en Biodiversiteit			
		Kosten Streekbeheer	Nee	167.000
	Totaal beleidsopgave			167.000
Totaal programma				167.000
Totaal				20.901.153

4.5 vervolg (project)begrotingssubsidies mbt. evenementen snijvlak cultuur en vrijetijdseconomie (geen index)

Beleidsopgave	Gemeente	Gesubsidieerde	Aangewezen Evenement	Totaal
Ondersteunen van evenementen op het snijvlak van cultuur en vrijetijdseconomie	Aa en Hunze	Concours Hippique Eext	Patijn's Paarden Reveu	7.000
		ICO	Culturele Monumentendag	3.500
		Rolder Activiteiten Stichting	Beeldschoon Rolde	2.000
		St. Grolloo Flute Sessions	Grolloo Flute Sessions	1.500
		St. ter bevordering van actieve cultuurhistorische en hedendaagse TT-beleving	Historische TT Wandeltocht	1.000
		St. Vocaal Festival Annen	Vocaal Festival Annen	5.000

Beleidsopgave	Gemeente	Gesubsidieerde	Aangewezen Evenement	Totaal
		St. Vocaal Festival Annen	Pedaal Vocaal	1.000
		Stichting Rondom Magnus	Openluchttheater de Speulkoel	3.000
		Theater Hofpoort	VeenBraand Bluesfestival	1.000
	Totaal Aa en Hunze			25.000
	Assen	Ondernemersvereniging Vaart in Assen	Art Explosion	2.500
		Podium Zuidhaege	Jeugdtheaterfestival	5.000
		St. Kunst aan de Vaart Assen	Kunst aan de Vaart	12.500
		St. Preuvenement Assen	Preuvenement	15.000
	Totaal Assen			35.000
	Borger-Odoorn	Kunstenaarskollektief Borger	Kunstweekend	4.167
Openlucht theatervoorstellingen zomerreeks		Openlucht theatervoorstellingen Borger	4.167	
Sivo Festival		Sivo-festival	4.166	
Stichting Boerenrock		Boerenrockfestival	4.166	
Stichting Music in the Woods		Festival Grondtoon	4.167	
Stichting Stratemakersfestival 2e Exloermond		Stratemakersfestival	4.167	
Totaal Borger-Odoorn				25.000
Coevorden	Museum Coevorden	Ijzerkoekenoproer	5.000	
	Stichting Ganzenmarkt	Ganzenmarkt	2.500	
	Stichting Garnizoensstad Vesting Coevorden	Garnizoensdagen	8.000	
	stichting Gees in Wintersfeer	Gees in Wintersfeer	1.000	
	Stichting Marktcommissie Wezup	Kerstmarkt Wezup	1.000	
	Stichting Open Ateliërdagen Drenthe Theater Hofpoort	Open ateliërdagen Coevorden	1.000	
		Kerst Sing al long	1.000	
		Ridderdag	2.000	
		Smokers en foodfestival	1.000	
	Theater Tuinfeest	2.500		
Totaal Coevorden			25.000	
De Wolden	ntb	Brummelfestival	3.000	
	Stichting Kunstroute De Wijk-IJhorst	Grensloos Kunst Verkennen	4.000	
	Stichting Mina Koes	Mina Koes	5.000	
	Stichting Pinkenpop	Pinkenpop	5.000	
	Stichting Smaakmakersfestival	Smaakmakersfestival	8.000	
Totaal De Wolden			25.000	
Emmen	Stichting Alles Kids in Drenthe	Alles Kids	7.100	
	Stichting C'est La Vie	C'est La Vie	7.400	
	Stichting De Nieuw Pijl	Gouden Pijl	12.300	
	Stichting DrenthEvents and Thunderous	Pitfest	2.100	
	Stichting Midzomernacht	Midzomerfestival	2.900	

Beleidsopgave	Gemeente	Gesubsidieerde	Aangewezen Evenement	Totaal
		Stichting Vliegerfeest Emmen	Internationaal Vliegerfeest	5.800
		Stichting WijZ	Full Colour Festival	7.400
	Totaal Emmen			45.000
	Hoogeveen	Stichting Centrummanagement Hoogeveen	Noorderlichtjes Parade	15.000
		Stichting Cultuurhuis Hoogeveen	Uitdagend Hoogeveen	20.000
	Totaal Hoogeveen			35.000
	Meppel	Stichting Donderdag Meppeldag	Donderdag Meppeldag	10.000
		Stichting Meppel Vol Vaart	Grachtenfestival	15.000
	Totaal Meppel			25.000
	Midden-Drenthe	St. Kunst- en Cultuur4daagse Midden-Drenthe	Kunst en Cultuur 4-daagse Atelier Route	6.250
		St. Magisch Volksvermaak Drenthe	Stiefkieken Westerbork	6.750
		Stichting BWC KiMeNa	Kimena Fair Smilde	5.250
		Stichting Festival Beilen	Koningsfeest en Muziekweekend Beilen	6.750
	Totaal Midden-Drenthe			25.000
	Noordenveld	Bibliotheek Noordenveld (Biblionet)	Noordenveld Leest	500
		Muziekcoöperatie Peize	Pais Sonic	500
		Norgermarktconcour	t Sprookje van Norg	750
		Stichting Amonet	Folly-Art	5.000
		Stichting Amonet,	Worteldagen	5.000
		Stichting Culturele Kring Roden	Wat n Kunst	2.500
		Stichting Jaarbeurs Roden	Jaarbeurs van het Noorden, Noorderfestival	1.000
		Stichting Kunstmonumenten	Atelierroute	500
		Stichting Liefair	Liefair	1.000
		Stichting Openluchtspelen Roderwolde	Openluchtspel Roderwolde	650
		Stichting Roder Boekenmarkt	Roder Boekenmarkt	500
		Stichting Spelweek Noordenveld	Spelweek	550
		Vereniging voor Volksvermaken Roden	Rodermarktparade	3.000
		Verkuno	Open Atelierroute	1.700
		Volksvermaken Peize	Paardenshow Peize	350
			Zomerfeesten Peize	500
		Zakenkring Norg eo	Feest4daagse Norg	500
		Zin in Peize	Kerstmusical	500
		Totaal Noordenveld		
		Tynaarlo	Atelier Kat	Onbekend (wisselende voorstelling)
Cultuurhuis Ol Eel en Nieuwleven			Onbekend (wisselende voorstellingen)	2.000
Danshuis Noord			Onbekend (wisselende voorstelling)	2.500
Gemeente Tynaarlo			Open Monumentendag	500

Beleidsopgave	Gemeente	Gesubsidieerde	Aangewezen Evenement	Totaal
		Kunstenaars van Tynaarlo	Kunst uit de kop	1.000
		Musicalgroep Kick	Onbekend (wisselende voorstelling)	1.000
		Stichting Bloemencorso Eelde	Bloemencorso Eelde	4.000
		Stichting Donderslag	Donderslag	1.500
		Stichting Evenementen Zuidlaardermarkt	Zuidlaardermarkt	3.500
		Stichting Koepeltjesfestival	Koepeltjes Festival	1.500
		Volksvermaken Vries	Onbekend (wisselende voorstellingen)	5.000
	Totaal Tynaarlo			25.000
	Westerveld	Roestvrijtheater Diever	Nachtelijke Beleving	7.500
		Sprookjestuinen	De Sprookjestuinen Dwingeloo	2.500
		Stichting Evenementenpromotie Dieverbrug	De sluisdagen Diever	2.500
		Stichting Floraliacorso Frederiksoord	Corso Frederiksoord	2.500
		Stichting Oogstdag Lhee	Oogstdag Lhee	2.500
		Stichting Paard en Erfgoed	Paard en erfgoed	2.500
		Vereniging Shakespeartheater Diever	Shakespeare Diever	2.500
		Vervallen	Kuna Festival	2.500
			Totaal Westerveld	
Totaal Ondersteunen van evenementen op het snijvlak van cultuur en vrijetijdseconomie				340.000
Eindtotaal				340.000

4.6 Reserves en voorzieningen

Inleiding

Eind 2020 hebben Provinciale Staten een herziene Beleidsnota reserves en voorzieningen vastgesteld. In deze nota zijn de beleidsuitgangspunten voor reserves en voorzieningen beschreven.

Wat willen wij bereiken?

Doel is om inzicht te geven in de beoogde stand en de inzet van de reserves en voorzieningen van de provincie. Bij zowel de voorjaarsnota, begroting, bestuursrapportage als de jaarrekening monitoren wij de stand en bestedingen van de reserves en voorzieningen en beoordelen daarbij of bijstellingen nodig zijn.

Verloop reserves en voorzieningen

De samenstelling van de reserves en voorzieningen is hierna gespecificeerd in een totaaloverzicht. Daarna volgen overzichten per reserve/voorziening.

Totaaloverzicht bij paragraaf reserves en voorzieningen																							
Nummer	omschrijving	Saldo 31-dec-2020	2021 Begrote Rente	2021 Begrote Vermeerde- ringen	2021 Begrote Verminde- ringen	Saldo 31-dec-2021	2022 Begrote Rente	2022 Begrote Vermeerde- ringen	2022 Begrote Verminde- ringen	Saldo 31-dec-2022	2023 Begrote Rente	2023 Begrote Vermeerde- ringen	2023 Begrote Verminde- ringen	Saldo 31-12-2023	2024 Begrote Rente	2024 Begrote Vermeerde- ringen	2024 Begrote Verminde- ringen	Saldo 31-12-2024	2025 Begrote Rente	2025 Begrote Vermeerde- ringen	2025 Begrote Verminde- ringen	Saldo 31-12-2025	
Algemene Reserves																							
050001	Reserve voor algemene doeleinden	5.311.949		661.949	350.000	5.623.898		111.949		5.735.847		486.103		6.221.950		476.949		6.698.899				6.698.899	
050002	Saldireserve	39.511.286		8.962.837	31.649.504	16.824.619		100.000	5.422.141	11.502.478		11.302.478	200.000			200.000		0				0	
050005	Risicoreserve	21.439.000				21.439.000				21.439.000				21.439.000				21.439.000				21.439.000	
Totaal algemene reserves		66.262.235	0	9.624.786	31.999.504	43.887.517	0	211.949	5.422.141	38.677.325	0	486.103	11.302.478	27.860.950	0	476.949	200.000	28.137.899	0	0	0	28.137.899	
Bestemmings reserves																							
060124	Reserve beheer vaarweg Meppel - De Punt	2.947.735		0	2.947.735	0		0		0		0		0		0		0			0	0	
060150	Reserve versterking economische structuur	3.110.634		400.000		3.510.634		0		3.510.634				3.510.634				3.510.634				3.510.634	
060199	Reserve Investerings verkeer en vervoer	73.304.818		0	73.304.818	0		0	0	0		0	0	0		0	0	0			0	0	
060215	Reserve provinciaal aandeel ILG	7.276.020		1.291.570	1.733.313	6.834.277		1.315.507	1.079.182	7.070.602		28.000	6.097.250	1.001.352		3.863.460		4.864.812				4.864.812	
060218	Reserve Regio Specifiek Pakket	10.119.639		9.770.708	11.276.652	8.613.695		2.100.000		10.713.695				10.713.695				10.713.695	72.632			10.786.327	
060221	Financierings- reserve	46.694.696		3.511.587	5.385.000	44.821.283			7.690.000	37.131.283			2.025.000	35.106.283				35.106.283			0	35.106.283	
060222	Reserve Vitaal Platteland	1.696.795		0	1.146.795	550.000			500.000	50.000			50.000	0				0				0	
060223	Co-financierings- reserve Europa	5.074.835		2.000.000	4.403.071	2.671.764		7.000.000	5.469.738	4.202.026		2.000.000	4.719.738	1.482.288		2.000.000	4.219.738	-737.450		Aanvulling 2.000.000 per abuis vanaf 2025, dit moest 2026 zijn. Was per abuis dubbel, via Bestuursrapportage (21PS11) hersteld 2.000.000		3.286.405	-2.023.855
060225	Reserve opvang revolverend financieren	18.514.571		2.120.000		20.634.571				20.634.571				20.634.571				20.634.571				20.634.571	
060227	Reserve natuurbeleid	94.571.353		9.114.874	25.051.636	78.634.591		9.163.359	23.023.445	64.774.505		8.380.030	30.074.439	43.080.096		11.999.591	27.711.537	27.368.150			3.025.496	25.447.236	4.946.410
060228	Reserve investerings- agenda	795.481		5.100.000	3.750.000	2.145.481			1.260.000	885.481				885.481				885.481				885.481	
060229	Reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	5.676.394		5.789.486	6.291.183	5.174.697		2.841.751	4.489.219	3.527.229		2.841.751	2.841.751	3.527.229		2.841.751	2.841.751	3.527.229			2.841.751	2.841.751	3.527.229
060230	Reserve voormalige bdu verkeer en vervoer	9.564.309		0	9.564.309	0		0	0	0		0	0	0		0	0	0			0	0	

Totaaloverzicht bij paragraaf reserves en voorzieningen																								
060231	Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	8.673.189			1.587.235	7.085.954			1.985.000	5.100.954			185.000	4.915.954			1.085.000	3.830.954	1.085.000	2.745.954				
060232	Reserve uitvoering generatiepact	2.696.874		250.268	1.060.000	1.887.142		250.268	941.379	1.196.031			250.268	773.333	672.966		250.268	615.172	308.062	83.868	279.606	112.324		
060233	Reserve persoonlijk ontwikkelbudget (POB)	552.733			235.000	317.733				317.733					317.733							317.733		
060234	Reserve investeringsagenda 2019-2023	60.000.000		1.300.000	35.815.168	25.484.832								5.301.333	7.676.667			3.000.000	4.676.667			3.000.000	1.676.667	
060235	Reserve Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	19.659.077			5.668.825	13.990.252			5.668.825	8.321.427					8.321.427								8.321.427	
060331	Reserve verstrekte subsidies	0		2.811.405		2.811.405			1.747.070	1.064.335				783.195	281.140			140.570	140.570				140.570	0
060332	Reserve compensatieverlof	0		600.000	50.000	550.000			100.000	450.000				200.000	250.000			250.000	0					0
060333	Reserve mobiliteit	0		85.813.790	8.254.873	77.558.917		3.947.711	10.537.002	70.969.626			4.877.755	13.054.008	62.793.373		4.119.363	6.139.344	60.773.392			2.469.953	2.158.000	61.085.345
Totaal bestemmings-reserves		370.929.153	-	129.873.688	197.525.613	303.277.228	-	26.618.596	76.997.692	252.898.132	-	18.377.804	66.105.047	205.170.889	-	25.074.433	46.003.112	184.242.210	72.632			10.421.068	38.238.568	156.497.342
Totale algemene reserves en bestemmings reserves		437.191.388	0	139.498.474	229.525.117	347.164.745	0	26.830.545	82.419.833	291.575.457	0	18.863.907	77.407.525	233.031.839	0	25.551.382	46.203.112	212.380.109	72.632			10.421.068	38.238.568	184.635.241
Voorziening middelen derden																								
072110	Voorziening spaar-hypotheek	1.231.670		81.000	0	1.312.670		71.000	144.000	1.239.670			59.000	177.000	1.121.670		54.000	108.000	1.067.670			44.000	182.000	929.670
083185	Voorziening monitoring voormalige stort-plaatsen	1.098.142				1.098.142				1.098.142					1.098.142				1.098.142					1.098.142
083186	Voorziening Grondwaterheffing	850.440		700.000	700.000	850.440		700.000	700.000	850.440			700.000	700.000	850.440		700.000	700.000	850.440			700.000	700.000	850.440
Totaal voorzieningen middelen derden		3.180.252	-	781.000	700.000	3.261.252	-	771.000	844.000	3.188.252	-	759.000	877.000	3.070.252	-	754.000	808.000	3.016.252	-			744.000	882.000	2.878.252
Voorziening ter egalisering van kosten																								
083173	Voorziening groot onderhoud provinciehuis	2.069.206		339.317	155.872	2.252.651		339.317	483.435	2.108.533			339.317	346.817	2.101.033		339.317	708.982	1.731.368			339.317	211.319	1.859.366
083177	Voorziening groot onderhoud Drents Museum	578.010		151.128	306.318	422.820		151.128	236.731	337.217			151.128	25.345	463.000		151.128	96.842	517.286			151.128	279.748	388.666

Totaaloverzicht bij paragraaf reserves en voorzieningen																						
083182	Voorziening groot onderhoud Depot Drents Museum	180.934		41.787	49.968	172.753		41.787	-	214.540		41.787	4.335	251.992		41.787	425	293.354		41.787		335.141
083187	Voorziening groot onderhoud Huize Tetrode	31.695		10.565	7.375	34.885		10.565	2.624	42.826		10.565	31.232	22.159		10.565	1.920	30.804		10.565	-	41.369
083188	Voorziening Health Hub Roden	52.614		52.614	99.384	5.844		52.614	16.449	42.009		52.614		94.623		52.614	9.422	137.815		52.614	47.058	143.371
083189	Voorziening meerjaren onderhoud Steunpunten	305.500		137.500	91.083	351.917		137.500	216.439	272.978		137.500	166.213	244.265		137.500	119.100	262.665		137.500	47.058	353.107
Totaal voorzieningen ter egalisering van kosten		3.217.959	-	732.911	710.000	3.240.870	-	732.911	955.678	3.018.103	-	732.911	573.942	3.177.072	-	732.911	936.691	2.973.292	-	732.911	585.183	3.121.020
Voorziening verplichtingen, verliezen en risico's																						
083181	Voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa)	8.851.276		362.500	390.000	8.823.776		362.500	390.000	8.796.276		326.250	390.000	8.732.526		290.000	390.000	8.632.526		290.000	390.000	8.532.526
Totaal voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's		8.851.276	-	362.500	390.000	8.823.776	-	362.500	390.000	8.796.276	-	326.250	390.000	8.732.526	-	290.000	390.000	8.632.526	-	290.000	390.000	8.532.526
Totaal alle voorzieningen		15.249.488	-	1.876.411	1.800.000	15.325.899	-	1.866.411	2.189.678	15.002.632	-	1.818.161	1.840.942	14.979.851	-	1.776.911	2.134.691	14.622.071	-	1.766.911	1.857.183	14.531.799
Totaal reserves en voorzieningen		452.440.876	-	141.374.885	231.325.117	362.490.644	-	28.696.956	84.609.511	306.578.089	-	20.682.068	79.248.467	248.011.690	-	27.328.293	48.337.803	227.002.180	72.632	12.187.979	40.095.751	199.167.040

Algemene reserves

Algemene reserves zijn reserves zonder bepaalde bestemming.

De algemene reserves kunnen worden ingedeeld in twee categorieën, te weten:

- reserve(s) zonder specifieke bestemming. Hiertoe worden gerekend de Reserve voor Algemene Doeleinden en de Saldireserve.
- reserve(s) om risico's die de provincie loopt, op te vangen. Hiertoe wordt de Risicoreserve gerekend.

Reserve voor algemene doeleinden

050001	Reserve voor algemene doeleinden				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	5.311.949	5.623.898	5.735.847	6.221.950	6.698.899
Begrote onttrekking (2)	350.000	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	661.949	111.949	486.103	476.949	-
Bestemming resultaat (4)					
Saldo einde jaar (1-2+3+4)	5.623.898	5.735.847	6.221.950	6.698.899	6.698.899

050001	050001 Reserve voor algemene doeleinden
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Dit is een vrij besteedbare reserve voor algemene doeleinden. De reserve maakt financieel-technisch gezien deel uit van het weerstandsvermogen van de provincie en wordt gebruikt voor het sluitend maken van de meerjarenbegrotingen, zowel positief als negatief. Voor de opvang van tekorten wordt een maximale omvang van € 5 miljoen nagestreefd. Hierbij verwijzen we ook naar de afgesproken beheersmaatregelen van tekorten.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Portefeuillehouder	Cees Bijl
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	Dit is een vrij besteedbare reserve voor algemene doeleinden. De reserve maakt financieel-technisch gezien deel uit van het weerstandsvermogen van de provincie en wordt gebruikt voor het sluitend maken van de meerjarenbegrotingen, zowel positief als negatief. Voor de opvang van tekorten wordt een maximale omvang van € 5 miljoen nagestreefd. Hierbij verwijzen we ook naar de afgesproken beheersmaatregelen van tekorten.
Wat zijn we van plan?	De geraamde mutaties zijn het resultaat van de actuele ramingen in de meerjarenbegroting.

Saldireserve

050002	Saldireserve				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	39.511.286	16.824.619	11.502.478	200.000	-
Begrote onttrekking (2)	31.649.504	5.422.141	11.302.478	200.000	-
Begrote toevoeging (3)	8.962.837	100.000	-	-	-
Bestemming resultaat rek. (4)					
Saldo einde jaar (1-2+3+4)	16.824.619	11.502.478	200.000	-	-

050002	050002 Saldireserve
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Bedragen die worden overgeheveld naar volgende boekjaren worden via deze reserve van het ene naar volgende boekjaren overgeheveld. Overheveling vindt slechts plaats met instemming van PS.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Portefeuillehouder	Cees Bijl
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	Bedragen die worden overgeheveld naar volgende boekjaren worden via deze reserve van het ene naar volgende boekjaren overgeheveld. Overheveling vindt slechts plaats met instemming van PS.
Wat zijn we van plan?	Overhevelingen, zoals opgenomen in de afgelopen jaarrekeningen en bestuursrapportages en die inmiddels door u zijn vastgesteld, zijn in dit overzicht verwerkt.

Risicoreserve

050005	Risicoreserve				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	21.439.000	21.439.000	21.439.000	21.439.000	21.439.000
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (1-2+3)	21.439.000	21.439.000	21.439.000	21.439.000	21.439.000

050005	050005 Risicoreserve
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De reserve is bedoeld om incidentele tegenvallers te kunnen opvangen die niet door een specifieke voorziening of de algemene reserve worden gedekt. Deze reserve is onderdeel van de totale weerstandscapaciteit en wordt betrokken bij de paragraaf weerstandsvermogen.
Instellingsbesluit	Begroting 2008 d.d. 14 november 2007
Portefeuillehouder	Cees Bijl
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	In 2020 is een onttrekking van € 4.702.000,-- gerealiseerd. Daarnaast is € 60.000,-- aan de reserve onttrokken als gevolg van de verhoging van het saldo van de Voorziening deelnemingen in verband met de waardedaling van het aandelenkapitaal van de NOM in 2020. De omvang van de Risicoreserve is € 21.439.000,--
Wat zijn we van plan?	Er zijn voor 2022 geen mutaties in de Risicoreserve voorzien.

Bestemmingsreserves

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan Provinciale Staten een bepaalde bestemming hebben gegeven. Wanneer vanuit deze reserves bedragen beschikbaar zijn gesteld en die bedragen na afloop niet zijn besteed, dient in principe het overschot weer aan de betreffende bestemmingsreserve te worden toegevoegd, conform artikel 43 BBV. Het zijn Provinciale Staten die tot deze toevoegingen besluiten. Eenzelfde werkwijze geldt voor eventuele overschrijdingen.

Beleid bestemmingsreserves

Het instellen dan wel opheffen van reserves is voorbehouden aan Provinciale Staten. Ons beleid ten aanzien van het instellen van bestemmingsreserves is terughoudend. In de begroting zijn idealiter alle structurele en incidentele baten en lasten opgenomen, zodat het vormen van een bestemmingsreserve niet nodig is.

Toch kunnen er redenen zijn om een bestemmingsreserve in te stellen.

Voor het instellen/handhaven van bestemmingsreserves zijn criteria geformuleerd. Deze criteria zijn opgenomen in de Nota reserves en voorzieningen 2020.

Reserve beheer vaarweg Meppel-de Punt

060124	Reserve beheer vaarweg Meppel-De Punt				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	2.947.735	-	-	-	-
Begrote onttrekking (2)	2.947.735	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	-	-	-	-	-

060124	060124 Reserve beheer vaarweg Meppel-De Punt
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Het onderhouden van de vaarverbinding Meppel-De Punt.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Portefeuillehouder	Cees Bijl
Programma	4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig
Toelichting	De reserve is destijds ingesteld om het beheer en onderhoud van de vaarweg Meppel-De Punt te waarborgen. Vanaf 2018 wordt er geen onderscheid meer gemaakt tussen exploitatie van de Vaarweg Meppel-De Punt en de Zuidoost-Drentse vaarwegen. In statenstuk 2020-968 is besloten deze reserve te liquideren. Het saldo is overgeheveld naar de Reserve Groot (variabel) onderhoud.
Wat zijn we van plan?	Niet van toepassing.

Reserve versterking economische structuur

060150	Reserve versterking economische structuur				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	3.110.634	3.510.634	3.510.634	3.510.634	3.510.634
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	400.000	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	4.558.623	4.873.624	4.690.981	4.690.982	4.690.983
Beoogde lasten programma (5)	4.558.623	4.873.624	4.690.981	4.690.982	4.690.983
Begrote baten programma (6)	182.644	182.644			
Beoogde baten programma (7)	182.644	182.644			
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	3.510.634	3.510.634	3.510.634	3.510.634	3.510.634

060150	060150 Reserve versterking economische structuur
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Het versterken van de sociaaleconomische structuur in Drenthe in brede zin, is gericht op de verwezenlijking van een duurzame economische ontwikkeling. Naast de inzet op de (nieuwe) nationale economische programma's werken wij aan projecten en initiatieven die bijdragen aan de versterking van de economische structuur en/of de transitie naar de kenniseconomie, maar die buiten de reikwijdte van de nieuwe SNN-programma's vallen.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Portefeuillehouder	Henk Brink
Programma	3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten
Toelichting	Met de Reserve VES worden schommelingen opgevangen in de exploitatie van de provincie voor projecten ter versterking van de economische structuur en ten behoeve van het financieel stimuleringsinstrumentarium gericht op het MKB.
Wat zijn we van plan?	Voor 2022 zijn geen toevoegingen of onttrekkingen aan deze reserve gepland. Verder worden bijdragen voor economische structuurversterking boven het begrote exploitatieniveau gedekt uit deze reserve. Voorstellen worden via de P&C-cyclus voorgelegd aan Provinciale Staten.

Reserve Investerings verkeer en vervoer

060199	Reserve Investerings verkeer en vervoer				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	73.304.818	0	0	0	0
Begrote onttrekking (2)	73.304.818	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Beoogde baten programma (7)					
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	0	0	0	0	0

060199	060199 Reserve Investerings verkeer en vervoer
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Aanvullende dekking op de kapitaallasten van infrastructurele investeringen.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Portefeuillehouder	Cees Bijl
Programma	4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig
Toelichting	De reserve betreft een aanvulling op de dekking van opgenomen kapitaallasten in de exploitatie van infrastructurele investeringen. In statenstuk 2020-968 is besloten deze reserve te liquideren. Het saldo is overgehield naar de Reserve Mobiliteit.
Wat zijn we van plan?	Niet van toepassing.

Reserve provinciaal aandeel ILG

060215	Reserve provinciaal aandeel ILG				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	7.276.020	6.834.277	7.070.602	1.001.352	4.864.812
Begrote onttrekking (2)	1.733.313	1.079.182	6.097.250	-	-
Begrote toevoeging (3)	1.291.570	1.315.507	28.000	3.863.460	-
Begrote lasten programma (4)	531.388	375.342	6.069.250	-	-
Beoogde lasten programma (5)	531.388	375.342	6.069.250	-	-
Begrote baten programma (6)	89.645	611.667	-	3.863.460	-
Beoogde baten programma (7)	89.645	611.667	-	3.863.460	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	6.834.277	7.070.602	1.001.352	4.864.812	4.864.812

060215	060215 Reserve provinciaal aandeel ILG
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Uitvoering geven aan de afspraken in de bestuursovereenkomst met het Rijk over de realisatie van prestaties in het landelijk gebied.
Instellingsbesluit	Jaarstukken 2007 d.d. 4 juni 2008
Portefeuillehouder	Henk Jumelet
Programma	2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven
Toelichting	De afwikkeling van de natuurprojecten die nog gedekt worden uit het restant van de middelen Investeringsimpuls Landelijk Gebied (ILG) worden ten laste van deze reserve gebracht.
Wat zijn we van plan?	Op basis van de prestatieovereenkomst met Prolander is de begroting voor de doelstelling Afwikkelen projecten investeringsimpuls Landelijk Gebied, onderdeel van de beleidsopgave Natuurlijk Platteland geactualiseerd.

Reserve Regionaal Specifiek Pakket

060218	Reserve Regio Specifiek Pakket				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	10.119.640	8.613.696	10.713.696	10.713.696	10.713.696
Inflatiecorrectie/rente (2)	-	-	-	-	72.632
Begrote onttrekking (3)	11.276.652	-	-	-	-
Begrote toevoeging (4)	9.770.708	2.100.000	-	-	-
Begrote lasten programma (5)	12.747.911	2.531.793	-	-	-
Beoogde lasten programma (6)	12.747.911	2.531.793	-	-	-
Begrote baten programma (7)	10.013.963	2.209.793	-	-	-
Beoogde baten programma (8)	10.013.963	2.209.793	-	-	-
Saldo einde jaar (10=1+2-3+4+5-6-7+8)	8.613.696	10.713.696	10.713.696	10.713.696	10.786.328

060218	060218 Reserve Regio Specifiek Pakket
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Het Regio Specifiek Pakket (RSP) is de katalysator voor brede, integrale stedelijke gebiedsontwikkelingen. Het inhoudelijke en financiële raamwerk is door uw staten in de Kadernota's uitvoering RSP/RSP-plus Drenthe 2009 en 2010 goedgekeurd. Met uitzondering van de spoorlijn Zwolle-Emmen worden de projecten in een langjarig partnerschap met de steden uitgevoerd. De steden Assen, Emmen en Coevorden hebben hier de 'lead'. Provincie en gemeenten hebben de afgelopen periode nauw samengewerkt bij het formuleren van de ambities, de visie en de strategie.
Instellingsbesluit	Voorjaarsnota 2009 d.d. 14 mei 2009
Portefeuillehouder	Cees Bijl
Programma	4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig
Toelichting	Deze reserve is ingesteld voor het realiseren van RSP omdat het programma Regio Specifiek Pakket een tijdsperiode van 2009 tot 2020 kent. Om de meerjarige afspraken met de verschillende partijen te kunnen blijven uitvoeren is met ingang van 2009 deze reserve ingesteld. Eenmalig is destijds besloten om € 64 miljoen uit het bronvermogen, verkoop aandelen Essent, aan deze reserve toe te voegen. Tot dit jaar werd op basis van de IBOI rente toegekend door het rijk. Eind 2017 heeft het ministerie echter besloten tot een finale afrekening van de RSP bijdragen. Aanvankelijk zouden de rijksbetalingen voor RSP en de daaraan toegevoegde IBOI-fractie over meerdere jaren worden uitbetaald. De afrekening van het rijk is als vooruitontvangen bedragen in de administratie verantwoord. Dit betreft een bedrag van circa € 19 miljoen.
Wat zijn we van plan?	De middelen worden ingezet voor verbetering spoor Zwolle Coevorden Emmen, Atalanta, Bereikbaarheid Emmen en het Ruimtelijk Economisch Programma.

Financieringsreserve

060221	Financieringsreserve				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	46.694.696	44.821.283	37.131.283	35.106.283	35.106.283
Begrote onttrekking (3)	5.385.000	7.690.000	2.025.000	-	-
Begrote toevoeging (4)	3.511.587	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Beoogde lasten programma (6)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (7)	-	-	-	-	-
Beoogde baten programma (8)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (9=1+2-3+4-5-6-7+8)	44.821.283	37.131.283	35.106.283	35.106.283	35.106.283

060221	060221 Financieringsreserve
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Beschikbaar stellen van middelen voor cofinanciering van programma's en projecten op het ruimtelijk-economische gebied, om de doelstellingen die de provincie hanteert voor het omgevingsbeleid en het beleid inzake de regionale economie te realiseren.
Instellingsbesluit	Voorjaarsnota 2011 d.d. 14 juli 2011
Portefeuillehouder	Cees Bijl
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	De Financieringsreserve wordt toekomstgericht ingezet als dit meerjarig maatschappelijk en economisch rendement voor Drenthe heeft. De huidige omvang van de Financieringsreserve in relatie tot het meerjarig perspectief van de vrije ruimte, geeft ons naar verwachting enige financiële armslag om te kiezen voor extra investeringen. De keuze voor het vaststellen van een ondergrens van deze reserve kan in het licht van het meerjarenperspectief in latere jaren altijd nog worden genomen. Het principe is dat incidentele meevallers en positieve rekeningresultaten in de komende jaren, na het op peil brengen van de Risicoreserve en het op peil houden (€ 5 miljoen) van de Reserve voor algemene doeleinden, worden gebruikt om de Financieringsreserve aan te zuiveren.
Wat zijn we van plan?	In 2022 verwachten we een onttrekking van € 7.690.000,-- als gevolg van de voorjaarsnota 2021. Dit geld wordt ingezet voor cofinanciering van Europese projecten, realisatie van de wandelknooppunten, klimaatadaptatie, etc. Voor 2022 zijn geen stortingen in de reserve gepland.

Reserve Vitaal Platteland

060222	Reserve vitaal platteland				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	1.696.795	550.000	50.000	(0)	(0)
Begrote onttrekking (2)	1.146.795	500.000	50.000	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	1.730.000	1.150.000	-	-	-
Beoogde lasten programma (5)	1.730.000	1.150.000	-	-	-
Begrote baten programma (6)	650.000	650.000	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	650.000	650.000	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	550.000	50.000	(0)	(0)	(0)

060222	060222 Reserve Vitaal Platteland
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Beschikbaar stellen van middelen voor de sociaaleconomische vitalisering van het platteland en de versterking van de structuur van het landelijk gebied. Het is te verwachten dat een belangrijk deel van de middelen zal landen in de 'krimpregio' Zuid- en Oost-Drenthe.
Instellingsbesluit	Voorjaarsnota 2011 d.d. 14 juli 2011
Portefeuillehouder	Henk Jumelet
Programma	2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven
Toelichting	Betreft afronding inzet vitaal platteland en laatste jaren van de leaderprojecten ZO- en ZW-Drenthe. Dit omvat de doelstelling Integrale aanpak van leefbaarheid zowel Drenthe Breed als gebiedsgericht binnen de beleidsopgave Sociaal Drenthe voor iedereen.
Wat zijn we van plan?	Voor 2022 en 2023 zijn nog de leaderprojecten ZO-Drenthe en ZW-Drenthe gepland. De eigen bijdrage wordt gefinancierd uit de Reserve vitaal platteland (2021: € 88.750,- en 2022: € 81.250,-). Voorts wordt de afronding van de inzet vitaal platteland uit deze reserve gefinancierd. Het omvat de restantprogrammering voor wonen en zorg (2021: € 175000.-- en 2022: € 50.000.--). Tenslotte valt het restant van de middelen ad € 66.795,- vrij ten gunste van de vrije bestedingsruimte.

Cofinancieringsreserve Europa

060223	Cofinancieringsreserve Europa				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	5.074.835	2.671.764	4.202.026	1.482.288	(737.450)
Begrote onttrekking (2)	4.403.071	5.469.738	4.719.738	4.219.738	3.286.405
Begrote toevoeging (3)	2.000.000	7.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
Begrote lasten programma (4)	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
Beoogde lasten programma (5)	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
Begrote baten programma (6)					
Beoogde baten programma (7)					
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	2.671.764	4.202.026	1.482.288	(737.450)	(2.023.855)

060223	060223 Cofinancieringsreserve Europa
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Beschikbaar stellen van middelen voor cofinanciering van Europese programma's en projecten.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2012 d.d. 14 november 2012
Portefeuillehouder	Tjisse Stelpstra
Programma	1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen
Toelichting	<p>In het visiestuk "Koers in onzekere tijden" hebben wij aangegeven dat we het economisch beleid richten op de cofinancieringsmogelijkheden van het Europees beleid. Om in te kunnen spelen op de goede mogelijkheden in de nieuwe EU-periode (2014-2020), is destijds een Cofinancieringsreserve Europa gevormd met een startvermogen van € 24 miljoen. Goed inspelen op cofinancieringsmogelijkheden van Europees beleid vergt meer maatwerk. Dit betekent dat wij ook zelf meer actief kansen zoeken en creëren. Hiervoor is de Cofinancieringsreserve Europa een belangrijk middel. De ontwikkeling van (regionale) Europese programma's is in zichzelf een complex (onderhandelings-)proces langs vele schaakborden met nog wijzigende spelregels. Omvang, vorm en inhoud van de programma's stonden in de beginfase dan ook nog niet vast. Destijds schatten wij in dat wanneer de provincie de Europese Programma's (EFRO, INTERREG, en POP) voor de periode 2014-2020 adequaat wil financieren (met het doel een goed resultaat voor Drenthe te behalen), een eigen inleg noodzakelijk is voor een programmaperiode van 7 jaar (2014-2020). Aan het begin van de Europese programmaperiode schatten wij in dat er een financieringsbehoefte was van € 3,1 miljoen per jaar. De "omzet" die daarmee wordt gerealiseerd bedraagt naar schatting € 100 miljoen, ofwel € 14 miljoen per jaar. Wij hebben u in voorgaande begrotingen gemeld, dat, mocht duidelijk worden dat de cofinancieringsbehoefte (per jaar) hoger of lager uitvalt dan toen ingeschat, in de toekomst bijstelling nodig is.</p>
Wat zijn we van plan?	In 2020 en 2021 verwachten wij beperkte uitgaven voor de Europese programmaperiode 2014-2021. Door de recente ontwikkelingen en de vertraging van de Europese begroting is er momenteel onvoldoende zicht op de nieuwe Europese programmaperiode. Ook is er nog onduidelijkheid over vertraging of uitloop van de huidige Europese programma's. Wij verwachten aan het einde van dit jaar daar meer zicht op te hebben en komen dan met een voorstel.

Reserve opvang revolverend financieren

060225	Reserve opvang revolverend financieren				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	18.514.571	20.634.571	20.634.571	20.634.571	20.634.571
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	2.120.000	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	20.634.571	20.634.571	20.634.571	20.634.571	20.634.571

060225	060225 Reserve opvang revolverend financieren
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Bij het verstrekken van revolverende middelen zijn de risico's van de te verstrekken leningen, deelnemingen en garanties onvoldoende concreet om de vorming van een voorziening te onderbouwen. Hiervoor is deze bestemmingreserve ingesteld, die wordt gevoed vanuit de budgetten van de verschillende programma's en bedoeld is om mogelijke risico's op te vangen. In overleg met de accountant stellen wij voor om op basis van de concrete projecten en de risicobeoordeling daarvan, jaarlijks in de jaarrekening een voorziening op te nemen. De lasten van deze voorziening worden dan gedekt uit de gevormde bestemmingsreserve. Binnen de reserve worden geen middelen geormerkt. Mochten voorzieningen getroffen moeten worden wegens oninbaarheid o.i.d., dan moet de gehele reserve daarvoor kunnen worden aangesproken, voordat de risicoreserve aangesproken wordt.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2012 d.d. 14 november 2012
Portefeuillehouder	Cees Bijl
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	De reserve wordt gevoed door per lening of garantie het risico in te schatten, dit op geld te zetten en toe te voegen aan de reserve. De reserve vangt de risico's op van de totale leningen- en garantieportefeuille. Dit betekent dat na aflossing van de lening of beëindiging van de garantie de gestorte risicobijdrage in de reserve blijft. Eventueel kan, na herbeoordeling van het risicoprofiel van de portefeuille, worden besloten om een bedrag aan de reserve te onttrekken dan wel extra toe te voegen. Onttrekkingen vinden plaats overeenkomstig het hierover bepaalde in de Nota financiering provincie Drenthe 2020.
Wat zijn we van plan?	De ontwikkelingen in de portefeuille met leningen en garanties worden continu gemonitord. Dit vindt onder andere plaats door middel van actief debiteurenbeheer, gesprekken met leningnemers en herbeoordeling van de risicoprofielen. Dit is een doorlopend proces. In zowel de Begroting als in de Jaarstukken wordt in de Paragraaf Financiering een overzicht opgenomen met geactualiseerde risicopercentages en bijbehorende bedragen ter afdekking van de risico's, in relatie tot de omvang van de reserve.

Reserve natuurbeleid

060227	Reserve natuurbeleid				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	94.571.352	78.634.590	64.774.504	43.080.095	27.368.149
Begrote onttrekking (2)	25.051.636	23.023.445	30.074.439	27.711.537	25.447.236
Begrote toevoeging (3)	9.114.874	9.163.359	8.380.030	11.999.591	3.025.496
Begrote lasten programma (4)	73.991.941	75.495.936	90.190.539	74.496.357	80.552.065
Beoogde lasten programma (5)	73.991.941	75.495.936	90.190.539	74.496.357	80.552.065
Begrote baten programma (6)	10.257.552	13.563.425	20.436.190	11.389.242	10.736.371
Beoogde baten programma (7)	10.257.552	13.563.425	20.436.190	11.389.242	10.736.371
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	78.634.590	64.774.504	43.080.095	27.368.149	4.946.409

060227	060227 Reserve natuurbeleid
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De programmatische aanpak van het nieuwe natuurbeleid voor de onderdelen natuurbeheer, ontwikkelopgave nieuwe natuur en PAS mogelijk te maken.
Instellingsbesluit	Jaarstukken 2013 d.d. 28 mei 2014
Portefeuillehouder	Henk Jumelet
Programma	2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven
Toelichting	De doelstelling van deze reserve is de egalisatie van uitgaven en inkomsten van het Programma Natuurlijk Platteland over de jaren tot en met 2027. Binnen dit programma vallen de doelstellingen inrichting nieuwe natuur, de programmatische aanpak stikstof (PAS), aankoop en functieverandering grond, uitvoeringskosten programma (w.o. GWB (Bij12), Prolander, uitvoering subsidieregelingen RVO en SNN, overige uitvoeringskosten), monitoring, beheer natuur en landschap en agrarisch beheer. Het betreft alle nieuwe projecten vanaf 2014 (inclusief Icoon-projecten) in het kader van het 'Natuurpact'. In het kader van het Programma Natuurlijk Platteland zijn inspanningsafspraken gemaakt voor de realisatie van het Natuur Netwerk Nederland (NNN).
Wat zijn we van plan?	De begrote baten en lasten zijn grotendeels gebaseerd op de (meerjaren) Prestatieovereenkomst 2022 die naar verwachting zal worden afgesloten met Prolander. Voor de baten en lasten per begrotingsdoelstelling verwijzen wij naar het desbetreffende begrotingsonderdeel. Voor 2022 wordt per saldo een onttrekking verwacht van € 13.860.086,--. Per 1 januari 2022 verwachten wij dat de omvang van de reserve € 78.634.590,-- zal bedragen. Per 31 december 2025 verwachten wij dat de omvang is verminderd tot € 4.946.409,--.

Reserve investeringsagenda

060228	Reserve investeringsagenda				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	795.481	2.145.481	885.481	885.481	885.481
Begrote onttrekking (2)	3.750.000	1.260.000	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	5.100.000	-	-	-	-
Begrote lasten programmas (4)	7.416.134	5.596.889	1.441.938	-	-
Beoogde lasten programma (5)	7.416.134	5.596.889	1.441.938	-	-
Begrote baten programma (6)	242.667	242.667			
Beoogde baten programma (7)	242.667	242.667			
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	2.145.481	885.481	885.481	885.481	885.481

060228	060228 Reserve investeringsagenda
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De reserve investeringsagenda heeft tot doel financiële dekking te verschaffen voor die plannen die worden uitgewerkt op basis van de investeringsagenda.
Instellingsbesluit	Begroting 2016 d.d. 11 november 2015
Portefeuillehouder	Cees Bijl
Programma	9: Investeringsagenda
Toelichting	Op 11 november 2020 is de nieuwe Investeringsagenda PPlus door Provinciale Staten vastgesteld. Over de afwikkeling van de oude Investeringsagenda en de nieuwe Investeringsagenda Plus wordt binnen programma 9 van de Begroting gerapporteerd.
Wat zijn we van plan?	In 2022 is een onttrekking van € 1.260.000,-- gepland voor het Vitaliteitsfonds Drentse vakantieparken.

Reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen

060229	Reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	5.676.394	5.174.697	3.527.229	3.527.229	3.527.229
Begrote onttrekking (2)	6.291.183	4.489.219	2.841.751	2.841.751	2.841.751
Begrote toevoeging (3)	5.789.486	2.841.751	2.841.751	2.841.751	2.841.751
Begrote lasten programma (4)	11.103.699	11.706.408	13.377.408	9.621.408	9.103.859
Beoogde lasten programma (5)	11.103.699	11.706.408	13.377.408	9.621.408	9.103.859
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	5.174.697	3.527.229	3.527.229	3.527.229	3.527.229

060229	060229 Reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Aanvullende dekking op het exploitatiebudget van groot variabel onderhoud met betrekking tot wegen en vaarwegen.
Instellingsbesluit	Begroting 2016 d.d. 11 november 2015
Portefeuillehouder	Cees Bijl
Programma	4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig

060229	060229 Reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen
Toelichting	Deze reserve, ingesteld in 2016, vangt de jaarlijkse pieken en dalen in de groot onderhoudsuitgaven op. Het normbedrag was in 2020 € 7.542.114,-- en vervolgens loopt het op - conform de budgetverhoging in de Voorjaarsnota 2020 - met € 200.000,-- per jaar, waardoor het normbedrag in 2025 uitkomt op € 8.542.114,--. In het Statenstuk 2020-968 Mobiliteitsprogramma 2021-2030 Beleidskader Beheer en Onderhoud Wegen en Vaarwegen inclusief Meerjaren onderhoudsprogramma 2021-2024 is aangegeven dat er een basisbedrag van € 4 miljoen zal worden aangehouden voor deze reserve. In de laatste actualisatie van 2021 zal de onderhoudsvraag worden geactualiseerd, dit zal mogelijk ook effect hebben op de stand van de reserve.
Wat zijn we van plan?	De toevoeging voor 2022 bedraagt € 2.841.751,-- en de onttrekking bedraagt € 4.489.219,--. Voor de daaropvolgende jaren zijn de toevoegingen en onttrekking gelijk aan elkaar, namelijk € 2.841.751,--.

Reserve voormalige BDU verkeer en vervoer

060230	Reserve voormalig bdu verkeer en vervoer				
<i>Verloop</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>	<i>2025</i>
Saldo aanvang jaar (1)	9.564.309	-	-	-	-
Begrote onttrekking (2)	9.564.309	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)					
Beoogde baten programma (7)					
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	-	-	-	-	-

060230	060230 Reserve voormalige bdu verkeer en vervoer
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Aanvulling op de dekking van de lasten in de exploitatie met betrekking tot verkeer en vervoer, die voorheen werden gedekt via de Brede doeluitkering Verkeer en Vervoer.
Instellingsbesluit	Begroting 2016 d.d. 11 november 2015
Portefeuillehouder	Cees Bijl
Programma	4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig
Toelichting	Deze reserve was ingesteld om fluctuaties van de budgetten openbaar vervoer (met uitzondering van de jaarlijkse indexatie die ten laste van de algemene middelen kwam), gedragsbeïnvloeding en infraprojecten op te vangen. In statenstuk 2020-968 is besloten deze reserve te liquideren. Het saldo is overgeheveld naar de Reserve Mobiliteit.
Wat zijn we van plan?	Niet van toepassing.

Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde

060231	Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	8.673.189	7.085.954	5.100.954	4.915.954	3.830.954
Begrote onttrekking (2)	1.587.235	1.985.000	185.000	1.085.000	1.085.000
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	1.587.325	1.985.000	185.000	1.085.000	1.085.000
Beoogde lasten programma (5)	1.587.325	1.985.000	185.000	1.085.000	1.085.000
Begrote baten programma (6)					
Beoogde baten programma (7)					
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	7.085.954	5.100.954	4.915.954	3.830.954	2.745.954

060231	060231 Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Versterkte (inter)nationale verbindingen over spoor, weg, water en door de lucht.
Instellingsbesluit	Statenstuk 2017-793 Toekomst Groningen Airport Eelde-Uitwerking beleidskeuze 'Investeren' 12 juli 2017
Portefeuillehouder	Cees Bijl
Programma	3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten
Toelichting	Deze reserve is ingesteld omdat de investeringsbijdrage niet gelijkmatig over de periode van tien jaar zal zijn verdeeld. Zo is ten aanzien van de vergoeding van NEDAB-kosten uitgegaan van een gemiddelde van € 3 miljoen per jaar (ons aandeel daarvan is 30%), maar zal de daadwerkelijke vergoeding kunnen fluctueren. Voor het ROF en de capaciteitsinvesteringen geldt dat de middelen daadwerkelijk beschikbaar worden gesteld op het moment dat zij benodigd zijn. Flexibiliteit is daarom geboden. Bovendien bieden wij op deze manier een duidelijk afgebakend financieel kader voor de inzet van de investeringsbijdrage met het oog op de te verstrekken garantstelling ten behoeve van de aanvraag Luchthavenbesluit. De middelen worden gebruikt om de komende tien jaren in te zetten voor de vergoeding van kosten voor NEDAB in de periode 2017-2026, vermogensvorming binnen het ROF en de financiering van capaciteitsinvesteringen.
Wat zijn we van plan?	In 2022 is een onttrekking van € 1.985.000,-- geraamd. € 1.085.000,-- betreft NEDAB-vergoedingen en de te betalen bijdrage inzake ondersteuning Groningen Airport Eelde. Het bedrag van € 900.000,-- heeft betrekking op een deel van de overbruggingsfinanciering voor GAE.

Reserve uitvoering generatiepact

060232	Reserve uitvoering generatiepact				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	2.696.874	1.887.142	1.196.031	672.966	308.062
Begrote onttrekking (2)	1.060.000	941.379	773.333	615.172	279.606
Begrote toevoeging (3)	250.268	250.268	250.268	250.268	83.868
Begrote lasten programma (4)	809.000	725.000	606.000	494.000	494.000
Beoogde lasten programma (5)	809.000	725.000	606.000	494.000	494.000
Begrote baten programma (6)					
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	1.887.142	1.196.031	672.966	308.062	112.324

060232	060232 Reserve Uitvoering Regeling Generatiepact
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De kosten voortvloeiende uit het generatiepact zullen zich de komende jaren gaan voordoen. In het generatiepact worden afspraken gemaakt met medewerkers van zestig jaar en ouder over gedeeltelijk betaalde arbeidstijdreductie tot het moment van met pensioen gaan. In de begroting is hiervoor € 3 miljoen gereserveerd verdeeld over drie jaren. De kosten doen zich voor over een langere periode.
Instellingsbesluit	Statenstuk 2017-818, 5e Begrotingswijziging 2017 en 2e Begrotingswijziging 2018
Portefeuillehouder	Tjisse Stelpstra
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	<p>Om een gezonde generatiebalans binnen de provincie te realiseren, is bij de begroting 2017 een bedrag van € 3 miljoen ter beschikking gesteld en gereserveerd in de Reserve Generatiepact. De loonkosten van de medewerkers die met generatiepact gaan, worden vergoed door de werkgever volgens de verhouding 60% werk, 80% loon, 100% pensioenopbouw. De kosten voor de werkgever (ca. 30% van de loonkosten) worden gedekt uit de Reserve Generatiepact. Tegenover deze onttrekking staat een jaarlijkse storting tot en met 2025 wegens de taakstellende herinvulling van de ontstane (lagere) vacature ruimte tegen lagere loonkosten.</p> <p>Op 31 december 2019 is de tijdelijke generatiepact-regeling van rechtswege afgelopen en vervangen door een duurzame inzetbaarheidsbeleid. Voor de uitvoering van dat beleid is een herallocatie en voor 5 jaar een onttrekking van € 200.000,-- aan de Reserve Generatiepact begroot. Het budget voor duurzame inzetbaarheid is in de voorjaarsnota 2021 aangevuld met € 220.000,-- per jaar, met name voor de financiering van vitaliteitsverlof.</p>
Wat zijn we van plan?	Voor 2021 en volgende jaren vindt de uitfinanciering plaats van de huidige deelnemers aan de inmiddels afgelopen regeling Generatiepact. De uitfinanciering is berekend op basis van een kostenpercentage van ca. 30% voor de werkgever tot de AOW-gerechtigde leeftijd van de medewerkers die gebruik maken van de regeling.

Reserve persoonlijk ontwikkel budget (POB)

060233	Reserve Persoonlijk Ontwikkelbudget (POB)				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	552.733	317.733	317.733	317.733	317.733
Begrote onttrekking (2)	235.000	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000
Beoogde lasten programma (5)	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	317.733	317.733	317.733	317.733	317.733

060233	060233 Reserve Persoonlijk Ontwikkelbudget (POB)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	In 2018 is de Reserve POB in het leven geroepen om de cao-afspraken te kunnen naleven dat medewerkers van de provincie Drenthe gedurende een periode van vijf jaar gebruik kunnen maken van een persoonlijk ontwikkelbudget (POB) van maximaal € 5.000,- per persoon. Voor het POB is € 500.000,- per jaar begroot (circa € 1.000,- per persoon per jaar). De provinciale medewerkers kunnen over een periode van vijf jaar gebruik maken van hun ontwikkelbudget van € 5.000,-. Om ervoor te zorgen dat er voldoende budget blijft om aan deze verplichting te kunnen voldoen, zijn en worden de niet bestede middelen gereserveerd.
Instellingsbesluit	2e Bestuursrapportage 2018 Statenstuk 2018-853
Portefeuillehouder	Tjisse Stelpstra
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	De uitgaven staan begroot bij beleidsopgave Bedrijfsvoering Personeel en organisatie; doelstelling de juiste mensen op de juiste plaats op het juiste moment.
Wat zijn we van plan?	De verwachte POB-uitgaven bedragen € 350.000,- (2021) en voorts structureel € 500.000,- per jaar. Omdat voorzichtig is ingeschat dat een deel van het jaarlijkse budget niet met terugwerkende kracht zal worden geclaimd, is in 2020 € 300.000,- en zal naar verwachting € 150.000,- in 2021 minder aan POB-middelen worden gereserveerd. Voorts is in 2020 en 2021 € 269.000,- respectievelijk € 235.000,- aan de reserve onttrokken t.b.v. de stikstofproblematiek (actualisatie bij de voorjaarsnota 2020). Wij merken voorts op dat als gevolg van de CAO 2021, in het kader van duurzame inzetbaarheid medewerkers die 60 jaar of ouder zijn maximaal 50% van het Persoonlijk Ontwikkel Budget (€ 5.000,- per 5 jaar) kunnen inzetten voor vitaliteitsuren. Wij verwachten dat het in de reserve opgebouwde saldo hiervoor voldoende zal zijn.

Reserve investeringsagenda 2019-2023

060234	Reserve investeringsagenda 2019-2023				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	60.000.000	25.484.832	12.978.000	7.676.667	4.676.667
Begrote onttrekking (2)	35.815.168	12.506.832	5.301.333	3.000.000	3.000.000
Begrote toevoeging (3)	1.300.000	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	34.772.661	12.757.402	5.441.903	3.140.570	3.140.570
Beoogde lasten programma (5)	34.772.661	12.757.402	5.441.903	3.140.570	3.140.570
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	25.484.832	12.978.000	7.676.667	4.676.667	1.676.667

060234	060234 Reserve investeringsagenda 2019-2023
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De reserve investeringsagenda 2019 - 2023 heeft tot doel financiële dekking te verschaffen voor de plannen die worden uitgewerkt op basis van de investeringsagenda. De investeringsagenda 2019 - 2023 is in het coalitieakkoord 2019 - 2023 aangekondigd.
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Portefeuillehouder	Cees Bijl
Programma	9: Investeringsagenda
Toelichting	De besluitvorming over de nieuwe Investeringsagenda Plus 2020-2023 heeft in de Statenvergadering van 11 november 2020 plaats gevonden. Het totaal beschikbaar gestelde bedrag is vastgesteld op € 63 miljoen. Per thema worden uitgewerkte voorstellen ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd.
Wat zijn we van plan?	Voor de begroting 2022 zijn de volgende onttrekkingen aan de reserve begroot: <ul style="list-style-type: none"> - Thema Sociale agenda € 1.029.999,-- - Thema Herstructureringsfonds € 1.000.000,-- - Thema Toekomstbestendig wonen € 800.000,-- - Thema Boer, Burger en Biodiversiteit € 2.585.000,-- - Thema Recreatie en Toerisme € 5.100.000,-- - Thema Energietransitie € 1.991.833,--

Reserve regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe

060235	Reserve Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	19.659.077	13.990.252	8.321.427	8.321.427	8.321.427
Begrote onttrekking (2)	5.668.825	5.668.825	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	8.567.825	11.288.825	31.000	-	-
Beoogde lasten programma (5)	8.567.825	11.288.825	31.000	-	-
Begrote baten programma (6)	2.156.000	2.836.250	7.750	-	-
Beoogde baten programma (7)	2.156.000	2.836.250	7.750	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	13.990.252	8.321.427	8.321.427	8.321.427	8.321.427

060235	060235 Reserve Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De reserve vloeit voort uit de Regio Deal tussen het rijk, de provincie Drenthe en 6 gemeenten, waarvan 5 in Drenthe en 1 in Overijssel. De rijksmiddelen, die via een doeluitkering beschikbaar komen in de jaren 2019 en 2020, worden in een ander ritme ontvangen dan dat de uitgaven worden gedaan. De Regio Deal loopt van 2019 t/m 2022. De middelen in de reserve zijn bedoeld voor het realiseren van de Regio Deal.
Instellingsbesluit	Provinciale Staten Besluit 2019-880 d.d. 27 mei 2019
Portefeuillehouder	Henk Jumelet
Programma	8: Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)
Toelichting	De reserve wordt gevoed met de niet bestede/begrote middelen in de exploitatie. Het Rijk heeft voor de Regio Deal € 19.775.300,-- (excl. btw) in twee jaartranches, 2019 en 2020, beschikbaar gesteld.
Wat zijn we van plan?	Het programma van de Regio Deal is vastgelegd in een bestedingsplan. In 2022 verwachten we een onttrekking aan deze reserve van € 5.668.825,--. Dit bedrag wordt ingezet voor projecten in het kader van de Regio Deal.

Reserve verstrekte subsidies

060331	Reserve verstrekte subsidies				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	-	2.811.405	1.064.335	281.140	140.570
Begrote onttrekking (2)	-	1.747.070	783.195	140.570	140.570
Begrote toevoeging (3)	2.811.405	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)		1.747.070	783.195	140.570	140.570
Beoogde lasten programma (5)	-	1.747.070	783.195	140.570	140.570
Begrote baten programma (6)					
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	2.811.405	1.064.335	281.140	140.570	-

060331	060331 Reserve verstrekte subsidies
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De bestemmingsreserve Verstrekte subsidies is ingesteld om de middelen te reserveren voor toekomstige projectsubsidieverplichtingen die op grond van de begrotingsregels niet als last mogen worden verantwoord in jaar t. Het gaat om een deel van de lasten m.b.t. verstrekte meerjarige projectsubsidies vanaf 1 januari 2021 boven het door Provinciale Staten vastgesteld drempelbedrag, die betrekking hebben op jaar t+1 e.v.
Instellingsbesluit	Provinciale Staten Besluit 2020-961 d.d.2 oktober 2020
Portefeuillehouder	Cees Bijl
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	Deze reserve is ingesteld om de middelen te reserveren voor toekomstige projectsubsidieverplichtingen die op grond van de begrotingsregels niet als last mogen worden verantwoord in jaar t.
Wat zijn we van plan?	In 2022 verwachten we een onttrekking aan deze reserve van 1.747.070,--. Dit bedrag omvat projectsubsidies die in 2021 zijn verstrekt maar niet in dat jaar als last mochten worden verantwoord vanwege uitvoering in 2022.

Reserve compensatieverlof

060332	Reserve compensatieverlof				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	-	550.000	450.000	250.000	-
Begrote onttrekking (2)	50.000	100.000	200.000	250.000	-
Begrote toevoeging (3)	600.000	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)					
Beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)					
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	550.000	450.000	250.000	-	-

060332	060332 Reserve compensatieverlof
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	In de cao Provinciale sector wordt de medewerkers de mogelijkheid geboden om verlof te kopen en te sparen (zonder vervalt termijn) binnen de fiscale grenzen (maximaal 50 weken verlofsparen). Met de invoering van het Wetsvoorstel bedrag ineens, Regeling Vervroegd Uittreden (RVU) en verlofsparen zijn de fiscale grenzen per 1 januari 2021 verruimd naar 100 weken. Deze verruimde mogelijkheid past in de geest van de cao Provinciale sector, waarin de focus wordt gelegd op zelfregie van de medewerker en van hem/haar verwacht wordt keuzes te maken tijdens verschillende levensfasen. Als gevolg van deze ontwikkeling zal dit in de toekomst leiden tot een hogere piek dan het actueel gespaard verlof. Nu de mogelijkheid er komt om een verdubbeling van het aantal verlofuren te gaan sparen is dit reden om een reservering voor gespaard verlof te gaan treffen. In de voorjaarsnota 2021 is voor het oplossen van knelpunten een bedrag gereserveerd van € 600.000,--.
Instellingsbesluit	Voorjaarsnota 2021
Portefeuillehouder	Tjisse Stelpstra
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	Voor het afdekken van knelpunten door noodzakelijke vervanging van medewerkers die langdurig verlof genieten is € 100.000,-- per jaar beschikbaar voor de komende 3 jaren.
Wat zijn we van plan?	Medewerkers die langdurig verlof genieten kunnen dan toch worden vervangen t.l.v. de eserve compensatieverlof. Hiermee kunnen we in de praktijk de continuïteit van de personele bezetting waarborgen. Het saldo aan verlofuren zal niet gelijktijdig door medewerkers worden opgenomen. Voor de continuïteit van de bedrijfsvoering is dit ook niet mogelijk. Het risico aan gespaarde verlofuren hoeft dan ook niet volledig te worden afgedekt.

Reserve mobiliteit

060333	Reserve mobiliteit				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	-	77.558.917	70.969.626	62.793.373	60.773.392
Begrote onttrekking (2)	8.254.873	10.537.002	13.054.008	6.139.344	2.158.000
Begrote toevoeging (3)	85.813.790	3.947.711	4.877.755	4.119.363	2.469.953
Begrote lasten programma (4)	17.312.314	15.766.790	16.341.723	13.828.077	3.400.000
Beoogde lasten programma (5)	17.312.314	15.766.790	16.341.723	13.828.077	3.400.000
Begrote baten programma (6)	1.922.000	1.922.000	1.922.000	1.922.000	-
Beoogde baten programma (7)	1.922.000	1.922.000	1.922.000	1.922.000	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	77.558.917	70.969.626	62.793.373	60.773.392	61.085.345

060333	060333 Reserve mobiliteit
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Dekking van mobiliteitsprojecten en subsidies in het kader van verkeersveiligheid, stimulering fietsverkeer, openbaar vervoer, duurzaamheid en innovatie
Instellingsbesluit	Statenstuk 2020-968 Mobiliteitsprogramma 2021-2030 Beleidskader Beheer en Onderhoud Wegen en Vaarwegen inclusief Meerjaren onderhoudsprogramma 2021-2024
Portefeuillehouder	Cees Bijl
Programma	4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig
Toelichting	In het Mobiliteitsprogramma 2021-2030 worden veel investeringen voorzien in veiligheid, duurzaamheid, OV (OV-knooppunten) en fiets (doorfietsroutes, stedelijke problematiek) die niet (direct) betrekking hebben op infrastructurele maatregelen of betrekking hebben op infrastructuur van derden. De bekostiging hiervan moet worden gevonden in de exploitatie en/of de nieuwe Reserve mobiliteit. De planning van de inzet van de Reserve mobiliteit volgt op de uitvoeringsplannen van de diverse pijlers die in het Mobiliteitsprogramma zijn aangekondigd.
Wat zijn we van plan?	Naast bovenstaande mutaties worden voor een aantal investeringen de kapitaallasten tot en met 2024 verrekend met de Reserve Mobiliteit (zie PS 2020-968). Vanaf 2025 worden alle kapitaallasten gedekt in de exploitatiebegroting van de provincie. De planning van de inzet van de Reserve Mobiliteit volgt op de uitvoeringsplannen van de diverse pijlers die in het Mobiliteitsprogramma zijn aangekondigd.

Voorzieningen ter egalisering van kosten

De voorzieningen ter egalisatie van kosten zijn opgebouwd vanuit eigen middelen die specifiek besteed moeten worden (onderhoud) tot gelijkmatige verdeling van lasten.

Voorziening meerjaren onderhoud provinciehuis

083173	Voorziening groot onderhoud provinciehuis				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	2.069.205	2.252.650	2.108.532	2.101.032	1.731.367
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	339.317	339.317	339.317	339.317	339.317
Aanwendungen (4)	155.872	483.435	346.817	708.982	211.319
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	2.252.650	2.108.532	2.101.032	1.731.367	1.859.365

083173	083173 Voorziening groot onderhoud provinciehuis
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van het provinciehuis (alsook de bestrating en omheining) en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Portefeuillehouder	Henk Jumelet
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	<p>In 2012 is een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) opgesteld voor het onderhouden van het provinciehuis. Dit was een plan dat een periode van 25 jaar behelsde (2012-2036). Naast de jaarlijkse controle op uitvoering en verschuiving, is er in 2017 een actualisatie gedaan om het onderhoudsplan actueel te houden. Daarbij zijn alle technische en bouwkundige installaties en de werkzaamheden hiervoor opnieuw kritisch bekeken. De scope van het plan is weer 25 jaar geworden (2018-2042), waarbij de termijn met bijbehorende groot onderhoudskosten nu dus langer doorloopt. Ook is bij de herijking gebleken dat een aantal werkzaamheden in het MJOP meer het karakter hebben van dagelijks onderhoud dan groot onderhoud. Het gaat hierbij veelal om contracten met derden, waarbij jaarlijkse inspecties en werkzaamheden worden uitgevoerd als preventieve maatregelen om het object in goede werkende en veilige staat te houden. Dit is aangepast in het onderhoudsplan en de begroting.</p> <p>Omdat het nieuwe MJOP plan pas begin januari 2018 gereed was, is in de 1e bestuursrapportage van 2018 een begrotingswijziging doorgevoerd, waarbij de jaarlijkse dotatie van de voorziening is aangepast, zodat de voorziening langjarig op het juiste peil blijft. Een actueel onderhoudsplan moet voorkomen dat er achterstallig onderhoud bij het provinciehuis ontstaat of dat de voorziening te hoog wordt voor de daadwerkelijke onderhoudswerkzaamheden. Daarom heeft de commissie BBV in haar notitie materiële vaste activa van december 2017 ook de richtlijn bepaald dat om de 5 jaar onderhoudsplannen dienen te worden geactualiseerd. Deze richtlijn willen wij opvolgen.</p>
Wat zijn we van plan?	Een storting in de voorziening van € 339.317,-- en daarnaast een onttrekking van € 483.435,-- voor de geplande groot onderhoudswerkzaamheden in 2022.

Voorziening meerjaren onderhoud museum

083177	Voorziening groot onderhoud Drents Museum				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	578.010	422.820	337.217	463.000	517.286
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoeging (3)	151.128	151.128	151.128	151.128	151.128
Aanwendungen (4)	306.318	236.731	25.345	96.842	279.748
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	422.820	337.217	463.000	517.286	388.666

083177	083177 Voorziening groot onderhoud Drents Museum
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van het Drents Museum en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Portefeuillehouder	Henk Jumelet
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	<p>Evenals bij het provinciehuis wordt bij het Drents Museum sinds 2002 gewerkt met een meerjarenonderhoudsplan voor de gebouwen van het Drents Museum. Dit naar aanleiding van de verbouwing en nieuwbouw bij het Drents Museum. De planning beslaat een periode van 25 jaar. De vermeerderingen aan deze voorziening zijn echter vastgesteld op basis van een inschatting van het meerjarig onderhoudsplan voor de periode 2012-2022, zoals dit in de VJN 2011 is opgenomen. De nieuwe onderhoudsplanning voor de jaren 2012-2022 op basis van het vernieuwde gebouwcomplex is door een extern bureau opgesteld. De dotatie aan de voorziening is bepaald op € 151.128,- per jaar. Vanwege de uitbreiding en verbouwing van het Drents Museum in 2011 zijn (achterstallige) werkzaamheden gelijktijdig met de verbouwingswerkzaamheden uitgevoerd. De voorziening op basis van 10 jaar is ingesteld om fluctuaties in de jaarlijkse (groot) onderhoudskosten te voorkomen de eerstvolgende 10 jaar. Divers planmatig onderhoud op basis van het opgestelde onderhoudsplan en hetgeen vanuit eerdere jaren is doorgeschoven. Na 2022 zal een substantiële verhoging van planmatige onderhoudskosten aan de orde zijn, omdat er voor het Drents Museum geen sprake is van vrijvallende investeringen in de berekende onderhoudsperiode van 25 jaar.</p> <p>We hebben geen achterstallig onderhoud en actualiseren elke 5 jaar de onderhoudsplanning conform de BBV-voorschriften.</p>
Wat zijn we van plan?	Een storting in de voorziening van € 151.128,- en daarnaast een onttrekking van € 236.731,- voor de geplande groot onderhoudswerkzaamheden in 2022.

Voorziening meerjaren onderhoud Depot Drents Museum

083182	Voorziening groot onderhoud Depot Drents Museum				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	180.934	172.753	214.540	251.992	293.354
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	41.787	41.787	41.787	41.787	41.787
Aanwendungen (4)	49.968	-	4.335	425	-
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	172.753	214.540	251.992	293.354	335.141

083182	083182 Voorziening groot onderhoud Depot Drents Museum
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van het Depot Drents Museum en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben.
Instellingsbesluit	Jaarstukken 2010 d.d. 23 mei 2011
Portefeuillehouder	Henk Jumelet
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	Net als voor het provinciehuis en het Drents Museum is op basis van een meerjarenonderhoudsplan voor de gebouwen van het Depot Drents Museum in 2011 een voorziening aangemaakt. De planning beslaat een periode van 25 jaar. De vermeerderingen aan deze voorziening zijn vastgesteld op basis van een inschatting op het meerjarig onderhoudsplan voor de periode 2012-2036. Het reguliere bedrag voor toevoeging aan de voorziening is vastgesteld op € 41.787,-. De voorziening is ingesteld om fluctuatie in de jaarlijkse (groot) onderhoudskosten te voorkomen. We hebben geen achterstallig onderhoud en actualiseren elke 5 jaar de onderhoudsplanning conform de BBV-voorschriften.
Wat zijn we van plan?	Een storting van € 41.787,-. Voor 2022 zijn geen onttrekkingen voorzien.

Voorziening meerjaren onderhoud Huize Tetrode

083187	Voorziening meerjarenonderhoud Huize Tetrode				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	31.696	34.886	42.827	22.160	30.805
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	10.565	10.565	10.565	10.565	10.565
Aanwendungen (4)	7.375	2.624	31.232	1.920	-
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	34.886	42.827	22.160	30.805	41.370

083187	083187 Voorziening groot onderhoud Huize Tetrode
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van Huize Tetrode en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben. We hebben voor Huize Tetrode een aparte voorziening ingesteld omdat het een apart gebouw is bij het Drents Museum dat ook een andere huurder heeft.
Instellingsbesluit	8e begrotingswijziging 2018
Portefeuillehouder	Henk Jumelet
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	In 2018 zijn de Meerjarenonderhoudsplannen van het Drents Museum, Depot Drents Museum en Huize Tetrode geactualiseerd. In 2017 hadden we dit al gedaan voor het provinciehuis. Bij het actualiseren van de MJOP's zijn alle geplande werkzaamheden opnieuw kritisch bekeken, zijn de contracten die een eenjarig karakter hebben naar het dagelijks onderhoud verschoven en zijn na inspecties ontbrekende zaken toegevoegd. Voor Huize Tetrode is bij de 8e begrotingswijziging van 2018 een aparte voorziening ingesteld (voorheen was dit onderdeel van het onderhoudsplan van het Drents Museum), omdat dit een losstaand gebouw is met ook een andere huurder.
Wat zijn we van plan?	Er is voor 2022 voor Huize Tetrode een storting geraamd van € 10.565,-- en daarnaast een onttrekking van € 2.624,--.

Voorziening meerjaren onderhoud HHR

083188	Voorziening meerjarenonderhoud Health Hub Roden				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	52.614	5.844	42.009	94.623	137.815
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	52.614	52.614	52.614	52.614	52.614
Aanwendungen (4)	99.384	16.449	-	9.422	47.058
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	5.844	42.009	94.623	137.815	143.371

083188	083188 Voorziening meerjaren onderhoud HHR
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van de Health Hub Roden en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben.
Instellingsbesluit	1e Bestuursrapportage 2020
Portefeuillehouder	Henk Jumelet

083188	083188 Voorziening meerjaren onderhoud HHR
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	Net als voor het provinciehuis en Drents Museum is voor het gebouw van de Health Hub Roden op basis van een meerjarenonderhoudsplan een voorziening aangemaakt. De planning beslaat een periode van 25 jaar. De vermeerderingen aan deze voorziening zijn vastgesteld op basis van een inschatting op het meerjarig onderhoudsplan voor de periode 2019-2034. Het reguliere bedrag voor toevoeging aan de voorziening is vastgesteld op € 52.614,--. De voorziening is ingesteld om fluctuatie in de jaarlijkse (groot) onderhoudskosten te voorkomen. Naast de jaarlijkse normale controle op uitvoering wordt een actualisatie van het onderhoudsplan uitgevoerd. Hieruit moet blijken of er nog aanpassingen nodig zijn. We hebben geen achterstallig onderhoud, maar moeten ook voor de toekomst dit volgens de BBV-voorschriften borgen aan de hand van een actuele onderhoudsplanung die elke 5 jaar vernieuwd moet worden.
Wat zijn we van plan?	Een storting in de voorziening van € 52.614,-- en daarnaast een onttrekking van € 16.449,-- voor de geplande groot onderhoudswerkzaamheden in 2022.

Voorziening meerjaren onderhoud Steunpunten

083189	Voorziening meerjarenonderhoud Steunpunten				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	305.500	351.917	272.978	244.265	262.665
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	137.500	137.500	137.500	137.500	137.500
Aanwendungen (4)	91.083	216.439	166.213	119.100	47.058
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	351.917	272.978	244.265	262.665	353.107

083189	083189 Voorziening meerjaren onderhoud Steunpunten
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	083189 Voorziening meerjaren onderhoud Steunpunten
Instellingsbesluit	3e actualisatie 2020
Portefeuillehouder	Tjisse Stelpstra
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	Voor de steunpunten is een MeerjarenOnderhoudsPlanning (MJOP) opgesteld inclusief alle opstellen op de steunpunten zoals bijvoorbeeld kantoor, onderhoudswerkplaats en zoutloods. In het MJOP staan alle technische installaties en bouwkundige zaken van het vastgoed met daarbij een planning wanneer en welk onderhoud nodig is en wat de kosten zullen zijn.
Wat zijn we van plan?	Een storting in de voorziening van € 137.500,-- en daarnaast een onttrekking van € 216.439,-- voor de geplande groot onderhoudswerkzaamheden in 2022.

Vorzieningen middelen derden

Provinciale Staten zijn bevoegd om reserves of voorzieningen in te stellen of op te heffen. Daarbij wordt aangetekend dat er ten aanzien van de instelling en opheffing van voorzieningen nauwelijks beleidsvrijheid voor Provinciale Staten bestaat, omdat de vorming hiervan in veel gevallen verplicht voortvloeit uit de bepalingen uit het BBV. Voor de definitie van voorzieningen is binnen het BBV aansluiting gezocht bij het Burgerlijk Wetboek. Voorzieningen zijn passiefposten in de balans, die een schatting geven van de voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen, waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden per balansdatum min of meer onzeker zijn, en die oorzakelijk samenhangen met de periode voorafgaande aan die datum.

Het gaat bij voorzieningen om min of meer onzekere verplichtingen die te zijner tijd tot schulden kunnen worden gerekend, zoals garantieverplichtingen en dergelijke. Ook kunnen voorzieningen betrekking hebben op verplichtingen, samenhangend met het in de tijd onregelmatig gespreid zijn van bepaalde kosten, zoals groot onderhoud. Voorts kunnen voorzieningen een schatting betreffen van de lasten voortvloeiend uit risico's die samenhangen met de bedrijfsvoering, zoals rechtsgedingen, reorganisaties en dergelijke. Voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, bijvoorbeeld die van vakantieverlof, mogen geen voorzieningen worden gevormd (artikel 44 BBV).

Daarnaast kunnen voorzieningen ingesteld worden om heffingen, waarvan de besteding in wet- en regelgeving is gelimiteerd, onder te brengen.

Vorzieningen dienen naar beste schatting dekkend te zijn voor de achterliggende verplichtingen en risico's. Ze mogen niet groter of kleiner zijn dan de verplichtingen of risico's waarvoor ze zijn ingesteld. Het is daarom niet toegestaan rente toe te rekenen aan voorzieningen (artikel 45 BBV). De besteding van voorzieningen is de verantwoordelijkheid van Gedeputeerde Staten. De uitgaven ten laste van voorzieningen worden namelijk al geautoriseerd bij het vormen van de voorzieningen en worden nadien niet opnieuw aan Provinciale Staten voorgelegd. De achterliggende gedachte is dat de uitgaven ten laste van de voorzieningen geen keuzevrijheid kennen en dat Provinciale Staten de bestemming niet meer kunnen wijzigen. Volgens het BBV moeten uitgaven rechtstreeks ten laste van de voorzieningen worden geboekt en lopen ze niet via de exploitatie. Als de besteding ook ten laste van de rekening van baten en lasten zou lopen, zou het bedrag namelijk tweemaal als last worden verantwoord. De onttrekkingen worden dus rechtstreeks via de balans afgewikkeld en maken geen onderdeel uit van de exploitatiebegroting/rekening.

De voorzieningen middelen derden zijn opgebouwd vanuit middelen die van anderen zijn ontvangen en specifiek besteed moeten worden.

Voorziening spaarhypotheken

072110	Voorziening spaarhypotheken				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	1.231.670	1.312.670	1.239.670	1.121.670	1.067.670
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	81.000	71.000	59.000	54.000	44.000
Aanwendungen (4)	-	144.000	177.000	108.000	182.000
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	1.312.670	1.239.670	1.121.670	1.067.670	929.670

072110	072110 Voorziening spaarhypotheken
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Het veiligstellen van de door de provinciale medewerkers gespaarde bedragen ten behoeve van aflossing van hypothecaire geldleningen.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Portefeuillehouder	Cees Bijl
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	De voorziening is in het leven geroepen om de gespaarde middelen van medewerkers met een spaarhypotheek te beheren. Per 1 januari 2007 is de hypotheekregeling opgeheven. De omvang van de hypotheekportefeuille en de voorziening zijn sindsdien versneld afgenomen. Op basis van de resterende hypotheek en bijbehorende aflosdata stellen we de meerjarenraming bij. De voorziening blijft toereikend om aan de verplichtingen te voldoen.
Wat zijn we van plan?	Voor 2022 is een toevoeging aan de voorziening van € 71.000,-- begroot. De begrote aanwending van € 144.000,-- is gebaseerd op de einddata van de hypotheek.

Voorziening monitoring voormalige stortplaatsen

083185	Voorziening monitoring voormalige stortplaatsen				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	1.098.142	1.098.142	1.098.142	1.098.142	1.098.142
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Aanwendungen (4)	-	-	-	-	-
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	1.098.142	1.098.142	1.098.142	1.098.142	1.098.142

083185	083185 Voorziening monitoring voormalige stortplaatsen
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De wettelijke taken van de provincie op het gebied van monitoring voormalige stortplaatsen worden gefinancierd met de opbrengst van de leemtewethedding. De uit de leemtewethedding voortvloeiende middelen hebben op grond van de Wet milieubeheer een specifiek bestedingsdoel en zijn om deze reden niet vrij beschikbaar. Deze middelen kunnen om die reden dan ook niet meer worden opgenomen als bestemmingsreserve en worden met ingang van 1 januari 2016 als voorziening opgenomen. De leemtewethedding is in artikel 15.44 lid 1c van de Wet milieubeheer opgenomen. Wettelijk is bepaald dat deze heffing uitsluitend bedoeld is voor inventarisatie van voormalige stortplaatsen en onderzoek en monitoring van aanwezigheid, aard en omvang van eventuele verontreiniging van deze stortplaatsen. Dit zal ook in de komende periode plaatsvinden voor de (potentiële) spoedlocaties en eventuele herontwikkelingslocaties. Bij het overgrote deel van de voormalige stortplaatsen heeft de bodemverontreiniging geen actuele risico's voor mens en milieu tot gevolg. De aanpak van deze stortplaatsen heeft daarom geen prioriteit. Zoveel mogelijk vindt de aanpak plaats bij herontwikkeling. Omdat de uit de grondwaterheffing geïnde gelden specifiek moeten worden besteed aan de in de Waterwet genoemde doelen, dienen deze op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten te worden opgenomen in een voorziening inzake van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel (artikel 44 lid 2 BBV).
Instellingsbesluit	Bij de 1e Bestuursrapportage 2016. Dit naar aanleiding van de controle van de Jaarrekening 2015 in verband met gewijzigde interpretatie van het BBV.
Portefeuillehouder	Tjisse Stelpstra
Programma	2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven
Toelichting	Wettelijk is bepaald dat deze heffing uitsluitend is bedoeld voor inventarisatie van voormalige stortplaatsen en onderzoek en monitoring van aanwezigheid, aard en omvang van eventuele verontreiniging van deze stortplaatsen. Dit zal ook in de komende periode plaatsvinden voor de (potentiële) spoedlocaties en eventuele herontwikkelingslocaties.
Wat zijn we van plan?	Er zijn geen onttrekkingen of toevoegingen gepland voor 2022.

Voorziening grondwaterheffing

083186	Voorziening grondwaterheffing				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	850.440	850.440	850.440	850.440	850.440
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoeging (3)	700.000	700.000	700.000	700.000	700.000
Aanwendungen (4)	700.000	700.000	700.000	700.000	700.000
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	850.440	850.440	850.440	850.440	850.440

083186	083186 Voorziening Grondwaterheffing
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De wettelijke taken van de provincie op het gebied van grondwaterbeheer worden gefinancierd met de opbrengst van de grondwaterheffing. De uit de grondwaterheffing voortvloeiende middelen hebben op grond van de Waterwet een specifiek bestedingsdoel en zijn om deze reden niet vrij beschikbaar. Omdat de uit de grondwaterheffing geïnde gelden specifiek moeten worden besteed aan de in de Waterwet genoemde doelen, dienen deze op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten te worden opgenomen in een voorziening inzake van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel (artikel 44 lid 2 BBV). Deze middelen kunnen om die reden dan ook niet meer als bestemmingsreserve opgenomen worden en worden met ingang van 1 januari 2016 als voorziening opgenomen.
Instellingsbesluit	Bij de 1e Bestuursrapportage 2016. Dit naar aanleiding van de controle van de Jaarrekening 2015 in verband met gewijzigde interpretatie van het BBV.
Portefeuillehouder	Hans Kuipers
Programma	2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven
Toelichting	De wettelijke taken van de provincie op het gebied van grondwaterbeheer worden gefinancierd met de opbrengst van de grondwaterheffing. De uit de grondwaterheffing voortvloeiende middelen hebben op grond van de Waterwet een specifiek bestedingsdoel en zijn om deze reden niet vrij beschikbaar. Omdat de uit de grondwaterheffing geïnde gelden specifiek moeten worden besteed aan de in de Waterwet genoemde doelen, dienen deze op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten te worden opgenomen in een voorziening inzake van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel (artikel 44 lid 2 BBV). Deze middelen kunnen om die reden dan ook niet meer als bestemmingsreserve opgenomen worden en worden met ingang van 1 januari 2016 als voorziening opgenomen.
Wat zijn we van plan?	De opbrengst van de Grondwaterheffing (€ 700.000,--) wordt aan deze voorziening toegevoegd. De even hoog geraamde lasten ten behoeve van regulier onderhoud, onderzoeken, bijdragen aan projecten en vergoeding van inzet van personeel worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

De voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's zijn opgebouwd vanuit eigen middelen, waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.

Voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa)

083181	Voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa)				
Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo aanvang jaar (1)	8.851.276	8.823.776	8.796.276	8.732.526	8.632.526
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoeging (3)	362.500	362.500	326.250	290.000	290.000
Aanwendungen (4)	390.000	390.000	390.000	390.000	390.000
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	8.823.776	8.796.276	8.732.526	8.632.526	8.532.526

083181	083181 Voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De provincie is voor pensioenen van (ex-)gedeputeerden eigenrisicodragers. Deze pensioenen zijn niet ondergebracht bij het ABP of een pensioenverzekeringsmaatschappij. De voorziening is ingesteld om ervoor te zorgen dat de opgebouwde pensioenrechten van (ex-)gedeputeerden ook daadwerkelijk kunnen worden betaald door de provincie.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2010 d.d. 10 november 2010
Portefeuillehouder	Tjisse Stelpstra
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	De ingehouden pensioenpremies van de huidige gedeputeerden alsmede het werkgeversdeel pensioenpremie voor de huidige gedeputeerden worden gestort in de voorziening. Aan de voorziening worden de daadwerkelijk betaalde pensioenen onttrokken. De voorziening is op peil om aan de toekomstige verplichtingen te voldoen.
Wat zijn we van plan?	Een jaarlijkse (rente)toevoeging van € 250.000,-- (budget 3110103/466527) en daarnaast een premiestorting van € 112.500,-. De pensioenuitkeringen zijn begroot op € 390.000,--.

Bijlagen

1. Controleprotocol

provincie **D**renthe

Controleprotocol 2021/ 2022

Versie: Definitief

Datum: 1-6-2021

Controleprotocol voor de accountantscontrole van de Jaarrekening 2021 en 2022 van de provincie Drenthe en voor de rechtmatigheidsverantwoording van College van Gedeputeerde Staten bij Jaarrekening 2021 en 2022.

1. Inleiding

Dit controleprotocol heeft betrekking op de jaren 2021 en 2022, inhaalslag zodat vanaf 1-1-2022 bij de start van het boekjaar 2022 het controleprotocol voor dat jaar is vastgesteld en de kaders voor de controle bekend zijn.

Begin 2019 is de accountantscontrole, na een Europese aanbesteding voor de jaarrekeningen 2019-2022, gegund aan Ernst & Young Accountants LLP (EY). Provinciale Staten (PS) hebben aan deze accountant de opdracht verstrekt om de accountantscontrole, als bedoeld in artikel 217 van de Provinciewet, voor de provincie Drenthe uit te voeren. Ter voorbereiding en ondersteuning van de uitvoering van deze accountantscontrole moeten PS echter nog een aantal zaken nader regelen, die op hoofdlijnen in dit Controleprotocol staan.

Object van controle is de Jaarrekening 2021 en 2022 en daarmee tevens het financieel beheer over het jaar 2021 en 2022, zoals uitgeoefend door of namens het College van Gedeputeerde Staten (GS) van Drenthe.

De verwachting is dat medio juli 2021 de Kamer een akkoord gaat geven op het wijzigingen van het BBV met terugwerkende kracht tot 1 januari 2021. Dit houdt in dat de accountant over boekjaar 2021 een getrouwheidsverklaring gaat afgeven. De rechtmatigheidsverantwoording wordt neergelegd bij GS. De rechtmatigheidsverantwoording van GS maakt deel uit van de Jaarrekening en valt vervolgens onder de getrouwheidsverklaring van de accountant. Mocht de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording worden uitgesteld naar 1-1-2022, dan geeft de accountant over 2021 nog een rechtmatigheidsverklaring af en ziet de provincie de Jaarrekening 2021 als een proefjaar om in 2022 klaar te zijn voor de rechtmatigheidsverantwoording. In dit protocol zijn daarom ook nadere voorschriften voor de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen.

1.1. Doelstelling

Dit Controleprotocol heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole en aan GS over de reikwijdte van de rechtmatigheidsverantwoording, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij verder te hanteren goedkeuring- en rapporteringtoleranties voor de controle van de Jaarrekening 2021 en 2022 van de provincie Drenthe.

1.2. Wettelijk kader

De Provinciewet, artikel 217, schrijft voor dat PS een of meer accountants aanwijzingen kan geven, als bedoeld in BW2: artikel 393 lid 1, voor de controle van de in artikel 201 van de Provinciewet bedoelde Jaarrekening en het daarbij verstrekken van een controleverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.

In het kader van deze opdrachtverstrekking aan de accountant kunnen PS nadere aanwijzingen geven voor te hanteren goedkeuring- en rapporteringtoleranties. Tevens zal in de opdrachtverstrekking duidelijk aangegeven moeten worden welke wet- en regelgeving in het kader van het financieel beheer onderwerp van rechtmatigheidscontrole zal zijn.

PS hebben op 17 maart 2004 de Verordening ex artikel 217 van de Provinciewet voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de provincie Drenthe vastgesteld.

Dit Controleprotocol wordt in de vergadering van 10 november 2021 voor vaststelling aan PS worden voorgelegd. Met dit Controle-protocol (waarin onder andere opgenomen de goedkeuring- en rapporteringtolerantie) stellen PS nadere aanwijzingen vast die specifiek van toepassing zijn voor het controlejaar 2021 en 2022.

2. Algemene uitgangspunten voor de controle

Zoals in artikel 217 van de Provinciewet is voorgeschreven, zal de controle van de in artikel 201 van de Provinciewet bedoelde Jaarrekening uitgevoerd door de door PS benoemde accountant gericht zijn op het afgeven van een oordeel over:

- in de Jaarrekening gepresenteerde baten en lasten en de activa en passiva;
- toestandkoming van baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming met de Begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder provinciale verordeningen;

- inrichting van financieel beheer en financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken;
- in overeenstemming zijn van door het college van GS opgestelde Jaarrekening met de bij of krachtens Algemene maatregel van bestuur te stellen regels bedoeld in artikel 186 van de Provinciewet (BBV);
- verenigbaarheid van het Jaarverslag met de Jaarrekening.

Bij de controle zullen de nadere regels die bij of krachtens Algemene maatregel van bestuur worden gesteld op grond van artikel 217, zesde lid, van de Provinciewet (Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO)), en de Richtlijnen voor de Accountantscontrole (NBA) bepalend zijn voor de uit te voeren werkzaamheden. Onder rechtmatigheid wordt begrepen de definitie volgens het BADO dat de in de rekening verantwoorde lasten, baten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, dat wil zeggen "in overeenstemming zijn met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder provinciale verordeningen".

3. Positie van Internal Audit in organisatie en escalatieladder

De medewerkers die belast zijn met de Internal Audit vallen bij de provincie Drenthe onder het team Financiën, Planning & Control (FPC). De medewerkers Internal Audit voeren ook controles uit op (delen van) processen van het team FPC. Dit zou ertoe kunnen leiden dat er een spagaat ontstaat bij Internal Audit tussen loyaliteit met eigen team/ teammanager en vastleggen van bevindingen en/of teammanager staat niet achter/blokkeert bevindingen van Internal Audit.

Om de onafhankelijkheid van de Internal Audit te borgen is de volgende escalatieladder opgesteld:

1. Teammanager van Internal Audit, wanneer dit niet kan dan
2. Directeur bedrijfsvoering, wanneer dit niet kan dan
3. Andere directeur, wanneer dit niet kan dan
4. Concerncontroller, wanneer dit niet kan dan
5. Provinciesecretaris, wanneer dit niet kan dan
6. Gedeputeerde Financien

4. Te hanteren goedkeuring- en rapporteringtoleranties

4.1. Toleranties voor accountant

De accountant accepteert bij de controle bepaalde toleranties en richt zijn controle daarop in. De accountant controleert niet ieder document of iedere financiële handeling, maar richt de controle zodanig in dat voldoende zekerheid wordt verkregen over het getrouwe beeld van de Jaarrekening en de rechtmatigheid van de verantwoorde baten en lasten en balansmutaties en financiële beheershandelingen met een belang groter dan de vastgestelde goedkeuringstolerantie. De accountant richt de controle in op het ontdekken van belangrijke fouten en baseert zich daarbij op risicoanalyse, vastgestelde toleranties en statische deelwaarnemingen en extrapolaties.

In het BADO, zijn minimumeisen voor de in de controle te hanteren goedkeuringstoleranties voorgeschreven. PS mogen de goedkeuringstoleranties scherper vaststellen dan deze minimumeisen. PS heeft vastgesteld dat voor de provincie Drenthe, controlejaar 2021 en 2022, de minimumeisen gelden. De eisen zijn:

Goedkeuringstolerantie	Strekking controleverklaring:			
	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	>1%<3%	-	≥ 3%
Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	>3%<10%	≥ 10%	-

Fouten spreken voor zich. Onzekerheden zijn minder hard kwantificeerbaar. De tolerantiegrenzen zijn gebaseerd op de jaarrekening 2020 met totale lasten € 229.872.498. Op basis van de werkelijke lasten in de Jaarrekening 2021 en 2022 worden de definitieve goedkeuringstolerantie voor betreffend jaar bepaald.

- Totale fouten kleiner dan of gelijk aan ca. € 2,3 miljoen: goedkeurende verklaring;
- Totale fouten tussen ca. € 2,3 miljoen en maximaal ca. € 6,9 miljoen: verklaring met beperking;
- Totale fouten groter dan of gelijk aan ca. € 6,9 miljoen: afkeurende verklaring;
- Onzekerheden kleiner dan of gelijk aan ca. € 6,9 miljoen: goedkeurende verklaring;
- Onzekerheden tussen ca. € 6,9 miljoen en maximaal ca. € 23,0 miljoen: verklaring met beperking;
- Onzekerheden groter dan of gelijk aan ca. € 23,0 miljoen: verklaring van oordeelonthouding.

Voor de rapporteringstolerantie stellen PS als maatstaf dat de accountant op het niveau van programma's/ producten in de Begroting elke fout of onzekerheid groter dan of gelijk aan € 230.000 rapporteert, zijnde 10% van de fouten-goedkeuringstolerantie. Naast deze kwantitatieve benadering zal de accountant ook een kwalitatieve beoordeling hanteren (professional judgement). De weging van fouten en onzekerheden vindt ook plaats op basis van professional judgement.

De goedkeuringstolerantie betreft de maximale toegestane fout en het maximale bedrag aan onzekerheden in de jaarrekening. Afwijkingen/ fouten en/of onzekerheden groter dan de goedkeuringstolerantie kunnen van invloed zijn op de oordeels- en besluitvorming van de gebruikers van de jaarrekening, waaronder PS. Dit bedrag omvat zowel de geconstateerde en niet-gecorrigeerde fouten en onzekerheden, maar ook de fouten en onzekerheden die niet door de accountant zijn ontdekt. De accountantscontrole is namelijk gebaseerd op steekproeven, waardoor het mogelijk is dat de accountant niet alle fouten en onzekerheden ontdekt en rapporteert. Om deze reden houdt de accountant bij de evaluatie van de geconstateerde en niet-gecorrigeerde fouten en onzekerheden ten opzichte van de goedkeuringstolerantie rekening met een veiligheidsmarge voor deze niet ontdekte fouten en onzekerheden. Deze veiligheidsmarge bedraagt veelal 50% van de goedkeurings-tolerantie en is bedoeld om de kans dat het totaal van de niet-gecorrigeerde en niet-ontdekte fouten en onzekerheden de goedkeuringstolerantie overschrijdt, tot een zo laag mogelijk acceptabel niveau terug te brengen. Dit betekent dat de geconstateerde (en niet-gecorrigeerde) fouten en onzekerheden niet meer dan 50% van de goedkeuringstolerantie mogen bedragen.

De accountant richt de controle in, rekening houdend met de rapporteringstolerantie om te kunnen waarborgen dat alle gesignaleerde onrechtmatigheden die dit bedrag overschrijden ook daadwerkelijk in het verslag van bevindingen worden opgenomen.

4.2. Toleranties voor GS

De verwachting is dat medio juli 2021 de Kamer een akkoord gaat geven op het wijzigingen van het BBV met terugwerkende kracht tot 1 januari 2021. Dit houdt in dat GS verplicht is vanaf boekjaar 2021 een rechtmatigheidsverantwoording af te geven. De verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording moet wettelijk liggen tussen 0% en 3% van de totale lasten van het controlejaar. De grens is gebaseerd op de Jaarrekening 2020 met totale lasten € 229.872.498. Op basis van de werkelijke lasten in de Jaarrekening 2021 en 2022 wordt de definitieve grens voor betreffend jaar bepaald. De omvang van de verantwoordingsgrens wordt vastgesteld op 3%, zijnde € 6,9 miljoen.

Fouten die onder de verantwoordingsgrens vallen zullen worden toegelicht in de bedrijfsvoeringsparagraaf. De rapporteringsgrens voor de accountant geldt ook hiervoor, zijnde € 230.000. Deze grens is gebaseerd op de Jaarrekening 2020 met totale lasten € 229.872.498. Op basis van de werkelijke lasten in de Jaarrekening 2021 en 2022 wordt de definitieve grens voor betreffend jaar bepaald.

Mocht de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording worden uitgesteld naar 1-1-2022, dan ziet de provincie de Jaarrekening 2021 als een proefjaar om in 2022 klaar te zijn voor de rechtmatigheidsverantwoording.

5. Reikwijdte controle

De accountantscontrole op getrouwheid voor de Jaarrekening 2021 en 2022 is gericht op de volgende criteria: calculatie-, valuterings-, adresserings-, volledigheds-, aanvaardbaarheids- en leveringscriterium. Over deze criteria legt GS in haar rechtmatigheidsverantwoording geen verantwoording af.

De rechtmatigheidsverantwoording van GS voor de Jaarrekening 2021 en 2022 is gericht op de volgende criteria: Begrotings-, 'Misbruik & oneigenlijk gebruik'- en voorwaardencriterium

De controle voor het boekjaar 2021 en 2022 is limitatief gericht op: Naleving van wettelijke kaders, zoals opgenomen in het Normenkader. Dit uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen betreffen of kan betreffen. Indien en voor zover bij de controle materiële financiële onrechtmatige handelingen worden geconstateerd, worden deze in de rapportage en oordeelsweging uitsluitend betrokken indien en voor zover het door de staten of hogere overheden vastgestelde regels betreft. Met andere woorden: interne regels van college naar ambtelijke organisatie, GS-besluiten, vallen daarbuiten. Wel worden in de controle betrokken kaderstellende GS-besluiten, met financiële beheershandelingen, die verplicht zijn gesteld door hogere regelgeving of raadsbesluiten c.q. verordeningen. Als het opstellen en nemen van een collegebesluit verplicht is gesteld, wordt getoetst of het voorgeschreven besluit daadwerkelijk door het college is genomen. Als wet- en regelgeving ook inhoudelijke eisen aan het collegebesluit stelt, wordt ook gecontroleerd of aan deze eisen is voldaan.

6. Rapportering door accountant en GS

Interim-controle door accountant

In de tweede helft van het jaar wordt door de accountant een zogenaamde interim-controle uitgevoerd. Over de uitkomsten van die tussentijdse controle wordt een verslag uitgebracht aan GS. Bestuurlijk relevante zaken worden, op grond van de overeengekomen rapportagewensen, ook aan PS gerapporteerd.

Verslag van bevindingen en controleverklaring door accountant

In overeenstemming met de Provinciewet wordt over de Jaarrekeningcontrole een Verslag van bevindingen uitgebracht aan PS en in afschrift aan GS. In het Verslag van bevindingen wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van het financiële beheer en of de beheersorganisatie een getrouw en rechtmatig financieel beheer en een rechtmatige verantwoording daarover waarborgen. De controleverklaring geeft het oordeel van de accountant weer over de gepresenteerde financiële gegevens in de Jaarrekening.

Rapportering aan GS door VIC

Rondom de start van de interim- en Jaarrekening controle door de accountant worden aan GS de bevindingen gerapporteerd die effect hebben op de rechtmatigheidsverantwoording. Deze controles worden intern uitgevoerd en ook gerapporteerd door de Verbijzonderde Interne Controle (VIC), onderdeel van team Financien.

Controleverklaring en rechtmatigheidsverantwoording

In de controleverklaring 2021 en 2022 wordt op een gestandaardiseerde wijze, zoals wettelijk voorgeschreven, de uitkomst van de getrouwheid accountantscontrole weergegeven. Voor 2021 ook voor rechtmatigheid wanneer de rechtmatigheidsverantwoording van GS wordt ingevoerd per 1-1-2022. Deze controleverklaring is bestemd voor PS, zodat PS de door het college van GS opgestelde Jaarrekening kan vaststellen.

Vanaf het jaar 2021, of later wanneer de invoering wordt uitgesteld, legt GS via de rechtmatigheidsverantwoording aan PS verantwoording af over de rechtmatigheid. In deze verantwoording zullen de aspecten die samenhangen met het begrotings-, Misbruik & Oneigenlijk gebruik- en voorwaarden criterium worden weergegeven.

2. Normenkader

provincie **D**renthe

Normenkader 2022

Versie: Definitief

KADER INTERNE REGELGEVING MET FINANCIËLE BEHEERSHANDELINGEN 2022

1. BESTUREN EN SAMENWERKEN: KIJKEND OVER GRENZEN HEEN

- Nota misbruik en oneigenlijk gebruik
- Nota reserves en voorzieningen provincie Drenthe 2020
- Verordening rechtsbescherming provincie Drenthe 2021
- Verordening rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers provincie Drenthe 2019
- Verordening vergoeding Statenfractie 2020

2. STAD EN PLATTELAND: RUIMTE BIEDEN EN RICHTING GEVEN

- Gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe
- **Omgevingsverordening Drenthe 2022**
- Subsidieverordening Inrichting Landelijk Gebied
- **Verordening nautische vaarwegen provincie Drenthe**

3. REGIONALE ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID: KANSEN BENUTTEN

- Verordening MKB Innovatiestimulering Regio en Topsectoren Noord-Nederland
- Verordening Versneller Innovatieve Ambities

4. MOBILITEIT EN BEREIKBAARHEID: SLIM EN VEILIG

- Verordening Provinciale Commissie Verkeer- en Vervoerberaad Drenthe

5. KLIMAAT EN ENERGIE: SAMEN DOORPAKKEN

- Subsidieverordening Duurzaamheidslening hernieuwbare energie (zonnelening)

6. LEVENDIG EN SOCIAAL: GEZOND, GELUKKIG EN VEILIG

- Provinciale monumentenverordening 2016

7. MIDDELEN EN MENSEN

- Algemene subsidieverordening Drenthe 2017
- Belastingverordening provincie Drenthe 2021
- Controleverordening provincie Drenthe 2004
- **Financiële verordening provincie Drenthe 2020**
- **Nota begrotingsregels provincie Drenthe 2020**
- **Nota financiering provincie Drenthe 2020**
- **Nota fiscaal beleid provincie Drenthe 2020**
- **Nota investeren activeren waarderen en afschrijven provincie Drenthe 2020**
- **Nota reserves en voorzieningen provincie Drenthe 2020**
- **Nota weerstandsvermogen en risicomanagement provincie Drenthe 2020**
- Verordening op de heffing van opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting Drenthe

KADER EXTERNE REGELGEVING MET FINANCIËLE BEHEERSHANDELINGEN 2022

1. BESTUREN EN SAMENWERKEN: KIJKEND OVER GRENZEN HEEN

- Algemene wet bestuursrecht
- Artikelen 107,108 en 109 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VwEU)
- Burgerlijk Wetboek
- Rechtspositiebesluit Decentrale politieke ambtsdragers
- Regeling rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers
- Wet gemeenschappelijke regelingen

2. STAD EN PLATTELAND: RUIMTE BIEDEN EN RICHTING GEVEN

- Besluit Algemene regels Ruimtelijke Ordening
- Besluit Financiële bepalingen bodemsanering
- Besluit Infrastructuurfonds
- Besluit natuurbescherming
- Besluit rivierversterking/hoofdwaterkeringen Provinciefonds
- EU-kaderverordening Plattelandsontwikkeling Leader + Verordening Europese Structuurfondsen (inclusief POP, EPD)
- Invoeringswet Wet ruimtelijke ordening en uitvoeringsbesluiten
- **Omgevingswet 2022**
- **Ontheffingswet**
- Ontgrondingenwet
- Regeling financiële bepalingen bodemsanering
- Regeling natuurbescherming
- Waterstaatswet 1900
- Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
- Wet bodembescherming
- Wet geluidhinder
- Wet inrichting Landelijk gebied
- Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen
- Wet milieubeheer
- Wet Natuurbescherming
- Wet ruimtelijke ordening

3. REGIONALE ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID: KANSEN BENUTTEN

- Algemene groepsvrijstellingsverordening nr. 651/2014
- Artikelen 107, 108 en 109 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VwEU)
- Beschikking subsidieverlening cofinanciering sectorplannen project 2014RCSP20125
- EG-verdrag 70/2001
- **Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)**
- **Interreg**
- Kaderbesluit nationale EZ-subsidies
- Kaderwet EZ-subsidie
- Plattelandsontwikkelingsprogramma Nederland
- **Wet terugvordering staatssteun**

4. MOBILITEIT EN BEREIKBAARHEID: SLIM EN VEILIG

- Wegenwet
- Wet Luchtvaart
- Wet Personenvervoer

5. KLIMAAT EN ENERGIE: SAMEN DOORPAKKEN

- Klimaatwet

6. LEVENDIG EN SOCIAAL: GEZOND, GELUKKIG EN VEILIG

- Erfgoedwet
- Mediawet
- Wet op specifiek cultuurbeleid
- Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen

7. MIDDELEN EN MENSEN

- Aanbestedingsreglement Werken 2016 (ARW 2016)
- Aanbestedingswet 2012
- Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers
- Algemene Verordening Gegevensbescherming
- Algemene Wet inzake rijksbelastingen
- Ambtenarenwet
- Arbeidsrecht
- Besluit Begroting en Verantwoording
- **Besluit leningsvoorwaarden decentrale overheden (Blido)**
- Bestuursrecht
- Cao provinciale sector
- Europese aanbestedingsrichtlijnen voor werken, diensten en leveringen
- Evaluatiewet WNT
- Financiële verhoudingswet (provinciefonds)
- Gids Proportionaliteit
- Informatie voor derden (IV3)
- Invorderingswet
- Provinciewet
- **Regeling schatkistbankieren decentrale overheden**
- Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo)
- Regeling van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties van 7 juli 2006, houdende regels met betrekking tot de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen in de jaarrekening van provincies en gemeenten (Regeling verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen)
- Sociale verzekeringswetten (o.a. WW; ZW; WGA; WAZO)
- **Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (Ufdo)**
- **Wet Deregulering beoordeling arbeidsrelaties**
- Wet Fido
- Wet houdbare overheidsfinanciën
- Wet markt en overheid
- Wet naleving Europese regelgeving publieke entiteiten
- Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren
- Wet normering topinkomens
- Wet omzetbelasting
- Wet op de loonbelasting
- Wet op de motorrijtuigenbelasting
- Wet op de vennootschapsbelasting
- Wet op het btw-compensatiefonds

